

ΕΚΛΟΓΗ

ΑΠΟ ΤΑ ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΑ ΟΛΟΥ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ

ΤΟΜΟΣ Δ'

ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 1948

ΑΡΙΘΜΟΣ 12

Ἡ ἐλευθερία τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ πνεύματος	Stephen Spender	1453
Κρίσιμες στιγμές	Ταξίαρχος Dudley Clarke	1458
Βασιλιάδες καὶ Βασίλισσες τῶν Χριστουγέννων . . .		1461
Ἡ κοινὴ γνώμη καὶ ἡ Δυτικὴ Ἑνωσις .	Διεθνεῖς πηγές	1468
Ἡ τεχνητὴ καρδιά	Dr. H. Wijnbladk, «De Groene Amsterdammer»	1477
Καβάφης	Robert Diddell	1481
Τὸ σκάκι καὶ ἡ ἱστορία του	«Neue Zürcher Zeitung», Ζυρίχη	1490
Πίστη καὶ Πράξη	Καθ. E. O. James	1497
Τὸ μέλλον τοῦ Ἀμαζονίου «Scientific American», Ν. Ὑόρκη		1501
Ὁ ἐπισκέπτης (Χριστουγεννιάτικο διήγημα)	Feliks Gwiada	1506
Ὅλοι εἶναι ἄνθρωποι	Mamoru Watanabe	1510
Εἰκονίσματα ἀπ' τὸ Ἅγιον Ὄρος	M. Χατζηδόνης	1514
Ἡ ἐπιστήμη στὴν ὑπηρεσία τοῦ ἀνθρώπου	Διεθνεῖς πηγές	1522
Ὁ δημιουργικὸς καλλιτέχνης στὴ Σοβιετικὴ Ἑνώση . .	Διεθνεῖς πηγές	1526
Ὁ σοφὲρ τοῦ Λονδίνου	«New York Times Magazine»	1536
Χριστοῦ γενέθλια	Θεόδ. Εὐδης	1541
Τὰ κλωσσόπουλα (διήγημα)	Shen Tsung-uen	1550
Harold S. Laski: «The American Democracy»		1559
«Με τὶς καλύτερες εὐχές μας...»	«Graphic», Ζυρίχη	1563

ΣΥΝΝΕΦΑ

Ἐτοῦτο τὸ σύννεφο
Τ' δλάσπρο, τ' ἀπάρθενο
Ποὺ τρέχει, γαλέρα.
Μ' ἀνάλαφρο ἀέρα

Ψυχὲς ποὺ ἀγαπήσανε
Καὶ δὲ λησμονήσανε
Θὰ πηλαίνει, ποιὸς ξέρει,
Σ' ἐφτάλαμπρο ἀστέρι.

Μὰ τ' ἄλλο τὸ σύννεφο
Καράβι ὁλοσκότεινο
Ποὺ ὁ ἥλιος θὰ σβύσῃ
Νὰ μὴν τ' ἀντικρύσῃ.

Αὐτὸ ποὺ σταμάτησε
Βαρὺ καὶ τρικάρτο
Μὲ μαῖρες ἀντέννες—
Θὰ φέρῃ χαμένες

Ψυχὲς ποὺ ἀδικήσανε
Ποὺ δάκρυ δὲ χύσανε
Κι ὁλότρεμες τώρα
Θὰ κλαῖνε στὴ μπόρα.

ΖΑΧ. ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ

Η «ΕΚΛΟΓΗ»

ἐκδίδεται σὲ συνεργασία
μὲ τὰ παρακάτω περιοδικά:

ÉCHO — Revue Internationale (Γαλλικά).
INTERNATIONAL ÉCHO (Ὁλλανδία, Βέλγιο).

NEUE AUSLESSE (Γερμανία, Αὐστρία).

ECO DEL MONDO (Ἰταλία).

WEN CHIEN: Καθόριπτης (Κίνα).

WITYA: Γνώση (Σιάμ). — ANGIN BARAT (Ἰνδονησία).

ΤΟΜΟΣ Δ'

Δ Ε Κ Ε Μ Β Σ Ι Ο Σ 1 9 4 8

ΑΡΙΘΜΟΣ 12

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΜΕΛΕΤΩΝ
ΚΟΣΜΗΤΕΙΑ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΑΡΧΕΙΟΥ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ

ΔΩΡΕΑ 1. Τζόνη
ΗΜΕΡΟΜ. 16.8.85
ΑΡΙΘ. 36005

Ἡ ἐλευθερία τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ πνεύματος

Τοῦ STEPHEN SPENDER

(Ἀπὸ τὸ «New York Times Magazine», Νέα Ὑόρκη)

Ὁ ἄγγλος ποιητὴς καὶ συγγραφεὺς τοῦ βιβλίου «European Witness», Σιγβιν Στέντερ, εἶχε ἀσχοληθῇ πάρα πολὺ μὲ τὶς πνευματικὲς κινήσεις τῆς ἡπειρωτικῆς Εὐρώπης ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τοῦ πολέμου καὶ ὕστερα. Στὸ παρακάτω ἀρθρο ἀπευθυνόμενος σὲ Ἀμερικανοὺς ἀναγνώστες, τονίζει καὶ πάλι πὼς κύριος παράγων τοῦ Δυτικοῦ Πολιτισμοῦ εἶναι ἡ ἐλευθερία τοῦ πνεύματος. Μπορεῖ ἡ Ἀμερικὴ ποὺ προσφέρει τὴν οικονομικὴ τῆς βοήθεια, νὰ ἐνισχύσῃ τὶς χώρες τῆς Εὐρώπης στὸν πνευματικὸν ἀγῶνα;

Οἱ Εὐρωπαῖοι ἔχουν σήμερον περιπλακῇ σὲ ἓναν ἀγῶνα ἐντελῶς διαφορετικὸ ἀπὸ κάθε ἄλλον γιὰ τὸν ὁποῖο τοὺς εἶχαν προετοιμάσει τὰ πολιτικὰ κόμματα τῶν χωρῶν τους. Ἐχὸν συνηθίσῃ νὰ σκέπτονται πὼς ἓνα πολιτικὸν κόμμα ἀντιπροσωπεύει μιὰ ἐκλογὴ, μιὰ προτίμηση τοῦ λαοῦ, τὴν ἐπιθυμία

τοῦ νὰ ἔχῃ μιὰ πολιτικὴ δεξιὰ, ὁριστιρὰ ἢ τοῦ κέντρου.

Μὲ τὸν πόλεμον ὅμως ξύπνησαν ἀπὸ τὸ ὄνειρον τῆς ἐθνικῆς κυριαρχίας καὶ ἀνακάλυψαν ὅτι δὲν ὑπάρχει ἐκλογὴ ποὺ νὰ μπορῇ νὰ ὀνομασθῇ ἐντελῶς δική τους καὶ ὑπάρχει μόνον ἐκλογὴ ἀνάμεσα στὶς μεγάλες ἑένες δυνάμεις ποὺ μπορεῖ νὰ τοὺς ἐξουσιάζουν, ἐκλογὴ, ἀνάμεσα σὲ δύο δυνάμεις, τὴν Ρωσίαν καὶ τὴν Ἀμερικὴν.

Ἔτσι, ἐκτὸς ἀπὸ τοὺς κομμουνιστὰς ποὺ ἔδειξαν καθαρὰ τὴν προτίμησίν τοις γιὰ τὴν Ρωσίαν, πρὶν ἀπὸ πολλὸν καιρὸ, οἱ περισσότεροι ἀπὸ τοὺς μὴ κομμουνιστὰς εὐρωπαίους, κλίνουν ἄλλοι πρὸς τὸν ἐκρωσισμὸν καὶ ἄλλοι πρὸς τὸν ἐξευρωπαϊσμὸν. Ἡ ἰδέα τῆς Εὐρώπης ὡς μιᾶς ομάδας

ανεξαρτήτων χωρών με εθνική κυριαρχία παύει πια να αποτελέσει μέρος της εικόνας που έχουν για το μέλλον.

Ένα είναι που κυρίως τους απασχολεί: Τί μπορεί να μείνει από την Εύρωπη όταν επικρατήσει ένα πολιτικό σύστημα κατευθυνόμενο από τη Ρωσία ή τη 'Αμερική; Ή πάλι, η Εύρωπη έχει περισσότερες πιθανότητες να επιζήσει ή Εύρωπη κάτω από ένα 'Αμερικανικό ή ένα Ρωσικό σύστημα;

Για έναν 'Αμερικανό ίσως είναι αδιαπόδεικτο πώς η 'Αμερική μάχεται για την ελευθερία και τον πολιτισμό της Δύσεως, ενώ η Ρωσία δεν το κάνει. Ή ανάγκη λοιπόν να προτιμηθεί η 'Αμερική, αν πρόκειται να επιζήσει ο ευρωπαϊκός πολιτισμός, είναι έντελώς φανερό. Δεν είναι όμως το ίδιο φανερό και για τον Ευρωπαίο που κάνει το συλλογισμό ότι η αμερικανική ελευθερία του ατόμου εξαρτάται από τις αμερικανικές συνθήκες ζωής που δεν μπορούν να υπάρξουν σε μία κατεστραμμένη Εύρωπη. Ο αμερικανικός οικονομικός ατομικισμός κλείνει τρομερούς κινδύνους για κείνους που μπορεί να εξαρτηθούν απ' αυτόν και οι κίνδυνοι αυτοί επιτείνονται από την απόσταση που χωρίζει την 'Αμερική από την Εύρωπη. Πολλοί αισθάνονται πώς μπορεί η 'Αμερική να ξαναγυρίσει στην απομόνωση και ότι αν η Εύρωπη διαλέξει σήμερα να

την ακολουθήσει πολιτικά, αβυσσώς αναγκασθή να ταχθεί με τη Ρωσία.

Το Σχέδιο Μάρσαλ συνετέλεσε πάρα πολύ στο να χάσει, για την ώρα, η Ρωσία την προτίμηση του κόσμου. Ο αγώνας όμως ανάμεσα στην 'Ανατολή και τη Δύση, είναι γεμάτος αβεβαιότητες, και όσο περισσότερο παρουσιάζεται ατμός σαν μία πολιτική διεκδυσίνδα, τόσο περισσότερο οι Ευρωπαίοι θα αισθάνονται, ότι παρ' όλο που ο αγώνας μπορεί να γίνεται στο έδαφός τους δεν είναι δικός τους αγώνας. Πρόκειναι να θυμώμαστε ότι υπάρχει ένα ζήτημα για το οποίο οι Ευρωπαίοι δεν παύουν ποτέ να ενδιαφέρονται εξαιρετικά, κάτι που περνάει πάνω από τη σημερινή πολιτική κατάσταση. Κι αυτό είναι η πνευματική ελευθερία.

Ακόμη και αν δλόκληρη η Εύρωπη γινόταν αβυσσός κομμουνιστική, ο αγώνας για την ατομική ελευθερία μέσα στην κομμουνιστική αυτή Εύρωπη δεν θα τελείωνε ποτέ. Ίσως μόνο θα ξυπνεί σε μία νέα φάση που θα θύμιζε την 'Αντίσταση της εποχής του πολέμου, αν και, πιστεύω, δεν θα ήταν τόσο πολύ αντίσταση πολιτική, όσο πνευματική πνευματική ελευθερία και ελευθερία του ατόμου μέσα σε ένα εξωτερικά επηρεαζόμενο πολιτικό σύστημα, ένα από τα ζωτικότερα προβλήματα της σημερινής Εύρωπης, τώρα που οι Ευρωπαίοι είναι έτοιμοι να υ-

ποχωρήσουν εμπρός στην απώλεια της εσωτερικής πολιτικής τους κυριαρχίας, αν μπορούν να διατηρήσουν αυτές τις ελευθερίες.

Το πιο δυνατό χαρτί που κρατούσαν στα χέρια τους οι Ρώσοι για να προκαλέσουν την καλή διάθεση της Εύρωπης ήταν, ως τελευταία, η σχετική ελευθερία με την οποία μπορούσε κανείς να διατυπώσει τη σκέψη του στην Τσεχοσλοβακία. Σήμερα που η ελευθερία αυτή φαίνεται χαμένη, είναι δύσκολο να μην πιστέψωμε ότι εκτός από την πολιτική αντιπολίτευση θα υπάρξει και ένας πνευματικός αγώνας στην Τσεχοσλοβακία. Όποιος έχει πάει στην Πράγα, δεν μπορεί να πιστέψει ότι οι Τσέχοι διανοούμενοι θα δεχθούν τη θέση των Ρώσων διανοουμένων.

Βλέπει κανείς πώς οι ευφύεστεροι από τους Ευρωπαίους Κομμουνιστές: παραδέχονται με μεγάλη προθυμία πώς οι συγγραφείς, οι καλλιτέχνες και οι φιλόσοφοι δεν έχουν μεγάλη ελευθερία στη Ρωσία. Πριν από λίγους μήνες, όταν ρώτησα έναν Ρώσο καθηγητή ενός τσεχικού πανεπιστημίου πώς έβλεπε την απόφαση της 'Εταιρείας των Ρώσων Λογοτεχνών να διαγράψουν τον Πάστερνικ και άλλους ποιητές, μου είπε άμέσως: «Δεν υπάρχει αμφιβολία πώς είναι οι καλύτεροι Ρώσοι συγγραφείς. Δεν μ'αρέσει όμως να έχωμε σήμερα καλούς συγγραφείς στη Ρωσία. Χρειαζόμαστε χρήσιμους συγγραφείς που να παρακινούν

το λαό να αναλαμβάνει μεγάλα κοινωνικά έργα».

Ένας καθηγητής του Πανεπιστημίου της Βουδαπέστης, μέλος του Κομμουνιστικού Κόμματος μου είπε το περασμένο καλοκαίρι: «'Ασφαλώς οι Ρώσοι έχουν κατασιρέψει κάθε τι αξιόλογο σε όλες τις τέχνες στη Ρωσία: στη λογοτεχνία, τη ζωγραφική, ακόμη και τη μουσική». Όσο πιο συνέχισε πώς αυτό δεν εσήμαινε ότι είχε γίνει το ίδιο και στην Ούγγαρια. Πραγματικά οι Ρώσοι ξέφυγαν από την συνηθισμένη τακτική τους όταν διάλεξαν τον πιο κακόφημο Ούγγρο γλύπτη (έναν άνθρωπο που άλλοτε είχε διακριθεί με τις προτομές του Μουσολίνι και του Ναυάρχου Χόρντ) για να φτιάξει το γιγαντιαίο άγαλμα ενός σιρατιώτη του Κόκκινου Στρατού να ελευθερώνη τη Βουδαπέστη, για να στηθεί στις όχθες του Δούναβη. Δεν θα μπορούσαν να προχωρήσουν περισσότερο για να δείξουν ότι ο κοινωνικός ρεαλισμός είναι ο ίδιος σε όλα τα ολοκληρωτικά καθεστώτα.

Στην Πράγα, η στάση των μελών της 'Εταιρείας Τσέχων Λογοτεχνών συνοψίζεται στο ότι χρέος τους είναι «να κατανοήσουν τη Ρωσία, κρατώντας συγκρότως και ένα μεγάλο μέρος από την ελευθερία τους». Επιμένουν όμως ότι οι ρωσικές συνθήκες δεν είναι ανάγκη να μεταφερθούν στη χώρα τους. Απομένει να δούμε αν η αίσιοδο-

ξία τους είναι δικαιολογημένη. Στη Γαλλία η επίθεση εναντίον του Πिकासσό, από την «Προβδα» που τον κατηγορούσε ότι είναι ένας παρακμασμένος αστός, προκάλεσε μια άνοιχτη και δεξιά συζήτηση¹. Ο Πिकासσό είναι, τουλάχιστον ήταν τότε, μέλος του Κομμουνιστικού Κόμματος της Γαλλίας και πολλοί Γάλλοι κομμουνιστές διανοούμενοι (ινάμεσά τους και ο Άραγκόν) υποστήριξαν το έργο του απέναντι στους κοινωνικούς ρεαλιστές του κόμματος. Στην Ιαλία, ένα τμήμα του Ιταλικού Κομμουνιστικού Κόμματος, με αρχηγό τον Έλιο Βιτορίνι, έκδοτη της επιθεωρήσεως του Μιλάνου «Πολέμικα», δείχνει άνορθοδοξία στον τρόπο με τον οποίο υποστηρίζει την ελευθρία του λόγου.

Σε όλα τα πανεπιστήμια της Εύρώπης υπάρχουν χιλιάδες νέοι άνθρωποι που διερωτώνται επίμονα αν θα έχουν πνευματική ελευθρία σε ένα κομμουνιστικό καθεστώς έστω και αν έχουν παραιτηθεί έντελώς από κάθε πολιτική ελευθερία. Δεν πιστεύουν πιά, όπως πίστευαν πριν από τον πόλεμο οι σπουδαστές, σε μια πολιτική ιδέα, σαν κι αυτή που υπήρχε για την Ισπανία ή την Τσεχοσλοβακία, ή τον αντιφασισμό. Σήμερα δύο μόνο πολιτικές ιδέες υπάρχουν και ελέγχονται είτε από τους Ρώσους είτε από τους Αμερικανούς. Ο

κίνδυνος είναι μήπως οι νεαροί αυτοί Ευρωπαίοι φοιτητές πιστέψουν πως η Αμερική δεν ενδιαφέρεται για τον πολιτισμό και την ελευθερία αλλά μόνο για αυτούς, γιατί τους βλέπει σαν μια σφαίρα πολιτικής και οικονομικής επιρροής.

Υπάρχουν πολλές ενδείξεις ότι αυτό που χρειάζεται η Ευρώπη σήμερα, όσο και την οικονομική βοήθεια, είναι να δη πάλι σταθεροποιημένη την ιδέα της Δύσεως, όχι σαν ένα πεδίο πολιτικής και στρατηγικής, μα σαν πεδίο πολιτισμού. Ένα τέτοιο σημείο είναι η υπερβολική επίδραση του αμερικανικού μιντιστορμάτος στη σημερινή Ευρώπη. Η επίδραση του Χέμινγκγουэй, του Νιός Πάσσος, του Φώκνερ, του Στοιμπεκ και άλλων Αμερικανών μυθιστοριογράφων στο έργο Γάλλων, Ιταλών, συγγραφέων της Κεντρικής Ευρώπης ακόμη και Ρώσων είναι το πιο μεγάλο φιλολογικό κίνημα της εποχής μας. Η επίδραση αυτή στο έργο άριστων συγγραφέων, όπως του Καμύς, και του Σάρτρ στη Γαλλία, ή του Βιτορίνι στην Ιαλία, είναι ακόμη πιο εκπληκτική γιατί την δέχονται τα πιο προοδευτικά, ακόμη και Κομμουνιστικά στοιχεία του λογοτεχνικού κόσμου της Ευρώπης. Δείχνει πως όπου η αμερικανική πολιτική βρίσκει αμείβους συμμάχους και όχι πολύ θερμούς φίλους, η αμερικανική ελευθερία του λόγου, στα μεγα-

λύτερα κατορθώματά της, έχει μία αυθεντικότητα που μπορεί να κερδίσει σήμερα την πιο ζωντανή ευρωπαϊκή σκέψη.

Είναι θλιβρό το γεγονός ότι τώρα, που η Ευρώπη χρειάζεται τη σπίδα του Αμερικανικού πνεύματος, πολλοί Αμερικανοί φιλελεύθεροι συγγραφείς έχουν χάσει το ενδιαφέρον τους όχι μόνο για την Ευρώπη, αλλά και για τις αξίες που άλλοι υποστήριζαν. Πολύ λίγοι απ' αυτούς ήρθαν στην Ευρώπη από τότε που τέλειωσε ο πόλεμος, και αν ήρθαν, ήταν για να γυρίσουν πίσω και να παραπονεθούν για τις καλές συνθήκες που βρήκαν.

Αν η Αμερική προτιμήσει πραγματικά να ενδιαφερθεί, θα μπορούσε να παίξει στην Ευρώπη ένα μορφωτικό ρόλο, που θα έκανε χιλιάδες σπουδαστές να καταλάβουν το καλύτερο στοιχείο που κλείνει μέσα του ο πολιτισμός τους. Σε μια ήπειρο που βσανίζεται από τις συνέπειες πολιτικών σφαλμάτων και υποτιμάται κάθε προπαγάνδα, αυτός ήταν ο πιο ρεαλιστικός τρόπος να κερδίσει υποστήριξη. Υπάρχουν πραγματικές ανάγκες που μόνο η Δύση μπορεί να ικανοποιήσει: πάνω απ' όλα η ανάγκη να μορφωθούν οι γενιές που ξμαθαν πολύ λίγα, ή ανάγκη να υπάρξουν δάσκαλοι, βιβλία, δοχήσιμες.

Μια επίσκεψη σαν αυτή του καθηγητή Φ. Ο. Μάθισσον από το Χάρβαρντ, στο Πανεπιστήμιο

της Πράγας στις αρχές του χρόνου είναι γεγονός με πολύ μεγαλύτερες συνέπειες από όσες φέρνουν πολλές ραδιοφωνικές ομιλίες και φίλμ. Η μεγαλύτερη υπηρεσία που ώρισμένοι πνευματικοί άνθρωποι θα μπορούσαν να προσφέρουν στην Αμερική και στον κόσμο όλο θα ήταν να πάνε στην Ευρώπη — ιδιαίτερα στις χώρες της Ανατολικής Ευρώπης — και να διδάξουν αμερικανική φιλολογία.

Ίσως να φανη ότι το μεγαλύτερο λάθος των Ρώσων δεν βρίσκεται στην απαίτησή τους να έχουν σφαίρες επιρροής και ασφάλεια, αλλά στην επίθεσή τους εναντίον της ελευθερίας της ζωής του πνεύματος. Γιατί δεν πιστεύω ότι οι Ευρωπαίοι θα παραιτηθούν από το δικαίωμα να έχουν αίσθήματα δικά τους χωρίς να τους τα υπαγορεύουν, ή να ξεφυρίσκουν φιλοσοφίες και να γράφουν ποιήματα, να πιστεύουν στο Θεό ή να τους απασχολή μια μοίρα, που δεν ανήκει στο κράτος.

Η Ευρώπη δεν μπορεί να ανοικοδομηθεί χωρίς οικονομική βοήθεια από την Αμερική. Αυτό όμως και μόνο, δεν θα πείσει τους Ευρωπαίους ότι δεν αποτελούν ένα πόντι ανάμεσα σε δύο μαχόμενες ξένες δυνάμεις. Χρειάζεται ακόμη να ενισχύσουμε στην Ευρώπη τον παλιό πολιτισμό της Δύσης, με την πίστη και την πείρα και τη γνώση ότι η Αμερική είναι η νέα Ευρώπη.

¹ Βλ. «Εκλογή» 5/1948. «Ο εκφυλισμός της άστικής τέχνης».

Κρίσιμες στιγμές

Του ταξίαρχου DUDLEY CLARKE
(Απόσπασμα από το βιβλίο «Seven Assignments»
εκδ. Jonathan Cape, Λονδίνο)

Τη νύχτα της 30ης Μαΐου (1940)

Εκείνο το βράδυ γινόταν μία άνεπίσημη σύσκεψη στα διαμερίσματα του Πρωθυπουργού στο Ναυσαρχείο. Ένα δεύτερο Σώμα Στρατού επρόκειτο να φθάσει στις ακτές την άλλη μέρα, και η έκδοση της διαταγής για την ανάκληση του Λόρδου Γκόρτ είχε σταλή. Τηλεφώνησε ξανά μόλις είχε φύγει ο C. I. G. S. (Αρχηγός του Αυτοκρατορικού Γενικού Επιτελείου) και μου είπε να μεταδώσω το τηλεφώνημά του. Πήγα στο Ναυσαρχείο για να κάνω τη σύνδεση από το δωμάτιο του Πρωθυπουργού, και με ώθηγησαν στο δωμάτιο που γινόταν η σύσκεψη*.

Οι Αρχηγοί του Επιτελείου και διάφοροι ύπουργοι ήταν καθισμένοι γύρω, δ' κ. Τσώρτσιλ ηγαινοερχόταν ανάμεσά τους. Πρόσεξα τόν κ. Ήντεν, που ήταν τότε ύφυπουργός των Στρατιωτικών να καθεται κοντά στον Στρατηγό Ντίλ και τόν Πρώτο Λόρδο του Ναυσαρχείου. Η αίμόσφαιρα ήταν γεμάτη ένταση και άγωνία. Εξήγησα τὸ σκοπὸ τῆς ἀποστολῆς μου καὶ μοῦ ἔδειξαν ἕνα κόκκινο τηλέφωνο σ' ἕνα γραφεῖο κοντὰ στὸ παράθυρο. Ἀμέσως με συνδέσανε με τὸν Λόρδο Γκόρτ και πολλὰ ὥρα ἔγιναν διάφορες συνομιλίες, πὺ ἀπὸ τότε ἔμειναν βαθειὰ χαλαγμένες στὸ μυαλό μου.

Πρώτος πήρε τὸ τηλέφωνο ὁ Ἀρχηγὸς τοῦ Γεν. Επιτελείου καὶ ἄ-

κολούθησε μιὰ πολύωρη συζήτηση γιὰ τὴν στρατιωτικὴ κατάσταση. Ὁ στρατηγὸς Ντίλ γύρισε ποτε· ποτε γιὰ νὰ ἐπαναλάβῃ τὸν ἀριθμὸ τῶν ἀνδρῶν πὺ εἶχαν ἦδη ἀπομακρυνθῇ ἀπὸ τὶς ἀκτές, ἐκείνων πὺ περιμεναν ἀκόμη νὰ φύγουν, λεπτομέρειες γιὰ τὶς κοινικὲς συνθήκες, τὴν ὁρατότητα, καὶ πολλὰ ἄλλα. Ὅλη αὐτὴ τὴν ὥρα οἱ Ὑπουργοὶ με τοὺς Ἀρχηγούς τοῦ Ναυτικοῦ καὶ τῆς Ἀεροπορίας στέκονταν ἢ κάθονταν σιωπηλοί, παρακολουθώντας με προσοχὴ καὶ ἀγωνία αὐτὴ τὴ συνομιλία, ἐνῶ ὁ Πρωθυπουργὸς ἐξακολουθοῦσε νὰ πηγαίνει οὐρῶν, με τὸ κεφάλι ψηλά, κρυμμένο στὸν καπνὸ ἐνὸς πούρου.

Ὑστερα ἡ συνομιλία στράφηκε στὸ ζήτημα ποῖα μονάδα θὰ ἔμενε γιὰ ὀπισθοφυλακὴ, καὶ σὲ ποῖον θὰ ἔπρεπε ν' ἀναθέσουν τὸ τελεῖταιο καὶ πὺ ἐπικίνδυνο ἔργο. Ἀκούσαμε τὸν Ἀρχηγὸ τοῦ Γεν. Επιτελείου νὰ λέη, με ἐξαιρετικὰ ἥρεμο τόνο τὴ γνώμη του γιὰ τὰ προσόντα πὺ εἶχε τὸ Πρώτο ἢ τὸ Δεύτερο Σῶμα γιὰ νὰ παίξῃ τὸν μοιρῶτο αὐτὸ ρόλο, καὶ ἡ ἔνταση στὴν αίμόσφαιρα αὐξήθηκε ὅσο σιγὰ· σιγὰ ἡ συζήτηση ἐφθανε σὲ κάποιο ἀποτέλεσμα.

Γιατὶ ἐκείνο τὸ βράδυ φαινόταν πὺς οἱ ἄνδρες πὺ θὰ ὀρίζονταν γιὰ νὰ κρατήσουν τὴν ἀκτὴ ὡς τὸ τέλος, θὰ εἶχαν πολὺ μικρὴ δυνατότητα νὰ ἀκολουθήσουν τοὺς συντρόφους τους αὐτοὺς πὺ θὰ ἐκάλυπταν γιὰ νὰ μπορέσουν νὰ υποχωρήσουν. Σιγὰ· σιγὰ ἡ ἀπάντηση ἐφθυσε: πρῶτα τὸ ὄνομα τοῦ ὑποστρατήγου Ἀλεξάντερ, διοικητῆ τῆς 1ης Μεραρχίας καὶ ὁ-

στερα τὸ ὄνομα τοῦ Σώματος στὸ ὁποῖο ὑπαγόταν ἡ Μεραρχία· ἡ ἀπόφαση εἶχε βγῆ. Ὁ «Ἀλεξ» καὶ τὸ Πρώτο Σῶμα θὰ ἔμεναν ὡς τὸ τέλος. Ὁ Πρώτος Λόρδος τοῦ Ναυσαρχείου ἔκανε νόημα πὺς ἤθελε νὰ μιλήσῃ στὸ τηλέφωνο γιὰ τὰ μέτρα πὺ θὰ ἔπαιρνε τὸ ναυτικό, καὶ ὁ Στρατηγὸς Ντίλ τοῦ ἔδωσε τὴ θέσιν του. Σαφινὰ εἶχε γίνῃ κατάχλωμος. Ὁ κ. Τσώρτσιλ τὸ πρόσεξε ἀμέσως, σταμάτησε τὶς βόλτες καὶ πῆγε κοντὰ του. «Τί συμβαίνει;» ρώτησε καὶ ἡ ἀπάντηση ἦρθε ἥρεμη: «Στὸ Πρώτο Σῶμα ὑπηρετεῖ ὁ νιὸς μου». Δὲν εἶταν τίποτε ἄλλο. Ὁ Πρωθυπουργὸς ἔλασε τὸν Ἀρχηγὸ τοῦ Γεν. Επιτελείου ἀπὸ τὸ χέρι· ἦσαν μιὰ αὐθόρμητη ἐνδειξη συμπαθείας, καλὴ ἐνδειξη ἀπὸ τὰ λόγια. Καὶ ἀμέσως ἦταν πάλι ὁ ἴδιος. Τὸ ἐπιστάδιο αὐτὸ ἦταν τόσο σύντομο ὥστε ἀμφιβάλλω ἂν ἕνας ἢ δύο ἄνθρωποι μέσα στὸ δωμάτιο τὸ εἶχαν παρατηρήσει, καὶ οἱ συζητήσεις συνεχίστηκαν χωρὶς ἄλλη διακοπὴ.

Ὑστερα πήραν σειρά στὸ τηλέφωνο, ὁ ἀρχηγὸς τοῦ Επιτελείου τῆς ἀεροπορίας, καὶ ὁ κ. Ήντεν. Ὅταν τελείωσαν ξανάπιασε τὸ ἀκουστικό ὁ Στρατηγὸς Ντίλ· αὐτὴ τὴ φορὰ ἦταν φανερό πὺς ὁ Λόρδος Γκόρτ διαμορτυρήταν πάλι γιὰ τὴν ἀνάκλησή του. Ὁ Πρωθυπουργὸς ὀρθώθηκε καὶ σταμάτησε τὶς βόλτες. «Πέστε του ἕκ μέρους μου», εἶπε, «ὅτι ἀνακαλεῖται σύμφωνα με ὁρισμένους ὁδηγίες. Ὅτι εἶναι Διαταγὴ, καὶ δὲν χωροῦν συζητήσεις, Διαταγὴ τῆς Κυβερνήσεως». Ὁ Ἀρχηγὸς τοῦ Γεν. Επιτελείου ἐπανάλαβε τὰ λόγια τοῦ ἀκριβῶς ἡ ὑπόθεση αὐτὴ εἶχε ληθεῖ καὶ ἡ συνομιλία στράφηκε πάλι στὸ ζήτημα τῶν ἐπιχειρήσεων.

Τότε ὁ Πρωθυπουργὸς εἶπε πὺς ἤθελε νὰ μιλήσῃ καὶ ὁ Στρατηγὸς Ντίλ τοῦ ἔδωσε τὴ θέσιν του στὸ τηλέφωνο. Τὰ λόγια τοῦ κ. Τσώρτσιλ εἶχαν ἀπῆλθῃ σὲ πολὺ εὐρύτερο ἀκροατήριον καὶ ὄχι μόνο στὸν γεμάτο ἀγωνία Στρατηγὸ γιὰ τὸν ὁποῖο προορίζονταν. Ὅπως πάντα, τὰ λό-

για αὐτὰ ἦσαν ἀντάξια τῆς περιστάσεως, γιατί δὲν θὰ μποροῦσε νὰ βρεθῇ ἄλλη εὐκαιρία γιὰ ἕναν Βρετανὸ Πρωθυπουργὸ νὰ πῇ στὴν πὺ κρίσιμη στιγμή τὸ τελεῖταιο μῆνυμά του ἀπευθείας στὸν Διοικητὴ μιᾶς Στρατιάς πὺ βρισκόταν σὲ πολὺ δύσκολη θέση. Δὲν προσπάθησε νὰ δειξῇ λιγότερους τοὺς κινδύνους, καὶ τὴ δυσκολία ἐκείνης τῆς ὥρας, οὐτε ἔδειξε ὑπερβολικὴ αἰσιοδοξία γιὰ τὴν ἔκβαση τῆς ἐπιχειρήσεως. Ἔστειλε ὅμως ἕνα μῆνυμα συμπάθειας καὶ θάρρους πὺ θὰ βοήθησε ὅσο τίποτε ἄλλο γιὰ νὰ στηρίξῃ τὸ ἡθικὸ τοῦ κουρασμένου στρατιώτη στὸ θαλάσσιο μέτωπο τῆς Λά Πάν. «Τὰ καταφέρνετε πολὺ καλά», εἶπε, «ἢ ἢ πηγαίνουν καλύτερα ἀπ' ὅτι ἐλπίζαμε. Ἡ Ἀγγλία εἶναι ὑπερήφανη γιὰ σᾶς, καὶ οἱ εὐχὲς ὅλης τῆς χώρας εἶναι μαζί σας...»

Ὁ Πρωθυπουργὸς εἶχε σχεδὸν τελειώσει δὲν ἔφαινε τὸν ἄκουσα νὰ ἀρχίζῃ μιὰ φράση πὺ με γέμισε τρόμο. Εἶχε μιλήσει ἄλλοτε με ἐπιφύλαξιν γιὰ σχέδια μελλοντικῆς συνεργασίας με τοὺς Γάλλους γιὰ τὴ συνέχιση τοῦ πολέμου στὴ Δύση, ὅστερα ἀπὸ τὴ Δουνκέρκη. Ὅλοι ἔβγαζαν ὅτι σχεδίαζε νὰ κινήσῃ καὶ ἄλλη ἐπίσκεψη στὸν κ. Ρενώ καὶ τὸν Στρατηγὸ Βεγκάν. Ἀλλὰ ἐκείνη τὴ στιγμή ὁ οὐρανὸς τῆς βορείου Γαλλίας δὲν ἦταν καθόλου ἀσφαλὴς γιὰ νὰ ταξιδεύουν σημαίνοντα πρόσωπα καὶ τέτοια ταξίδια ἔπρεπε νὰ περιβάλλονται με τὴ μεγαλύτερη μυστικότητα. Ἀκόμη καὶ ἡ τηλεφωνικὴ ἐπικοινωνία με τὴ Γαλλία δὲν ἦταν ἀπόλυτα ἀσφαλὴς καὶ νὰ τώρα πὺ ὁ κ. Τσώρτσιλ ἔλεγε: «Θὰ πάω με ἀεροπλάνο με τὸν Ἀρχηγὸ τοῦ Γεν. Επιτελείου σὲ...» Με μιὰ ἐντελὴς αὐθόρμητη κίνηση ἀπλώσα τὸ χέρι μου καὶ διέκοψα τὴ γραμμὴ, ἐνῶ ὁ Πρωθυπουργὸς γύρισε καὶ με κοίταξε με ἐκπληξῆ. «Σᾶς παρακαλῶ, Σέρ», εἶπα σχεδὸν αὐστηρά, «εἶναι ἐπικίνδυνο νὰ μιλάτε γιὰ τέτοια σχέδια ἀπὸ τὸ τηλέφωνο.» Γιὰ μιὰ στιγμὴ ὁ κ. Τσώρτσιλ με κοίταξε σὸν νὰ

* Ὁ συγγραφέας ἦταν τὴν ἀποχὴ ἐκείνη Στρατιωτικὸς Σύμβουλος τοῦ Σέρ Τζὼν Ντίλ, Ἀρχηγὸ τοῦ Αὐτ. Γεν. Επιτελείου.

μην μπορούσε να καταλάβει τι δουλειά είχε εγώ σε μια σύσκεψη τόσων διαπρεπών προσώπων; άμέσως τότε κατάλαβε τι φοβερό πράγμα είχε κάνει. Ότιόσο ο Στρατηγός Νεϊλ με έσωσε και πολύ σύντομα έγινε πάλι η σύνδεση με τον Λόρδο Γκρίντ. «Είναι έδω κάποιος που μου λέει πώς δέν πρέπει να πω αυτό που ήθελα να πω», είπε ο Πρωθυπουργός με ένα άμυδρότατο χαμόγελο και η συνομιλία συνεχίστηκε με περισσότερη προσοχή.

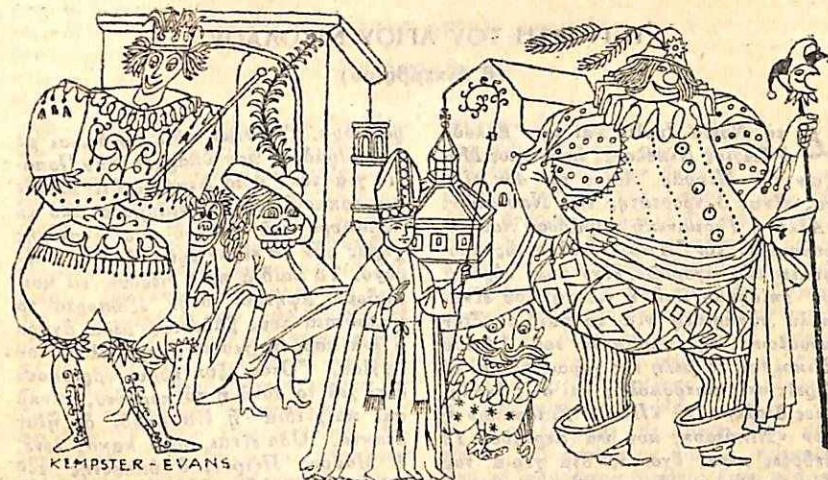
Τελείωσε τα λόγια του με ένα ρητό δραστικό όσο και κατάλληλο για την περίπτωση. Οι διαταγές που είχε από την Κυβέρνηση ο Γενικός Διοικητής ήταν να επιβιβασθούν Βρεταννοί και Γάλλοι σε ίση αριθμό, και καταλαβαίναμε ότι ο άλλος έξηγησες πόσο δύσκολο ήταν στην εφαρμογή του αυτό το έργο. «Δέν πειράζει», είπε ο κ. Τσώρτσιλ, «είσαι πρέπει να κάνετε ό,τι είναι δυνατόν, θέλουμε να βοηθήσουμε όσο μπορούμε περισσότερα του: συμμάχους μας για να γίνουν μαζί μας». Και συνέγινε άνασφρόντας δυο στίχους του «Αντριους Μόρβελ από το ποίημα «Horatian Ode»:

«Ναι θυάστε αυτά τα λόγια...
«Όντε αυτό που έπραξε οντε αυτό που σκέφθηκε ήταν κοινό, εκείνη την μεγάλη στιγμή».

Η βραδυά τελείωσε με ένα έπεισόδιο σχεδόν άστείο. Άφου οι περισσότεροι από τους πορόντες μίλησαν στο τηλέφωνο έκφραζοντας τις εύχές τους για την επιτυχία της επιχειρήσεως, διακόπηκε επιτέλους η τηλεφωνική σύνδεση και άκολούθησε μια γενική συζήτηση. Τη στιγμή που ο Πρωθυπουργός διασπρήνιζε κάποιο σημείο, άνοιξε διάπλατα η πόρτα και παρουσιάστηκε ένας άγριος μένος άνθρωπος. Ήταν ο κ. Μπρένταν Μπράκεν, μέλος τότε της προσωπικής ακολουθίας του κ. Τσώρτσιλ. «Κύριοι», είπε, «ο κ. Πρωθυπουργός πρέπει να πλαγιάσει». Μια προξένη σιωπή άγλώθησε και όλη η επίσημη όμλήρυη ένοιωσε κάποια

ευθύνη. Άλλά ο κ. Τσώρτσιλ παραμέρισε με άνυπομονησία τον κ. Μπράκεν και συνέχισε την κουβέντα του. Με φανερά άτροθυμία άποσύρθηκε ο κ. Μπρένταν Μπράκεν και ή πόρτα έκλεισε. «Όχι όμως για πολύ. Ένα τέταρτο άργότερα ξανάνοιξε διάπλατα και τη φωνή αυτή ή επίθεση ήταν πιά άποφασιστική. «Κύριοι, άτενύνομαι σε ας», είπε άγανακτισμένος: «πρέπει ν' αφήσετε τον κ. Πρωθυπουργό ν' άναπαυθή λίγο!». Αυτή τη φωνή έπιασε, γιατί ο κ. Τσώρτσιλ είχε τελειώσει ούδ' που έλεγε και κανείς άλλος δέν είχε την πρόθεση να σπαστεί την σύσκεψη. Πραγματικά όμως ήταν μια επίθεση άδικη, γιατί κανείς άλλος δέν ήθελε να πλαγιάσει περισσότερο από τους κατακουρασμένους άρχηγούς του Έπιτελείου. Το ρολόι είχε χτυπήσει 1 όταν άφησα τον Στρατηγό στο διμερίσμα του και ύστερα γύρισα με τα πόδια πίσω στο Έγπουργείο Στρατιωτικών.

Έπρεπε κάτι άκόμη να γίνει εκείνη τη νύχτα, γιατί βρήκα ένα μήνυμα που έητοσες την άδεια από τον Άρχηγό του Γεν. Έπιτελείου να διακοπή ή τηλεφωνική έπικοινωνία με το Άρχηγείο στη Γαλλία. Ήξερα πώς τώρα πιά δέν θα ήπηρε έίποτε για να μεταδοθή που δέν θα μπορούσε να σολή με τον άσύρματο, γιατί και οι τελευταίες οδηγίες είχαν δοθή άπλ' το τηλέφωνο του Νουαρχέλου. Έπέθεσα δει το Άρχηγείο θά είχε άρχισι να άρριώνη τους ήητονογράφους του στη Λή Πάν, ίσως θά είχε άρχισι ή έπιβίβαση εκείνη τη νύχτα. Και έτσι έδωσα την έηητοδοτική για ληναντισμό του Στρατηγού Νεϊλ. Για άπάντηση στο κέντρο του Έγπουργείου Στρατιωτικών ήθε να τηλεφώνημα που έλεγε: «Θά περιμενουμε 10 λεπτά και ύστερα θά καταστρέψουμε τις συσκευές μας». Είπα στον Άξιωματικό της Έπηρεσίας να στείλ η ένα μήνυμα: «Κλή η τύχη», και ύστερα βήκα στους σκοτεινούς δρόμους και πήγα με τα πόδια στο σπίτι μου.

ΒΑΣΙΛΙΑΔΕΣ ΚΑΙ ΒΑΣΙΛΙΣΣΕΣ ΤΩΝ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΩΝ

Πριν από πάρα πολλά χρόνια, οι ειδωλολατρικές Ιεροτελεσίες συνδέονταν με το Χειμερινό Ήλιοστασίον και συγκεντρώνονταν γύρω στον άγώνα που έκανε ο Θεός Ήλιος, ο βασιληάς της ζωής, με το κρύο και το σκοτάδι. Στα μεσαιωνικά συμπόσια των έορτών των Χριστουγέννων μπορούμε να βρούμε τον πρωτόγονο Βασιληά της κορ. Ίδίας» που χαιρόταν λίγες ήμέρες χαράς και έλευθερίας προτού θυσιαστή. Και στα «Σατουρνάλια», τη γιορτή των Ρωμαίων στο τέλος Δεκεμβρίου, γινόταν το ίδιο: μια δραματική αντίστροφή της έξουσίας. Γιατί εκείνη την έβδομάδα του Δεκεμβρίου οι δοϋλοι χαιρόνταν τα δικαιώματα των ελευθέρων πολιτών και οι κύριοι τους τους όηρηστούσαν. Και σήμερα ο Βρεταννός λοχίας ηγαίνει στους άνδρες του το τσάι στο κρεβάτι το πρωί των Χριστουγέννων και οι άξιωματικοί σερβίρουν στο Χριστουγεννιάτικο γεύμα το συντάγματος,

χωρίς βέβαια την παλιά εκείνη Ρωμαϊκή γιορτή.

Η έκλογη του βασιληά και της βασίλισσας, ή θεότρελλη εύθυμία της έφημερης αούλης τους, τα πειράγματα και τα άστεία — είναι όλα πράγματα που συνδέονται με τις παραδόσεις των έορτασμών που κρατούν ένα μήνα. Άρχίζουν την παραμυή του Άγίου Νικολάου και τελειώνουν με τα Θεοφάνεια. Κάτι άλλο χαρακτηριστικό, είναι εκείνος που φέρνει τα δώρα, άδιάφορο αν είναι Άγιος (ή Άη Βασίλης) ή το ίδιο το θεο Βρέφος — ο Μικρός Χριστός στη Γαλλία, το λατρευόμενο Βρέφος, στην Ίταλία, το «Κρισκιντ» στη Γερμανία, ένα παιδάκι 4 ή 5 χρόνων. Πολλές άπ' αυτές τις συήθειες θά τις βρούμε σε πέντε γιορτές γύρω από τα Χριστούγεννα που περιγράφονται στο παρακάτω άρθρο και που — σε ώρισμένες χώρες της Εύρώπης — ξεπερνούν κι αυτά τα Χριστουγεννιάτικα γεύμα του συντάγματος,

Η ΓΙΟΡΤΗ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ

(6 Δεκεμβρίου)

Εν τῇ Νότιο Ἰταλίᾳ καὶ τὴν Ἑλλάδα ὁ Ἅγιος Νικόλαος, ἐπίσκοπος Μύρων τῆς Μικρᾶς Ἀσίας τὸν 4ον αἰῶνα, εἶναι ὁ προστάτης τῶν Ναυτικῶν. Ἀλλὰ ἡ Γερμανικὴ παράδοση ποὺ παρουσιάζει τὸν Ἅγιο Νικόλαο ὡς προστάτη τῶν ἀγοριῶν, εἶχε πολὺ εὐρύτερη ἐπίδραση καὶ ἡ γιορτὴ του εἶναι πολὺ εὐχάριστη γιὰ τὰ παιδιά. Στὸν μεσαιῶνα, τὴν παραμονὴ τοῦ Ἁγίου Νικολάου τὰ μέλη τῆς χορωδίας καὶ οἱ ἱερεῖς σὲς μητροπόλεις καὶ σὲς ἐκκλησίες διάλεγον τὸ «Παιδί Ἐπίσκοπος» ἢ τὸν «Νικόλαο», ποὺ θὰ περνοῦσε 12 ἑβδομαεῖς μέρες ἔχοντας στὰ χεῖρα του ὅλη τὴ δύναμη ὡς τὸ 28 Δεκεμβρίου, τὴν ἡμέρα τῶν «ἐν Νικομηδείᾳ μαρτυρησάντων διωκτῶν βρεφῶν».

Στὴν Ὀλλανδία καὶ στὸ Βέλγιο ἡ παράδοση αὐτὴ ἐπὶ τὴν παραμονὴ τῆς γιορτῆς. Πολλοὶ μεταμφιέζονται σὲ Ἅγιο Νικόλαο, μὲ μίτρα καὶ ποιμαντορικὴ ράβδο, γυρίζουν τὰ διάφορα σπιτία καὶ ρωτοῦν ἂν τὰ παιδιά ἦσαν φρόνιμα καὶ τοὺς δίνουν διάφο-

ρα δῶρα. Τὸ ἔθιμο αὐτὸ συνδέεται μὲ τὴν παράδοση ποὺ ὑπάρχει στὴν Ἰσπανία γιὰ τὸν Ἅγιο Νικόλαο διὲ πέτοξε μιὰ σακκουλίτσα μὲ νομίσματα ἀπὸ τὸ παράθυρο τοῦ σπιτιοῦ μιᾶς φτωχῆς χήρας σὺν τῇ εἰχρῇ ἀπὸ τὸν οὐρανό. Τὰ παιδιά πρὶν πέσουν νὰ κοιμηθοῦν ἀφήνουν στὴν ἐξώπορτα τὰ παπούτσια τους βάζοντας μέσα ἀχρεῖα ἢ ἕνα καρρότιο γιὰ τὸ ἄσπρο ἄλογο τοῦ Ἁγίου. Ὅταν ξυπνοῦν βρῶσκουν ἀντὶ γιὰ τὸ σανὸ ἢ τὸ καρρότιο, γλυκὰ καὶ παιχνίδια—ἢ ἕνα ραβδί ἂν ἦσαν ἄτακτα. Ὅσα εἶναι πολὺ κακά, λένε, ὁ Μάγρος Πάτερς, ὁ ὑπηρετὴς τοῦ Ἁγίου Νικολάου θὰ τὰ βάλῃ σ' ἕνα σάκκο καὶ θὰ τὰ πῶρῃ μαζὺ του.

Σὲ μερικὰ μέρη τῆς Γερμανίας, τῆς Ἑλβετίας καὶ Αὐστρίας, ἕνας ἄνδρας ντυμένος ἐπίσκοπος, παριστάνει τὸν Ἅγιο Νικόλαο. Στὸ Τυρόλο τὰ παιδιά ποὺ ἔχουν τὴν κατήχησίν τους ἀνταμειβονται μὲ γλυκὰ. Ὅσα δὲν τὴν ἔχουν τὰ φοβερίζουν μὲ ἕνα τρομερὸ τέρας ποὺ στέκεται πάντα πίσω ἀπὸ τὸν Ἅγιο.

Η ΓΙΟΡΤΗ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΛΟΥΚΙΑΣ

(13 Δεκεμβρίου)

Εν τῇ Σουηδία ἡ ἡμέρα αὐτὴ ὀνομάζεται πολλὰς φορὲς μικρὰ Χριστούγεννα καὶ μ' αὐτὴν ἀρχίζει ὁ ἑορτασμός τῶν Χριστουγέννων. Διαλέγουν τὸ ὡραιότερο κορίτσι τοῦ σπιτιοῦ γιὰ νὰ γίνῃ Ἁγία Λουκία. Μόλις κρᾶξῃ ὁ πειτεινός, ντυμένη μὲ λευκὸ φόρεμα καὶ μὲ ἕνα στέμμα ἀπὸ σύρμα στολισμένο μὲ κλαδιά καὶ κεράκια στὸ κεφάλι, ξυπνᾷ τὴν οἰκογένειά της καὶ τοὺς πηγαίνει κατὰ τὸ κρεβάτι τραγουδώντας ἕνα εἰδικὸ τραγούδι. Ἡ οἰκογένεια παίρνει τὸ πρωῒνό της σὲ ἕνα δωμάτιο ποὺ λάμπει ἀπὸ τὸ φῶς τῶν κεριῶν· ἄλλοις ὑπῆρχε τὸ ἔθιμο νὰ πηγαίνουν στὸ κυνήγι καὶ στὸ ψάρεμμα ἔχοντας γιὰ φῶς μεγάλες λαυπάδες. Σήμερα τὸ κορίτσι ποὺ διαλέγουν γιὰ Ἁγία Λουκία εἶναι κάτι σὺν βασιλίσσα τῆς δημοφιλίας, ποὺ τὴν διαφημίζουν μὲ ὅλη τὴν σύγχρονη αἴγλη.

Τὸ ὄνομα τῆς Ἁγίας φωνεῖται σημαίνει φῶς, τὸ ἔθιμο ὅμως ὡς συνδέεται μὲ τὴν ἡμέρα τῆς γιορτῆς (13 τοῦ μηνός) ποὺ εἶναι ἡ μικρότερη μέρα τοῦ

χρόνου μὲ τὸ παλιὸ ἡμερολόγιο. Ἐπίσης στὴ Σικελία, εἶναι ἡ ἡμέρα τῶν Φώτων. Μόλις δύσῃ ὁ ἥλιος, τὴν παραμονή, μιὰ μεγάλη λιτανεὶα ἀπὸ ἄνδρες, ἀγῶρια καὶ μικρὰ παιδιά μὲ ἀναμένα δεμάτια ἀχυρο, ξεχύνονται ἀγρια στοὺς δρόμους τοῦ Μοντεντόρο, καὶ μεταφέρουν τὴν εἰκόνα τῆς Ἁγίας Λουκίας ποὺ παριστάνεται κρατώντας ἕνα δίσκο ὅπου μέσα εἶναι τὰ μάτια της—γιατὶ κατὰ τὴν παράδοση ἡ Ἁγία εἶναι τυφλή—πηγαίνουν στὴν πλατεία καὶ ἀνάβουν μιὰ μεγάλη φωτιά.

Σὲ πολλὰ μέρη τῆς Δουβαρδίας, στὰ σπιτία ποὺ ὑπάρχουν παιδιά, κρεμοῦν ἀπὸ τὰ παράθυρα δεμάτια σανὸ γιὰ νὰ φάῃ τὸ γαϊδουράκι ποὺ τραβᾷ τὸ καρρότιο τῆς Ἁγίας Λουκίας, ἐνῶ ἡ κυρία του μοιράζει τὰ δῶρα. Στὸ Μπαλβελαντ, στὰ σύνορα τῆς Βοημίας καὶ Βαυαρίας, ἡ Ἁγία Λουκία συνήθως νὰ γυρίξῃ τὰ χωριά μεταμφιεσμένη σὲ μικρὴ κατσίκα καὶ νὰ δίνῃ φρούτα στὰ φρόνιμα παιδιά καὶ νὰ φοβερίξῃ τὰ ἄτακτα διὲ θὰ τὰ τιμωρήσῃ μὲ τὰ

κέρτατά της. Στο Τυρόλο ιδίως δώρα στα κορίτσια γιατί ο Άγιος Νικόλαος ιδίως μόνο σι' άγούρια.

Στά άπομακρυσμένα χωριά της Αυστρίας, ή παραμονή της γιορτής της Άγίας Λουκίας είναι ή εποχή που ξεοκίζουν τα μάγια με λιτανείες που γίνονται γύρω στο σπίτι. Έκείνο το βράδυ τα κορίτσια πηγαίνουν σ' ένα ρυάκι τα μεσάνυχτα για να μάθουν

την τύχη τους, ενώ οι νέοι ψάχνουν να βρουν ένα μυστηριώδες φως, που τους δείχνει τι θα συμβή στο μέλλον.

Αυτή την ίδια νύχτα οι κοπέλλες κάνουν την προσευχή τους και λένε: «Γλυκαία μου Άγια Λουκία, πές μου ποια-νου σινιόνι θα άπλώσω, ποιανού κρεβάτι θα στρώσω, ποιανού θα γεννήσω το παιδί, ποιανού θα γίνω ή άγαπημένη.»

Η ΓΙΟΡΤΗ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΘΩΜΑ

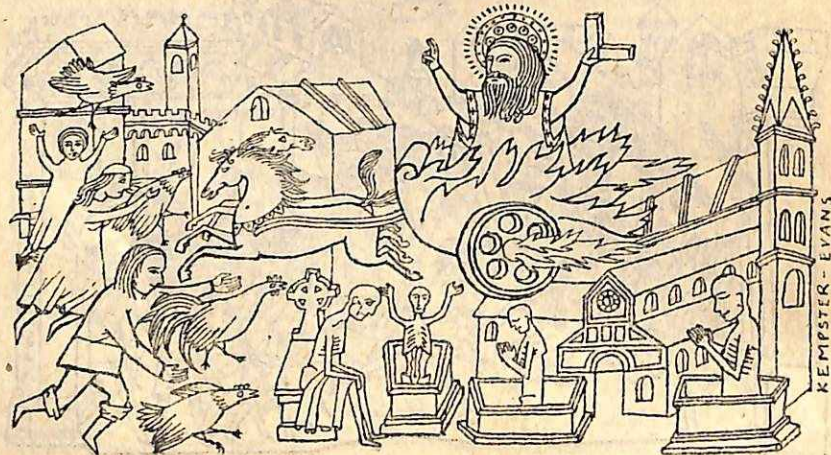
(21 Δεκεμβρίου)

Αυτή την ημέρα, όπως του Άγ. Νικολάου, τα παιδιά άλλοζουν θέση με τους μεγαλύτερους τους. Στην Δανία οι μαθητές των σχολείων ανταλλάσσουν διάφορα κολακευτικά λόγια, δίνοντας ο ένας στον άλλον τίτλους, όπως: Πάπας, Αυτοκράτωρ, Αυτοκράτειρα. Παίζουν διάφορα παιχνίδια, κάνουν πολλά άσπια στα σχολεία και καίγν το ραβδί του δασκάλου.

Στην περιοχή της Άμβέρσας αυτή την ημέρα τα παιδιά πηγαίνουν νωρίς στο σχολείο και κλειδώνουν έξω το δάσκαλο ώσπου να τους υποσχεθ ή ότι

θα τα κεράση μπύρα. Ύστερα απ' αυτό τα παιδιά κυνηγούν να πιάσουν μια κόττα κι ένα κόκορα. Το κορίτσι που πιάνει την κόττα ονομάζεται «βασιλίσσα» και το άγόρι που πιάνει τόν κόκορα, «βασιλιάς». Στο Βέλγιο τα παιδιά κλειδώνουν έξω από το σπίτι τους γονείς τους και οι υπηρέτες τους κυρίους τους.

Σε μερικά χωριά της Βοημίας πιστεύουν ότι ο Άγιος Θωμάς έρχεται τα μεσάνυχτα μέσα σ' ένα άρμα ζωσμένο από φλόγες. Στο νεκροταφείο όλοι οι νεκροί που έχουν το όνομα του

Άγιου περιμένουν την εύλογία του προτού γυρίσουν στους τάφους τους. Στά σπία, οι άνθρωποι περιμένουν με τρέμο να ακούσουν το θόρυβο του άρματος και ραντίζουν τις αγέλες τους με άλαιν λεγοντας «ό Άγιος Θωμάς θα σάς προστατεύση από κάθε άρρώστια».

Η ημέρα αυτή συνδέεται έπισης με τους τεμπέληδες και τους ύπναράδες,

ίσως γιατί είναι ή πιο μικρή ημέρα του χρόνου. Στη Βασιβαλία το παιδί που πηγαίνει τελευταίο στο σχολείο το φωνάζουν «Domesesel» (Γαίδαρο του Θωμά) στην Άγγλια μόνο φαίνεται ότι έπληχε ή συνήθεια να «Θωμαίζουν», δηλαδή να ζητιανεύουν χρήματα και τρόφιμα για τα Χριστούγεννα, πολλές φορές δίνοντας για αντίλλαγμα ένα κλαδάκι γκν.

Η ΓΙΟΡΤΗ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΣΤΕΦΑΝΟΥ

(26 Δεκεμβρίου)

Η παράδοση συνδέει τόν Άγιο Στέφανο με τα άλογα. Στην Άγγλια και στην Αυστρία την ημέρα αυτή έσφαζαν άλογα και σε πολλές κοιλάδες της Καρινθίας οι νέοι έτρεχαν στο χωριό πάνω σε άσέλλωτα άρια άλογα. Τρέχουν 4 ή φορές γύρω από την εκκλησία ενώ ο ιερέας εύλογεί τα ζώα.

Στη Σουηδία έπληχε άλλοι έθιμο να ίππεύουν οι νέοι άλογα και να μπαίνουν μέσα σε νερό που έτρεχε προς το βορριά· εκεί τα άλογα πίνουν τόν άφρό του νερού και είναι άκμαία όλο το χρόνο. Όποιος από τους καβαλλά-

ρηδες φτάση στο γυρισμό ο πρώτος στο σπίτι του, θα είναι πρώτος που θα θείωση και θα άποθηκείση τη σοδειά του. Σε μερικές περιοχές «οι άνδρες του Στεφάνου», όπως τους λένε, έτρεχαν καβάλλα μέσα στα χωριά τη νύχτα και ξυπνούσαν τους χωρικούς με τραγούδια και έκαινοι έπρεπε να σηκωθούν και να τους κεράσουν μπύρα.

Η προέλευση όμως της άγγλικής γιορτής «Boxing Day» την επομένη των Χριστουγέννων, όπου ο ταχυδρόμος, ο γαλατάς και το παιδί του φούεναρη, πηγαίνουν στα σπίτια για να

πάρουν το Χριστουγεννιάτικο κουτί τους (Box) ή το φιλοδώρημά τους, προέρχεται πιθανόν από το Ρωμαϊκό έθιμο κατά το οποίο έδιναν πηλίνα κουριά (Paganalia, σάν κι αυτά που βρέθηκαν στην Πομπηία) για να μαζεύουν χρήματα στις γιορτές. Στο Μεσαίωνα οι χωρικοί επισκέπτονταν τον γαιοκτήμονα, για να του ευχηθούν, και του έδιναν ένα κουτί για να δώσει κι αυτός την εισφορά του. Η έπο- μίνη των Χριστουγέννων εξακολουθεί

ακόμη να είναι έθνική εορτή, εκτός μόνο για τους ήθιοπους και το προσωπικό των θεάτρων, γιατί υπάρχει η παράδοση αυτή τη μέρα να πηγαίνουν δλοι στην Παντομίμα, το περίεργο αυτό θέαμα, μίγμα παραμυθιού και φάρσας που υπάρχει στην Αγγλία.

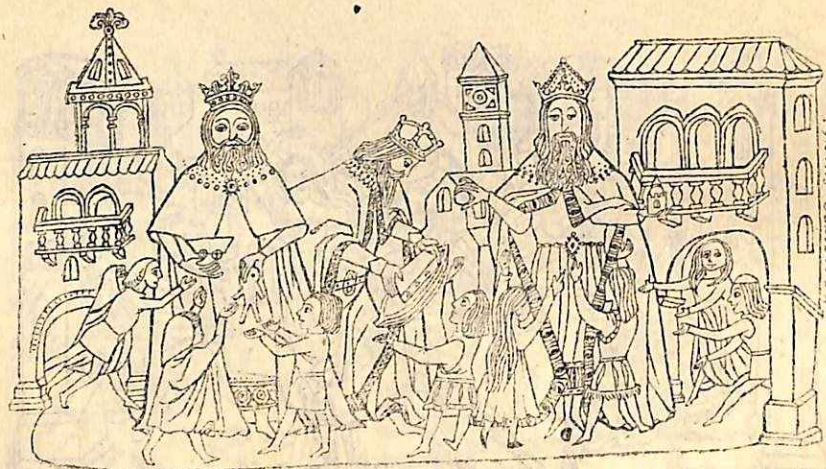
Στην ύπαιθρο αυτή την ημέρα πηγαί- νουν για το κυνήγι της άλεπούς. Άλ- λοτε ήταν ευκαιρία για κυνήγι, για- τί οι νόμοι για την προστασία των πουλιών δεν ίσχυαν αυτή την ημέρα.

Η ΓΙΟΡΤΗ ΤΩΝ ΘΕΟΦΑΝΕΙΩΝ

(6 Ιανουαρίου)

Η δωδεκάτη ημέρα των Χριστουγέν- νων ήταν η ημέρα του μεγαλύτε- ρου εορτασμού. Ο Λή Χάνε στην Αγγλία τον 19ο αιώνα, έγραψε γι' αυτήν την ημέρα: «Όλο το νησί γίνε- ται βασιλική αυλή. Όλοι γίνονται βα- σιλιάδες και βασιλισσες. Κάθε άνθρω- πος αλλάζει προσωπικότητα και μαθαί-

νει άμέσως να κοροϊδεύη και να αγέ- χεται χαλαρήσες διαφορετικούς από τον δικό του... Φώτα, θέατρα, αΐδου- σες ποικιλιών και πίστες με πολύχρω- μη ζάχαρη επάνω... Δια αυτά δίνουν μιάν εξαίσια λάμψη στην τελευταία νύχτα της εποχής των εορτών και την συνοδεύουν στον ύπνο της σάν να

ήταν Περιγρήπισσα των Παραμυθιών».

Σύμφωνα με την παλιά αγγλική πα- ράδοση, ο «Βασιλιάς του Φασουλίου» ήταν πού βρήκε ένα φασόλι στο κομμάτι της πίτσας του, ανάμεσα στα δαμάσκη- να. Όποια κοπέλλα εθρίσκε ένα μπιζέλι θά γινόταν η βασίλισσά του. Το έθιο- έθιμο του «γλυκίσματος του βασιλιά» εορταζόταν από τους μοναχούς του δ- ρους Σαιν- Μισέλ στον 13ο αιώνα και επέζησε, τουλάχιστον στη Λωρραίνη, ως τον 19ο αιώνα.

Βασιλιάδες και πίστες των Θεοφα- νείων υπήρχαν στην Ολλανδία, Γερ- μανία και Ιταλία. Στην Ελλάδα η βασιλόπιτα είναι όμοια παράδοση με τη διαφορά που την κόβουν την πα- ραμονή του Νιού Έτους.

Στην Ισπανία οι Τρεῖς Βασιλιάδες φέρουν δώρα για τα καλά παιδιά, αν βγάλουν τα παπούτσια τους στο μπαλ- κόνι την παραμονή της γιορτής και ά- φήσουν και λίγο σανό για τα άλογά τους. Στην Προβηγκία ήταν έθιμο τα παιδιά να βγαίνουν να συναντήσουν τους Βασιλιάδες, κρατώντας πίστες, ξερή σίκαλη και δεμάτια σανό. Στη Ρώμη την ημέρα των Θεοφανείων μιá καλή

άσκημη μάγισσα; ή Μπιφάνα, φέρνει παιχνίδια και γλυκά στα παιδιά.

Στην ορθόδοξη εκκλησία η γιορτή αυτή θυμίζει τη Βάπτιση του Χρι- στού. Γίνεται άγιασμός των νεώων της θάλασσας, των ποταμών και στις εκ- κλησίες άγίασμα.

Στον Πειραιά συγκεντρώνονται πλή- θη κόσμον για να δουν τον έπισκοπο να ρίχνη ένα μικρό ξύλινο σταυρό στο λιμνι τον βαφτίζει τρεις φορές και ραντίζει τον κόσμο με το νερό. Στο Ναύπλιο ο άρχιεπίσκοπος ρίχνει το σταυρό στο νερό και οι ψαράδες βου- τούν για να τον πιάσουν. Όποιος νική- ση έχει το δικαίωμα να πάη σε όλα τα σπίτια της πόλης να μαζέψη χρήματα.

Στη Μόσχα και στο Λένινγκραντ ο άγιασμός των υδάτων εορταζόταν άλ- λοτε με μεγάλη μεγαλοπρέπεια. Στην ύπαιθρο είχε μεγαλύτερη άκμή ση- μασία για τους ανθρώπους, γιατί πί- στευαν ότι ο Ιερέας κάνοντας μιá τρύ- πα στην επιφάνεια μιās παγωμένης λίμνης, έδιωχνε τους δαίμονες και τα κακά πνύματα. Έτσι πηγαίνομε πάλι προς τα πίσω στις παλιότερες άναμνή- σεις του ανθρώπου.

Η ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ ΚΑΙ Η ΔΥΤΙΚΗ ΕΝΩΣΙΣ

Μάρτιος 1948 - Δεκέμβριος 1948

Με την υπογραφή της Συμφωνίας των Βρυξελλών τον Μάρτιον του 1948, ή στρατιωτική, διπλωματική, πολιτιστική και κοινωνική ένωση, άπαιτεί τον κοινόν έπαισημον σκοπόν του Βελγίου, Γαλλίας, Δ.νξερμβούργου, Ολλανδίας και του Ηνωμένου Βασιλείου. Έκτοτε πολλά μέτρα τα όποια προέβλεπαν ή Συμφωνία συνειληρώθησαν υπό των πάντε ενδιαφερομένων δυνάμεων. Πότα να είναι άραγε μετά παρέρειυσιν τόσων μηνών ή γενική κοινή γνώμη διά την Δυτικήν Ένωσιν, την πρώτην συνδρασμένην διακυβερνητικήν κίνησιν ή όποια έγινε διά να ενισχυθούν οι δεσμοί μεταξύ ώριμμένων Εύρωπαικών έθνών; Η Έκλογή έζητησεν από έξιχοντας πολιτικούς σχολιαστές του Βελγίου, Γαλλίας, Ολλανδίας και

Ηνωμένου Βασιλείου να συνοψίσουν τας επικρατούσας εις τας χώρας των τάσεις της δημοσίας γνώμης ως προς την Δυτικήν Ένωσιν. Αι εκθέσεις των, αι όποια δημοσύνονται κατωτέρω, δείχνουν επίγνωσιν των παρχουσών δυσολιών, συγχρόνως όμως και την πεποίθησιν ότι αι δυσκολίαι αύται δύναται να υπερνικηθούν, ακόμη δέ την σταθεράν πίστιν εις την υπερίστην αξίαν, όχι μόνον της διά της συμφωνίας των Βρυξελλών ένώσεως των δυνάμεων, αλλά μιας ένώσεως ή όποια πιθανόν να δύναται να συμπεριλάβη και άλλα έθνη της Δυτικής Εύρώπης.

ΑΤΕΝΙΖΟΝΤΕΣ ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ

Του GEOFFREY CROWTHER

(Αρχισυντάκτη του «Economist», Λονδίνον)

Δέν υπάρχει καμία αμφιβολία ότι το κοινόν της Βρετανίας εύνοει πολύ την Ιδέαν ένός στενοτέρου συνδέου των έθνών της Δυτικής Εύρώπης. Υπάρχουν δι' ουό πολλοί αναμφισβήτητοι ένδείξεις. Όλα τα δημοψηφίσματα τα όποια έγιναν από διαφόρους έφημερίδας και οργανισμούς, φανερώνουν μεγάλην πλειοψηφίαν, συχνά 3 προς 1, υπέρ αυτής της Ιδέας. Το ουό απεδείχθη ακόμη και εκ του δημοψηφισματος το ό τι τιν ώργάνωσεν ή έφημερίς του Λόρδου Μηθεμπρουκ, «Νταϊνλν Έξπρές», ή πολιτική της όποιας άντιτίθεται πολύ εις την όλην Ιδέαν.

Η άντιπροσωπεία ή όποια έστάλη εις την Εύρωπαικήν Συνδιάσκεψιν της Χάγης τον Μάιον του 1918 ήιο επίσης ή πλέον εύγλωττος αποδείξις διά την δύναμιν της μερίδος ή όποια εύνοει αυτήν την Ιδέαν.

Η Ιδέα του συνδέσμου με την Δυτικήν Εύρώπην έχει το πλεονέκτημα ότι υποστηρίζεται ύφ' όλων των πολιτικών κομμάτων. Όσος ελαιοκυκλόν, οι άριστοτεροι τέχνηνοοι, οι δε δεξιοί, από τι υς όποιους θά άνιμένετο όλιγώτερον ούθόρμητος υποστηρίξεις, την εύνοούν, διότι το μεγάλο πρσιωπικόν γόητρον του κ. Τσάριτσιλ έκαμε την Ιδέαν αυτήν πολύ δημοφιλή.

Εν τούτοις, παρ' όλας αυτές τας πειστικές μαρτυρίας της λαϊκής υποστηρίξεως, όποιος έπιθυμεί να κάμη άκριβή ύπολογισμόν της πολιτικής την όποίαν θ' ακολουθήσ η Μεγάλη Βρετανία σχετικώς προς την Δυτικήν Ένωσιν ίσως θά ήτο φρόνιμον να έχη τρείς έπιφυλάξεις.

Η πρώτη έπιφύλαξις είναι άσφαλώς άναγκαία εις κάθε χώραν. Το να υποστηρίξη κανείς θεωρητικώς μιάν γενικήν Ιδέαν είναι άλλο πράγμα, και το να θέλη να άντιμετωπίσ τας δυσκολίας και να κάμη τας θυσίας τας όποιας συνεπάγεται ή έφαρμογή της είναι κάτι τελείως διαφορετικόν. Τας δυσκολίας και τας θυσίας ουός δέν τός έχει ακόμη άντιληφθή το μεγαλύτερον μέρος της βρετανικής κοινής γνώμης. Είναι αξιοον παραιτήσεως ότι, εις τα δημοψηφίσματα της κοινής γνώμης τα όποια ή η άνέφερα, υπάρχει σημαντική διαφορά εις την υποστηρίξιν διαφόρων απόψεων της αυτής γενικής Ιδέας. Εάν πρόκειται περί στρατιωτικής συμμαχίας και κοινής οργανώσεως των ένόπλων δυνάμεων, οι άπαντήσεις είναι καταπληκτικώς έννοικοί, διότι ή ανάγκη είναι πολύ φανερά και αι δυσκολίαι όλιγώτερον άντιληπταί. Όταν πρόκειται διά την τελωνειακήν ένωσιν, οι εύνοϊκαί άπαντήσεις δέν έχουν τόσον μεγάλην ύπεροχήν έν τώ συνόλω των, έν τούτοις όμως είναι ύπολογισμοι, διότι ή Ιδέα είναι έλκυστική και ή ζημία την όποια θά έχουν ίσως ώρισμέναι Βρετανικοί βιομηχανίοι δέν είναι έμφανής. Όταν πρόκειται διά την Ιδέαν των κοινών πολιτικών δικαιωμάτων,

αί εύνοϊκαί ψηφοί είναι ακόμη όλιγώτεροι, διότι ακόμη και ό κοινός άνθρωπος μπορεί να έννοήσ η ότι τοϋτο θά έσήμαινε την εισδοχήν έργατών έξ Εύρώπης εις την Βρετανικήν αγοράν. Κάποιος, διακριόμενος διά το πνεύμα του, έλεπν ότι ή στάσις του Βρετανικού λαού συνοψίζεται εις το έξης: «τά πάντα διά την Δυτικήν Ένωσιν και καμμία συναλλαγή με τούς ξένους». Τοϋτο είναι κάτι περισσότερο από υπερβολή, είναι λάθος, διότι ύτόχει καταφανής πλειοψηφία ακόμη και διά τας όλιγώτερον εύνοουμένας απόψεις της Δυτικής Ένώσεως. Φανερώνει όμως ότι οι υποστηρικταί της Δυτικής Ένώσεως θά πρέπει να άσκήσουν όλην την πίστιν των εάν θέλουν ή βρετανική κοινή γνώμη, όχι μόνον να πεισθή, αλλά και να παρμένη πεπεισμένη.

Η δευτέρα έπιφύλαξις άφορα μόνον την Μ. Βρετανίαν. Η Δυτική Ένωσις έννοείται με την προϋπόθεσιν ότι αυτή θά έπιτευχθή χωρίς να τσαξή τούς πολιτικούς και οικονομικούς δεσμούς, οι όποιοι συνδέουν την Μεγ. Βρετανίαν προς τας αυτοκυβερνουμένας Κτήσεις και Αποικίας. Έχω την πεποίθησιν ότι τοϋτο είναι δυνατόν. Θά απαιτήσ η όμως λεπτά διαπραγματεύσεις και συμφωνίας αι όποια δύνατον να φανούν εις τούς άλλους λαούς της Εύρώπης άσκόπως περίπλοκοι. Θά έπρεπε όμως να έννοήσουν ότι, εάν ύπάρξη σύγκρουσις μεταξύ της Ιδέας της Δυτικής Ένώσεως και της Ιδέας της ένότητος της Συμπολιτείας, είναι πολύ πιθανόν ότι ή πλειοψηφία της Βρετανικής κοινής γνώμης, θά έκίθετο υπέρ της Συμπολιτείας. Το βέβαιον είναι ότι ή ση-

μερική ένότης της βρετανικής γνώ-
μης θά διασπάτο.

Τρίτον, υπάρχει μία λανθάνουσα
διαφορά γνώμης—ή όποια πιθανόν
νά καταστή σημαντική—μεταξύ των
υποστηρίζοντων την Δυτική Ένω-
σιν, ως προς τας μεθόδους διά των
όποιων είναι δυνατόν νά επιτευχθή
μία μεγαλύτερα Ένωσις. Είς την
μίαν πλευράν εύρισκονται οι όπαδοί
της δημοσπονδίας, εκείνοι οι όποιοι
άποβλέπουν είς ένα λεπτομερές γρα-
πτόν σύνταγμα διά την Δυτικήν Εύ-
ρώπην, με Εύρωπαϊκόν νομοθετι-
κόν σώμα έλεγόμενον απ' εύθείας,
καί Εύρωπαϊκην Κυβέρνησιν, ή ό-
ποια θά άντλή την εξουσίαν της απ'
εύθείας από τό Εύρωπαϊκόν νομο-

θετικόν σώμα καί τους λαούς καί
τάς έθνικάς κυβερνήσεις. Είς την
άλλην πλευράν εύρισκονται οι πι-
στεύοντες ότι ό μόνος δυνατός τρό-
πος προόδου είναι ή συνεργασία
των έθνικών κυβερνήσεων καί ή σύ-
στασις υπ' αυτών μικτών σωματίων
προς άσκησιν μέρους της έξουσίας
έν όνόματι όλων. Η Ιδιική μας γνώ-
μη είναι ότι τό ένστικτον του Βρε-
τανικού λαού κλίνει πολύ προς τόν
δεύτερον τρόπον ενεργείας. Εάν τό
κίνημα διά την Δυτικήν Ένωσιν
λάβη χαρακτήρα πολύ δημοσπο-
νδικόν, θά κινδυνεύσιν νά χάση
μεγάλο μέρος της υποστηρίξεως την
όποیان έχει σήμεραν είς Μεγ. Βρε-
τανίαν.

ΤΑ ΕΜΠΟΔΙΑ

ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΑΝΥΠΕΡΒΑΝΤΑ

Του RAYMOND ARON

(Πολιτικού ανταποκριτού του «Le Figaro», Παρίσι)

Δέν μπορούσε κανείς δυστυχώς νά
ομιλήσῃ περί μιας γαλλικής
κοινής γνώμης.

Είς ζητήματα έσωτερικής πολιτι-
κής συχνά, καί έξωτερικής πάντοτε,
δυσόμαδες ή δύο «μυλόκ» (δέν
έχει σημασίαν τό όνομα) συγκρούον-
ται: κομμουνιστάι καί άντικομμουν-
ιστάι. Οι πρώτοι άντιπροσωπεύ-
ουν όλίγον περισσότερο του 1/
των έκλογέων, οι δεύτεροι τό ύ-
πόλοιπον έθνος. Δέν θέλουν διά την
Γαλλίαν τους άστούς συμμάχους, δέν
έπιθυμούν δι' αυτήν τό ίδιο μέλλον,
δέν της άποδίδουν την ίδίαν μοίραν.
«Τό μεγάλο σχίσμα» χωρίζει είς δύο
άνισα μέρη τό σύνολον της Γαλλίας.

Συμφώνως προς τας έρεύνas του
Γαλλικού Ίνστιτούτου Κοινής Γνώ-
μης, τά 70-75% των Γάλλων εύ-
νοούν την Δυτικήν Ένωσιν! καί
άμεσοι έντεπράσεις ασκοκίζουν τά
άποτελέσματα της έπιστημονικής με-

λέτης. Περίπου όλοι οι μη κομμουν-
ιστάι Γάλλοι θεωρούν λογικήν την
Ιδέαν της Δυτικής Ένώσεως, την ό-
ποίαν δικαιολογούν με επιχειρήματα
κλασσικά πλέον: ανάγκη διευρύν-
σεως των οικονομικών ένότητων είς
μίαν εποχήν μαζικής παραγωγής· άύ-
ξησις του πλούτου καί της δύναμews,
με την όποίαν κάθε συμβαλλόμενος
θά καταστή συνιδιοκτήτης των πό-
ρων· ειρηνικός συνασπισμός των έ-
λευθέρων χωρών έναντίον της άπει-
λής ενός νέου όλοκληρωτικού συστή-
ματος κτλ.

Είναι αυτονόητον ότι αι χρησιμο-
ποιηθείσαι δικαιολογίαι ποικίλλουν

1. Την παρελθούσαν άνοιξιν μόνον 15%
εκ των ερωτηθέντων άτόμων διακρίντο
εχθρικάς προς την Ιδέαν της Δυτικής Έ-
νώσεως. 11% δέν έξέφερον την γνώμη-
των. Οι άριθμοί αὗτοι θά μπορούσαν νά
δείξουν ότι Ικανός άριθμός των κομ-
μουνιστών ψηφοφόρων δέν είχαν άντιλή-
φθῃ την διεθνή σημασίαν της ψήφου του

ανάλογως των άποχωρήσεων του «όχι»
— του άντικομμουνισμού. Είς την
άρχαν άριστέραν της δικτικής παρα-
τάξεως δηλ του δημοκρατικού έπα-
ναστατικού κινήματος, οι σοσιαλι-
σταί της άριστεράς ύποστηρίζουν
εύρωπαϊκήν ένωσιν, υπό τόν όρον ό-
μως νά είναι σοσιαλιστική, νά μήν
είναι προσανατολισμένη ούτε προς
τάς Ένωμένας Πολιτείας, ούτε προς
την Σοβιετική Ένωσιν. Άντιθέ-
τως, οι περισσότεροι των υποστηρι-
κτών της Δυτικής Ένώσεως νομίζουν
ότι πραγματικώς, υπό τας σημερινάς
συνθήκας ή ύλική καί ήθική ύπο-
στήριξις των Ένωμένων Πολιτειών
είναι άπαραίτητος διά την έπιτυχίαν
του σκοπού. Εάν ήθέλομεν νά άλο-
ποιήσωμεν τά πράγματα θά έλέγο-
μεν ότι, οι μὲν θεωρούν την ένωσιν
της δύσεως ως την έμπροσθοφυλα-
κήν του κόσμου του 'Ατλαντικύ, οι
δέ, πυρήνα μιας τρίτης μεγάλης δυ-
νάμews. Η άντίθεσις όμως ούτῃ
δέν είναι τόσον βασική όσον έφα-
νίζεται είς την πολεμικήν του τύπου.
Δίδει ή τελευταία αὗτη γνώμη δει-
κνύει τόν άντικειμενικόν σκοπόν, ή
δὲ πρώτη τό μέσον. Άναμφιβόλως
θά ήτα εύχης έργον, εάν ή Εύρώπη
μπορούσε ν' άποτελέσῃ μίαν δύναμιν
άρκετά ισχυράν διά νά γίνη εντελώς
ανεξάρτητος. Προς τό παρόν όμως,
δέν είχεν κομμίαν ευκαιρίαν διά νά
τό έπιτύχῃ. Άπειδή δὲ ή Σοβιετική
Ρωσία είναι άντίθετος είς κάθε Ιδέαν
εύρωπαϊκής οργανώσεως οι ύπογρά-
φαντες την συμφωνίαν των Βρυξε-
λών είναι υποχρεωμένοι νά ζητήσουν
ύποστήριξιν από τας Ένωμένας Πο-
λιτείας.

Άραγε—μὰς έρωτούν πολλοί—οι
Γάλλοι συναισθάνονται τί συνεπά-
γεται ή ένωσις αὗτη! Πώς είναι δυ-
νατόν, αφού δέν τό συναισθάνονται αι
κυβερνήσεις των; Πράγματι, άκόμη
καί αὗτη ή έννοια της ένώσεως
είναι άσαφής. Η πλήρης ένωσις,
ή δημοσπονδία της Εύρώπης, θά αλή-
τει την έλευθέραν κυκλοφορίαν
άγαθών, κεφαλαίων καί προσώπων
είς όλην την έκτασιν της Ένώσεως.

Η έλευθέρα αὗτη κυκλοφορία δέν
μπορεί νά νοηθῇ άνευ της ύπάρξεως
κοινού νομίσματος, τό όποίον, καί
αὗτό, προϋποθέτει κοινήν κυβερνή-
σιν. Πόσοι, μεταξύ εκείνων οι ό-
ποιοι έκδηλώνονται υπέρ της Ιδέας
της Δυτικής Ένώσεως, άντιλαμβάνο-
νται τας συνεπείas της έκλογής των;
Μία οικονομική εύρωπαϊκή ένωσις,
είς τελευταίαν ανάλυσιν, είναι σύμ-
φωνος προς τό συμφέρον όλων των
λαών, θά προσέβουλεν όμως πολυά-
ριθμα Ιδιωτικά συμφέροντα. Ωρι-
σμένα τμήματα της έθνικής παρα-
γωγής θά έπρεπε νά έξοφανισθούν
ή νά προσαρμοσθύν προς τας νέας
συνθήκας. Καθε οικονομική πρόο-
δος πληρώεται με μεταβίβασιν των
μέσων της παραγωγής, με προσπα-
θείας όρθολογισμού, καταστροφήν
έκείνων οι όποιοι δέν έχουν την διο-
ρατικότητα ή τό θάρρος νά άναρω-
θούν. Όλος ό κόσμος θέλει, θεωρη-
τικώς, νά κερδίσῃ τά πλεονεκτήμα-
τα. Πόσοι, έργοδοταί καί εργάται,
θά είναι έτοιμοι νά πληρώσουν τό
άντίτιμον αὗτης της επαναστατικής
μετοβολής;

Είναι αλήθες ότι προτρέχοντες των
γεγονότων. Η συμφωνία των Βρυ-
ξελλών δέν προχωρεί πέραν ενός δι-
πλωματικού καί στρατιωτικού συν-
τονισμού. Ηδη όμως, έπαιρουσά-
σθῃσαν οι δυσκολίαι. Μία κοινή
στρατιωτική άμυνα θά έκδηλωθῇ διά
μιάς λογικής κατανομής της βιομη-
χανικής δραστηριότητος. Πώς όμως
ή Μεγάλη Βρετανία θά ήδύνατο νά
υπολογίσῃ είς τό έν ή τό άλλο γαλ-
λικόν έργοστάσιον έν περιπτώσει
πολέμου, όπου ή δυτική Εύρώπη κιν-
δυνεύει διά μίαν άκόμη φοράν, νά
καταληφθῇ υπό του στρατού μιας
μεγάλης ήπειρωτικής δύναμews;
Ποία θά είναι τά κοινά σχέδια του
δυτικού έπιτελείου; Μήπως ή ένότης
της δύσεως δέν κινδυνεύει νά δια-
σπασθῇ, όσον ελκυστικής καί άν
είναι, κατά την διάρκειαν μιας κρί-
σεως όμοίας προς εκείνην την όποίαν
έγνωρισμεν ήδη κατά τας τραγικάς
ήμερας του 1940; Είναι αυτονόητον

δτι η Μεγάλη Βρεταννία ενδιαφέρεται ζωτικώς να μη καταληφθῇ ἡ Γαλλία, ἀλλὰ δὲν θὰ ἤθελε νὰ συνεργασθῇ διὰ τὴν ἄμυναν τῆς Γαλλίας μέχρι τοῦ σημείου νὰ θέσῃ ἐν κινδύνῳ τὴν ἱκανότητά της νὰ υπερασπίσῃ τὸ ἴδιον αὐτῆς ἔθνος. Τὸ ζήτημα εἶναι νὰ μάθωμεν ἕως ποῦ φθάνει τὸ ὄριον αὐτό.

Μοῦ φαίνεται λοιπόν, ὅτι αἱ γνώμαι τῶν διαφόρων χωρῶν προλαμβάνουν τὰς γνώμας τῶν κυβερνητῶν τῶν ἐν μέρει, διότι δὲν ἀντιλαμβάνονται τὰ ἐμπόδια. Ἀραγε μὴ τὰς ἐμπόδια αὐτὰ εἶναι ἀνυπερβλήτα; Ἐγὼ ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ τὸ πιστεύω. Πρέπει ὅμως νὰ τὰ ἀναγνωρίσωμεν καὶ νὰ τὰ ἀναμετρήσωμεν.

Ὅσον ἀφορᾷ τὴν συμφωνίαν τῶν Βρυξελλῶν, τὴν ὁποίαν υπαγόρευσεν ὁ φόβος μιᾶς σοβιετικῆς ἐπιθέσεως, ἡ συμφωνία αὕτη εἶναι ἀπαράιτητος ἀλλὰ ἀνεπαρκής. Οἱ Γάλλοι θὰ ἠνύχουν ἕνα στενότερον σύνδεσμον τῶν πέντε χωρῶν, ἔχουν ὅμως ἀρκετὴν λογικὴν κρίσιν ὥστε νὰ γνωρίζουν, ὅτι προσωρινῶς, ἀπὸ τὴν Οὐάσιγκτων καὶ ἐκ ἀπὸ τὸ Λονδίνον, τὰς Βρυξέλλας, ἢ τὸ Παρίσι, ἐξαρτᾶται ἡ πραγματοποίησις

τῆς ἁμύνης τῆς δυτικῆς Εὐρώπης. Ἐὰν ἐβλέπομεν πέρα τῆς σημερινῆς κρίσεως, ἐὰν ὑποθέτομεν ὅτι ὁ μέγας φόβος τῆς Εὐρώπης εἶχε διαλυθῇ, ἀραγε οἱ Γάλλοι θὰ ἔπαυσαν νὰ ἐνδιαφερόνται διὰ τὴν δυτικὴν ἔνασιν; Θὰ ἔστρεφον ἄλλοι τὰς ἐλπίδας των; Δὲν τὸ πιστεύω. Οἱ Γάλλοι, ὅσον πατριῶται καὶ ἂν εἶναι, δὲν ἀγνοοῦν πλέον ὅτι ἔχει μεταβληθῇ ἡ κλίμαξ τῆς οικονομικῆς καὶ στρατιωτικῆς δυνάμεως. Μόνον εἰς μίαν καὶ διὰ μιᾶς ἡνωμένης Εὐρώπης θὰ εὕρῃ ἡ Γαλλία ἕναν ἱστορικὸν ρόλον ἀντίξουν τοῦ παρελθόντος της. Ἡ συγκατάθεσις τῆς κοινῆς γνώμης (τῆς μὴ κομμουνιστικῆς) δὲν θὰ λείψῃ. Ἐκτείνω τὸ ὅποιον ὑπάρχει κίνδυνος πάντοτε νὰ λείψῃ, τὸσον σήμερον ὅσον καὶ εἰς τὸ μέλλον εἶναι τὸ θάρρος νὰ συντρίψωμεν τὰς ἀντιδράσεις. Αἱ δημοκρατικαὶ σπανίως ἐπαναστατοῦν ἐναντίον τῶν γεννησιοφρόνων οἰσθημάτων καὶ τῶν εὐγενῶν ἰδεωδῶν καὶ ἀκόμη σπανιότερον εἶναι ἔτοιμοι νὰ διατρέξουν τοὺς κινδύνους καὶ νὰ ὑποστοῦν τὰς θυσίας, τὰς ὁποίας συνεπάγονται πάντοτε αἱ ἱστορικαὶ ἐνέργειαι.

Η ΣΗΜΑΣΙΑ

ΤΗΣ ΣΥΜΦΩΝΙΑΣ ΤΩΝ ΒΡΥΞΕΛΛΩΝ

Τοῦ Μ. S. TIJNS

(Ἀρχισυντάκτου τοῦ «Het Laatste Nieuws»)

Εἰς αὐτὴν τὴν περίοδον τῆς διεθνούς ἐντάσεως, ἡ Συμφωνία τῶν Βρυξελλῶν φαίνεται πρωτίστως ὡς μία στρατιωτικὴ συνθήκη προστατευμένη νὰ σταθεροποιήσῃ τὴν ἀσφάλειαν τῆς δυτικῆς Εὐρώπης. Ἡ συμφωνία αὕτη, τῆς ὁποίας ἡ ὑπογραφή ἐν Βρυξέλλαις τὴν 17ην Μαρτίου 1948 ἐπεσπεύσθη ἴσως ἐκ τῶν γεγονότων τῆς Πράγας, πρέπει νὰ

τοῖσώμεν, ὅτι ἐκυφορεῖτο ἀπὸ πολλῶν ἑτῶν. Θὰ μπορούσε θαυμάσια νὰ εἶχε γίνῃ τὸν Μαῖον τοῦ 1945, τὴν ἐποχὴν τῆς καταπολέσεως τῶν ἐχθροπραξιῶν ἐν Εὐρώπῃ, ἐὰν αἱ ἐνδιαφερόμεναι χώραὶ εὕρισκοντο ὅλας εἰς τὴν αὐτὴν κατάστασιν. Ἡ βοήθεια ὅμως ἀπελευθέρωσις τῆς γαλλοῦ, εἶχε δημιουργήσει ἀνίσους καταστάσεις.

Ἀς σημειώσωμεν ἐξ ἄλλου, ὅτι ἡ συμφωνία προβλέπει συνεργασίαν Βελγίου, Γαλλίας, Λουξεμβούργου, Ὀλλανδίας καὶ Ἡνωμένου Βασιλείου, ὅχι μόνον εἰς τὸ στρατιωτικὸν πεδίον, τὸ ὁποῖον μάλιστα ἀνοφείρεται τελευταῖον, ἀλλὰ ἀκόμη καὶ εἰς τὸ οικονομικόν, κοινωνικόν καὶ πνευματικόν. Ἡ συμφωνία αὕτη ἔχει κλεισθῇ διὰ μίαν πεντηκονταετίαν καὶ πρέπει νὰ ἐλπίζωμεν ὅτι ἡ σημερινὴ ἑλλειψὶς ἀσφαλείας δὲν θὰ διαρκέσῃ τόσον πολὺ. Ἐὰν τὸ κοινὸν ἀντιλαμβάνεται τὴν ζωτικὴν σημασίαν αὐτῆς τῆς συνθήκης διὰ τὴν εἰρήνην, εἶναι διότι βλέπει ὑπεράνω ὅλων ἕνα μέσον διαρκούς προσεγγίσεως μετοξὺ πέντε χωρῶν τὰς ὁποίας συνδέουν κοινὰ δημοκρατικὰ παραδόσεις.

Ἡ ἰδέα εἶχε γίνῃ δεκτὴ ἀπὸ μακροῦ χρόνου καὶ εἶχεν ἔκτεθῇ πολλάκις εἰς τὰς παρανόμους ἐφημερίδας τῶν κατεχομένων χωρῶν. Ἡ ἰδέα ἡκολούθησεν τὴν ὁδὸν τῆς πραγματικοποίησεως διὰ τῶν συνομιλιῶν αἱ ὁποῖαι ἐγένον μετοξὺ τῶν συμμάχων κυβερνήσεων αἱ ὁποῖαι εὕρισκοντο ἐν Λονδίῳ κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ πολέμου καὶ τῆς βρετανικῆς κυβερνήσεως. Ἐξυμνῶν τὴν 100ὴν νίκην τῶν Βέλγων ἀεροπόρων ὁ κ. Οὐμπέρ Πιερλό, ὁ βέλγος πρωθυπουργός, ἔλεγεν τὸν Ἰανουάριον τοῦ 1941: «Οἱ ἀεροπόροι μας εἰς τὴν ΡΑΦ αἰσθάνονται ὅτι εὕρισκονται εἰς οἶκτον περιβάλλον. Ἐξ αὐτοῦ ἔχει δημιουργηθῇ μία ἀλληλεγγύη, μία ἀμοιβαία ἐμπιστοσύνη καὶ ἕνα πνεῦμα συνεργασίας, πράγματα τὰ ὁποῖα, ἐπειδὴ ἐγεννήθησαν καὶ ἐδοκιμάσθησαν εἰς τὴν φλόγα τοῦ πολέμου, θὰ ἀνθέξουν καὶ εἰς τὴν φθορὰν τοῦ χρόνου. Εἰς τοῦτο βλέπω ἕνα σταθερὸν στοιχεῖον διὰ τὴν κοινὴν μας ἀσφάλειαν».

Προηγούμενως δέ, κατὰ τὴν διάρκειαν μιᾶς συνδιασκέψεως γενομένης εἰς τὸ Βελγικόν Ἰνστιτούτον τοῦ Λονδίνου, ὁ κ. Πῶλ Ἀνρὺ Σπάακ εἶχεν ἐξετάσει τὰ προβλήματα τῆς μελλοντικῆς εἰρήνης καὶ εἶχεν εἰπῇ: «Τὸ κατωτέρω τιθέμενον ἐρώτημα

εἶναι καὶ τὸ κυριώτερον: Ἡ Ἀγγλία ἀραγε θὰ εἶναι εἰς θέσιν καὶ θὰ θελήσῃ νὰ ἀναλάβῃ τὸν ρόλον τῆς ἡγέτιδος τῆς Εὐρώπης; Θέτων τὸ ἐρώτημα οὗτο ὁ κ. Σπάακ δὲν εἶχεν ὑπ' ὄψιν του τὴν περιπέτειον βρετανικῆς κυριαρχίας ἐν Εὐρώπῃ, ἀλλὰ τὸν ἀπαιτοῦν διὰ τὸ ζήτημα ὅτι ἡ Μεγάλη Βρεταννία πολὺ συχνὰ εἶχεν ἀποστρέψει τὴν προσοχὴν της ἐκ τῆς ἡτρωτικῆς Εὐρώπης. Κατὰ τὴν αὐτὴν συνδιάσκεψιν ὁ κ. Σπάακ εἰδείξεν τὴν πρωταρχικὴν σημασίαν τῆς οικονομικῆς συνεργασίας, διότι κατὰ τὴν γνώμην του, τὰ προβλήματα τῆς ἀσφαλείας καὶ εὐημερίας εἶναι ἀχώριστα. Εἰς τὴν Μεγάλῃ Βρεταννίᾳ, ὁ λόγος τῆς 25ης Νοεμβρίου τοῦ 1943, τὸν ὁποῖον ἐξεφώνησεν ὁ Στρατάρχης Σμάτς κατὰ τὴν διάρκειαν μιᾶς συγκεντρώσεως βουλευτῶν, ἔκαμε μεγάλην ἐντύπωσιν. Ὀμίλησεν μετ' ἐνθουσιασμόν περὶ μιᾶς στενῆς συνεργασίας τῆς Ἀγγλίας μετὰ τὰς δημοκρατίας τῆς Δύσεως. Ἡ σπουδαιότης αὐτοῦ τοῦ λόγου προήρχετο ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι μία προσωπικότης τῆς Συμπολιτεῖς παρακίει τὴν Ἀγγλίαν ν' ἀκολουθῇ μίαν ὁδὸν τὴν ὁποίαν ἐκείνη εἶχεν ἀντιμετωπίσει πάντοτε μετὰ δισταγμόν, φοβουμένη μὴ πως χαλαρωθοῦν οἱ δεσμοὶ της μετὰ τῶν κτήσεων.

Ἦτο ἀνάγκη νὰ δώσωμεν αὐτὸ τὸ ἱστορικὸν διὰ νὰ δείξωμεν τὴν ἐργὴν καὶ τὰς βάσεις τῆς συμφωνίας τῶν Βρυξελλῶν καθὼς καὶ τὰ ὅρια της.

Ὁ νέος προσανατολισμὸς τῶν δυτικῶν χωρῶν διαγράφεται ἤδη εἰς τοὺς διαφοροὺς τορεῖς τῆς δραστηριότητός των. Ἐκφράζεται δὲ εἰς διαφορὰς οικονομικὰς καὶ νομοματικὰς συμφωνίας αἱ ὁποῖαι εἶναι προσωριναί. Πραγματικῶς, πρόκειται κυρίως περὶ συμφωνιῶν αἱ ὁποῖαι ἀποβλέπουν εἰς τὴν διαφύλοσιν τῆς ἰσορροπίας τοῦ νομοματικῆς διὰ τῆς ἀμοιβαίας προσαρμογῆς τοῦ ἐμπορίου. Αἱ συμφωνίαι αὗται τείνουν κυρίως νὰ καταπνέξουν καὶ νὰ νικήσουν τὰς μεταπολεμικὰς δυσκολίας, καὶ ἀπομένως δὲν ἐνθαρρύνουν πολὺ

τό επιχειρηματικόν πνεύμα. Ἡ κοινὴ γνώμη ἐλπίζει καὶ εὐχεται μίαν πλέον ἐνεργὸν συνεργασίαν εἰς τὴν ὁδὸν τῆς οἰκονομικῆς καὶ κοινωνικῆς προόδου. Ἡδὴ οἱ συνεννοήσεις μετοξὺ τῶν βιομηχάνων ἔχουν ἀρχίσει. Τὸ πεδίου τῆς πολιτικῆς ἀεροπορίας φαίνεται ὅτι ἀποτελεῖ ἓνα παράδειγμα.

Αἱ στρατιωτικαὶ συνεννοήσεις ἐξελλίσσονται. Εἶναι αὐτονόητον διὰ παρέρχον ἓνα σκοπεῖν ἀσφαλείας, ἀπαραίτητον εἰς τὸ ἔργον τῆς οἰκονομικῆς ἀνασυγκροτήσεως. Ἡ συμφωνία ὁμῶς τῶν Βρυξελλῶν πρέπει νὰ χαρακτηρισθῇ διὰ μιᾶς πραγματικῆς ταυτότητος πνεύματος ἡ ὁποία θὰ ὑποκινήσῃ ὅλας τὰς ὁμάδας, καὶ τῶν πέντε χωρῶν νὰ συνεργασθῶν. Εἰς τοὺς κόλπους τῶν χωρῶν τῆς Μπε-

νελουῆς ἡ ἐξέλιξις οὕτῃ ἔχει ἦδη πολὺ προοδεύσει. Βοηθεὶ εἰς τὴν ὑπερνίκῃσιν τῶν δυσκολιών οἱ ὁποῖοι ἐφαίνοντο ἀνυπέρβλητοι πρὸ τῆς διαφοράς τῶν συμφερόντων εἰς ὠρισμένα πεδία. Πρέπει δὲ νὰ τὴν γενικεύσωμεν εἰς τὴν ὁμάδα τῶν πέντε ἡνωμένων χωρῶν διὰ τῆς συμφωνίας τῶν Βρυξελλῶν. Ἡ συμφωνία τῆς πνευματικῆς συνεργασίας μετοξὺ Μεγάλης Βρεταννίας καὶ Βελγίου, ἡ ὁποία προητοιμάσθη ἐν Λονδῶν κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ πολέμου, καὶ ἄλλοι παρόμοιοι συμφωνίαι μεταξὺ μελῶν τῆς συμφωνίας τῶν Βρυξελλῶν, μποροῦν νὰ συνιέλουν εἰς τοῦτο, ἀκόμη δὲ περισσότερον καθ' ὅσον ἀπευθύνονται πρὸς τὰς νέας γενεὰς τῶν ὁποίων ὁ ἐνθουσιασμός θὰ εἶναι μία ἐγγύησις διὰ τὸ μέλλον.

ΤΟ ΤΕΛΟΣ

ΤΗΣ ΟΛΛΑΝΔΙΚΗΣ ΟΥΔΕΤΕΡΟΤΗΤΟΣ

Τοῦ Dr. M. van BLANKENSTEIN

(Ἀνταποκριτοῦ ἐπὶ τῶν ἐξωτερικῶν ὑποθέσεων τοῦ «Het Parool»

καὶ «Vrij Nederland», Ἀμστερνταμ)

Ἀπὸ τοῦ Μαΐου τοῦ 1940 καμία χώρα εἰς τὴν Δυτικὴν Εὐρώπην δὲν ὑπέστη τόσον ριζικὴν μεταβολὴν ὥσον ἡ Ὁλλανδία ὥσον ἀφορᾷ τὴν κυβερνήσιν καὶ τὴν λοικὴν στάσιν ἀπέναντι τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς τῆς χώρας. Τὸ Βέλγιον ἦτο ἓνα ἐκ τῶν Συμμάχων κρατῶν κατὰ τὸν Πρῶτον Παγκόσμιον Πόλεμον καὶ ἔκτοτε εἶχεν ἐπὶ εἴη μίαν στρατιωτικὴν συμφωνίαν μετὰ τὴν Γαλλίαν. Ἀπὸ τοῦ 1945 καὶ ἔξῃς τὰ Σκανδιναβικά κράτη—πρὸ τῆς εἰδικῆς θέσεως εἰς τὴν ὁποίαν εὐρίσκοντο—ἐδειξαν τάσιν νὰ στραφῶν πάλιν πρὸς τὴν οὐδετερότητα. Οὕτως διὰ τὸ Βέλγιον μία συνθήκη μετὰ τὴν Δύσιν συνελήγατο μίαν ὀλιγώτερον ριζικὴν μεταβολήν, δεδομένου ὅτι εἰς τὴν Σκαν-

δινοῦτον δὲν εἶχε λάβει χώραν τοιαύτη μεταβολὴ τῆς διαθέσεως τοῦ λαοῦ.

Εἰς τὴν Ὁλλανδίαν, πρὸ τοῦ 1910, ἡ οὐδετερότης ἦτο ζήτημα πολιτικῶν πεποιθήσεων, αἱ ὁποῖαι εἶχον τοὺς ἰδικούς τῶν ἐκλεπτυσμένων καὶ πολυπλόκους τύπους. Ἡ οὐδετερότης τῆς Ἑλβετίας ἦτο ἐν συγκρίσει πρωτόγονος καὶ στοιχειώδης. Πρὸς τοὺς τοῖς, ἡ θέσις τῆς Ἑλβετίας ἦτο κατὰ πολὺ ἀπλουστερά ἀπὸ τὴν τῆς Ὁλλανδίας, μετὰ τοὺς διεθνείς λιμένας τῆς καὶ τοὺς ποταμούς, καὶ τὴν ὑπερπόντιον αὐτοκρατορίαν τῆς ἐξαπλουμένην εἰς ζωτικὰ καὶ σημαντικὰ ἀπὸ ἀπόψεως στρατηγικῆς ἐδρα καὶ ὠκεανούς. Μεχρὶ τοῦ 1940, ὁ τότε Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Ὁλλανδίας κ. βάν Κλέφφρεν, ὕπε-

στήριξε τὴν οὐδετερότητα τῆς Ὁλλανδίας λέγων ὅτι τοῦτο ἦτο τὸ καθήκον τῆς Ὁλλανδίας πρὸς τὴν Εὐρώπην. Ἡ οὐδετερότης εἰς τὴν Χάγην εἶχε γίνῃ θρησκεία μετὰ τοὺς γράμματεῖς καὶ φαρισαίους τῆς. Τοῦτο δὲ ἀνεικατοπεριζέτο εἰς τὴν πατροπαράδοτον στάσιν τοῦ λαοῦ.

Τώρα, ὡς διὰ μαγίας, ὅσαι αἱ συμπάθειαι πρὸς τὴν οὐδετερότητα ἔβυσσαν ἀπὸ τὴν σκέψιν τοῦ Ὁλλανδικοῦ λαοῦ ὁ ὁποῖος οἰσθάνεται ὅτι συνδέεται ἀναποσπᾶστος πρὸς τὴν Δύσιν. Δὲν ὑτάρχει κανεὶς σήμερον, ὁ ὁποῖος νὰ ζητῇ τὴν ἐπάνοδον εἰς τὴν οὐδετερότητα. Ἡ σύγκρουσις μεταξὺ Ἀνατολῆς καὶ Δύσεως προσέκαλεσεν μεγάλην ἀγωνίαν εἰς τὴν Ὁλλανδίαν, δὲν ὑτάρχει ὁμῶς σκέψις νὰ μείνῃ αὕτη οὐδέτερος ὡς πρὸς αὐτὸ τὸ ζήτημα. Ἡ κοινὴ γνώμη δὲν εἶναι πλέον ἀντίθετος πρὸς τοὺς δεσμούς μετὰ τὴν Δύσιν. σχεδὸν οὕτως τὸ διανοεῖται ὅτι αἱ Δυτικαὶ δυνάμεις θὰ μπορούσαν νὰ δείξουν τόσον περιορισμένην ἀντίληψιν ὥστε νὰ μὴν ὑτολογοῖσιν τὴν Ὁλλανδίαν καὶ νὰ τὴν ἀφήσουν ἐκτὸς τῶν μεγάλων στρατιωτικῶν σχεδίων τῶν ἀμύνει—καὶ ὅτι θὰ μπορούσαν νὰ ἀναγκάσουν τὴν Ὁλλανδίαν νὰ ἐπιστρέψῃ, παρὰ τὴν θέλησιν τῆς, εἰς τὴν παλαιὰν τῆς οὐδετερότητα. Διὰ τὸν λόγον αὐτόν, ἡ πραγματικοποίησις τῆς Δυτικῆς Ἐνώσεως εἰς τὴν Ὁλλανδίαν ἐχαιρετίσθη μετὰ πρῶτον ἐνθουσιασμοῦ. Ἡτο ἀκριβὲς ὅ,τι ἐχαιρέτετο. Ἡ Μπενελουῆ, πρὸ ὅλον ὅτι ἦν ἀρκετὰ δημοφιλὴς ὡς θεσμός, ἔχει πολὺ μικρὰν δύναμιν διὰ νὰ μπορέσῃ νὰ προσυλλάξῃ τὴν Ὁλλανδίαν. Ἡ Μπενελουῆ θὰ μείνῃ εἰς περίπτωσιν ἀπειλῆς ἐξ ἀνατολῶν—καὶ κανεὶς ἄλλος κίνδυνος ἐκτὸς αὐτοῦ δὲν προβλέπεται—μία μικρὰ ἀπροσάτευστος περιοχὴ, τοῦτο δὲ θὰ ἦτο ἀποτέλεσμα τῶν συγχρόνων ἐξελίξεων εἰς τὴν στρατιωτικὴν τακτικὴν. Ἀλλὰ ἡ στρατηγικὴ ἀξία αὐτῆς τῆς περιοχῆς, ὅταν αἰσθῇ ληφθῇ ἐξίσου ὡς ὅσην ἡ Βρεταννία καὶ ἡ Γαλ-

λία, ὡς ἀποσοβητικὸς παράγων διὰ τὴν κυριαρχίαν εἰς τὴν Εὐρώπην, ὑπορεῖ νὰ θεωρηθῇ—ἀκόμη καὶ ὑπὸ συγχρόνους συνθήκας—ὡς προγεφύρωμα δι' ἓνα ἰσχυρὸν Δυτικὸν συνασπισμόν. Τοῦτο μόνον, ἐσκέφθησαν, θὰ ἦτο ἀρκετὸν νὰ ἀποτρέψῃ τὸν κίνδυνον, οὕτως ὥστε ἡ ἀδυναμία ἡ ὁποία θὰ μπορούσε νὰ προκαλέσῃ ἐπιθεοὶν θὰ μετοβάλλετο εἰς στρατηγικὴν δύναμιν, ἐπαρκὴ διὰ νὰ ἐμποδίσῃ ἓνα μελλοντικὸν εἰσβολέα.

Οἱ Ὁλλανδοὶ δὲν ἀντελαμβάνοντο κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον τὰς λεπτομερειῶν, ἀλλὰ τὰ αἰσθηματὰ τῶν ἡσάν πολὺ καθαρά. Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ πολέμου εἰς τοὺς Ὁλλανδικούς κύκλους τοῦ Λονδίνου, ὅσον καὶ εἰς τὴν Ὁλλανδίαν, οἱ Ὁλλανδοὶ ἐλέυθεροι ἢ φυλακισμένοι ἢ καὶ εἰς στρατόπεδα συγκεντρώσεως, ἐξήντησαν κάθε συζητήσιν σχετικὴν πρὸς αὐτὴν τὴν ἰδέαν. Ἡ ἰδέα αὕτη ἡχηματώσιν τὴν λαϊκὴν φαντασίαν.

Ἡ πραγματοποίησις οὕτης τῆς ἰδέας διὰ τῆς Συμφωνίας τῶν Βρυξελλῶν ἦτο κατὰ τόσον γνωστὸν εἰς τὸν λαὸν τῆς Ὁλλανδίας, τόσον φυσικῇ καὶ ἀναπότρεπτος τοῦ ἐφαίνετο, ὥστε οὐδέποτε ἐθεώρητεν ἀναγκαῖον νὰ συζητήσῃ τὰς λεπτομερείας τῆς φανερᾶ. Ὁ λαὸς οὗτος ὁ ὁποῖος κάποτε εἰχε μεγάλην εὐαίσθησιν ἀπὸ κειμένων περὶ τῶν κυριαρχικῶν του δικαιωμάτων, ἐδέχθη τὴν ἰδέαν μιᾶς κοινῆς ἀνωτάτης διοικήσεως, ἀκόμη καὶ ἐν καιρῷ εἰρήνης, ὡς κατὰ σημαντικὸν καὶ ὡς ἀπαιτήσιν λογικὴν χωρὶς νὰ χρειασθῇ νὰ ἐλεσθῇ εἰς καμμίαν συζήτησιν. Οἱ Ὁλλανδοὶ ἦσαν ἐτοιμοὶ νὰ δεχθῶν τὴν ἰδέαν ὅτι θὰ συμμετεῖχον εἰς ἓνα σύνθετον σύνολον, ἐνῶ συγχρόνως θὰ διετίθον τὸν ἀτομικὸν χαρακτήρα τῶν ὡς λῶς, ὅπως προηγουμένως ἦσαν ἐτοιμοὶ νὰ δεχθῶν τὴν οἰκονομικὴν ἀνότητα, κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς ἰδρύσεως τῆς Μπενελουῆς.

Ὑπάρχει ἡ ἐλπίς σήμερον ὅτι αἱ συνεδριάσεις τῶν πέντε δυνάμεων

θά εξελιχθούν και θά συμπληρωθούν ὅσο τὸ δυνατόν ταχύτερον. Ἡ ἀπώλεια χρόνου θά δημιουργήσῃ ἀβεβαιότητα ὅπως φαίνεται ἐκ τῆς σοβαρότητος τῶν ἐκφρασθεῖσων προθέσεων. Ἐλπίζεται οὖν θά ὑπάρξῃ ὁμοφωνία διὰ τοὺς ἐξοπλισμούς και τὴν ἡγεσίαν τῶν στρατευμάτων, γυμνάσια διὰ κοινῆς συναινεσεως και κοινῇ χρητῆς ὠρισμένων ἐδ. φῶν. Οἱ Ὁλλανδοὶ ἀξιωματικοὶ εἰχον ἤδη ἀσκηθῆ διὰ ν' ἀναλάβουν τὴν διοίκεισιν ἐπὶ τοῦ λοφώδους ἐδάφους τῶν Βελγικῶν Ἀρδεων, και λαμβάνουν ἐνεργὸν μέρος εἰς τὰ Βελγικά γυμνάσια.

Οἱ Βέλγοι ἀξιωματικοὶ τοῦ ναυτικοῦ ἐξασκούνται εἰς τὰς Ὁλλανδικὰς Ναυτικὰς βασεῖς. Τοῦτο εἶναι πολὺ εὐχάριστον διὰ τὸν λαὸν τῆς Ὁλλανδίας, ὁ ὁποῖος δὲν πιστεύει πλέον εἰς τὴν ἀπομόνωσιν. Τὸ κοινὸν ἀναμένει σήμερον παρημοίαν ἐκδήλωσιν ἐνότητος και μεταξὺ τῶν ἁλλων πέντε δυνάμεων ὡς συνόλου. Πρὸς τοῦτοις, ἐλπίζεται και ἀναμένεται οὗτι δὲν θά περιορισθῇ εἰς τὰς πέντε αὐτὰς χώρας. Πρὸ πάντων ἐλπίζεται οὗτι ἡ Ἀμερικὴ θά συμμετάσχη διότι τοῦτο θά ἰσχυροποιεῖ καταπληκτικὰ τὴν θέσιν τῶν πέντε δυνάμεων εἰς τὰς προπαιθείας των νὰ ἐξασφαλίσουν διαρκὴ εἰρήνην. Ἡ Ἀμερικὴ δὲν μπορεῖ νὰ κρατήσῃ τὴν θέσιν τοῦ μακρυνοῦ συγγενοῦς, ὁ ὁποῖος ἄλλοτε μὲν καταφρονεῖ τοὺς συγγενεῖς του ἄλλοτε δὲ τοὺς λυτεῖται και προστρέχει εἰς βοήθειάν των εἰς περιπτώσεων ἀνάγκης. Ὑπάρχει ἡ σκέψις

ὅτι ἡ διαρκὴς ἀσφάλεια μπορεῖ νὰ ἐπιτευχθῇ μόνον ἀν ἡ Ἀμερικὴ συνδεθῇ πρὸς ἡμᾶς ἐνεργῶς και ἀδιασπώτως ὡς μέλος τῆς αὐτῆς οἰκογενείας και δώσῃ τὴν συνεργασίαν τῆς πρὸς ἐξασφάλισιν μιᾶς κληρονομίας ἡ ὁποία εἰς τὰς ἡμέρας μας ἔχει γίνῃ κοινὴ κληρονομία. Πρὸς τοῦτοις ὁμως, εἰς τὴν Ὁλλανδίαν ἡ ἔνωσις αὐτῆ των πέντε χωρῶν θεωρεῖται τὸ σημεῖον ἐκκινήσεως διὰ μίον εὐρωπαϊκὴν συνεργασίαν ἐπὶ πολὺ εὐρύτερων βάσεων, ἀκριβῶς ὅπως ἡ Μπενελούξ πάντοτε ἐθεωρήθη ὡς ὁ οἰκονομικὸς πυρὴν μιᾶς εὐρύτερας ἐνώσεως. Τοῦτο πρέπει νὰ εἶναι κατὰ περισσότερον ἀπὸ ἕνα ἰδανικὸν συνεργασίον, ὅπως εἶναι ἡ περίπτωση τῆς ἡμετέρας τοῦ Ὁσλο. Ἡ σύνθετος αὐτῇ ὁμὸς πρέπει νὰ ἔχη εἰς τὴν διάθεσίν τῆς, ὅσον διάστημα θά εἶναι ἀνάγκη, ἰσχυρὰ σχέδια διὰ τὴν προστασίαν τῆς ὅλης περιοχῆς, ὑπὸ τὸν ἐλεγχον ἐνὸς μικτοῦ ἐπιτελείου και μιᾶς Ἀνωτάτης Διοικήσεως, παρ' ὅλον οὗτι ὑπάρχει βασιμωτάτη ἐλπίς οὗτι τοιαῦτα ἀμυντικὰ σχέδια θά μείνουν πάντοτε περιττὰ διὰ τὴν Εὐρώπην. Ἡ Ὁλλανδία ἀποδέχεται τὴν ἰδέαν τῆς διεθνούς ἀστυνομίας — ἰδέαν τῆς διακατὰ πρῶτον ἐπρωτάθη εἰς Ὁλλανδίαν — και βλέπει μετὰ συμποθείας τὴν ἰδέαν τοῦ δημοσπονδιακοῦ, ὅπως ἀκριβῶς ἄλλοτε ἐβλεπε μέσημπαθειαν τὸς προσπάθειες διὰ τὴν ἰδρυσιν τῆς Κοινωνίας τῶν Ἐθνῶν. Ἡ θεμελιώσις τῆς Ἐνώσεως τῆς Δύσεως ἔδωκε νέος ἐλπίδος εἰς τὴν Ὁλλανδίαν. Εἶναι μιὰ βασικὴ ἀρχὴ διὰ τὴν ζωὴν τοῦ Ὁλλανδικοῦ λαοῦ.

Η ΠΡΟΟΛΟΣ ΣΤΑ 1770

ΣΗΜΕΡΑ ὁλόκληρη ἡ Εὐρώπη εἶναι πολιτισμένη. Οἱ πόλεμοι ἔχουν γίνῃ λιγότερο σκληροί. Ἐκτὸς ἀπὸ τὸ πεδίο τῆς μάχης, ποῦθεν ἄλλοθὺ δὲν χύνεται αἷμα. Οἱ αἰχμάλωτοι εἶναι σεβαστοί, οἱ πόλεις δὲν καταστρέφονται πιά, τὰ χωριά δὲν ὀρειπώνονται. Οἱ κατακτημένοι λαοὶ ὑποχρεώνονται μόνον νὰ πληρώσουν ἕνα εἶδος εἰσφορῶν ποὺ συχνὰ εἶναι μικρότερες ἀπὸ τοὺς φόρους ποὺ πληρώναν στοὺς δικούς τους μονάρχες.

COMTE DE GUIBERT

Μία νέα πρόοδος τῆς χειρουργικῆς:

Η ΤΕΧΝΗΤΗ ΚΑΡΔΙΑ

Τελευταίως ἔχει γίνῃ σημαντικὴ πρόοδος εἰς τὴν χειρουργικὴν τῆς καρδίας. Τρεῖς Σουηδοί, ὁ Κράφφορντ, ὁ Ἀντερσον και ὁ Μπιέρκ, κατῶρθωσαν νὰ κατασκευάσουν μιάν τεχνητὴν καρδίαν και νὰ χειρουργήσουν τὴν καρδίαν ἐνὸς σκύλου ἐνὸς αὐτῆς εἶχε ἐντελῶς παύσει νὰ λειτουργῇ. Εἰς τὴν Ὁλλανδίαν ἐνας φυσιολόγος ἀπὸ τὴν Οὐτρέχτην, ὁ Καθηγητῆς Γιόγκμπλουιτ, ἔκαμε μιάν παρομοίαν ἀνακάλυψιν. Τὰ δύο κατωτέρω ἄρθρα περιγράφουν τὴν μέχρι σήμερον συντελεσθεῖσαν εἰς τὸ παθὼν αὐτὸ πρόοδον.

Η ΣΟΥΗΔΙΚΗ ΕΦΕΥΡΕΣΙΣ

Τοῦ Dr HJÄLMAR WIJNBLOD
(Ἀπὸ τὸ «Vi», Στοκχόλμη)

Εἰς μιάν τελευταίαν ἐμιλίαν του εἰς τὴν Στοκχόλμη, ὁ Κλάρενς Κράφφορντ ἐξέθεσε πῶς ἤρχισε τὴν ἐρευνάν του ὁ Γκρήτς εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ 20οῦ αἰῶνος, ἐρευνᾶν ἡ ὁποία ἀργότερον ὠδήγησε εἰς τὴν κατασκευὴν τῶν περιφώνων ἀναπνευστικῶν συσκευῶν Ἀγκα και τῆς συσκευῆς ναρκώσεως Κράφφορντ — Ἀντερσον. Τὸ μεγάλο πρόβλημα τῆς χειρουργικῆς τῶν πνευμόνων δημῆρε πάντοτε ἡ διατήρησις τῆς ἀναπνοῆς και τῆς κανονικῆς πίεσεως τοῦ θώρακος, παρὰ τὸ γεγονός οὗτι ἡ διάνοιξις τοῦ θώρακος ἐπιτρέπει τὴν εἰσροὴν ἀέρος ἐντὸς τῆς θωρακικῆς κοιλότητος. Τὸ ἀναπνευστικὸν μηχανήμα ἐμφυλά εἰς τοὺς πνεύμονας μὲ ρυθμὸν, ἀέρα, δευγόνον και ἕνα ναρκωτικόν. Αἱ ἀναπνευστικὲς κινήσεις τοῦ ἀσθενοῦς σταματοῦν

ἐντελῶς, και ὅταν ἀρχίσῃ ἡ ἐγχείρησις ἡ ἀναπνοὴ γίνεταί τεχνητῶς. Μὲ τὴν βοήθειαν αὐτοῦ τοῦ μηχανήματος, ὁ Κράφφορντ κατῶρθωσε νὰ χειρουργήσῃ και τοὺς πνεύμονας και τὴν καρδίαν.

Ἐπειδὴ δὲ σήμερα ὑπάρχει τὸ ἀναπνευστικὸν μηχανήμα μὲ τὸ ὁποῖον μποροῦμε νὰ ἐπιτύχωμε τὴν τεχνητὴν ἀναπνοήν, γίνονται ἐργασίαι διὰ τὴν ἀνακάλυψιν μιᾶς τεχνητῆς καρδίας ὥστε νὰ εἶναι εὐκολώτεροι αἱ ἐγχειρήσεις τόσοις εἰς τὸ ἐξωτερικόν, ὅσον και τὸν εσωτερικόν τῆς.

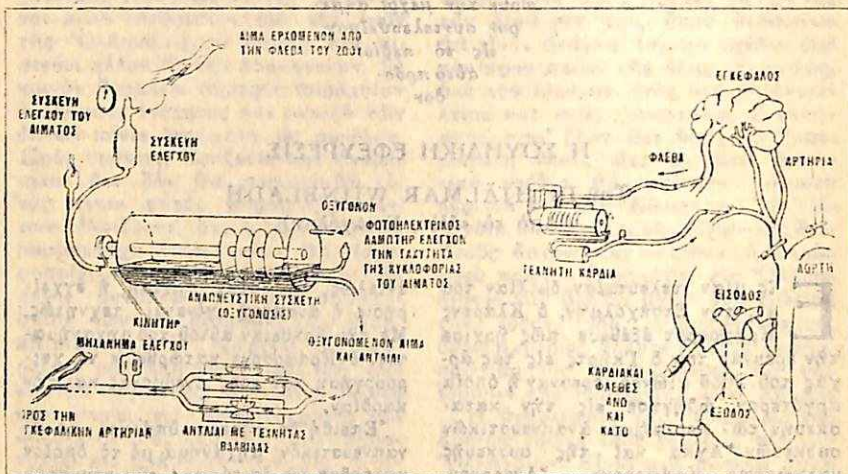
Μία τῶν μεγαλύτερων δυσκολιών εἰς τὰς ἐγχειρήσεις αὐτὰς εἶναι οὗτι τὴν στιγμὴν κατὰ τὴν ὁποίαν θά ἔχη σταματήσει ἡ κυκλοφορία τῆς καρδίας, ἡ κυκλοφορία τοῦ ἀγκυφάλου πρέπει νὰ συνεχίζεται.

Ὁ ἐγκέφαλος δὲν μπορεί νὰ μείνῃ ἄνευ ὀξυγόνου παρὰ μόνον ἐπὶ ἓνα βραχύτατον χρονικόν διάστημα, ἴσως μόνον ὀλίγα λεπτά: ἂν ἡ διακοπὴ τῆς κυκλοφορίας παραταθῇ ἐπὶ μακρότερον, τοῦτο ἀπολήγει: εἰς ἀνεπάρκτων βλάβην τῶν λεπτῶν του ἰσθῶν. Οἱ ἰστοὶ αὐτοὶ εἰς τὰ ἄλλα ὅργανα τοῦ σώματος εἶναι ὀλιγώτερον εὐαίσθητοι καὶ μποροῦν νὰ ζήσουν ἄνευ ὀξυγόνου ἀπὸ 15' - 30' λεπτά τῆς ὥρας. Ὅταν γίνεται χειρουργικὴ ἐπέμβασις εἰς τὸ ἐσωτερικόν τῆς καρδίας, ἐπὶ μιᾶς τῶν βαλβίδων, π. χ. ὁ ἐγκέφαλος πρέπει νὰ δέχεται σταθερὰν ποσότητα ὀξυγονωμένου αἵματος. Τὸ αἷμα πρέπει νὰ εἶναι καθαρὸν, ἀποστειρωμένον καὶ ἀναλλοίωτον. Πρέπει νὰ ἐκτοξευθῇ ἀπὸ τὰς ἀρτηρίας

πρὸς τὸν ἐγκέφαλον ἀπολύτως ὀξυγονωμένον καὶ μὲ κανονικὸν ρυθμὸν καὶ πίεσιν, χωρὶς ὅμως ἡ ἀρτηρία νὰ συγκοινωνῇ μὲ τὴν καρδίαν.

Εἰς τὰ δυσκολώτερα σημεῖα εἶναι ἡ ὀξυγόνωσις τοῦ αἵματος. Γίνεται δὲ ὡς ἑξῆς: θέτομεν τὸ αἷμα τὸ ὁποῖον πρόκειται νὰ χρησιμοποιήσωμεν εἰς ἓνα κύλινδρον ἢ δοχεῖον οὕτως ὥστε νὰ καλύψῃ τὸν πυθμένα του.

Λαμβάνομεν ἓνα μικρὸν ἄξονα ὁ ὁποῖος ἔχει 40 μεταλλικοὺς δίσκους γύρω του καὶ τὸν βυθίζομεν εἰς τὸ κέντρον τοῦ δοχείου. Ὅταν οἱ δίσκοι ἀρχίσουν νὰ συστρέφονται, εἰς κάθε στρόφῃν ἀναδίδουν μίαν ποσότητα αἵματος, τὸ ὁποῖον κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἔρχεται εἰς ἄμασον ἀπαφὴν μὲ τὸ

Λειτουργεῖται τῆς τεχνητῆς καρδίας: Ἐπάνω: ἡ ἀναπνευστικὴ συσκευή (ὀξυγονωτὴς) μὲ τοὺς δίσκους οἱ ὁποῖοι περιστρέφονται ἐνὸς τοῦ αἵματος καθὼς τοῦτο διέρχεται διὰ τοῦ θαλάμου ὀξυγόνου. Κάτω: Ἡ πραγματικὴ καρδία τῆς συσκευῆς, δηλ. ἡ ἀντίλα' αἱ ἐξ ελαστικοῦ βαλβίδος αἱ ὁποῖαι ἀποφράσσουσιν τοὺς σωλήνας, δὲν ἐπιτρέπουν εἰς τὸ αἷμα νὰ περῇ παρὰ μόνον πρὸς μίαν κατεύθυνσιν. Τὸ αἷμα ἀπὸ τὰς φλέβας τοῦ ἐγκεφάλου, διχομετεῖται εἰς τὴν τεχνητὴν καρδίαν ὅπου ὀξυγονοῦται καὶ ἐκτοξεύεται εἰς τὰς ἐγκεφαλικάς ἀρτηρίας. Τὸ αἷμα ἐμπολίσσεται μὲ κυκλοφορήσιν εἰς τὴν φυσικὴν καρδίαν διότι ἀποφράσσονται αἱ ἄνω καὶ κάτω καρδιᾶν φλέβαι. Δι' αὐτοῦ τοῦ τρόπου ὁ ἐγκέφαλος παίρνει τὸ ἀπαραιτήτον ὀξυγόνον καὶ ἡ καρδία κενοῦται κατὰ τὴν ἐγχείρησιν.

ὀξυγόνον τὸ ὁποῖον ρέει κανονικῶς ἐντὸς τοῦ θαλάμου τοῦ ὀξυγόνου. Τὴν ποσότητα τοῦ αἵματος ἐλέγχει ἓνας φωτοηλεκτρικὸς λαμπτήρ, ἡ θερμοκρασία διατηρεῖται σταθερὰ εἰς τοὺς 36.49 Φαρ. καὶ εἰσάγονται μικραὶ ποσότητες διαλύσεως σακχάρου καὶ ὑπερανθρακικοῦ ἁλατος. Πράγματι, τὸ τμήμα αὐτὸ τῆς τεχνητῆς καρδίας ἀντικαθιστᾷ τοὺς πνεύμονας, διότι δίδει τὴν ἀναγκαίουςαν ποσότητα ὀξυγόνου. Τὸ ὀξυγονωμένον αἷμα ρέει εἰς δύο σωλήνας ἐξ ελαστικῶν οἱ ὁποῖοι πάλινονται ρυθμικῶς μεταξὺ τεσσάρων μεγάλων βαλβίδων ἐξ ελαστικοῦ. Μὲ τὴν βοήθειαν αὐτῆς τῆς βαλβίδος τὸ αἷμα ἀποστέλλεται μόνον πρὸς μίαν κατεύθυνσιν, ἀκριβῶς ὅπως καὶ εἰς τὸν ζῶντα ἀνθρώπινον ὀργανισμόν. Προτοῦ δὲ περῇ εἰς τὰς ἀρτηρίας φιλτράρεται, ἐλέγχεται ἡ θερμοκρασία καὶ ὠριζόμενα ἄλλα στοιχεῖα του. Τὸ διάγραμμα ποῦ δημοσιεύομεν δεικνύει τὰ διάφορα μέρη τῆς συσκευῆς καὶ τὸν τρόπον κατὰ τὸν ὁποῖον ἀπομονοῦται ἡ καρδία ἐνῶ ὁ ἐγκέφαλος δέχεται τὸ ὀξυγονωμένον αἷμα.

Παραμένουν ὅμως πολλαὶ δυσκολίαι τὰς ὁποίας πρέπει νὰ ὑπερνικήσωμεν καὶ πρέπει νὰ γίνουν πολλὰ πειράματα ἐπὶ ζῶων προτοῦ ἀρχίσωμεν τὰς ἐγχειρήσεις ἐπὶ ἀνθρώπων. Ἐν τούτοις ἰκανὴ πρόοδος τοῦ κυρίου σκοποῦ ἔχει ἐπιτευχθῇ μὲ τὴν ἐκτέλεσιν πειραμάτων ἐπὶ σκύλων ὡς πρὸς τὴν ἀπομόνωσιν τῆς καρδίας καὶ τὴν ἀποστολὴν αἵματος εἰς τὸν ἐγκέφαλον διὰ τῆς νέας συσκευῆς. Ἄγχα. Ἡ μία ἐγχείρησις σκύλου διεξήχθη τὴν ἑλληνὴν μὲ πείσματα δραστηριότητα καὶ ἀνεξάντλητον ὁπομονὴν καὶ προσοχήν. Τὸ ἓνα πείραμα διεξήχθη τὸ ἄλλο, μέχρις ὅτου τέλος ἀπεμονώθη ἡ καρδία ἐνὸς σκύλου καὶ ὁ σκύλος ἔζησε μετὰ τὴν ἐγχείρησιν. Ἐπάρχουν ἀκόμη πολλὰ προβλήματα τὰ ὁποῖα πρέπει νὰ λυθοῦν προτοῦ χρησιμοποιήσωμεν τὴν συσκευήν. Ἡ ἐργασία συνεχίζεται καὶ ἀπὸ τὰς ἡδὴ ἐπιτευχθέντα ἀποτελέσματα μποροῦμε νὰ ἐξαγάγωμεν τὸ συμπέρασμα ὅτι θὰ ἔλθῃ ἡ ἡμέρα κατὰ τὴν ὁποῖαν θὰ ἐκτελούμεν τὴν ἰδίαν ἐγχείρησιν ἐπὶ ἀνθρώπων καὶ μάλιστα χωρὶς νὰ ὑφίσταται ἀνάγκη αἵματος.

ΤΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΩΝ ΟΛΛΑΝΔΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ

(Ἀπὸ τὸ «De Groene Amsterdammer», Ἀμστερνταμ).

Ὁ καθηγητὴς Γιόγκμπλουεντ, φυσιολόγος ἀπὸ τὴν Οὐτρέχτην, βοηθούμενος ὑπὸ τῶν τεσσάρων συνεργατῶν του βὶν Γκόορ, Πούντ, Μέστερ καὶ Μπούκενς, ἐπειραματίσθη ἐπὶ ζῶων μὲ τόσον καλὰ ἀποτελέσματα, ὥστε εἶναι εἰς θέσιν νὰ βεβαιώσῃ μὲ πᾶσαν μετριοφροσύνην ὅτι ἡ μέθοδος αὕτη μπορεί νὰ ἐφαρμοσθῇ καὶ διὰ τὴν καρδίαν τοῦ ἀνθρώπου καὶ ὅτι ἐλπίζει ὅτι συντόμως θὰ τὴν ἐφαρμόσῃ. Δὲν ἀποκρίπτει ὅτι πιθανόν νὰ ἀναφανοῦν πολλὰι δυσκολίαι αἱ ὁποῖαι θὰ πρέπει νὰ ἐξουδετερωθοῦν καὶ ἀπαριθμεῖ ὠριζόμενας ἐξ αὐτῶν. Τώρα ὅμως πλέον

ὅποτε ἔχει πραγματοποιηθῇ τὸ σπουδαιότερον μέρος, πρέπει νὰ ἐλπίζωμεν ὅτι αἱ δυσκολίαι αὗται θὰ ὑπερνικηθοῦν.

Δὲν πρέπει νὰ ἀναμένωμεν ὅτι ὅλοι οἱ πάσχοντες ἐκ καρδιακῶν νοσημάτων θὰ μποροῦν νὰ χρησιμοποιήσιν μίαν τεχνητὴν καρδίαν διὰ νὰ ἀναπαύσῃται ἡ ἰδικὴ των. Πιθανόν καὶ παρόμοιον νὰ μὴ γίνῃ εἰς περιπτώσιν βλάβης ἐνὸς καρδιακοῦ μυός. Ἀλλὰ ἀκόμη καὶ τότε δὲν πρέπει νὰ φαντασθῶμεν ὅτι ὁ ασθενὴς θὰ μὴ γίνῃ νὰ κυκλοφορῇ ὅπου θέλει μὲ τὴν τεχνητὴν αὐτὴν καρδίαν.

Διὰ τὰς ἀγγειρῆσεις τοῦ θώρακος ἡ τεχνητὴ καρδιά ἔχει ὀφίστην σημασίαν. Σήμερον εἰς περιπτώσεις παθῶν των πνευμόνων, των μεγάλων ἀρτηριῶν καὶ τῆς καρδίας, γίνονται περίπλοκοι ἀγγειρῆσεις. Διὰ τῆς συσκευῆς τοῦ Γιόγκμπλουεν καταρτίθεται κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἀγγειρῆσεως νὰ κυκλοφορῇ τὸ αἷμα ἐκτός τῆς καρδίας καὶ τῶν πνευμόνων τοῦ ἀσθενοῦς: κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον δὲν κυκλοφορεῖ αἷμα εἰς τοὺς κόλπους καὶ τὰς κοιλίας, οὕτως εἰς τοὺς πνεύμονας, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον κίνει πολὺ εὐκολωτέραν τὴν χειρουργικὴν ἐπέμβασιν.

Ἡ κυκλοφορία αὐτῆς τοῦ αἵματος ἡ ὁποία δὲν γίνεται πλέον ἀπὸ τὴν καρδίαν συνοδεύεται ἀπὸ τεχνητὴν ἀναπνοήν. Τοῦτο ἐπιτυγχάνεται διὰ μιᾶς συσκευῆς ἡ ὁποία λειτουργεῖ ὡς τεχνητὸς πνεῦμων, διότι ἀπὸ τεχνικῆς ἀπόψεως ὅταν χρησιμοποιοῦμεν τεχνητὴν καρδίαν, εἶναι ἐντελὲς ἀδύνατον νὰ ἐφοδιάσωμεν τοὺς πνεύμονας μὲ αἷμα.

Ἡ σπουδαιότης αὐτῆς τῆς συσκευῆς εἶναι μεγάλη, πρῶτον διότι ὁ ἐφοδιασμός τῆς καρδίας μὲ αἷμα εἶναι σταθερός (ἡλ. ἡ κυκλοφορία τοῦ αἵματος διὰ τῆς καρδιακῆς ἀρτηρίας εἰς τὰ τοιχώματα τῆς καρδίας) δεύτερον διότι ὅλα τὰ μέρη τοῦ σώματος, ἀκόμη καὶ τὰ ἄκρα, δέχονται ἀρκετὴν ποσότητα αἵματος, καὶ τρίτον διότι ἡ κανονικὴ κυκλοφορία μπορεῖ νὰ ἐπαναληφθῇ ὁπότε τὸ θελήσωμεν — δηλ. εἰς περιπτώσιν βλάβης τῆς συσκευῆς.

Τοῦτο κατορθώνεται διὰ τῆς χρησιμοποίησεως μιᾶς ἀνέλιος ἡ ὁποία ἀντικαθιστᾷ τὰς δύο καρδιακὰς βαλ-

βίδας καὶ ἀποτελεῖται ἐκ δύο μερῶν. Τὸ τεχνητὸν ἥμισυ τμήμα τῆς καρδίας ἀπορροφᾷ αἷμα ἀπὸ δύο μέρη, τὸν λαυμὸν καὶ τὸ ἕνα πόδι, καθὼς καὶ ἀπὸ τὰς φλέβας, τὸ διοχετεύει δὲ εἰς τὸ ἀριστερὸν ἥμισυ τῆς συσκευῆς, ἀφ' οὗ βαδίζει τὸ ὅξυγονώση, μέσῳ τῆς ὁξυγονωτικῆς συσκευῆς ἡ ὁποία χρησιμοποιοῦται ἀντὶ των πνευμόνων.

Ἡ ὁξυγονωτικὴ συσκευὴ εἶναι ἕνας μεγάλος κοίλος κύλινδρος, ὅπου τὸ αἷμα ἐφοδιάζεται μὲ ὁξυγόνον. Ἀφ' οὗ τὸ αἷμα ὁξυγονωθῇ διοχετεύεται ἀπὸ τὸ ἀριστερὸν ἥμισυ τῆς τεχνητῆς καρδίας εἰς δύο διόδους σωλήνας, οἱ ὁποῖοι συνδέονται μὲ τὰς ἀρτηρίας εἰς δύο ἄλλα σημεία. Διὰ τῶν δύο αὐτῶν σημείων ἡ μεγαλύτερα ποσότης τοῦ αἵματος διοχετεύεται εἰς τὴν ἀορτήν (τὴν μεγαλύτεραν ἀρτηρίαν τοῦ σώματος) καὶ ἀπὸ αὐτὴν διέρχεται κανονικῶς εἰς ὅλην τὴν ἀορτήν καὶ τὸ ἐφοδιάζει μὲ αἷμα.

Ἡ ἀρτηρία ἡ ὁποία εὐρίσκεται εἰς τὰ τοιχώματα τῆς καρδίας, καὶ ἡ ὁποία πρέπει νὰ τὴν ἐφοδιάσῃ μὲ αἷμα, δέχεται κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον τὸ ἀπαυσιμαίνον αἷμα, καὶ δὲ παρόμοιον γίνεται καὶ εἰς τοὺς πνεύμονας.

Μόλις σταματήσωμεν τὴν μηχανικὴν καρδίαν ἡ πραγματικὴ καρδιά καὶ οἱ πνεύμονες ἀρχίζουν αμέσως νὰ λειτουργοῦν πολὺ κανονικῶς. Ἡ μετὰ τὰς ἀποκαταστάσεις ἀπὸ τῆς φυσικῆς εἰς τὴν τεχνητὴν λειτουργίαν τῶν ἀνωτέρων ὀργάνων, καὶ ἀντιστρόφως, ἐπαναλαμβάνεται κατὰ βούλησιν.

Ἡ συσκευὴ θὰ τεθῇ εἰς ἐφαρμογὴν μόλις λυθοῦν τὰ πρακτικὰ φάσματα πρεβλήματα τὰ ὅποια θὰ ἀναφανοῦν.

Κ Α Β Α Φ Η Σ

Τοῦ ROBERT LIDDELL

(Ἀπὸ τὸ «Horizon», Λονδίνο)

Ο Ε. Μ. Φόρστερ, φίλος τοῦ Κυβάφης ἔχει δώσει ἕνα χαριτωμένο σκίτσο τοῦ ποιητῆ: ἕνας μικροκαμωμένος ἡλικιωμένος ἄνθρωπος μὲ ψαθάκι, πού στέκει σὲ ἕνα Ἀλεξανδρινὸ πεζοδρόμιο, στήν πρὸ παραέσην στάση, καὶ μιλά μὲ εὐγλωττία, μὲ φράσεις ἀποσπασματικές, καὶ ὕστερα ἐξαφανίζεται στὸ διαμέρισμά του, ἢ μὲ ἀπορθημιά, στὸ γραφεῖο του. Ἐνας ἡλικιωμένος στὸ γραφεῖο του. Ἐνας ἡλικιωμένος ἀστός, πού ποτε τοῦ δὲν κοίταζε τὴ θάλασσα, ἐκτός μόνο ἀπὸ μιὰ φορὰ, ὅταν ἔγραφε:

Ἐδῶ ἄς σταθῶ. Κι' ἄς δῶ κι' ἐγὼ
[τῇ φῶσι λίγο.

Θάλασσα τοῦ πρωιοῦ....

Πουθενὰ ἄλλοι στὸ ἔργο του δὲ φαίνεται ἡ Μεσόγειος.

Πολλοὶ στήν Ἀλεξανδρεία τὸν γνώρισαν καὶ πρὸ πολλοὶ ἤξεραν φίλους του. Ἐκταν γελιογραφεῖς τοῦ ποιητῆ στὸ πρῶτον μέρος φακέλλων γιὰ τοὺς μελλοντικούς: θαυμαστές του, προστάθησαν νὰ μιμηθοῦν γιὰ νὰ τὴν ἀκούσωμε, τὴ μοναδικὴ καὶ παραέσην φωνή του. Μᾶς εἶπαν ἱστορικὸς γι' αὐτόν, ἀκόμη καὶ σκάνδαλα.

Οἱ φίλοι του θυμοῦνται ἀτέλειωτα βράδια πού καθόνταν καὶ συζητοῦσαν μαζί του στὸ σπίτι του, φωτισμένο ἀπὸ τὴ λάμπα ἢ τὰ κερί, μὲ τίς ἀκατάστατες βιβλιοθηκὰς καὶ τὰ παλιὰ ἀνατολίτικα ἐπιπλα, στήν παλιὰ Ἑλληνικὴ συνοικία τῆς πόλης — τὸ στίτι βλέπει στὸ παλιὸ Ἑλληνικὸ Νοσοκομεῖο καὶ στήν ἐκκλησίαν τοῦ 17ου αἰῶνα τοῦ Ἑλληνικοῦ Πατριαρχείου. Θυμοῦνται μὲ ἀγάπη τίς παραέσηνες ἀδυναμίες του, τίς φοβίες του, τίς ὑποκρισίες του. Εἶναι κρίμα πού δὲν ἔχουν κρατήσει περισσότερα

πράγματα ἀπὸ τίς συνομιλίες του. Ἐχει σωθῇ ἕνα χαρακτηριστικὸ μικρὸ κομμάτι ἑλwanικής κολακείας πού ἔστειλε ὁ Κυβάφης σὲ ἕναν κενόδοξο νέο:

Ἀγαπητέ μου Β..., μοῦ σώσατε τὴ ζωή! σὰς εἶμαι βαθειὰ εὐγνώμων πού θὰ ἔρθετε ἀπόψε. Ἡμέρες μὲ βασανίζει μιὰ ἀμφιβολία. Μόνον σεῖς μπορεῖτε νὰ τὴν διαλύσετε... Αὐριο τὸ βράδυ εἶμαι καλεσμένος γιὰ δεῖπνο σιου Ἀντ. Μπενάκη. Καὶ χωρὶς Ἑσᾶ, ἀγαπητέ Β..., θὰ γινόμεν γελῶτες, ἐντελῶς γελῶτες. Ἐγὼ ξεχάσει πῶς ζοῦν στήν κοινωνία! Ἐγὼ ξεχάσει πῶς τρῶνε! Θυμοῦμαι ὅτι κάποτε ἔτρωγαν τὴ σοῦτα βάζοντας τὸ κουτάλι στὸ σιόμα ἀπὸ τὸ ἐμπρός μέρος. Ἀργότερα ἔπρεπε νὰ τὴν τρῶς ἀπὸ τὸ πλάι τοῦ κουταλιοῦ. Ἀγαπητέ μου Β..., ποῖο εἶναι σήμερον τὸ σωστό; Μόνον εἰσεῖς ἔξερετε: μόνον εἰσεῖς μπορεῖτε νὰ μοῦ πητέ. Ὅλα αὐτὰ εἶναι σημαντικά, μὰ πάρα πολὺ σημαντικά. Συχνὰ ἡ εὐτυχία μας κρέμεται ἀπ' αὐτὰ.

Ὁ Κυβάφης ἦταν τόσο κρυφὸς καὶ λιγὸς στήν κοῦβέντα του ὅσο ἀνοιχτός ἦταν στὴ πειθήνιότητά του — ὡρσμένα πράγματα, ἔλεγε, χρειάζονται τὴν τέχνη γιὰ νὰ τὰ ὁμορφαινῇ. Λένε ὅμως ὅτι ἂν ἐμφανίζοιαν στὸ σπῆτι τοῦ ἕνα ὁμορφὸ πρόσωπο, τοῦ ἔκανε τὴν σιωπηλὴν τιμὴ νὰ ἀνάβῃ ἕνα ἀκόμη κερί.

Τὸ πάθος τῆς ζωῆς του ἦταν ἡ ποίηση καὶ ὁ τρόπος πού κυκλοφοροῦσε τὰ ποιήματά του εἶχε ἕναν ἐντελῶς δικό του χαρακτήρα. Ἀπὸ καιρὸ σὲ καιρὸ τὰ τύπωνε σὲ σκόρπια φύλλα καὶ τὰ μοίραζε ὁ ἴδιος.

Ἄν τύχαινε νὰ ζητήσῃ τὰ ποιήματά του κανένας καινούριος ἐνδιαφερόμενος, ὁ Κυβάφης χρειάζοταν

ὄρες ὁλόκληρες ὥσπου νὰ μαζέψῃ τὰ σκορπισμένα αὐτὰ φύλλα καὶ νὰ σημειώσῃ τὶς βελτιώσεις πού σκεπτόταν ἐκεῖνη τῇ σιγῇ. Ὑστερα ἔπρεπε νὰ ἔχῃ τὴ διεβεβαίωση ὅτι ὁ ἀναγνώστης του θὰ ἀξίξῃ τὸν κόπο. Κάποτε μετάνοιωνε πού εἶπε δώσει τὰ ποιήματά του σὲ ἀνθρώπους πού δὲν ἀξίζαν γὰ τὰ ἔχουν. Σὲ τέτοιες περιπτώσεις εὗρισκε ἕνα σωρὸ δι-
καιολογίες γιὰ νὰ τὰ ξαναπάρῃ στὰ χέρια του μετὰ τὴν πρόφασιν ὅτι θέλουν διόρθωση ἢ συμπλήρωση.

Καὶ ὅμως αὐτὸ τὸ ἔργο του πού τυπωνόταν ἔτσι κομματιαστὰ καὶ κυκλοφοροῦσε μ' αὐτὸν τὸν ἔκκεντρι-
κὸ τρόπο, ἔχει ἐνότητα—μία ἐνότητα πού ἀξίζει νὰ τὴν ἐξετάσωμε, γὰτὶ ὁ Καβάφης εἶναι ἕνας ἀπὸ τοὺς «Τέσ-
ρεις Μεγάλους Ἐκλιπόμενους Ποιη-
τῆς σύγχρονης Ἑλλάδας».

Στὸ τελευταῖο βιβλίον του γιὰ τὴν ἑλληνικὴ ποίησιν (1), ὁ κ. Μπῶ-
Μποβὺ λέει πῶς βρῆκε τὸ κεντρικὸ στοι-
χεῖο τοῦ ἔργου τοῦ Καβάφης. Μᾶς λέει—
«ἐκεῖνο ἀκριβῶς πού εἶναι τὰρα πολὺ
γνωστὸ—ὅτι ὁ Καβάφης ἦταν σε-
ξουαλικά ἀνώμαλος καὶ τὰ ἐξαρτᾶ
ὅλα ἅπ' αὐτό».

Ὁ κ. Μπῶ-Μποβὺ ἐπαινεῖ τὰ πρῶ-
τα ποιήματα τοῦ Καβάφης, ὅπου νο-
μίζει ὅτι μία ἄλλειψις ἐπιφυλακτικό-
τητας τὸν ἔκαμε νὰ φανερώσῃ τὴν
ἀνωμαλία του καὶ τὴν στενόχωρη ἡ-
μηχανία πού εἶχε γιὰ συνέπεια. Αὕτῃ
εἶναι ἡ πιδ ἀνάμνησις ἐκτίμηση
τῆς φιλολογικῆς ἐξελλείψεως τοῦ Κα-
βάφης.

Ἡ σεξουαλικὴ ἀνωμαλία ἐπηρέασε
τὸ ἔργο τοῦ Καβάφης γι' αὐτὸ δὲν
υπάρχει ἀμφιβολία—δὲν ἔδωσε ὡς
τὴν κύριον μορφή, πού εἶναι πολὺ
πιδ πολυσύνθετη καὶ ἐνδιαφέρουσα
ἀπὸ ὅ, τι μᾶς κάνει ὁ κ. Μπῶ-Μποβὺ
νὰ πιστέψωμε. Μία φράσις τοῦ
Χένρυ Τζέιμς «ἡ συνείδησις τοῦ
παρελθόντος» καὶ μ' ὀλίγες λέξεις τοῦ
Γιόργου Σεφέρη: «ὁ Καβάφης λίγο-
λίγο ἀπόκτησε ἱστορικὴ συνείδησις

τοῦ ἑαυτοῦ καὶ τοῦ κόσμου ὅπου
ζοῦσε», θὰ μᾶς βοηθήσουν νὰ προσ-
διορίσωμε τὸ ἔργο του.

Ὁ Καβάφης ἦταν Ἀλεξανδρινός.
Ἔλεγε πῶς οὔτε Ἕλληνας ἦταν οὔ-
τε Ἑλληνιστὴς, ἀλλὰ Ἑλληνικός.
Ἀπὸ τὴν μεριά τοῦ πατέρα του συγ-
γένησε μὲ μιά οἰκογένεια Ἀλεξανδρι-
νῶν ἐμπόρων, ἀπὸ τὴ μεριά τῆς μη-
τέρας του μὲ μιά φαναριώτικη οἰκο-
γένεια. Ἀρκετὰ χρόνια τῆς νεότητάς
του τὰ πέρασε στὴν Κωνσταντινούπο-
λη καὶ τὸ Λίβερπουλ, τὸ μεγαλύτερο
ὅμως μέρος τῆς ζωῆς του τὸ πέρασε
στὴν Ἀλεξάνδρεια ὅπου γεννήθηκε
καὶ πέθανε. Ἀνῆκε στὸν διεθνή ἑλ-
ληνικὸ κόσμον καὶ στὴν Ἑλλάδα—
ὅπως καὶ ὁ μεγαλύτερός της ποιη-
τῆς ὁ Σολωμός δὲν πάτησε κἀν τὸ
πόδι του—ἦρθε μόνο σὺν ἐπισκέ-
πτῃς. Ὁ Ντικενς εἶχε γράψῃ γιὰ
ἕνα Μεγάλο Δούκα τῆς Μοδένας, πού
μόνος αὐτὸς ἀπὸ τοὺς ἀρχηγούς τῶν
Ἰταλικῶν Κρατῶν ἀρνήθηκε νὰ ἀνα-
γνωρίσῃ τὸν Λουδοβίκο Φίλιππο
βασιλιά τῆς Γαλλίας. Ὁ Καβάφης
ἦταν ὁ μόνος πού ἀρνιόταν νὰ πα-
ραδεχθῇ τὴν Ἀραβικὴ Κατάκτηση
τῆς Αἰγύπτου.

Ἀπὸ ἱστορικὴ ἀποψη δὲν ἔχομε
νὰ πούμε τιποτε γι' αὐτό. Οἱ σύγ-
χρονοι Ἕλληνες ἀποικοὶ τῆς Ἀλε-
ξανδρείας ἐξοθρούνθηκαν νὰ ἐγκα-
τασταθῶν ἐκεῖ ἀπὸ τὸν Μωῆαμετ
Ἀλη καὶ δὲν εἶχαν καμία σχέση μὲ
τὸ παρελθὸν τῆς πόλης αὐτῆς. Δὲν
ἰσχυρίζονται ὅτι κατ'ἀρχὴν ἀπὸ
τοὺς Πτολεμαίους. Ἀπὸ πνευματικὴ
ἀποψη μπορούμε νὰ πούμε ὅ,τιδή-
ποτε γιὰ τὴ στάση τοῦ Καβάφης: Οἱ
Ἕλληνες τῆς Ἀλεξάνδρειας ἔχουν
κάτι πολὺ σημαντικώτερο ἀπὸ τὴν
γενεαλογία ἢ τὰ χρόνια πού κατέ-
χουν τὴ χώρα γιὰ νὰ τοὺς συνδέῃ
μὲ τὸ παρελθόν: Ζοῦν στὸν ἴδιον τό-
πον μὲ τοὺς προγόνους τοὺς καὶ ἔχουν
μεγάλῃ ὁμοιότητα γλώσσας. Ὡστόσο
σ' αὐτὴ τὴν πόλιν, πού ἡ κενοδοξία
δὲν εἶναι διόλου ἀγνωσίη, ἡ δική
του φωνὴ εἶναι ἡ μόνη πού ὑψώθη-
κε γιὰ νὰ διεκδικήσῃ τὴν πιδ ὑψηλὴ
πνευματικὴ σχέση μὲ τὴν παλιὰ Ἀ-

λεξάνδρεια πού μπορούσε ποτὲ νὰ
προβάλλῃ Ἀλεξανδρινός.

Αὐτὸς εἶναι ὁ κληρονόμος τῆς
Ἀρχαίας Ἀλεξάνδρειας—μιάς πόλης
πραγματικὰ πολὺ διαφορετικῆς ἀπὸ
τὴν Ἀρχαία Ἀθήνα.

Ἡ φιλολογία τῆς εἶναι ἔξυπνη,
ἐπιτηδευμένη, πνευματικῶδες, ἔργο
ἀνθρώπων διαβασμένων καὶ πολι-
τισμένων—ἴσως ὑπὲρ πολιτισμένων.
Δὲν ἦταν γιὰ νὰ συγκινήσῃ τὴν καρ-
διά μὰ γιὰ νὰ ἐνθουσιάσῃ τὸ πνεῦμα,
κάποτε καὶ νὰ ἐρεθίσῃ τὴν αἰσθησι-
ν. Εἶναι ἡ φιλολογία ἑνὸς παλαιοῦ πο-
λιτισμοῦ πού δὲν μοιάζει καθόλου μὲ
τὴν πρωτὴν δροσιὰ τῶν πρώτων λυ-
ρικῶν ποιητῶν καὶ τοῦ Ὀμήρου ἢ
μὲ τὸ ἰσχυρὸ μεγαλεῖο τῶν μεγάλων
τραγικῶν: κατὶ πιδ κάτω ἅπ' αὐτὰ,
καί, ὡστόσο, κατὶ καλὸ.

Ὁ Καβάφης εἶναι ὁ κληρονόμος
τοῦ Καλλιμάχου, τοῦ Ἀπολλωνίου
Ροδίου, καὶ τῶν Ἀλεξανδρινῶν ποιη-
τῶν τῆς Ἑλληνικῆς Ἀνθολογίας—
παρ' ὅλο πού δὲν ἐγεννήθηκε στὸν
καιρὸ τους, ἀνῆκε στὴν ἴδια ἐποχὴ
μ' αὐτούς καὶ ἀνάμεσά τους κρατᾷ
μιά ὑψηλὴ θέση.

Ὡστόσο ὁ Καβάφης δὲν γράφει ἄ-
πλως σὺν ἔργῳ γιὰ τὸν 400
μ. Χ. καὶ ὄχι στὰ 1863. Μπήκε στὸ
πνεῦμα ἑνὸς κόσμου γερασμένου καὶ
ἡρθε ὀργωπορημένος στὴν ἱστορίαν τοῦ
Ἑλληνισμοῦ. Δὲν ἀντλεῖ μόνο ἀπὸ τὴν
Ἀλεξάνδρειά του τὴν ἐμπνευσί του
μὰ ἀπὸ ὁλόκληρον τὸν Ἑλληνικὸν κόσμον—
ἀρχαῖον, μεσαιωνικὸ καὶ σύγχρονον.
Τὸν βλέπει ὅμως ἀπὸ μιά ἱερωνική,
σκληρικὴ κάπως, Ἀλεξανδρινὴ ἀπο-
ψη. Ἀκόμη, εἶναι διαβάσει τοὺς Συμ-
βολιστὰς καὶ ἔχει ἀφομοιώσει σύγ-
χρονα θέματα σὺν τὸν Taedium Vi-
tae. Αὐτὸ ἐνέπνευσε ἀρκετὸ ἀπὸ τὰ
πρῶτα τῶν ποιήματά καὶ κυρίως τὴν
Πόλιν. Εἶναι ὀφθαλμῶς λάθος νὰ ἐξη-
γήσωμε αὐτὸ τὸ ποιῆμα, μὲτ' ὅμως τὸν
κ. Μπῶ-Μποβὺ, σὺν ἐπιθυμία τοῦ
Καβάφης νὰ γλυτώσῃ ἀπὸ τίς συνέ-
πειες τῆς ἀνωμαλίας του. Δὲν εἶναι
μόνο ὁ ἀνώμαλος ἀνθρώπος πού κά-
ποτε βρῖσκει τὴν σύγχρονην βιομηχα-
νικὴν πόλιν φρικτὴ. Καὶ στὴν Ἀλε-

ξανδρεία,—πού εἶναι χτισμένη σὲ μιά
στενὴ λαοῖδα γῆς, καὶ χωρίζεται
ἀπὸ ἄλμυρες λίμνες ἀπὸ τὴν ἄλλη
Αἴγυπτον καὶ μὲ τὴ θάλασσαν ἀπὸ τὴν
Εὐρώπην—υπάρχει κάθε εὐκαιρία γιὰ
νὰ ἀποκτήσῃ κανεὶς τὸ φόβον τοῦ
κλειστοῦ χώρου.

Ἐνὰ καλλιτερο χαρακτηρισμὸς μᾶς
ἔχει δώσει ὁ κ. Τ. Σ. Ἐλιοτ. Ἀφροῦ
πῇ πῶς «ὁ ποιητὴς δὲν ἀποκαθιστᾷ
μόνον τὴν λησμονημένην παράδοσιν,
ἀλλὰ μέσας στὴν ποιήσιν του ξαναε-
κινεῖ ὅσο περισσότερα σπέρματα
αὐτῆς τῆς παραδόσεως μπορεῖ», συ-
νεχίζει: «Στὸν Μπωντλαίρ, ἡ ἱκανό-
τητα νὰ πηγοῖν πίσω ἀπὸ τὰ φαι-
νομενα στὰ πιδ σταθερὰ στοιχεῖα τῆς
ζωῆς, ἦταν ὅποτελεσμα τῆς ιδιότη-
τος ἀκατανίκητης δύναμης μὲ τὴν
ὅποια αἰσθανόταν τὴ βασιανιστικὴν
σύγκρουσιν τῆς σύγχρονης μεγάλης
πόλης μὲ τὸ μοναχικὸ ἄτομον».

Η ΠΟΛΙΣ

Εἶπες· «Θὰ πάγω σ' ἄλλη γῆ, θὰ
[πάγω σ' ἄλλη θάλασσα.
Μιὰ πόλις ἄλλη θὰ βρεθῇ καλύτερη
ἀπὸ αὐτή.

Κάθε προσπάθειά μου μιὰ καταδική
[εἶναι γραφτὴ·
κ' εἶν' ἡ καρδιά μου—σὺν νεκρὸς
[θαμνῇ.

Ὁ νοῦς μου ὡς ποῖς μες στὸν μα-
[ρασμὸ αὐτὸν θὰ μένῃ.

Ὅπου τὸ μαι μου γυρίσω, ὅπου
[κι' ἂν δῶ
ἐρετρία μαυρὰ τῆς ζωῆς μου βλέπω ἐδῶ,
πού τόσα χρόνια πέρασα καὶ ῥήμαξα
[καὶ χέλασα».

Καινούργιους τόπους δὲν θὰ βρεθῇ, δὲν
[θ' εἴβρεις ἄλλες θάλασσας.

Ἡ πόλις θὰ σὲ ἀκολουθεῖ. Στους
[τόπους θὰ γερᾷς
τοὺς ἰδίους. Καὶ οἱ γειτονίαις τῆς
[ἰδίας θὰ γερᾷς.
καὶ μες στὰ ἴδια σπέρματα αὐτὰ θὰ
[ἀσπρίζεις.

Πάντα στὴν πόλιν αὐτὴν θὰ φθάνεις.
[Γιὰ τὰ ἄλλα μὴ ἐλπίζεις—
δὲν ἔχει πλοῖον γιὰ σέ, δὲν ἔχει δόδ.

Ἔτσι, πού, τὴ ζωὴ σου ρήμαξες ἐδῶ
τὴν κώχη τοῦτῃ τὴν μικρὴ, σ' ὅλην
[τὴν γῆ τὴν χάλασες].

You said: "I'll find some other land,
[I'll find some other sea
Somewhere there must be, surely, a
better town.

My every attempt here is like a
[charge written down
Against me, and my heart—like a
[corpse—buried away.
In this swamp is my mind always to
[stay?

Wherever I look, wherever I turn
[my gaze,
I see black ruins of my life, and of
[the days
That here I passed, wasted, and lost
[utterly.

You'll not find another place, you'll
[not find another sea.
This city is going to follow you.
[You'll stray

In the same streets. In the same
[suburbs you'll grow grey;
Amid these same houses you'll reach
[old age.

You'll always find this city.
[Another?—it's a mirage.
There is no ship for you, there is no
[road.

And just as in this hole you have
[destroyed
Your life, through all the world you
[have lost it utterly.

Ἀπὸ τοὺς Συμβολιστὲς ὁ Καβά-
φης ἔμαθε πὼς νὰ διηγήται μιὰ
ἱστορία καὶ ἴσως ἐδῶ νὰ ἔχη δεχθῇ
καὶ τὴν ἐπίδραση τοῦ Μπράουνινγκ
— ἂν καὶ εὐτυχῶς ὁ Καβάφης ποτὲ
δὲν θέλει νὰ δώσῃ ἓνα διδάγμα ἡθι-
κῆς. Ἡ διήγησή του καὶ ἡ συγγέ-
νειά του μὲ τοὺς Συμβολιστὲς, συ-
χνὰ θὰ θυμίσῃ σὲ ἓναν Ἀγγλο ἀνα-
γνώστη τὰ πρῶτα ἔργα τοῦ Ἑλλιοτ.
Ὁ Καβάφης μοιάζει μὲ τοὺς χαρα-
κτῆρες τοῦ Ἑλλιοτ. Μὲ εἰρωνικὴ νο-
σταλγία ξαναφτιάχνει τὰ περασμένα,
καὶ τὸ πολυκύμαντο παρελθὸν τῆς
φυλῆς του. Ὁ Ἑλληνικὸς κόσμος

εἶναι παλιὸς καὶ ὁ Καβάφης εἶναι
ἓνος ὥριμος, ἓνας γέρος ποιητής.
Δὲν ἔγραψε σχεδὸν τίποτε ἀξιόλογο
πρὶν ἀπὸ τὰ σαράντα καὶ πέθανε στὰ
ἑβδομήντα, χωρὶς νὰ προλάβῃ νὰ πῇ
ὅσα ἤθελε νὰ πῇ.

Γιὰ τὸ ἑλληνικὰ θέματα μιλεῖ ἀπὸ
μιὰ πιδ γερασμένη, ἀπαλλαγμένη
ἀπὸ αὐταπάτες ἀποψη. Γι' αὐτὸν οἱ
Θεοὶ τοῦ Ὀλύμπου εἶναι στὸ καλύ-
τερό τους ἀνόητοι καὶ ἀνίσχυροι,
στὸ χειρότερο κακόβουλοι. Γενικὰ
ὅμως ὁ ὄρχαιος κόσμος ἦταν πολὺ
φωτεινὸς καὶ νίος καὶ ἡρωϊκὸς γιὰ
τὸν κυνικὸ τῆς ὥριμης ἡλικίας ποιη-
τῆ. Ἀκόμη, ἦταν Ἑλληνικὸς, ὅχι
Ἑλληνιστὴς, καὶ, σὰν Ἀλεξανδρινὸς
ἐνοιῶθε περισσότερον συγγένεια μὲ
ἄλλα κέντρα τοῦ ἑλληνικοῦ κόσμου
παρὰ μὲ τὴν Ἀθήνα.

Συγγενικὰ μὲ τὸ βασίλειο τῶν
Πτολμαίων εἶναι τὰ ἄλλα βασίλεια
ποῦ ἱδρύσας ὁ Ἀλέξανδρος καὶ οἱ
στρατιῆγοί του—τὰ ἡμιβαρβαρικά
basileia τῆς Μακεδονίας καὶ τῆς
Συρίας. Τὸν Κοβάφου τὸν γοητεύουν
ἀκόμη καὶ πιδ ὀπομακρυσμένα ση-
μεῖα τοῦ ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ—π.χ.
οἱ ἑλληνόγλωσσοι βασιλιάδες τῆς Πα-
λαιστίνης τοῦ πρώτου πρὶν ἀπὸ τὸ
Χριστὸ αἰῶνα. Κυθέννας στὴν Ἑγγύς
ἢ τῇ Μέσῃ Ἀνατολῇ πού εἶναι ὑπε-
ρήφανος γιὰ τὸ ἑλληνικὸ του ὄνομα
κερδίζει τὴ συμπάθειά του—καὶ ἴσως
ἀκόμη περισσότερο ὅταν δὲν ἔχη
μεγάλες ἀξιώσεις γι' αὐτὸ τὸ ὄνομα.

Ἀπὸ τὸν διεσπαρμένο ἑλληνικὸ
κόσμο διαλέγει τὸ θέμα ποὺ ταιριάζ-
ει στὴν ποίησή του. Πρέπει νὰ ὑ-
πάρχῃ μιὰ εἰκόνα, μιὰ ἱστορία ἢ ἑ-
νας χαρακτήρας ἀρχετὰ σαφῆς, ὥστε
νὰ μπορῇ νὰ χωρέσῃ στὶς λακωνι-
κῆς, ἐπιγραμματικῆς του γραμμῆς. Θὰ
δώσῃ τὴν εἰκόνα μὲ ἀρκετὴ ὀξύτητα
ὅχι ὅμως καὶ ἐντελῶς χωρὶς ἔλεος.
Δὲν ἀποκλείεται νὰ εἶναι μιὰ ἱστο-
ρία ἥττας. Ἐνα τέτοιο ποίημα εἶναι
τὸ «Περιμένοντας τοὺς βαρβάρους».
Ἐἴτε τὸ Βυζάντιο, εἴτε ὁποιαδήποτε
πολιορκούμενη ἑλληνικὴ πόλη ἐννοεῖ-
ται ἐδῶ, παρουσιάζεται σάνα μὴν πε-
ριμένη παρὰ νὰ παραδοθῇ.

ΠΕΡΙΜΕΝΟΝΤΑΣ ΤΟΥΣ ΒΑΡΒΑΡΟΥΣ

Τί περιμένουμε στὴν ἀγορὰ
[συναθροισμένοι :

Εἶναι οἱ βάρβαροι νὰ φθάσουν σήμερα.

Γιατί μέσα στὴ Σύγκλητο μιὰ τέτοια
[ἀπραξία ;

Τί κάθονται οἱ Σύγκλητικοὶ καὶ δὲν
[νομοθετοῦνε ;

Γιατί οἱ βάρβαροι θὰ φθάσουν σήμερα.

Τί νόμους πιά νὰ κάμουν οἱ
[Σύγκλητικοί ;

Οἱ βάρβαροι, σὰν ἔρθουν, θὰ
[νομοθετήσουν.

Γιατί ὁ αὐτοκράτωρ μας τόσο πρῶι

[σηκώθη,
καὶ κάθεται στῆς πόλεως τὴν πιδ
[μεγάλη πύλη
στὸ θρόνο ἐπάνω, ἐπίσημος, φορῶντας
[τὴν κορώνα :

Γιατί οἱ βάρβαροι θὰ φθάσουν σήμερα.
Κι ὁ αὐτοκράτωρ περιμένει νὰ δεχθῇ
τὸν ἀρχηγό τους. Μάλιστα ἐτοίμασες
γιὰ νὰ τὸν δώσῃ μιὰ περκαμηνή. Ἐκεῖ
τὸν ἔγραψες τίλους πολλοὺς καὶ ὀνόματα.

Γιατί οἱ δύο μας ὑπάτοι καὶ
[πραίτορες ἐβγήκαν
σήμερα μὲ τὲς κόκκινες, τὲς κεντημένες
[τόγες ;

γιατί βραχιόλια φόρεσαν μὲ τόσους
[ἀμειψύστους,

καὶ δαχτυλίδια μὲ λαμπρὰ γυαλιστερά
[σμαράγδια,

γιατί νὰ πιάσουν σήμερα πολὺτιμα
[μπασιτόνια

μ' ἀσήμια καὶ μαλάματα ἑκτακτα
[οκαλιγμένα ;

Γιατί οἱ βάρβαροι θὰ φθάσουν σήμερα
καὶ τέτοια πράγματα θ' ἀμύνουν τοὺς
[βαρβάρους.

Γιατί καὶ οἱ ἄξιοι ῥήτορες δὲν ἔρχονται
[σὰν πάντα

νὰ βγάλουν τὰς λόγους τους, νὰ
[ποῦνε τὰ δικά τους ;

Γιατί οἱ βάρβαροι θὰ φθάσουν
[σήμερα

καὶ αὐτοὶ βαριοῦντ' εὐφράδεις καὶ
[δημηγορίες.

Γιατί ν' ἀρχίσῃ μονομιὰς αὐτὴ ἡ
[ἀνησυχία

καὶ ἡ σύγχυσις. (Τὰ πρόσσωπα τί σοβαρὰ
[ποῦ εἶναι)

Γιατί ἀδειάζουν γρήγορα οἱ δρόμοι καὶ ἡ
[πλατιέες

καὶ ὅλοι γυροῦν στὰ σπίτια τοὺς πολὺ
[σουλλογισμένοι ;

Γιατί ἐνύχτωσε καὶ οἱ βάρβαροι δὲν
[ἦλθαν,

καὶ μερικοὶ ἔφθασαν ἀπ' τὰ σύνορα,
καὶ εἶπαν πὼς βάρβαροι πιά δὲν
[ὑπάρχουν.

Καὶ τώρα τί θὰ γίνουμε χωρὶς
[βαρβάρους ;

Οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ ἦσαν μιὰ κάποια
[λύσις.

Ἡ ἀπαισιοδοξία ἢ ἡ ἡττοπάθεια τοῦ
Καβάφου δὲν μπορεῖ νὰ ὀνομασθῇ
φιλοσοφία : ὁ ἴδιος δὲν ἦταν φιλόσο-
φος ἦταν ἱστορικός. Ἄν εἶχε κάποια
φιλοσοφία ἦταν ἡ πιδ στοιχειώδους
φιλοσοφίας τῆς ἱστορίας : Ἡ ἔρε πὼς
οἱ ἄνθρωποι δὲν διδάσκονται ἀπὸ τὰ
λάθη τους ἢ ἀπὸ τὰ λάθη τῶν ἄλ-
λων, καὶ ὅτι αὐτοὶ ποὺ βρῆσκειται
ψηλὰ ἔχει συχνὰ κακὸ τέλος. Δὲν ἔ-
κλαιγε, ὅπως ὁ Χάουσμαν, γιὰ τὸν
κλῆρο τοῦ ἀνθρώπου πόνου ποὺ
εἶχε σ' αὐτὸν—ἦταν πολὺ γενναῖος
καὶ πολὺ ἀναθρεμμένος γιὰ νὰ
τὸ κάνῃ. Δὲν περιφρονεῖ τίς δυστυ-
χίες τῶν ἄλλων, ὅπως ὁ Χάρντυ, ἀλ-
λωστε δὲν ἐνδιαφερόταν καὶ πολὺ
γιὰ τοὺς ἄλλους. Ἀπὸ τοὺς τόπους
ποῦ τοῦ ἐμπνέουν τὰ ποιήματά του,
ἢ Τροία καὶ οἱ Θερμοπύλεις προσο-
ζονταν νὰ πέσουν—καὶ τὸ ἴδιο ἐγίνε
καὶ μὲ τὴν Ἀλεξάνδρεια, ὅσο καὶ ἂν
γιὰ ἓνα διάστημα ἡ Κλεοπάτρα δια-
δίδῃ ψήμματα πὼς ὁ Ἀντώνιος νικά
στὴν Ἑλλάδα. Ὅσο γιὰ τὴν Ἰθάκη,
τὸ τέρμα τοῦ ταξιδιοῦ τοῦ περιπλα-
νώμενου Ὀδυσσεύα—τὸ μόνο ποὺ ἔχει
νὰ τοῦ δώσῃ εἶναι τὸ θαυμάσιον τα-
ξίδι πρὸς αὐτήν :

ΙΘΑΚΗ

Σὰ βρεῖς στὸν πηγαιμὸ γιὰ τὴν Ἰθάκη,
νὰ εὐχῇσαι νᾶναι μακρὺς ὁ δρόμος,
γεμάτος περιπέτειες, γεμάτος γνώσεις.
Τοὺς Λαιστρυγόνες καὶ τοὺς Κύκλωπας,
τὸν θυμωμένον Ποσειδῶνα μὴ φοβᾶσαι,
τέτοια στὸν δρόμο σου ποτὲ σοὺ δὲ

[θὰ βρεῖς,
ἂν μὲν ἡ σκέψις σου ὑψηλὴ, ἂν
[ἐκλεκτὴ
συγκίνησις τὸ πνεῦμα καὶ τὸ σῶμα σου
[ἀγγίζει.

Τοὺς Λαιστρυγόνες καὶ τοὺς Κύκλωπας,
τὸν ἄγριο Ποσειδῶνα δὲν θὰ
[συναγῆσαις,
ἂν δὲν τοὺς κουβαλῇς μὲς στὴν ψυχὴ σου,
ἂν ἡ ψυχὴ σου δὲν τοὺς στήνει
[ἐμπρὸς σου.

Νὰ εὐχῇσαι νᾶναι μακρὺς ὁ δρόμος.
Πολλὰ τὰ καλοκαιρινὰ πρωιὰ νὰ εἶναι
πὺδ μὲ τί εὐχαρίστησι, μὲ τί χαρὰ
θὰ μπαίνεις σὲ λιμένας

[πρωτοειδωμένους
νὰ σταματήσεις σ' ἐμπορεῖα Φοινικιὰ
καὶ τὲς καλὲς πραγμάτειες

[ν' ἀποκτήσεις,
σεντέφια καὶ κοράλλια, κεχριμπάρια
[ν' ἔβρεις,
καὶ ἡδονικὰ μυρωδικὰ καὶ λογιῆς,
δσο μπορεῖς πιδ ἀφθονὰ ἡδονικὰ
[μυρωδικὰ.

σὲ πόλεις αἰγυπτιακὲς πολλὰς νὰ πᾶς,
νὰ μάθεις καὶ νὰ μάθεις ἀπ' τοὺς
[σπουδασμένους.

Πάντα στὸ νοῦ σου νάχεις τὴν Ἰθάκη.
Τὸ φθάσιμον ἐκεῖ εἶν' ὁ προορισμός
[σοῦ.

Ἀλλὰ μὴ βιάζεις τὸ ταξιδὶ διόλου.
Καλλίτερα χρόνια πολλὰ νὰ διαρκέσῃ
καὶ γέρος πιά ν' ἀράξεις στὸ νησί,
πλούσιος μὲ δσα κέρδισες στὸν δρόμο,
μὴ προσδοκῶντας πλοῦτη νὰ σὲ δώσῃ
[ἡ Ἰθάκη.

Ἡ Ἰθάκη σ' ἔδωκε τ' ὄρατο ταξιδί.
Χωρὶς αὐτὴν δὲν θάβγαινες στὸν δρόμο.
Ἀλλὰ δὲν ἔχει νὰ σὲ δώσῃ πιά.

Κι' ἂν πτωχικὴ τὴν βρεῖς, ἡ Ἰθάκη,
[δὲν σὲ γέλασε.

Ἔτσι σοφὸς ποὺ ἔγινες, μὲ τόση πείρα,
ἦδη θὰ τὸ κατάλαβες ἡ Ἰθάκη τί
[σημαίνουν.

Στὴν εἰκόνα τοῦ παρελθόντος ποὺ
δίνει ὁ Κοβάφης δὲν πρέπει νὰ πε-
ριμένουμε νὰ δοῦμε ἥρωες. — ἂν καὶ
ἔγραψε δύο ποιήματα ἐμπνευσμένα
ἀπὸ ἕνα ἀπὸ τὰ εὐγενέστερα ἐπαισό-
δια ποὺ ἀναφέρει ὁ Πλούταρχος·
ἡ Κρατησικλεία, ἡ γοιὰ μητέρα
τοῦ Κλεομένη, τοῦ Βασιλιᾶ τῆς Σπάρ-
της, πηγαίνει πρόθυμα στὴν Αἴγυπτο
δημῶς γιὰ νὰ ἐξαγοράσῃ τὴν συμμα-
χία τοῦ Πτολεμαίου· χαίρεται ποὺ
στὸ γῆρας τῆς θὰ ἦταν ἀκόμη ὠ-
φέλιμη γιὰ τὸν τόπο τῆς καὶ λείει
στὸν γυῖο τῆς πῶς δὲν ταιριάζει σ'
αὐτοῦς, ποὺ εἶναι Σπαρτιάτες, νὰ
κλαῖνε μπροστὰ στὸν κόσμον τὴν ὥ-
ρα τοῦ χωρισμοῦ.

Ἡ Κρατησικλεία ἔχει τὴ θέση τῆς
μέσα στὸ ἔργο τοῦ Καβάφη, ἀποτε-
λεῖ ὅμως μᾶλλον ἐξαίρεση. Πρέπει
πιδ πολὺ νὰ περιμένουμε νὰ βροῦμε
χαρακτῆρες σὰν τὸν Ἕλληνα ποὺ
συνεργάστηκε μὲ τοὺς Πέρσες, ποὺ
πουλήθηκε γιὰ νὰ πάρῃ μιὰ σατρα-
πεία, σὰν τὸν νέο ποὺ δὲν ἔχει ὁρε-
ξὴ νὰ ἐργασθῇ, ποὺ ἔχει κουρασθῇ
ἀπὸ τὴ φιλοσοφία καὶ τὴ θρησκεία
καὶ τώρα σκέπτεται νὰ ἐπιδοθῇ στὰ
πολιτικά· σὰν τὸν Βυζαντινὸ εὐγενή,
ποὺ βρίσκεται μὲ τοὺς ἡττημένους
σὲ ἕναν ἐμφύλιον πόλεμον καὶ ποὺ θὰ
ἤθελε νὰ εἶχε περάσει μὲ τοὺς νικη-
τές, τοὺς φίλους τοῦ Ἰωάννη Κατα-
κουζηνοῦ ὅσο ἦταν ἀκόμη καιρὸς·
σὰν τὸν Σύρο, ποὺ σπούδασε στὴν
Ἀλεξάνδρεια, καὶ ζητᾷ νὰ πουλή-
σῃ τὸ ἑλληνοθρεμένο του πνεῦμα σὲ
ὁποιοδήποτε κόμμα ποὺ ὁ ἀνταγω-
νισμὸς του μὲ τὰ ἄλλα ἀπειλεῖ τὸν
τόπο του. Τὸ περιμένουμε πῶς θὰ
δοῦμε πόλεις σὰν ἐκεῖνὴ τῆς Μικρᾶς
Ἀσίας ποὺ ἔχει φτιάξῃ μιὰ ἐπιγρα-
φὴ ὅπου συγκαίρει τὸν ἑνδοξο Ἀν-
τώνιο γιὰ τὴν νίκη του ἐναντίον τοῦ
Ὀκταβιανοῦ — καὶ εἶναι ἑτοιμὴ νὰ
ἀλλάξῃ τὰ ὀνόματα μόλις ὁ Ὀκτα-
βιανὸς κερδίσῃ τὴ νίκη ἐναντίον τοῦ
Ἀντωνίου στὸ Ἀκτιο. Βλέπομε τὸν

λαὸ τῆς Ἀλεξάνδρειας νὰ κἀνὴ πράγ-
ματα ποὺ ἔχει πολὺ καλὰ ὅτι εἶναι
μιὰ κενὴ ἐνδειξὴ σεβασμοῦ στοὺς
γυῖους τῆς Κλεοπάτρας.

ἔχομε δύο εἰκόνας τοῦ Προδομέ-
νου — ποὺ εἶναι καὶ στὶς δύο νέος,
ὁμορφος καὶ ἀβρόθητος. Εἶναι ὁ Καί-
σαριαν, γιὸς τῆς Κλεοπάτρας, προ-
δομένος ἀπὸ ἕναν ἀργυρῶντο δά-
σκαλο καὶ ἐξαπατημένος ὥστε νὰ
πιστεύῃ πῶς ὁ Ὀκταβιανὸς σκοπεῖ
νὰ τὸν κἀνὴ βασιλιά τῆς Αἰγύπτου
— βρίσκεται μοναχός, χαμένος καὶ
μπελεγμένος μέσα στὴν ἴδια τὴν Ἀ-
λεξάνδρεια, ποὺ πρὶν ἀπὸ λίγο τὸν
ἀνεκήρυσσε Ἑλληνικά, Κοπτικά καὶ
Ἑβραϊκά Βασιλεῖα τῶν Βασιλέων —
ὅταν στεκόταν μὲ τοὺς ἀδελφούς του
στὸ Γυμναστήριον, μὲ ἕνα τριαντα-
φυλλὶ χιτῶνα καὶ τὸ στέμμα. Τώρα
θὰ τὸν δολοφονήσουν. Καὶ ἔχομε
ὑπερὰ τὸν Ἀριστόβουλο, τὸν νεαρὸ
ἀρχιερέα τῆς Ἱερουσαλὴμ, ποὺ προ-
δίδεται ἀπὸ τὸν γαμπρὸ του Ἡρώδη
καὶ μὲ δολιότητα πνίγεται παίζον-
τας μὲ τοὺς φίλους του μὲς στὸ νερό.

Δύο κρίσεις τοῦ κ. Ἐλιοῦ γιὰ δύο
ἄλλους διάσημους λογοτέχνες τοῦ
20οῦ αἰ., ἴσως ἐκφράζουν καλύτερα
τὴ φύση καὶ τὴν ἐνότητά τοῦ Κα-
βαφικοῦ ἔργου. Γιὰ τὴ χρήση τοῦ
μύθου ἀπὸ τὸν Τζέιμς Τζόυς, γρά-
φει: «Εἶναι ἀπλῶς ἕνας τρόπος νὰ
ἐλέγχῃ, νὰ βάζῃ σὲ τάξη, καὶ νὰ
δίνῃ μορφὴ καὶ σημασίαν στὸ ἀπέ-
ραντο θέαμα τῆς ματαιότητος καὶ
τῆς ἀναρχίας ποὺ ἀποτελεῖ ἡ σύγ-
χρονη ἱστορία». Στὴν εἰσαγωγὴ τοῦ
στὰ ποιήματα τοῦ Ἐζρα Πάουντ ἔ-
γραφε: «Ὅταν καταπιάνεται μὲ
ἀρχαιογενεῖς παίρνει τὸ οὐσιαστικὰ
ζωντανό· διὰν καταπιάνεται μὲ σύγ-
χρονα θέματα σημειῶνται μόνο τὸ
τυχαῖο. Αὐτὸ ὅμως δὲν σημαίνει πῶς
εἶναι ἀρχαιοδίφης ἢ παρασιτικὸς
μέσα στὴ φιλολογία. Κάθε μελετη-
τῆς μπορεῖ νὰ δῇ τὸν Ἀρνὼ Ντα-
νιὲλ ἢ τὸν Γκουίντο Καβαλκάντι σὰν
μορφὴς τῆς λογοτεχνίας· μόνον ὁ
Πάουντ μπορεῖ νὰ τοὺς δῇ σὰν ζων-
τὰν ὄντα. Σὲ τέτοιες περιπτώσεις,
ὁ χρόνος δὲν ἔχει σημασίαν· δὲν ἔχει

καμιά σχέση ἀν' αὐτὸ ποὺ βλέπομε,
ποὺ πραγματικὰ βλέπομε, σὰν ἀν-
θρώπινη ὑπαρξὴ, εἶναι ὁ Ἀρνὼ
Ντανιὲλ ἢ ὁ μανθὼς μας. Εἶναι
ἀπλῶς ζήτημα μέσων ποὺ ταιριάζ-
ουν σ' αὐτὸν τὸν ποιητὴ εἰδικὰ
καὶ αὐτὸ ποὺ μᾶς ἐνδιαφέρει περισ-
σότερο εἶναι ὁ σκοπὸς παρὰ τὰ
μέσα». Ἀν ἀντικαταστήσωμε τὸν
Ἀρνὼ Ντανιὲλ καὶ τὸν Γκουίντο
Καβαλκάντι μὲ ἱστορικοὺς μορφές
περισσότερο παρὰ μὲ φιλολογικὰς
καὶ βάλωμε τὰ κατάλληλα ὀνόματα,
τὸ κομμάτι αὐτὸ θὰ εἶναι τὸ ἴδιο
ἀληθινὸ καὶ γιὰ τὸν Κοβάφη. Αὐτὸ
ποὺ εἶναι βασικὰ ζωντανὸ στὸν Ἀν-
τώνιο, στὴν Κρατησικλεία, καὶ στὸν
Καίσαριαν τὸ ἔχει δεῖξει — καὶ κά-
ποτε μόνον τὸ τυχαῖο βλέπομε σὲ
ἕναν ἐργατικὸ ἢ σὲ ἕναν ὑπάλ-
ληλο μὲ τριανταφυλλὶ ἢ μὲ β. που-
κάμισο.

Ἀπὸ ὅλους τοὺς χαρακτῆρες τοῦ
Ἐλιοῦ, ὁ Καβάφης μοιάζει περισ-
σότερο μὲ τὸν Τειρεσία, τὸν μάντη
τῆς «Ἐρημῆς Χώρας» ποὺ μέσα του
συγκεντρώνονται ὅλοι οἱ ἄνδρες
καὶ οἱ γυναῖκες τοῦ ποιήματος·
ὁ μονόφθαλμος ἔμπορος, ὁ Φοίνικας
ναυτικός, ὁ Φερδινάνδος, ὁ Πρίγκι-
πας τῆς Νεαπόλεως, ἡ Μπελλαντό-
να, καὶ ὅλες οἱ γυναῖκες. Μέσα σ' αὐ-
τὸν τὸν μικροκαμωμένο, τὸν γέρο,
σεξουαλικά ἀνῶμαλο Ἀλεξανδρινὸ
ποιητὴ, ποὺ κοιτάζει χωρὶς φόβον καὶ
χωρὶς μεγάλη συμπάθεια τὴν μα-
ταιότητα καὶ τὴν ἀναρχία τῆς σύγ-
χρονης ἱστορίας, ἡ Ἐκάβη, ἡ Κρα-
τησικλεία, ἡ Ἄννα Κομνηνὴ, ὁ Πομ-
πίλιος, ὁ Ἀντώνιος καὶ ὁ Ἰωάννης
Κατακουζηνὸς ἀνακατώνονται ὁ ἕνας
μὲ τὸν ἄλλον, καὶ δὲν ξεχωρίζουν
ἀπόλυτα ἀπὸ τοὺς ὑποκειμένους χα-
ρακτῆρες ποὺ τριγυρίζουν στυγ-
τείνους, ξεστῶτους δαίμονες τῆς Ἀλε-
ξάνδρειας τῆς ἐποχῆς μας. Τὰ ἱστο-
ρικὰ, καθὼς καὶ τὰ σύγχρονα τοῦ
ποιητοῦ, ἀποτελοῦν ἕνα μέρος τῆς
ἴδιας συνθέσεως.

Ἡ ἀσθησι τοῦ παρελθόντος διέ-
πει τὰ σύγχρονα ἐρωτικά τοῦ ποιή-
ματα. Γράφει σὰν περασμένος στὰ

χρόνια άνθρωπος, με μιὰ πικρή νοσταλγία γιὰ τὴ νεότητα.

Τὸ ποιήμα του εἶναι τοποθετημένα στὸ ἴδιο του τὸ παρελθόν (πραγματικό ἢ φανταστικό) πού εἶναι κατ' ἐαυτὸ μιὰ περίοδος «ἐλληνικῆς ἱστορίας» ὅπως κάθε ἄλλη. Μερικά, (ὄχι κατ' ἀνάγκη αὐτοβιογραφικά), ἔχουν τίτλους σάν «Τὸ 25ον ἔτος τοῦ βίου του», ἢ «Μέρες τοῦ 1896» ἢ τοῦ 1901, 1908, 1909, 1910 καὶ 1911.

Ἀκριβῶς γιὰ τὴν ἐνταση τοῦ αἰσθήματός τους, λίγα ἀναφέρονται στὸ παρόν. Ἀκόμη, γίνονται σχεδὸν πεζός, ἀπαριθμῶντες μας λεπτομέρειες, πόσα π.χ. κερδίζουν οἱ ἡρώες του ἀπὸ τὴ δουλειά τους, σιὰ χορτιά, σις κλεψιές ἢ με ἄλλους τρόπους. Δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι θὰ μπορούσε νὰ μᾶς εἶχε πῆ πόσα ἔδωσαν γιὰ νὰ ἀγοράσουν τὰ πουνάμισά τους—ἤξερε (ἀν καὶ μόνο σὲ ἰδιωτικὴ συζήτηση τὸ ἔδειχνε) πόσο κόστιζε μιὰ γιάρδα σιὰ 31 π.Χ. ἀπὸ τὸ ὕψος πού ἦταν φτιαγμένος ὁ χιτώνας τοῦ Κασαρίωνος.

Πρέπει νὰ ὁμολογήσωμε πὼς ὁλόκληρη ἡ ἐρωτικὴ ποίηση τοῦ Κοβάφη εἶναι ὁμοσεξουαλική. Μερικοὶ ἀφελεῖς ἀναγνώστες, παρανοοῦν τὸν χορακτῆρα ὁρισμένων ποιημάτων. Ἡ «ἐλληνικὴ» εἶναι μιὰ γλῶσσα πού μπορεί νὰ τὴν χρησιμοποιῇ κανεὶς χωρὶς νὰ λήθῃ τὸ «ἐκεῖνος» ἢ «ἐκεῖνη» κάθε τόσο. Ὁ Κοβάφης ἀσφαλῶς θὰ ἐνθουσιαζόταν μὲ τὴν ἀμφιβολία πού ἀφήνει αὐτὸ, ὅφου κάνει τὴν ποίησίν του πὸ καθολικὴ—ἀσφαλῶς δὲν θὰ τοῦ ἄρεσε νὰ γίνῃ ἀντικείμενο μιᾶς λατρείας. Ἀκόμη πολλὰ ἀπὸ τὰ ποιήματά του ἔχουν τόση καθολικότητα καθὼς τὰ ἀκούει κανεὶς, ὅσην καὶ ὅποιαδήποτε ἐρωτικὴ ποίηση. Ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά, δὲν θὰ καταδεχόταν νὰ κρύψῃ μὲ μικροῦ πεφυγῆς τὴν ἀληθινὴ μορφὴ τοῦ πάθους πού ἐνέπνευσε τὰ ποιήματά του.

Ἄν καὶ ἀπὸ τὴ φύση ἦταν πολὺ δειλὸς καὶ νοιαζόταν παραπάνω ἀπὸ ὅτι ἓνας Ἀνατολίτης γιὰ τὸ «τί λέει

ὁ κόσμος», παρ' ὅλο πού ἀπὸ ὠρισμένες ἀπόψεις ἦταν ἔσας τόσο βουδιστικὸς δολοπλόκος ὅσο καὶ ὁ Πόουπ, οὐσιαστικὰ ἦταν γενναῖος καὶ ἐυγενὴς χορακτῆρας. Ἀντιμετώπισε ὁκογενειακὲς στενοχώριες, κοινωνικὸ ἐξοστρακισμό, ἀκρόση καὶ τὸν κίνδυνον νὰ ἐξοριστῇ ἀπὸ τὴν ἀγαπημένη του πόλη γιὰ χάρη τοῦ μοναδικῶς ἐντιμου ἔργου του—καὶ ἔζησε ἐκεῖ ὄχι μὲ τὴν ἀνοχή τοῦ κόσμου, ἀλλὰ καὶ μὲ τὸν σεβασμὸ του.

Στὸ ἔργο του «ἡ ἀγάπη πού δὲν τολμᾷ νὰ προσφέρῃ τὸ ὄνομά της» δὲν περηφανεύεται οὔτε κομπάζει, δὲν συμπεριφέρεται εἰσι ὥστε νὰ μὴ μπορούμε νὰ τὴ δοῦμε. Ὁ Καβάφης δὲν πῆρε τὴν θέση πού πῆρε ὁ Προύστ—οὔτε πρόβαλε τὴν δικαιολογία πού πρήβαλε ὁ Προύστ ὅταν κήρυξε πὼς κάθε ἀγάπη εἶναι ἀδυναμία καὶ διαστροφή. Χωρὶς ἐπιδεικτικότητες καὶ ἀπολογίες, ὁ Κοβάφης ἔκαμε στοὺς ἀναγνώστες του τὴν τιμὴ νὰ πιστεῖν ὅτι ἡ πείρα τους δὲν ἦταν τόσο περιορισμένη ὥστε νὰ μὴν τὸν καταλαβαίνουν καὶ ὅτι ἦταν τόσο μορφωμένοι ὥστε νὰ μὴν ἐνοχλοῦνται ἀπὸ τὸν τρόπο πού ἐκφραζόταν—ἄλλωστε ὄχι λίγη ἀπὸ τὴν ἀρχαία ἐρωτικὴ ποίηση ἀναφέρεται στὸ ἴδιο θέμα. Εἶχε ὁπόλυτη συνείδηση τῆς ἐπίσημης ἀποδοκιμασίας τῆς ὁρσεκείας καὶ τῆς κοινωνίας. Τὸ εἶχε νοιώσει αὐτό. Ἀλλὰ αὐτὸ ἦταν ἄλλο πράγμα. Ἐγραψε γιὰ θέματα πού ἔγραψαν ὁρχαῖοι Ἕλληνες καὶ Λατίνοι ποιητὲς καὶ ἤθελε νὰ διαβάξεται τὸ ἴδιο φυσικὰ ὅπως αὐτοί.

Ἵσως τὰ καλύτερα ποιήματά του εἶναι ἐκεῖνα ὅπου εἶναι ἐρωτικὸς καὶ σύγχρονος ποιητὴς τοῦ Ἀλεξάνδρου παρελθόντος, τὰ ἐξαιρετικὰ ποιήματα πού ἔγραψε γιὰ νεκροὺς νέους τῆς Ἑλληνιστικῆς ἐποχῆς. Σ' αὐτὴν τὴν ἐποχὴ, γιὰ ἄλλες αἰτίες, αἰσθανόταν πολὺ πιδ ἄνετα—καὶ εἶσι μπορούσε νὰ γράφῃ γιὰ τὸν ἔρωτα μὲ τὴν ἴδια ἐλευθερίαν ὅπως ὁ Καλλιμάχος ἢ ὁ Θεόκριτος.

Ὁ εὐνοούμενος ἥρωας τοῦ Κοβάφη ἦταν ὁ Ἀντώνιος, γιὰ αὐτὸς ἀγώ-

νίστηκε γιὰ τὴν Ἀνατολὴ ἐναντίον τῆς Δύσης, μὲ τὴν Ἀλεξάνδρεια ἐναντίον τῆς Ρώμης, γιὰ αὐτὸς ἦταν ὁ ἡττημένος.

*Victrix causa Deis placuit,
sed victa Cavafii*

Στὸν Πλούταρχο βρίσκουμε τὸ θέμα πού τοῦ ἐνέπνευσε τὸ πιδ ἐξαιρετικὸ του ποίημα. Εἶναι ἡ τελευταία νύχτα στὴν Ἀλεξάνδρεια, πρὶν ἀπὸ τὴν τελικὴ ἤττα τοῦ Ἀντωνίου:

«Ἐν ταύτῃ τῇ νυκτὶ λέγεται, μεσοῦσης σχεδόν, ἐν ἡσυχίᾳ καὶ κατηφείᾳ τῆς πόλεως διὰ φόβον καὶ προσδοκίαν τοῦ μέλλοντος οὐσης, αἰφνιδίον ὁργάνων τε παντοδαπῶν ἐμφελεῖς τινὰς φωνὰς ἀκουσθῆναι καὶ βοὴν ὄχλου μετ' εὐσμῶν καὶ πηδύσεων σατυρικῶν, ὥσπερ θιάσου τινὸς οὐκ ἀθορύβως ἐξελαύνοντος» εἶναι δὲ τὴν ὁρμὴν ὁμοῦ τι διὰ τῆς πόλεως μέσης ἐπὶ τὴν πύλην ἔξω τὴν τετραμμένην πρὸς τοὺς πολεμίους, καὶ ταύτῃ τὸν θόρυβον ἐκπεσεῖν πλείστον γενόμενον. Ἐδόκει δὲ τοῖς ἀναλογιζομένοις τὸ σημεῖον ἀπολείπειν ὁ Θεὸς Ἀντώνιον, ὃ μάλιστα συνεξομοίων καὶ συνοικεῖν αὐτῶν διετέλεσεν.

Πλούταρχου Ἀντωνίου LXXV
(πρόκειται γιὰ τὸ Θεὸ Διόνυσον)

ΑΠΟΛΕΙΠΕΙΝ Ο ΘΕΟΣ ΑΝΤΩΝΙΟΝ

Σὰν ἔξαφνα ὄρα μεσάνυχι· ἀκουσθεῖ
ἀόρατος θλάσος νὰ περνᾷ
μὲ μουσικὲς ἐξαίσεις, μὲ φωνές—
τὴν τύχη σου πού ἐνδίδει πιά, τὰ ἔργα
[σου]

πού ἀπέτυχαν, τὰ σχέδια τῆς ζωῆς σου
πού βγήκαν ὅλα πλάνες,
[μὴ ἀνοφέλετα θρηνησοῖς.

Σὰν εἰσιμος ἀπὸ καιρό, σὰ θαρραλέος
ἀποχαίρετα τὴν τὴν Ἀλεξάνδρεια
[πού φεύγει.

Πρὸ πάντων νὰ μὴ γελασθεῖς,
[μὴν πῆς πὼς ἦταν

ἓνα ὄνειρο, πὼς ἀπατήθηκεν
[ἡ ἀνοή σου—

μάταις ἐλπίδες τέτοιες μὴν καταδεχθεῖς.
Σὰν εἰσιμος ἀπὸ καιρό, σὰ θαρραλέος,
σὰν πού ταιριάζει σὲ πού ἀξιωθήκης
[μιὰ τέτοια πόλι,

πλησίας σταθερὰ πρὸς τὸ παράθυρο,
κι' ἀκουσε μὲ συγκίνησιν, ἀλλ' ὄχι
μὲ τῶν δειλῶν τὰ παρακάλια
[καὶ παράπονα,

ὡς τελευταία ἀπόλαυσι τοὺς ἤχους,
τὰ ἔξαισια ὄργανα τοῦ μουσικοῦ θιάσου,
κι' ἀποχαίρετα τὴν, τὴν Ἀλεξάνδρεια
[πού χάνεις.

ΟΣΟ ΜΠΟΡΕΙΣ

Κι ἂν δὲν μπορείς νὰ κάμεις τὴν ζωὴ σου ὅπως τὴν θέλεις,
τοῦτο προσπάθησε τουλάχιστον
ὅσο μπορείς: μὴν τὴν ἐξευτελίζεις
μὲς στὴν πολλὴ συνάφεια τοῦ κόσμου
μὲς στὲς πολλὰς κινήσεις κι ὁμιλίες.

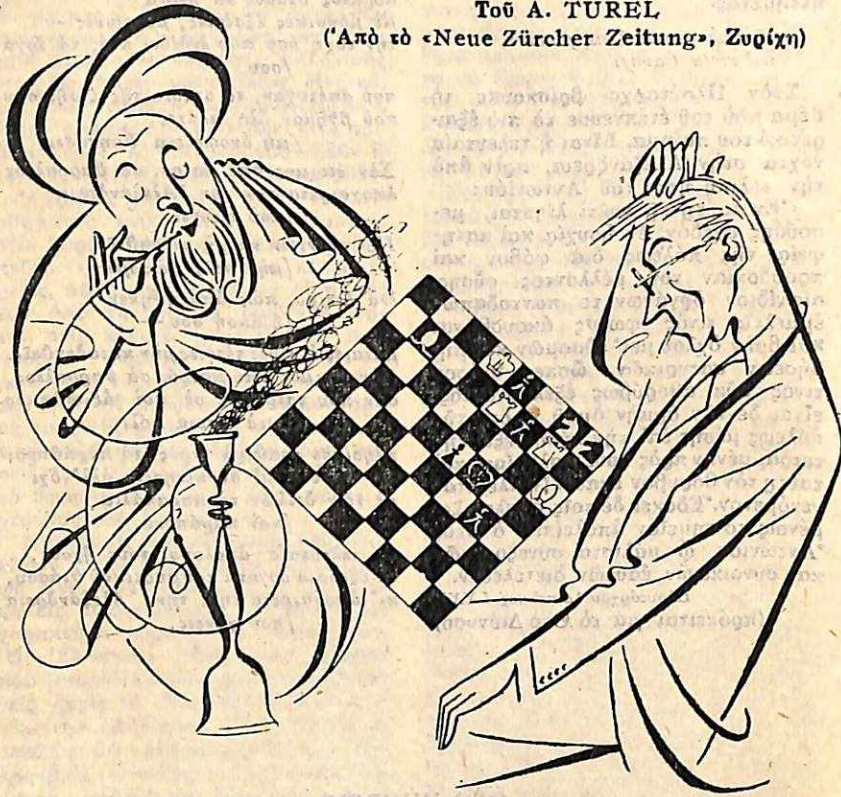
Μὴν τὴν ἐξευτελίζεις πιάνοντάς τὴν,
γυρίζοντας συχνὰ κ' ἐκθέτοντάς τὴν
στῶν σχέσεων καὶ τῶν συναναστροφῶν
τὴν καθημερινὴν ἀνοσία,
ἀς ποῦ νὰ γίνῃ σὰ μιὰ ξάνει φορτικὴ.

Κ. ΚΑΒΑΦΗΣ

Τὸ σκάκι καὶ ἡ ἱστορία του

Τοῦ Α. TUREL

(Ἀπὸ τὸ «Neue Zürcher Zeitung», Ζυρίχη)

Τὸ φετεινὸ παγκόσμιον πρωτάθλημα στὸ σκάκι τελειώσε μετὰ τὴν νίκη τῆς Ρωσίας. Ἀπὸ τὸ τέλος τοῦ πρώτου παγκοσμίου πολέμου, οἱ Ρῶσοι ἔχουν ἀλλάξει πολὺ τὸν τρόπο πὺν παίζεται αὐτὸ τὸ παιχνίδι, ἀπέφυγαν ὅμως ν' ἀλλάξουν τοὺς κανόνες του.

Ἡ προέλευση τοῦ «Βασιλικοῦ

Παιχνιδιοῦ» δὲν εἶναι γνωστή. Πρωτοφάνηκε στὶς Ἰνδίες τὸν 6ο αἰῶνα μ. Χ. μετὰ τὸ ὄνομα «τσατουράνγκα» (τετραπλό), γιατί ἡ θέση τῶν διαφόρων τμημάτων ἀντιστοιχεῖ μετὰ τὶς τότε μεραρχίες τοῦ Ἰνδικοῦ Στρατοῦ: ἐλέφαντες, ἄρματα, ἱππικὸ καὶ πεζικὸ. Δὲν ἦταν τίποτε περισσότερο παρὰ ἡ ἀποφασιστικὴ

μάχη ἀνάμεσα σὲ δύο ἀπὸ αὐτὰς τὶς μεραρχίες.

Οἱ Ἀραβες ἔμαθαν τὸ παιχνίδι ἀπὸ τὰ νικηφόρα στρατεύματα τοῦ Χαλίφη Ὁμάρ στὴν Περσία στὰ 650, καὶ ὁ Ἰσλαμικὸς πολιτισμὸς τὸ δέχθηκε μετὰ φλογερὸ ἐνθουσιασμό. Οἱ συνδυασμοὶ του, πὺν μοιάζανε κάπως μετὰ τὰ ἀραβουργήματα, εἴλκυαν ἐξαιρετικὰ τὰ ἔθνη τῆς Μέσης Ἀνατολῆς πὺν ἀγαποῦσαν πολὺ τὶς μαγεῖες. Ἐνα αἰῶνα ἀργότερα τὸ σκάκι ἀρχισε νὰ ἀκμαῖζει στὴν Ἰσπανία, ὡς μέρος καὶ αὐτὸ τοῦ Ἰσλαμικοῦ πολιτισμοῦ, προτοῦ διαδοθῇ στὸ βασίλειο τῶν χριστιανῶν ἱπποτῶν. Ὁ Ἀλφόνσος ὁ Σοφός, βασιλεὺς τῆς Καστίλλης (1221 - 1284) ἔβαλε καὶ ἔγραψαν προσωπικὰ γι' αὐτὸν τὸ περίφημο βιβλίο γιὰ τὸ σκάκι, τὸ ὁποῖο περιέχει τοὺς πρώτους κανονισμοὺς τοῦ παιχνιδιοῦ.

Τὸ σκάκι εἶναι πιθανὸν ὅτι ἦρθε στὴν Ἰταλία ἀπὸ τὸ Βυζάντιο καὶ ἔγινε ἀκόμη περισσότερο ἀγαπητὸ ὅταν γύρισαν οἱ Σταυροφοροὶ πὺν τὸ διαδῶσαν μετὰ τὸν ἐνθουσιασμό τους.

Ὅταν διαλύθηκε στὴν Ἰσπανία ὁ Μωαμεθανικὸς πολιτισμὸς, τὰ πρωτεῖα στὸ σκάκι τὰ πῆραν οἱ χριστιανοί, καὶ τὸ παιχνίδι

τυποποιήθηκε γρήγορα πάνω στὶς γραμμὲς τῶν κανόνων πὺν ἔχουμε σήμερα. Ἡ σημαντικώτερη μεταβολὴ

Πιόνια τοῦ 18ου αἰῶνα ἀπὸ τὴν Μανιζουρία. Συνήθως ἐφίανχαν τὸν βασιλιά καὶ τὴ βασίλισσα νὰ μοιάζουν μετὰ Ἀγγλους ἢ Αὐστριακοὺς ἡγεμόνες μετὰ τὸν Ναπολέοντα κλπ.

Γαλλικά πιόνια του 18ου αιώνα.

σχετικά με τη δύναμη της Βασιλείας, έγινε βαθμιαία στο τέλος του 15ου αιώνα. Έπειδή όμως τα πρωτεία του παιχνιδιού τα έπαιρναν διάφορες χώρες, γίνονται φανερές αλλαγές στον τρόπο που παίζεται το σκάκι. Ο Ιερέας Ροντ Λοπέξ διακρίθηκε σε αγώνες σκακιού που έγιναν στην αυλή του Φιλίππου Β'.

Η ήγεςία στο σκάκι πέρασε τον 17ο αιώνα στην Ιταλία, τότε που η χώρα αυτή φαινόταν πως έφοδιαζε όλη την πολιτισμένη κοινωνία με διπλωμάτες, αρχιτέκτονες, μουσικούς και ξιφομάχους. Ένας πραγματικός αριστοτέχνης στο σκάκι ήταν ο Γκρέκο από την Καλαβρία, που ακόμη και σήμερα σώζονται μαρτυρίες για το παίξιμό του.

Ο 18ος αιώνας ανήκε στη Γαλλία, τη χώρα που είχε τα πρωτεία στο σκάκι όπως και σε άλλα πεδία. Ο Βολταίρος, ο Ρουσσώ και αυτός ακόμα ο Ναπολέων είχαν απορροφήσει με πάθος σ' αυτό το παιχνίδι και στα μακιαβελλικά του τεχνάσματα. Ο συνθέτης Αντρέ Ντανικάν (ή Φιλιντόρ), μέλος μιας διάσημης δυναστείας μουσικών, που ενίκησε όλους τους αντιπάλους του στο Παρίσι, το Πότσταμ και το Λονδίνο, ήταν ο πρωτοπόρος στην αριστοτεχνική έναρξη του παιχνιδιού και στις τελικές κινήσεις.

Ο ίδιος ανακάλυψε πάλι το «τυφλό» παιχνίδι των Αράβων, μπορούσε να κερδίσει συγχρόνως τρία παιχνίδια χωρίς να βλέπει

τον πίνακα. Η Γαλλία διατήρησε τα πρωτεία στο σκάκι ως τα 1840. Λίγα χρόνια αργότερα ανέτειλε ένα νέο άστέρι ο Άντολφ Άντερσεν, ένας δάσκαλος από το Μπρεσλάου. Από πολλούς θεωρήθηκε ο μεγαλύτερος παίκτης του κόσμου. Συνέθεσε πολλά ωραία προβλήματα, και στους αγώνες σκακιού που έγιναν στα εγκαίνια της Μεγάλης Έκθεσης του Λονδίνου στα 1851, με το θανατάσιό του παίξιμο κέρδισε το πρώτο βρῦβειο. Κάτι ακόμα πιο καταπληκτικό ήταν το καθαρό και λεπτό πνεύμα του Αμερικανικού φαινομένου που λέγεται Πώλ Μόρφου από τη Νέα Ορλεάνη· αυτός φαίνεται πως είχε κάτι κοινό με το φιλολογικό γράψιμο του συμπατριώτη του Έντγκαρ Άλλαν Πόε. Ός τους αγώνες του 1851 στο Λονδίνο, το σκάκι παιζόταν ακριβώς όπως στο Μεσαίωνα, ήταν ένα αυλικό παιχνίδι για να περνά κανείς τον καιρό του.

Αργότερα το Βασιλικό Παιχνίδι επηρεάστηκε από το σύγχρονο βιομηχανισμό. Σχηματίστηκαν ομάδες σκακιστών που γύριζαν σε διάφορα πολυτελή κοσμικά κέντρα για να λάβουν μέρος σε διεθνείς επιδείξεις. «Ο χρόνος είναι χρήμα», και τα άνετα διαλείμματα που γίνονταν για να σκεφθούν οι παίκτες καλά όπως απαιτούσε το παιχνίδι, άρχισαν να διακόπτονται από ένα ειδικό ρολόι που σήμαινε τη λήξη του διαλείμματος. Χάρη στην αξία των μεγάλων σκακιστών εκείνης

Ο Χαϊλ Σελασιέ ως Μαύρος Βασιλιάς, ο Μουσσολίνι ως Λευκός Βασιλιάς και ένα Ιταλικό τάνκ (Λευκός Πύργος), από ένα μοναδικό σκάκι που έγινε στο Παρίσι στα 1937.

Ισπανικά πιόνια του 18ου αιώνα. Τα μαύρα παρίσταναν τους Άραβες.

της περιόδου το παιχνίδι κρατήθηκε στο ύψος του παρ' όλες αυτές τις ιπποδρομιακές θά λήγαν, περιοδεΐες.

Αυτό οφείλεται πολύ στους δυο αριστοτέχνες που αντιπροσώπευαν την Γερμανία από τα 1890 — 1914: τον παγκόσμιο πρωταθλητή Δρα-Έμάνουελ Λάσκερ, που γεννήθηκε στο Μπερλίνχεν (Μπράντενμπουργκ Μάρκ) και τον Δρα Ζήγκμπερτ Τάρρας από το Μπρεσλάου. Ο τελευταίος, όπως λένε, παρ' όλο που ήταν Έβραϊός, δημιούργησε ένα είδος γερμανικού σκακικού-σωβινισμού: θεωρούσε τα πρωτεία της Γερμανίας στο σκάκι ως το φυλετικό χαρακτηρισμό της Γερ-

μανίας του Βίσμαρκ και το θεώρησε προσβολή όταν φάνηκαν στον δρίζοντα Άσσοι σαν τον Άμερικανό Χάρρυ Νέλσον Πίλμπουρν.

Η γερμανική ηγεσία στο σκάκι κατέρρευσε με την καταστροφή της παραδόσεως του Βίσμαρκ στον πρώτο παγκόσμιο πόλεμο. Ο παγκόσμιος πρωταθλητής Λάσκερ, εκθρονίστηκε τον Μάιο του 1921 στην Άβανά από τον Καπαμπλάνκα της Κούβας, που αντιπροσωπεύει τη νέα τάξη στο σκάκι. Όστοςό η μέθοδος του Καπαμπλάνκα δεν κυριάρχησε για πολύ. Οι δυο Ιδιοφυΐες της Ανατολικής Ευρώπης, ο Ρίτσαρντ Ρέτι και ο Νίμτσοβιτς,

κατήργησαν την άκαμπτη, δογματική αρχή του παιχνιδιού, εισάγοντας ένα νεορωμαντικό τρόπο ενάρξεως, που απέτυχε όμως και δεν γενικεύθηκε.

Αυτό οφείλεται στην εμφάνιση στους διεθνείς κύκλους του Ρώσου Μπογκουλιόμποβ, και πάνω απ' όλα στον αξιωματικό Άλεξάντερ Άλεκιν από τη Μόσχα, που αμέσως φάνηκε ότι είναι πρώτης τάξεως Ιδιοφυΐα στο σκάκι. Αργότερα η εξαιρετική

Πιόνια της Άπω Ανατολής. Έπ' άνω: Δελχί, 17ου αιώνα.

Στη μέση: Κίνα, 18ου αιώνα. Κάτω: Κίνα περί το 1800.

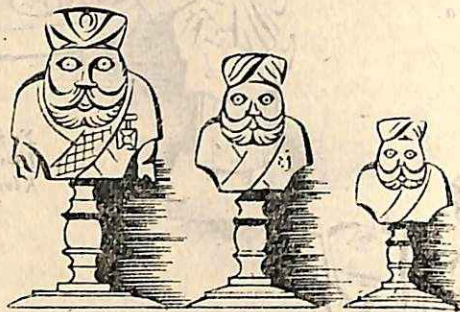
του τέχνη τον έκανε να κερδίσει στα μισά της παρτίδας και να αναδειχθεί νικητής στα 1927. Τότε νίκησε τον Καπαμπλάνκα στο μαραθώνιο μιας διεθνούς συναντήσεως. Κέρδισε 6—3 μόνο με 25 κινήσεις!

Με το δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο η Δυτική Ευρώπη έγινε ένα είδος ουδέτερης ζώνης. Ομάδες σκακιστών, όπως εκείνες που πε-

ριώδευαν την Ευρώπη στο τέλος του 17ου αιώνα, μετανάστευσαν στα κοσμικά κέντρα της Αμερικής, πολύ σύντομα όμως νικήθηκαν από τους Ρώσους. Άνάμεσα στους άσσους της Σοβιετικής Σχολής, περιλαμβάνεται ο θαυμαστός σκακιστής, Μάικελ Μποϊβίννικ, ο πρωταθλητής του κόσμου του 1948. Ο παίκτης Τάρας της παλιάς σχολής κατηγορησε τους Ρώσους παίκτες ότι το παιχνίδι τους ήταν πεζό και χωρίς φαντασία.

Όσο στο σκάκι υπάρχει

και το μέσο παιχνίδι, στο οποίο οι Ρώσοι είναι δυνατοί και έχουν την καταπληκτική ικανότητα να δημιουργούν κρίσιμες καταστάσεις, δύσκολες πολύ για έναν αντίπαλο που δεν είναι ταχύς στο παίξιμό του. Έτσι, μερικές φάσεις παιχνιδιών, ακόμη και στις συναντήσεις για το παγκόσμιο πρωτάθλημα, μπορεί να φαίνονται ίσως σαν εμπνευσμένα παραδείγματα ενός πολύ κοινού τρόπου παιχνιδιού, στην πραγματικότητα όμως απαιτούν πολύ μεγάλη τέχνη και εξομότητα.

Ο Τσιπού Σαχίμπ, Σουλτάνος της Μουσόρης (1749-1799), διάταξε όλα τα πιόνια στο σκάκι να παριστάνουν τον ίδιο.

ΠΙΣΤΗ και ΠΡΑΞΗ

Του καθηγητή Ε. Ο. JAMES

(Από το «The Listener», Λονδίνο)

Δέν είναι πολλά χρόνια που οι άνθρωποι είχαν συνηθίσει να σκέπτονται πώς ή θρησκεία τους ήταν αληθινή και όλες οι άλλες ψεύτικες. Οι Χριστιανοί π.χ. νόμαζαν όλους τους άλλους εκτός από τον εαυτό τους και τους Έβραίους «ειδωλολάτρες» και οι Μωαμεθανοί χωρίζαν τους ανθρώπους σε «πιστούς» και «άπιστους». Σήμερα μόνον άνδρες άνθρωποι θα μπορούσαν να υιοθετήσουν αυτή την άλυτη στάση, γιατί έχει αναγνωριστεί από όλους πώς όλες οι θρησκείες έχουν καλά στοιχεία, αληθινά και χρήσιμα, καμιά τους όμως δεν μπορεί να ισχυρισθεί πώς έχει το μονοπώλιο της αλήθειας.

Η μεταβολή αυτή παρουσιάστηκε τα τελευταία εξήντα έβδομηντα χρόνια και είναι αποτέλεσμα της συγκριτικής μελέτης των θρησκειών σύμφωνα με την επιστήμη.

Είναι γνωστό σήμερα, ότι δεν υπάρχει πουθενά, καμιά φυλή χωρίς κάποια θρησκεία και, όσο φθάνουν οι γνώσεις μας στο παρελθόν στις σκοτεινές άρχες της ανθρώπινης κοινωνίας, μπορούμε να βρούμε ίχνη παποιθήσεων και εθίμων σχετικών με τη θρησκεία. Αυτό το βλέπουμε στη φρονιδα του τραγλο-

δύτη για τους νεκρούς του, στη μέση παλαιολιθική εποχή και στα σύμβολα που ζωγραφίζει για να διακοσμήσει το έσωτερικό των σπηλαίων όπου τελούσε τις λειτουργίες για να αυξηθεί ή τροφή του. Έτσι δεν μάς εκπλήττει ότι στα έσοχα σημεία του πολιτισμού (στην Αφρική, την Αυστραλία, τις Ινδίες, στα νησιά του Ειρηνικού και σε ώριμα μέρη της Αμερικής), οι φυλές που διατηρήθηκαν μέσα στους αιώνες σε μια πρωτόγονη κατάσταση πολιτισμού, δείχνουν την ίδια επιθυμία του ανθρώπου να βρίσκονται σε αγαθές σχέσεις με μια υπερβατική τάξη ή δύναμη, που, όπως πιστεύουν, εξουσιάζει το σύμπαν και τη μοίρα του.

Τό ότι χρησιμοποιούμε τη λέξη θρησκεία σ' αυτήν την πλατιά έννοια για να συμπεριλάβουμε όλες τις ιεροτελεστίες και τις πίστες που συνδέονται με μια ιερή τάξη του κόσμου, μπορούμε να πούμε πως κι αυτό είναι ένα χαρακτηριστικό στοιχείο της ανθρώπινης φύσης σε όλα τα μέρη και σε όλες τις εποχές, όλες τουλάχιστον έξιες. Από αυτή τη σκοπιά όλοι οι διάφοροι τύποι και οι φάσεις της θρησκείας εξελίχθηκαν, από τις έντελως πρωτόγονες και άπλοικες ιδέες και

Ο Σίβασμώτατος Ε. Ο. Τζέιμς, που έγραψε το άρθρο αυτό, είναι καθηγητής της Φιλοσοφίας της Θρησκείας στο Πανεπιστήμιο του Λονδίνου από το 1945, συγγραφέας του έργου: «The Social Function of Religion», και πολλών άλλων μελετών σχετικών με την ανθρωπολογία και την πρωτόγονη πίστη. Από το 1932 εκδίδει το περιοδικό της Λογογραφικής Έταιρίας.

Πρέπει να παραδεχτούμε ότι ο άνθρωπος την πορεία ανάπτυξης νέας πεποιθήσεως και εθίμα ριζικά άσχετα με την πρώτη του μορφή. Ωστόσο, μία πίστη που άρχισε δυο χιλιάδες χρόνια πριν και μπορεί να κρατήσει ακόμα 140.000.000 πιστούς, σκορπισμένους ο' όλη την Άνω Ανατολή, δεν μπορούμε να την έκτιμήσουμε με έλαφριά συνείδηση. Ακόμη, όπως ο Ισλαμισμός και ο Μεσαιωνικός Χριστιανισμός, έτσι κι αυτή καθόρθωσε να συνδέσει τους πιστούς κάτω από την επίδραση κοινωνικών θρησκευτικών ιδεωδών και έλλειδων.

Ο Ινδουϊσμός έμεινε ουσιαστικά ή αυτοφυής θρησκεία των Ινδιών, ριζωμένη βαθειά στη γή τους. Οι τελευταίες άνασκαφές στην κοιλάδα του Ινδού έδειξαν ότι ή καταγωγή του φθάνει σε πολύ παλιά εποχή, και παρ' όλο που δεν έχει μία ένοποιημένη θεολογία ή φιλοσοφία, επί 4.000 χρόνια και περισσότερο κράτησε ένωμένους σε μία Ινδουϊστική κοινότητα άνθρωπους με πολύ θρησκευτικό πνεύμα και με έντελώς διαφορετική ιδιοσυγκρασία. Πραγματικά ο Ινδουϊσμός είναι το προϊόν μιας μεγάλης ποικιλίας μυθικών Ιδεών, πίστεων και εθίμων, που αντιπροσωπεύει κάθε φάση της θρησκευτικής εξέλιξης. Καθώς είναι ένας

τρόπος ζωής πιο πολύ παρά μία άδιάσπαστη μορφή σκέψης, άνέχεται έντελώς διαφορετικούς τρόπους έκφράσεως, άρκει να διατηρούνται ώρισμένες βασικές άρχες, όπως το ταξικό σύστημα και ή ιερότητα της άγγελάδας. Ακόμη και το ταξικό ζήτημα σήμερα είναι κάτι που για πολλούς Ινδούς (και για τον Μαχάτμα Γκάντι ακόμη) πρέπει να τροποποιηθεί. Στο πέραςμα των αιώων ή ένότητα μέσα στις διαφορές υπήρξε το χαρακτηριστικό του Ινδουϊσμού, και με την έφαρμογή αυτής της άρχης του στάθηκε πάντα ή δύναμη που έδινε συνοχή στην Ινδική ύποηπειρο.

Συνδυάζοντας κανείς όλα όσα ειλπάθηκαν ο' αυτήν την σειρά των άρθρων σχετικά με τις θρησκείες όλου του κόσμου, θα έλεγε ότι για να καταλάβουμε μία οποιοδήποτε πίστη πρέπει να την μελετήσουμε στην έφαρμογή της. Πίσω από όλες τις θρησκείες υπάρχουν κοινές άρχες και αλήθειες.

Ποιές είναι αυτές και πώς εξελίχθηκαν και διαφοροποιήθηκαν σε μία ζωντανή παράδοση, θα το καταλάβουμε και θα το όξιολογήσουμε καλύτερα αν τις μελετήσουμε συγκριτικά, με πνεύμα έπιστημονικό και συγχρόνως με συμπάθεια.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΑ ΣΧΕΔΙΑ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΗ ΚΟΙΛΑΔΑ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ

Το μέλλον του Άμαζονίου

Του PETER DRESSER

(Από το «Scientific American», Νέα Υόρκη)

Η Ιστορία της Κοιλιάδας του Άμαζονίου είναι ένα μεγάλο χρονικό, γεμάτο από τις μάταιες προσπάθειες να άποικισθούν και να γίνουν εκμεταλλεύσιμα τα άγρια και πλούσια δάση της Το Ινστιτούτο του Υαλίου Άμαζονίου που έγινε πρόταση να ιδρυθεί, είναι κάτι έντελώς διαφορετικό· ποτέ πριν τα έθνη δεν ένωσαν τις έπιστημονικές και τεχνικές τους γνώσεις για να έξερευνήσουν και να άναπτύξουν μία τόσο τεράστια περιοχή χωρίς να καταστρέφουν τον άθραυγό πολιτισμό.

Το Ινστιτούτο του Υαλίου Άμαζονίου είναι μία τολμηρή προσπάθεια με ευρύτατη προοπτική. Το πρόγραμμά του είναι να μελετήσει την φυσιογραφία της περιοχής, τη φυσική Ιστορία και την κολογία, (στην περίπτωση αυτή, τη σχέση περιβάλλοντος και άνθρωπου) και να βοηθάν τον τρόπο ώστε ο άνθρωπος να μάθει να ζή άρμονικά και πλούσια μέσα στο περιβάλλον του άντι να το πολεμά. Το σχέδιο αυτό το πρότεινε πριν από δυο χρόνια και περισσότερο ένας Βραζιλανός βιολόγος ο Πάουλο Κασνέιρο. Ο Ουένεσο, που τότε συνεδούργε στο Παρίσι, έδειξε ένθουσιασμό για την πρότασή του και τον Νοέμβριο του 1947, ένέκρινε το προκαταρκτικά σχέδια που να έστρωσαν σε γενικές γραμμές 9 χώρες της Νοτίου Αμερικής και οί Ήνωμένες Πολιτείες.

Τον Άπριλιο (1948) έγινε ένα συνέδριο στο Ιακούντος του Περού, για την ίδρυση του διεθνούς αυτού Ινστιτούτου και το άποτέλεσμα ήταν μία συμφωνία που θα ίσχυε μόλις θα την ένέκριναν οί χώρες που πρότειναν την

ίδρυση του Ινστιτούτου: Βολιβία, Βραζιλία, Κολομβία, Δημοκρατία του Ισημερινού, Γαλλία, Ολλανδία, Ιταλία, Περού και Βενεζουέλα. Ωρίστηκε πίστωση από 300.000 περίπου δολάρια για τον πρώτο χρόνο της λειτουργίας του Ινστιτούτου και οί Ήνωμένες Πολιτείες και το Ήνωμένο Βασίλειο έδειξαν μεγάλο ένδιαφέρον για το Ινστιτούτο και θα δουν πως θα μπορέσουν να λάβουν ένεργό μέρος στις εργασίες του. Μία Προσωρινή Έπιτροπή συνήλθε για πρώτη φορά τον Μάιο στο Μανός της Βραζιλίας. Σήμερα 5 έπιστημονες με προσωρινή έδρα της Έπιτροπής το Μπέλεκ, ένα λιμάνι της Βραζιλίας στις έκβολές του Άμαζονίου, καθορίζουν τα έργα που θα αναλάβουν οί διάφοροι έπιστημονικοί κλάδοι.

Μα από τις πρώτες του δουλειές θα είναι να διαψεύσει την Ιδέα που έπικρατεί ότι το λεκανοπέδιο του Άμαζονίου είναι μία έχθρική άδιαπέραστη έρημος. Κατά ένα μέρος είναι σωστή ή κοινή έντύπωση ότι ή περιοχή αυτή είναι μία μυστηριώδης τροπική ζούγκλα. Η ίδια ή κοιλάδα βούσκεται άκριβώς στην καρδιά του Ισημερινού και ποτίζεται από άρκετη βροχή. Την εποχή των βροχών τα νερά του ποταμού άνεβαίνουν και φθάνουν τα 40 ή 50 πόδια, ξεχυλίζουν και σκορπίζονται σε μία ζώνη με πλάτος 400 μίλια. Στά 26 εκατ. τετραγ. μίλια του λεκανοπεδίου πιστεύεται ότι κατοικούν λιγότερο από 1 εκατομ. άνθρωποι.

Ωστόσο ένα μικρό μόνο μέρος ούτης της περιοχής είναι ζούγκλα ή

έλη. Η μεγάλη αυτή κοιλάδα που πιάνει το 1/5 της Νοτίου Αμερικής και είναι σχεδόν σάν τις Ηνωμένες Πολιτείες, είναι η μεγαλύτερη παραποτάμια περιοχή στον κόσμο και από τις πιο πλούσιες προικισμένες. Ο κεντρικός ποταμός είναι πλωτός σε 2.300 μίλια. Περνούν πλοία που διασχίζουν τον Ωκεανό. Η απόσταση αυτή είναι ίση με την απόσταση που χωρίζει το άκρωτήριο Σάο Ρόκε από το Ντακάρ. Έχει πάρα πολλούς παραποτάμους που όλοι μαζί είναι πλωτοί σε χιλιάδες μίλια, και ο αυτοὺς ταξιδεύουν χιλιάδες ατμόπλοια και χιλιάδες μικρότερα σκάφη. Η βλάστησή του έχει μεγάλη ποικιλία: έχει τροπικές ζούγκλες, άδεντρες έρημους και άχανεις εκτάσεις, όρενιά δάση και λειβάδια. Ο όρυκτός πλούτος ίσως είναι τόσο μεγάλος, όσο και τών Ηνωμένων Πολιτειών. Έχει διάφορα μεταλλεύματα, από αймаτίτη πλούσιο σε σίδηρο, καθώς και σπάνια μεταλλικά στοιχεία, ασήμι και χρυσό, έδάφη με αξία μεγάλη για την οικονομία, πιεζοηλεκτρικό χαλαζία, διαμάντια για τη βιομηχανία.

Είναι περίεργο ότι παρ' όλα τα τετρακόσια χρόνια της ιστορίας της εξερευνησέως του, της προσπάθειας να αποικισθή και να εξελιχθή, το Κέντρο της Αμερικής του Ισημερινού εξακολουθεί να είναι από τα μεγαλύτερα νεκρά σημεία μέσα στους χώρες τους σχετικούς με τον άνθρωπο και την οικονομία. Ένώ άλλα μεταναστευτικά κέντρα του Δυτικού Ημισφαιρίου εξελίχθηκαν από απλές εμπορικές εγκαταστάσεις, σε πολύπλοκες σύγχρονες πολιτείες με δεκάδες εκατομμύρια πληθυσμό, το λεκανοπέδιο του Αμαζονίου έχανε διαρκώς σε πληθυσμό και σημασία.

Η ιστορία της μεγάλης άκμης του εμπορίου του καουτσούκ δείχνει πόσο άδοξα έσβυσε ή προσπάθεια του Δυτικού εμπορικού κόσμου να φτιάξη εκεί μια σταθερή βάση. Ο ύπολοχαγός του Πιζάρρο, ο Ορελλάνα, ο πρώτος από τους γνωστούς

εξερευνητές της περιοχής, ίσως να καλαφάτισε τη βάρκα του με ένα μίγμα από άγριο βαμβάκι και καουτσούκ. Και όταν έφευρέθηκαν τα έλαστικά Γκούνταρ και διαδίδονταν γρήγορα για να χρησιμοποιηθούν στην Αμερική και στην Εύρωπη από το 1880 και ύστερα, ο γαλακτώδης χυμός της hevea Brasiliensis άρχισε να έχει μεγάλη ζήτηση σαν σπουδαιότατη βιομηχανική ατεργαστη ύλη. Μέσα από τις εκτάσεις με τα άγρια καουτσουκόδεντρα ανοίχθηκαν μονοπάτια, σειρά εμπορικοί σταθμοί, κατασκηνώσεις και λιμάνια έγιναν χιλιάδες ιθαγενείς και μετανάστες, seringueiros, χόραζαν τα διασκορπισμένα δέντρα. Μεγάλες ποσότητες του λευκού αυτού χρυσού ταξίδευαν κάθε χρόνο στο μεγάλο κίτρινο ποτάμι. Ωραία σπία ξεφύτρωσαν στις φυτείες κοντά στις όχθες μακρυσμένων ποταμιών και η μυθική πόλη Μανάος ξεπήδησε στη συμβολή του Ρίο Νέγκρο και του Αμαζονίου.

Η περίοδος όμως αυτή πέρασε και δεν άφησε παρά μικρά μόνιμα ίχνη. Όταν τα καουτσουκόδεντρα που είχαν μεταφυτευθή στις Ανατολικές Ινδίες μεγάλωσαν, ξέπεσε πολύ η τιμή του άγριου καουτσούκ της περιοχής του Αμαζονίου. Αρρωστοί και κακοθρεμμένοι οι seringueiros δεν μπορούσαν να συναγωνισθούν τους οργανωμένους εργάτες στις φυτείες των νησιών. Στα 1912 έπλευσε στον ποταμό το τελευταίο μεγάλο φορτίο από ατεργαστο καουτσούκ και η ζούγκλα κατάπιε τις κατασκηνώσεις και τα μονοπάτια. Το θεαματικό Μανάος έχασε μέσα σε μια βραδυά τον μισό του πληθυσμό.

Είκοσιπέντε χρόνια αργότερα, άναζωογονήθηκε κάπως το εμπόριο του ποταμού. Λίγα προϊόντα του δάσους, όπως καρύδια της Βραζιλίας, φοινικόλαδο, συγκεντρώνονται για εξαγωγή. Ένα βαπόρι δίγως τακτικό δρομολόγιο και ένα επιβατικό αεροπλάνο συνδέουν στενότερα τις πό-

Η περιοχή του Υγάλου Αμαζονίου.

(Από το «United Nations Bulletin».)

λεις του έσωτερικού με την άκτή. Από καιρό σε καιρό με ένα επίσημο-πρόνο πρότοπορειακό σχέδιο όπως είναι «η φυτεία καουτσούκ Φόρον» στο Ταπατζόγ, είτε με ένα λατρικό ή εξυγιαντικό πρόγραμμα, υποστηριζόμενο από την κυβέρνηση, γίνονται νέες προσπάθειες. Στο σύνολο όμως ο Αμαζόνιος μένει ουσιαστικά ή παρθένα έρημια που διέσχισε πριν από 400 χρόνια ο Ορελλάνα.

Μια νέα και ευρύτερη προοπτική πρέπει να κατευθύνει τις μελλοντικές προσπάθειες. Η περιοχή του Αμαζονίου πρέπει να αναπτυχθή σαν πλήρης οικονομική κοινότητα. Η Ιδρυτική Επιτροπή του νέου Ινστιτούτου του Υγάλου Αμαζονίου έχωρises το έργο της σε τρεις φάσεις που σχετίζονται με την φυσική επιστήμη, την κοινωνική και την λατρική επιστήμη. Η πρώτη φάση είναι η παγίωση και η επέκταση των γνώσεων που

κερδίσθηκαν από γενεές ζωολόγων, βοτανολόγων και άλλων. Ο σχηματισμός μιας επιστημονικής βιβλιοθήκης όπου να βριόκη κανείς ότι έχει γραφή σχετικά με την περιοχή του Αμαζονίου, είναι αυτό καθ' έαυτο τεράστιο σχέδιο εξ αιτίας του μεγάλου όγκου του υλικού. (Μόνο η μεγάλη εγκυκλοπαίδεια του Μάρτιους για την χλωρίδα της Βραζιλίας αριθμεί 40 τόμους και για να συμπληρωθή χρειάστηκαν 50 χρόνια). Αυτό όμως είναι απλώς μια αρχή. Υπάρχει πρόγραμμα να γίνουν εκτεταμένες βοτανικές και ζωολογικές έρευνες—να ιδρυθούν περιφερειακοί πειραματικοί κήποι και για τον ίδιο σκοπό, σταθμοί μέσα στα δάση. Πρέπει να ταξινομηθούν διάφορα είδη εντόμων και φυτών. Πρέπει ακόμη να γίνη απογραφή των διαφόρων ειδών των ζώων. Πρέπει να μελετηθή η ίδια η χώρα, η γεωλογία και φυσική της γεωγραφία, το έδαφος και τα όρυκτά του ύπε-

δάφους της, σύμφωνα με τον νέο μεγάλο (1:1.000.000) χάρτη της περιοχής του Αμαζονίου που ετοιμάζει το Γεωγραφικό Συμβούλιο της Βραζιλίας.

Το έργο που ανατίθεται στην κοινωνιολογία είναι το ίδιο ευρύ. Όλοι συμφωνούν ότι το «πρόβλημα του Αμαζονίου» μπορεί με λίγα λόγια να διατυπωθεί σαν πρόβλημα εγκαταστάσεως στην περιοχή ενός ζωντανού και μόνιμου πληθυσμού. Η σκέψη να «καθριστεί η ζούγκλα» και ύστερα να επιβληθεί ένα είδος καλλιέργειας όμοιο με της εύκρατης ζώνης είναι απόλυτα άνα όρθιο. Μόνο αν διατηρηθεί η ρύθμιση του τόπου μπορεί να χρησιμεύσει το τροπικό έδαφος. Τα προϊόντα των τροπικών φυτών, οι διάφορες ίνες, τα ξύλα, τα ρεσίνια, τα λαδιώδη, το κερί, τα λίπη, τα φρούτα, οι βίλβι, τα αρωματικά φυτά — τρέφει να γίνουν οι αειτέργαστες όλες μιάς ειδικευμένης τεχνικής, Ιαπωνής να δώσει σε άφθονια τα τρόφιμα, τα ύφισματα, τις κατοικίες και τα εργαλεία μιάς κοινότητας που πραγματικά θα στηρίζεται στον Αμαζόνιο. Τα μέλη της πρέπει να ξέρουν πώς να ζήσουν άνα και υγιεινά μέσα σ' ένα υγρό δάσος. Πρέπει να κατέχουν παρα πολλές τέχνες και επαγγέλματα κατάλληλα με το περιβάλλον τους.

Ένα από τα πιο περίπλοκα χαρακτηριστικά της ζούγκλας του Αμαζονίου, από έμπορική πλευρά, ήταν πάντα οι διάφοροι τύποι των φυτών που βρίσκονται διασκορπισμένα και ανακατεμένα. (Τα πολύχλιμα σκληρά ξύλα π. χ. δεν βρ σονται ποτέ κατά πυκνές συστάδες ώστε να είναι εύκολη η ξύλευση. Σ' ένα τετραγωνικό χιλιόμετρο πυκνού δάσους με μεγάλα δένδρα συμβαίνει να μην βρεθεί κανείς δύο φορές την ίδια ποικιλία ενός δένδρου. Αυτό, και η δυσκολία να γίνονται μεγάλες μεταφορές με άλλο τρόπο παρά από τα ποτάμια, συνεπάγεται ίδρυση

πολλών καλὰ καταμεμημένων και αυάρκων κοινοτήτων που θα αποτελούνται κατά μεγάλο μέρος από δασοφύλακες ή «άγρότες του δάσους», τεχνίτες και τεχνικούς, ειδικευμένους στην εξαγωγή, διαλογή και κατεργασία των φυτικών προϊόντων.

Τι καλύτερο υλικό για την δημιουργία αυτών των κοινοτήτων θα μπορούσε να βρεθεί από τους 300.000 ή 400.000 Ιθαγενείς Ινδιάνους αυτής της περιοχής; Έτσι λοιπόν οι άνθρωποι του νέου Ινστιτούτου σχεδιάζουν να μελετήσουν με κάθε λεπτομέρεια τους Ιθαγενείς πολιτισμούς, τη λαογραφία, τη γλώσσα και τις σχέσεις των διαφόρων φυλών, να αξιοποιήσουν τα Ιθαγενή φάρμακα με τα ότσια οι Ιθαγενείς κατώδωσαν να καταπολεμήσουν την έλονοσια πολύ πριν από την Ιατρική της Δύσεως την πολυμηχανή χημεία του τοπου που έφτιαχνε φάρμακα από φυτά και το δίκτυο των «Ιγκαρράτε» (των δρόμων των μονοξύλων) από το οποίο γινόταν το ντόπιο έμποριο και όλες οι συγκοινωνίες. Σκοπός τους θα είναι να αναπτύξουν μια τεχνική με την ότσια η επιστήμη και η τέχνη του Δυτικού Πολιτισμού να μπόρουν να διεισδύση φιλικά και με κατανόηση σ' αυτούς τους Ιθαγενείς πληθυσμούς.

Η δασική άγρονομία του έσωτερικού, με τους Ιδιόιτους κορμούς της θα πλουτισθεί με την έμφαση της των νόμων της φυτοκαλλιέργειας, της γεωλογικής χημείας, της διατροφής και με την προσεκτική εξαγωγή νέων, κατάλληλων φυτών. Οι βελτιωθή ακόμη η αεία και η Ιθαγενής χειροτεχνία και η τεχνική θα αναβιώση και θα έτεταθί.

Ένα ενδιαφέρον παράδειγμα είναι η μέθοδος «Pa agronomica». Το πείραμα αυτό που έγινε σ'ό βοτανικό πειραματικό σιτημ του Μπελέμ, έδωσε καουτσούκ όμοιο με χείνο που παρά εται σίς βιμηχανοποιημένες φυτείες των Ανατολικών Ινδιών, και

ό τρόπος αυτός μπορεί να χρησιμοποιηθεί από τον Ιθαγενή σ'ό μικρό του κτήμα. Έχει γίνει πρόταση να άνασυσταθεί η έτοιμοθιαιη βιομηχανία του καουτσούκ σ'άποκεντρική βάση, με βελτιωμένες μεθόδους, και βεβία, και βελτιωμένα είδη της hevea brasiliensis που έχουν καλλιερηθί σ'επειματικούς σιτημούς.

Για να κατευθύνουν αυτή την κίνηση οι Διευθυντές του Ινστιτούτου προβλέπουν την ίδρυση άγροτικών βιβλιοθηκών, μουσείων, τεχνικών σχολείων, σιτημών έρευνών και κολλεγίων, και την ένισχυση όλων αυτών από κινητά εκπαιδευτικά σιτημεία.

Συγχρόνως οι γιατροί θα προσπαθήσουν να ένισχύουν τον πληθυσμό άπομακρύνοντας τις έπιδημίες και καλλιτερεύοντας τη διατροφή του.

Ακόμα μπορεί σιγά - σιγά να δημιουργηθεί ένα οσίσημα παραγωγικών βιομηχανιών που θα συνδεθεί με την οίκονομία της Δύσεως. Όταν βρεθούν κατάλληλοι έργατες και μεταφορικά μέσα θα μπόρουν να εξαχθούν από άκατέργαστες ύλες καουτσούκ, μεθυλικό οίόνημα, όξεκόν όξύ, γλυκερίνη, διαλυτικές ούσιες, σαπύνια, συνθετικές ύλες. Αλλά για να οργανωθούν και να χρηματοδοτηθούν αυτές οι βιομηχανίες, χρειαζεται προσεκτική μελέτη ώστε να άπομακρυνθούν τα καταστροφικά έμποδια που συνδέονται με την δραστηριότητα και τις πολυδάπανες οίκονομικές έπιχειρήσεις της Δύσεως.

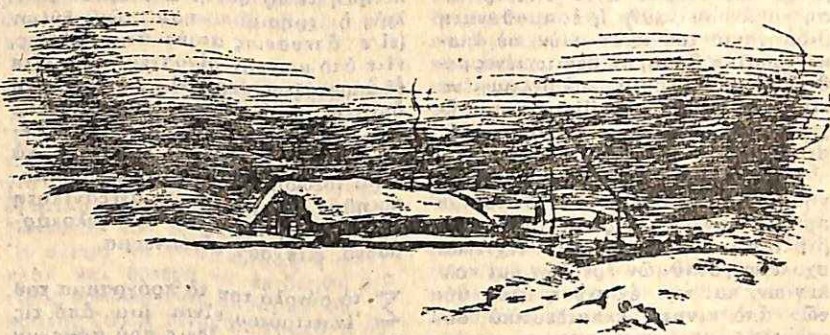
Τό όνιο μισονέκτημα της περιοχής είναι ότι λείπει τό κάβινο και τό πετρέλαιο. Η ύδρηλεκτική ενέργεια, ένώ είναι μεγάλη, άπαιτεί μεγάλα χρηματικά ποσά πράγμα που πιθανόν να μην είναι δυνατόν για πολλά χόδια άκόμα. Η άτομική ένέργεια ίσως να προσφέρει μιά λύση,

ώστόσο η έπιβολή της στην οίκονομία της περιοχής θα πρέπει να μελετηθεί με προσοχή. Σ'ό άμεσο μέλλον, η χρησιμοποίηση των ξύλων (είε άτευθείας σιούς άπολέβιες, είε ύτό μωρφήν οίκονημείας είε ές άποστάσεις έριών) μπόρει να γίνη δυνατή σ'ό ώρισμένες έπιχειρήσεις. Και για τό προσέχες μέλλον η έπιοχη του Αμαζονίου φαίνεται να είναι ιδεώδης τότος για να χρησιμοποιηθεί τό ξύλο σάν άνεξάνιλητη πηγή ένεργείας, είε σάν οίόνημα.

Σ'τό σύνολό του τό πρόγραμμα του Ινστιτούτου είναι μια από τις προκλητικώτερες ίδεις που φόνηκν σιόν όριζονια της έπιστήμης. Ω; σήμερα η σύγκρουση άλλων πολιτισμών με τον Δυτικό τόος διέλυσε, συχνά τους έκμηδένισε. Η χώρα του Αμαζονίου, παρ'όλο που κι σιτή δοκιμάστηκε, εξακολουθεί να είναι η πλυσώτερο προκσιμένη περιοχή, όλλα και εκείνη που οδισιασικά δεν άγγιξε η πρόσος. Άκόμα και η περίφημη περίοδος της άκμης του άγριου καουτσούκ με την πρόσδο του χρόνου φαίνεται σάν ένα γεμάτο μιλία σφυροκόπημα της έρημιάς του Ολάου Αμαζόνιου.

Έτσι ό Αμαζόνιος προσφέρει ένα παρθένο έρσιήριο όπου οι έπιστήμες και οι κοινωνικές πρόσδοι του πολιτισμού μας, κάπως ώριμότερου σήμερα, μπόρουν να δοκιμασθούν. Οι κίνδυνοι σ'αυτήν την προσπάθεια είναι τό άνοιγμα μιάς χώρας μεγάλης και φυσικά πλούσιας σχεδόν σις οι Ηνωμένες Πολιτείες, σ'ε μια περίοδο οίκονομικής άναταραχής και έπιτακτικών άνογών των πληθυσμών. Και κάκι άκόμα σπουδαιότερο, ύπάρχει η πιθανότης να γίνη ένα σχέδιο άτοκισμού της, πράγμα που μπορεί να χρησιμοποιηθεί σάν πρόστυπο σ'ε πολλά μέρη του κόσμου.

ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΙΑΤΙΚΟ ΔΙΗΓΗΜΑ

ΕΠΙΣΚΕΠΤΗΣ

Του FELIKS GWIZDA
(Από το «Polish Short Stories», εκδ. Minerva
Publishing Co. Ltd., Λονδίνο)

Δέν ήταν πάντα έτσι ο γείτονας Τζάσιεν. Όχι, ποτέ δεν ήταν όπως τώρα. Πριν από δυό χρόνια, τότε που είχε έρθει με μία σύντομη άδεια ο γιός του από το μέτωπο για τα Χριστούγεννα, ένα μεγάλο δωμάτιο στο παλιό σπίτι του Τζάσιεν ήταν γεμάτο ζωή και χαρά. Είχαν μαζευτεί πολλοί νέοι και νέες, και λίγοι ηλικιωμένοι και τέτοιο κακό γίνθηκε με τα Χριστουγεννιάτικα τραγούδια, τα άστια και τα παιχνίδια, που σχεδόν έχασαν τη λειτουργία που είχαν τότε. Και τον περασμένο χρόνο, κατά το φθινόπωρο, το παιδί του σκοτώθηκε σε μία μάχη κάπου κοντά στο Γκρόντο. Έστειλαν στον πατέρα του μόνο το φτερό του αετού από το πηλίκιό του. Ίσως απ' αυτό τίποτα δεν μπορούσε πια να του φέρη χαρά. Ο Τζάσιεν και η καλή του γυναίκα ξαφνικά γέρασαν και καμπουρίασαν τα όρατα κτίρια της

φάρμας τους φαίνονταν σαν να βούλιαζαν μέσα στη γη, το μεγάλο δωμάτιο σαν να χανόταν.

Την παραμονή των Χριστουγέννων οι νέοι του χωριού δεν ήρθαν να τραγουδήσουν Χριστουγεννιάτικα τραγούδια στο μεγάλο δωμάτιο, που έλαμπε από το φως και μύριζε δάσος και ώριμο στάρι, δεν αντήχησαν χαρούμενα γέλοια. Όταν τελείωσαν το φαί τους δακρυσμένοι, ή πόρτα της καλύδας τους έτριξε δυο-τρεις φορές και μερικοί γέροι γείτονες ήρθαν να τους κρατήσουν συντροφιά. Έξω λυσσομανούσε η θύελλα· ο αέρας σάρωνε τα χωράφια και χτυπούσε το χιόνι στους τοίχους της καλύδας που έτρεμαν και έτριζαν από τα άγρια φουήματά του. Οι επισκέπτες κάθισαν ο ένας δίπλα στον άλλο πάνω σ' ένα πάγκο, άναψαν τις πίπες τους και άρχισαν να βασανίζουν το μυαλό τους για να βρουν να πουν κάποιο παρηγορητικό λόγο στους γέ-

ρους. Ο γείτονας Μπιενίνας αναλογίστηκε τον Μεγάλο Πόλεμο και προσπάθησε να πη κάτι γι' αυτόν.

«Ακόμα θα καπνίζουν τα φεβερὰ αυτά πεδία των μαχών...»

«Ναι, ναι!», συμφώνησαν οι άλλοι, «βέβαια και θα καπνίζουν ακόμη...»

«Και νομίζω πως θα καπνίζουν ακόμη για πολύ καιρό».

«Ναι, βέβαια, χωρίς άλλο!»

«Θα καπνίζουν ακόμη για πολύ», συνέχισε ο Μπιενίνας. «Έπτά χρόνια κράτησε η μάχη. Και τώρα, γείτονες, τώρα το καταλαβαίνουμε. Έπτά χρόνια κράτησε η μάχη αλλά ήταν σά να κράτησε 77. Όλη η χώρα, τα σπίτια, τα σπαρτά, τα παλάτια, το χρυσάφι—δλα πάνε... καλά αυτά. Άλλά οι άνθρωποι!»

«Αχ, ναι!», αναστέναξαν οι άλλοι.

«Οι άνθρωποι!», ξανάπε ο Μπιενίνας, και κοίταξε λυπημένα τη μητέρα Τζάσιεν.

«Αχ, οι άνθρωποι!», επανέλαβε σαν ήχω ο πατέρας Τζάσιεν μ' ένα βαθύ αναστεναγμό. «Θαέ μου, οι άνθρωποι... Κανένας δεν μπορεί να τους μετρήσει».

κανένας δεν μπορεί να πληρώσει το χαμό τους».

«Κανένας», συμφώνησε ο Μπιενίνας. Σιωπή γέμισε το δωμάτιο. Η μητέρα καθόταν σε μία γωνιά και σκούπιζε τα μάτια της· ο πατέρας άναψεν βαθεία, και οι ώμοι του είχαν καμπουριάσει περισσότερο από κάθε άλλη φορά.

«Πώς να τους υπολογίσω κανείς;» συνέχισε ο Μπιενίνας βιαστικά από λίγο. «Πώς; Άκόμα και στον άλλο κόσμο θα είναι δύσκολο να βάλουν τον καθένα εκεί που του ταιριάζει».

«Βέβαια, χωρίς άλλο!» συμφώνησε η συντροφιά.

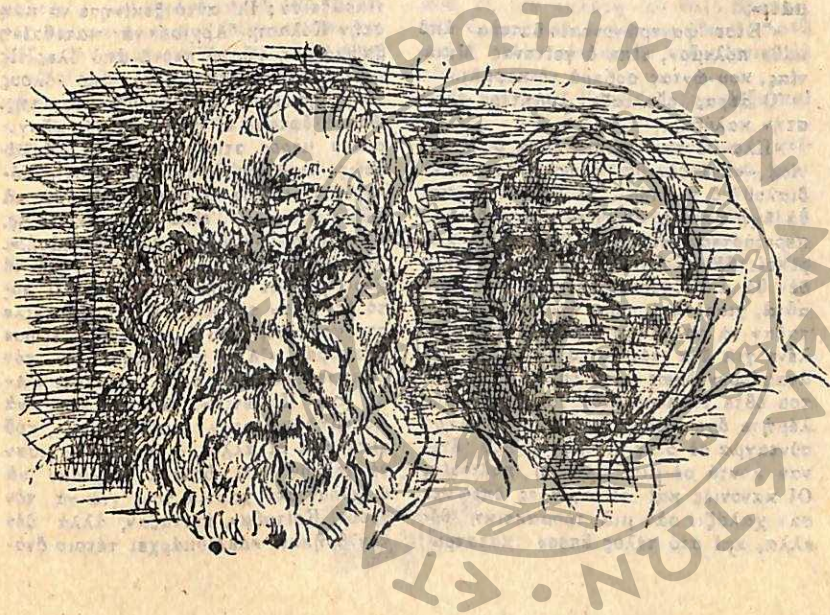
«Λένε για ένα φάντασμα—ένα στρατιώτη...».

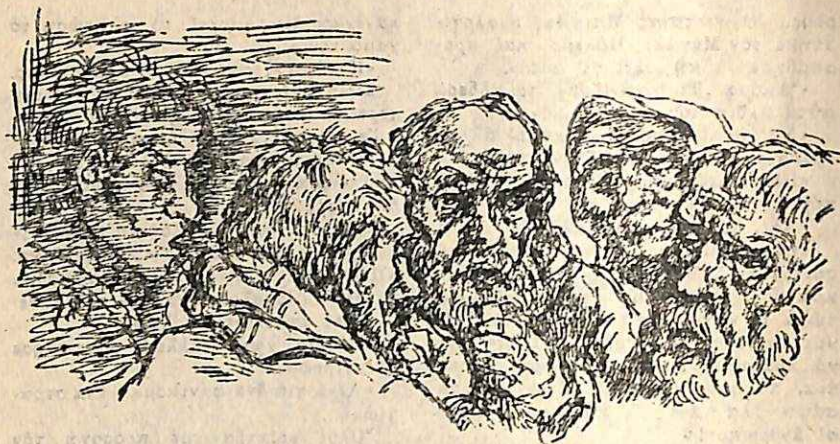
«Όλοι κοίταξαν με προσοχή τον Μπιενίνας.

«Λένε πως το φάντασμα περιπλανιέται—δτι δλόκληρα συντάγματα περιπλανιούνται...».

«Θαύμα του Χριστού είναι αυτό!»

«Θαύμα!», ξανάπε ο Μπιενίνας. «Έδω, σήμερα μάλιστα, μόλις νύχτως, Κάτι, που δεν ήταν ούτε άνθρωπος

οὐτε στρατιώτης, οὐτε πνεύμα...».

«Ο Τζάσιαν σήκωσε τὰ μάτια και κοίταξε τον Μπιένιας.

«Ή, θε και εἰ», φησὶς. «Ἐφαγε μαζί μας, τοίμπησε κάτι τι — πολλὸ λίγο—και ἔφυγε. Τον ἀκολούθησα ἔξω ἀπὸ τὸ σπίτι... μὰ τίποτε... κανένα σημάδι».

«Ἔτσι φανερώνονται ὕστερα ἀπὸ κάθε πόλεμο», εἶπε ὁ γείτονας Μπιένιας, κουτώντας σοδάρὰ τὸ κεφάλι.

«Ο αἶρας εὐρλιαζε λυπητέρὰ γύρω στὴν καλύβα...»

«Πλανιῶνται», εἶπε ξανά ὁ Μπιένιας, «και δὴν θὰ πάφουν ὥπου νὰ διαλυθῇ ὁ καπνός... Ὁ λαὸς λέει, και θὰ ἔχη κάποια ἀλήθεια αὐτό, διὸ οἱ περισσότεροι εἶναι σὺν και μᾶς... χωρικοί. Ἐνας ἀτμός, ἀφελὴς χωρικός δὴν θὰ μπορούσε νὰ ξέρῃ τί ἦταν ὅλ' αὐτά, γιατί και πῶς ἔγιναν. Τὸν διέταξαν νὰ πολέμησῃ και πολέμησε. Καὶ λένε γιὰ ἕνα τέτοιο στρατιώτη, δὴν ἀναφέρουν ὅμως ποτὲ οὐτε τὸ ὄνομά του οὐτε τὸ μέρος ποὺ γεννήθηκε. Πολλὴν ἔμως μόνος του σὺν ἐλόκληρο σὺνταγμα σὲ ὅλες τίς μάχες ποὺ ἔγιναν κοντὰ σὲ μιὰ μεγάλη πολιτεία. Οἱ κανονίες και οἱ σφαῖρες ἔπεφταν σὺν χαλάζι, σὺν μιὰ τρομακτικῇ θύελλῃ, και σὲ τέλος ἔπρεπε κατατρυ-

πημένος και κομματιασμένος ἀπ' αὐτὸς. Πῆγε σὺν ἄλλο κόσμο. Κουρελιασμένος, καταλασπομένος και παγωμένος ὡς τὸ κόκκαλο, ἀναρωτιέται τί θὰ γινόταν. Εἶχε χτυπήσει, εἶχε σκοτώσει, εἶχε ἀγωνισθῇ—μὲ τέτοιες πράξεις πῶς μπορούσε νὰ πᾶν σὺν Παράδεισο; Γι' αὐτὸ ἐκίνησε νὰ πᾶν στὴν Κόλωση. Ἀρχὶς νὰ καταβαλὴν βαθεῖα στὴ γῆ, νὰ περνᾷ ἀπὸ ὅλες τίς ρίζες τῶν σπαρτῶν, μέσα ἀπὸ ὅλους τοὺς θησαυροὺς ποὺ ἔκρυβε μέσα της, ὥπου ἔφτασε σ' ἕνα καυτερό, φλογισμένο μέρος, σὲς πύλες τῆς Κολάσεως. Ὁ διαβολὸς ποὺ ἦταν σὲς πύλες τὸν ῥώτησε τί ἤθελε. «Ἦρθα νὰ δώσω ἀναφορά», εἶπε ὁ στρατιώτης. «Σκότωσα ἀνθρώπους σὺν πόλεμο...». Ὁ φρουρὸς ἔκανε μιὰ κίνηση μὲ τὸ χέρι του σὺν νὰ ἤθελε νὰ πῇ διὸ αὐτὸ δὴν ἦταν τίποτα, και τὸν ἔστειλε σὲ γραφεῖο, ὅπου ξανά ἔκτεινος ἔβρισκε ἀναφορά. «Ἀπὸ ποὺ ἔρχεσαι;» τὸν ῥώτησε ἕνας πῶ γέρος διαβολός. «Ἀπὸ τὴν Πολωνία». «Τότε πρέπει νὰ πολέμησες μὲ τὸν μισὸ κόσμο!», τοὺς εἶπε, και οἱ ἄλλοι διάβολοι ἄρχισαν νὰ γελοῦν. Καὶ ὕστερα ἄρχισαν νὰ ψάχνουν σὲ χαρτιά τους γιὰ νὰ τὸν βροῦν. Κοίταξαν, κοίταξαν, ἀλλὰ δὴν τὸν βρῆκαν. «Δὲν ὑπάρχει τέτοιο ὄνο-

μα εἶδω», εἶπε ὁ πῶ γέρος διαβολός. «Στὰ χαρτιά τῶν Πολωνῶν θὰ ὑπάρχει πολὺ καιρὸ ἀκόμη ἀκαταστασία—οὐτε και σὲ ἑκατὸ χρόνια δὴν θὰ τακτοποιηθοῦν. Καλύτερα νὰ πᾶς σὲ Καθατήριο: Ἐκεῖ, χωρὶς ἄλλο, δέχονται ζητιάνους σὺν και σὺν».

«Ἀλλὰ οὐτε και σὲ Καθατήριο ἦταν γραμμένος. «Θᾶπρεπε νὰ πᾶς σὲν Παράδεισο», τοὺς εἶπαν οἱ ψυχὲς σὲν Καθατήριο, σκύβοντας μπροστὰ του σὺν νὰ ἦταν κανένας ἅγιος.

«Ὁ στρατιώτης δὴν μπορούσε νὰ τὸ πιστέψῃ. Πῶς μπορούσε αὐτός, ἕνας ἄπλος χωρικός, νὰ πᾶν κατεστεινὸν ἀπὸ τὸν πόλεμο σὲ τέτοια φωτεινὰ βροχία; Και τί θὰ ἔπρεπε νὰ πῇ σὲς ἄλλους;

«Ὡστόσο πῆγε. Περιπλανήθηκε σὲ χωράφια, σὲ βουνὰ και σὲς πεδιάδες, σὲς κοιλάδες, σὲ ἀνηφοριὰς και κατηφοριὰς, μὲ τὸ φῶς τοῦ φεγγαριοῦ και μὲ τὴν ἀστροφεγγιὰ, ὥπου ἔφτασε. Ὁ φρουρὸς ἀνοίξε τίς πύλες τοῦ Παραδείσου. «Ποιὸς εἶσαι;» τὸν ῥώτησαν οἱ γραμματικοί.

«Τοὺς εἶπε διὸ ἦταν κάποιος ἀπὸ ἕνα σὺνταγμα κοντὰ σὲ μιὰ μεγάλη πολιτεία, και εἶχε σκοτωθῇ ἀπὸ σφαῖρες και κανονίους ποὺ ἔπεφταν σὺν χαλάζι, σὺν τρομερῇ θύελλῃ γύρω του».

«Κοίταξαν σὲ χαρτιά τους και τὰ γύρισαν ἕνα-ἕνα.

«Δὲν τὸν βρῖσκουμε. Δὲν ὑπάρχει σὲ βιβλία...»

«Ὁ στρατιώτης ἔκλαψε γιὰ τὴν κακὴ του τύχη και ξαναβῆκε ἀπὸ τίς πύλες γιὰ νὰ φύγῃ και νὰ περιπλανηθῇ, μιὰ ἔρημη ψυχὴ, σ' ὅποιο δρόμο κι ἂν ἔκαινε. Κι διὰν βγῆκε ἀπὸ τίς πύλες τοῦ Παραδείσου κοίταξε και εἶδε πᾶ-

νυ σὲ μιὰ λευκὴ λοφοπλαγιά μιὰ ἐρειπωμένη καλύβα, σὺν κι αὐτὲς ποὺ φτιάχνουν οἱ βοσκοὶ γιὰ νὰ φυλαχτοῦν ἀπὸ τίς θύελλες. Και σ' αὐτὴν ἔστρεψε τὰ βήματά του.

«Μέσα στὴν καλύβα πᾶν σ' ἕνα δεμάτι σὰν ἦταν ἐκπλωμένο τὸ Θεο Βρέφος» χαμογελοῦς και κουνώντας τὰ χεράκια του. Γύρισε και χαμογέλασε σὲν στρατιώτη. «Αὐτὸ θὰ σὲ ζῶσῃ, διὸ θέλεις και θὰ σὲ προστατέψῃ», εἶπε ὁ Μητέρα τοῦ Ἑλέους, σκύβοντας πᾶν ἀπὸ τὸ Θεο Βρέφος.

«Και ὁ στρατιώτης ἔσκυψε μὲ σεβασμὸ μπροστὰ σὲν Μητέρα τοῦ Ἑλέους και σὲν Θεο Βρέφος. Καὶ ὕστερα ἔφυγε και περιπλανήθηκε ὥπου ἔφτασε σὲν χώρα του, τὴν Πολωνία. Στὸ δρόμο του, περνώντας ἀπὸ σκοτεινοὺς, στοιχειωμένους κόσμους, εἶδε ἐλόκληρα σὺντάγματα νὰ τριγυρίζουν σὺν αὐτόν. «Ἦθελε νὰ τοὺς πῇ τὰ καλὰ νέα, και τοὺς φώναζε, τοὺς ἔκανε νοήματα, ἀλλὰ δὴν μπορούσε νὰ τοὺς τὸ πῇ μὲ λόγια. Τὰ λόγια δὴν ἀκούγονταν. Ἔτσι πῆγε μαζί τους και μαζί τους πλανιέται σὲν ἀπέραντο κόσμο, περιμένοντας τὴν ἡμέρα ποὺ θὰ τὸν καλέσῃ τὸ Θεο Βρέφος, τὴν ἡμέρα ποὺ ὁ καπνὸς θὰ διαλυθῇ και ἡ τελευταία σπῖθα τοῦ μίσους θὰ σβῇ...»

«Ο γείτονας Μπιένιας ἐσφόδρησε και εἶπε:

«Κι αὐτός, αὐτὸς ποὺ ἦρθε σὲς γείτονα Τζάσιαν ἀπέφε—πρέπει νὰ ἦταν ἕνας ἀπ' αὐτούς...»

«Ἰσως... Ἰσως», εἶπαν οἱ ἄλλοι.

«Ἰσως νὰ ἦταν ὁ γυιὸς σου...»

«Ἰσως νὰ ἦταν ὁ γυιὸς μου», εἶπε μὲ λυγμούς ὁ πατέρας.

Εἰκονογράφηση τοῦ RICHARD ZIEGLER

Όλοι είναι άνθρωποι

Του ΜΑΜΟΡΟΥ WATANABÉ

(Από το «Neue Schweizer Rundschau», Ζυρίχη)

Αν τα Ευρωπαϊκά έθνη μπορούσαν να πιστεύουν παράξενα πράγματα τότε ένα για το άλλο, δεν είναι καθόλου εκπληκτικό ότι υπάρχουν αφάνταστες παρεξηγήσεις ανάμεσα σε λαούς της Ανατολής και της Δύσης. Μερικές από αυτές διατυπώνονται με λύπη από έναν Ιάπωνα συγγραφέα, που μας προτρέπει να θυμηθούμε ότι η ανθρωπινή φύση είναι παντού η ίδια, ακόμη και στην «μυστηριώδη Ανατολή».

Κάποτε είχα την ευκαιρία να βοηθήσω στο ανέκδοτο της «Μπαττερφλάβ» σε μία ευρωπαϊκή πόλη. Ήμουν ένθουσιασμένος γιατί χρονιά νοσταλγούσα να δώσω στο άριστο οδργήμα του Πουτόνι μια πραγματικά ιαπωνική ατμόσφαιρα. Αισθανόμουν πολύ περήφανος όχι μόνο γιατί είχα αδέξιοι την εντύπωση που θα έκαναν τα σκηνικά, αλλά γιατί είχα κάνει όλο το έργο πιο βαθύ και πιστευτικό.

Με εκπληξή μου είδα πως το ακροατήριο δεν κατάλαβε την ατμόσφαιρα της Ανατολής σ' αυτήν την παράσταση. Οι αλλαγές που είχα κάνει για να δώσω ιαπωνικό χαρακτήρα, τους φαίνονταν εντελώς ευρωπαϊκές. Μου είπαν πως το ακροατήριο σκεπτόταν πως θα ήταν πιο Ιαπωνικό αν οι τραγουδιστές πηγαινόερχονταν πάνω στη σκηνή με μικρά και κομψά βηματάκια και η Μπαττερφλάβ ήταν βαμμένη πολύ και είχε παράξενο χτένισμα. Τότε κατάλαβα πως οι Ευρωπαίοι θέλουν να βλέπουν την Ιαπωνική ζωή όπως την φαντάζονται και όχι όπως είναι στην πραγματικότητα.

Είναι έτοιμοι να πιστέψουν τα πιο εξωφρενικά παραμύθια για την Άπω Ανατολή—ότι π.χ. οι Ιάπωνες ζουν μέσα σε σπίντια από χαρτί, ότι τρώνε

σκουλήκια, ότι ποτέ δεν φιλιούνται, και διάφορα άλλα—άπλως και μόνο γιατί θεωρούν τον «Ασιατή» εντελώς διαφορετικό τύπο ανθρώπου. Οι διάφοροι ανταποκριτές πρόθυμα υπερβάλλουν την αλήθεια για να ευχαριστήσουν τους αναγνώστες τους. Μερικά παράξενα γεγονότα πάντα μεταδίδονται σαν να ήταν τα φυσικότερα πράγματα. Έτσι, μία μονόπλευρη ιδέα σχηματίζεται σιγά-σιγά και ξεχνιέται το ότι κι εμείς είμαστε άνθρωποι.

Οι Ευρωπαίοι δεν ενδιαφέρονται για τον σύγχρονο Ιαπωνικό πολιτισμό που αρχίζει να εξελίσσεται πάνω σε γραμμές όμοιες με του δικού τους. Δεν ξέρουν ότι η προπολεμική Ιαπωνία ήταν μία από τις καλύτερες αγορές του κόσμου για δισκούς, γραμμοφώνου κλασσικής μουσικής και η δεύτερη στην παραγωγή κινηματογραφικών ταινιών. Ένω η αρχαία ιαπωνική τέχνη είναι γνωστή στην Ερώπη, την σύγχρονη ιαπωνική τέχνη δεν την προσέχει κανείς το ίδιο γίνεται και για τη σύγχρονη εξέλιξη του κλασσικού μικρού ποιήματος, του Χαί-κάι.

Πρέπει άραγε οι σκέψεις και οι πράξεις της Ανατολής να φαίνονται πάντα άκατανόητες στη Δύση; Σε μία αεροπορική επιδρομή έναντιον μιας γερμανικής πόλης κάποιος είπε σε έναν Ιάπωνα μέσα στο καταφύγιο: «Έσείς είστε καλά. Οι Ιάπωνες δεν φοβούνται τον θάνατο». Αυτό είναι ένα τυπικό παράδειγμα της ιδέας που έχουν οι Ευρωπαίοι για μας, μας αρνούνται ακόμη και τα πιο στοιχειώδη ανθρωπινά αισθήματα.

Το πνεύμα της αυτοθυσίας των Ιαπώνων στρατιωτών ήταν ένα μυστήριο για τα άλλα έθνη. Καμία εξήγηση δεν μας καταπλήσσει περισσότερο από το

ότι ο Ιάπων στρατιώτης το θεωρεί πολύ εύκολο να πεθάνει γιατί θυσιάζοντας τον εαυτό του για τον Θεό—Αυτοκράτορα, γίνεται κι αυτός λίγο Θεός. Η ακόμη ότι οι Ιάπωνες πιστεύουν πως θα ζήσουν σε έναν άλλο κόσμο μετά την αυτοκτονία τους.

Ο Ιαν Μόρισσον στο βιβλίο του «Ο πόλεμος έναντιον της Ιαπωνίας» δίνει μία πιο αληθινή ερμηνεία «Ο Ιάπων» λέει, «προσφέρει τη ζωή του γιατί πιστεύει με πάθος πως αυτό είναι το χρέος του. Κάθε θυσία ακόμη και ο θάνατος είναι δεκτή με χαρά, αν τον βοηθά να εκπληρώσει τη μυστική μοίρα «της Μεγάλης Ιαπωνίας». Κάποτε και στην Ερώπη το θεωρούσαν ευγενικό να πεθαίνουν για την πατρίδα τους. Η περιφρόνηση που έδειξαν οι Ιάπωνες στρατιώτες για το θάνατο δεν είναι τίποτε περισσότερο από μία υπερβολή του μεσαιωνικού ηρωισμού. Ήρουμε σήμερα πως η διαπαιδαγώγηση προς την άρνηση της ζωής ήταν λάθος. Αυτό όμως δεν είναι λόγος να λέμε ότι μία τέτοια συνήθεια ενός άλλου έθνους είναι άκατανόητη.

Συχνά ο κόσμος προσπαθεί να δει μέσα στην ψυχή ενός ξένου έθνους, γνωρίζοντας τα έθιμα και τις συνήθειές του. Τα έθιμα όμως ενός λαού δεν εκφράζουν απόλυτα τις σκέψεις και τα αισθήματά του. Αυτό συμβαίνει ιδιαίτερα στην Ιαπωνία, όπου η παράδοση δεν υπάρχει σχεδόν παρά σαν κενός τύπος.

Οι ευρωπαϊκές εφημερίδες γράφουν πως οι Ιάπωνες «πιστεύουν» ότι ο Αυτοκράτοράς τους είναι Θεός. Θα κάναμε το ίδιο λάθος αν λέγαμε άπλως πως όλοι οι Καθολικοί «πιστεύουν» στην περιγραφή της δημιουργίας της Παλαιάς Διαθήκης. Οι ξένοι λένε πως οι Ιάπωνες μαθητές μαθαίνουν πως η νηριώτικη αυτοκρατορία τους ιδρύθηκε από τον Θεό Ιζανάγκι και τη Θεά Ιζανάμι. Παραλείπουν όμως να πουν πως τα ίδια τα παιδιά μαθαίνουν στη γεωγραφία πως τα νησιά τους προήλθαν από έκρηξη ηφαιστείου. Η αυτο-

κρατορική δήλωση με την οποία ο Χιροχίτο άρνήθηκε την θεία καταγωγή του είχε μεγάλη σημασία γιατί αποκατέστησε την ελευθερία γνώμης. Δεν εσημάνει καμία μεγάλη πνευματική επανάσταση στο έθνος, γιατί η θετική καταγωγή του Αυτοκράτορα ήταν μία παράδοση που δεν εξέφραζε καμία βαθύτερη πεποίθηση του λαού.

Οι Ιάπωνες, κρίνονται κι αυτές με έναν τρόπο συμβατικό. Είναι αλήθεια πως μπορούμε να μάθουμε πολλά από τους Ευρωπαίους από την συμπεριφορά τους προς τις γυναίκες, μα οι ξένοι μας κρίνουν πολύ αυστηρά όταν βλέπουν τα έθιμα μας σαν έκφραση των πραγματικών μας αισθημάτων. Από την εποχή της φεουδαρχίας έχει μείνει το έθιμο οι γυναίκες να συμπεριφέρονται ταπεινά και μετρημένα στην κοινωνία. Μπρός σε ξένους και η χειρότερη στριγγίτσα γίνεται ήρεμη και γλυκεία «σα γάτα», όπως λέμε στην Ιαπωνία. Και η γυναίκα που παίζει τον άνδρα της στο δακτυλάκι της είναι όλο δπακοή όταν είναι ξένοι στο σπίτι. Οι λίγοι όμως ξένοι που έζησαν με μία ιαπωνική οικογένεια, ξέρουν πως η ζωή τους πολύ λίγο διαφέρει από την ζωή μιας ευρωπαϊκής οικογένειας.

Κρίνοντας ξένα έθιμα, οι άνθρωποι συχνά δεν θυμούνται ότι μπορεί να υπάρχουν τα ίδια πράγματα και στον δικό τους τόπο. Υπάρχουν πολλά ευρωπαϊκά έθιμα που το νόημά τους έχει σβύσει. Ένας Ιάπων που δεν έχει γνωρίσει τον Άγγλικό τρόπο ζωής, θα έμενε εκπληκτος παίρνοντας ένα γράμμα που αρχίζει με το «Αγαπητέ Κύριε», ή «Αγαπητέ κ.Χ.» θα απορούσε πως ήταν τόσο αγαπητός. Την ίδια άπορία θα του έκανε η εξεζητημένη αισθηματικότητα του Γάλλου όταν θα του έλεγε «Είμαι καταγοητευμένος που σε γνωρίζω».

Αν η ιαπωνική μουσική, χτυπάει κάποτε στ' αυτιά των ξένων και η ιαπωνική κουζίνα δεν κατορθώνει να τους ελκύσει, αυτό δεν σημαίνει πως οι Ιάπωνες είναι φυσιολογικά διαφο-

ρετικοί. Οι πρόγονοί μας δὲν ἦταν ἱκανώτεροι νὰ καταλάβουν τί εὐχαρίστηση μποροῦσε νὰ δώσῃ σὲ αὐτοὺς μιὰ σὺνείδησις. Ἐλεγον πὼς οἱ λευκοὶ κατέστρεφαν τὴ γῆσιν τῶν φαγιτῶν μὲ τὸ βούτυρο. Αὐτὴ δὲμος ἢ ἑλλησφι κατανόησις μπορεῖ νὰ ὑπερβληθῇ γιὰ τὴν σὲ βάθος ὅλοι εἰς αὐτοὺς ἀνθρώποις. Ἡ νεώτερη γενεὰ τῶν Ἰαπωνίων ἐκτιμᾷ περισσότερο τὴν εὐρωπαϊκὴν μουσικὴ ἀπὸ τὴ δική της, ἐνῶ εἶναι πού εἴχαν πολλὰ χρόνια στὴν Ἰαπωνία ἀνθρωπιάζονται μὲ τὴν ἰαπωνικὴν κουλτίαν.

Πολλὰς παρανοήσεις δημιουργεῖ τὸ γεγονός ὅτι οἱ Εὐρωπαῖοι ἔχουν γενικὰ πολὺ ἀσάφῃ ἰδέα γιὰ τὴν Ἀσίαν. Πάντα ἔχουν τὴν τάση νὰ παρα-ὀλίπουν τὴν ποικιλίαν τῶν λαῶν τῆς. Ἡ Κίνα καὶ ἡ Ἰαπωνία—δυσὶ χώρες ἀντελῶς ἀντιθεταὶ σχεδὸν σὲ ὅλα—συνήθως θεωροῦνται ἑμοῖς. Καὶ ἔμωσ αὐτὰ τὰ δύο ἔθνη ἔχουν διαφορετικὸ αἷμα στὶς φλέβες τους (Οἱ Ἰάπωνες εἶναι ἀνδρομική φυλὴ ἔπου τὸ ὡκεανικὸ αἷμα δεσπερίζει σὲ μογγολικὸ αἷμα καὶ τὸ αἷμα τῶν Ἀσίων, τῶν πρώτων λευκῶν κατοίκων τῆς Ἰαπωνίας). Ἐχουν ἀκόμη διαφορετικὴ γλῶσσα παρ' ὅλο πὺν ἡ γραφὴ τους εἶναι ἡ ἴδια. Ἐχουν διαφορετικὸ χαρακτὴρα καὶ διαφορετὸν πολιτισμὸν. Ἐνα ἰαπωνικὸ λαϊκὸ τραγούδι π. χ. διαφέρει τόσο πολὺ ἀπὸ ἕνα κινεζικὸ ὅσο ἕνα λαϊκὸ ρωσικὸ τραγούδι ἀπὸ ἕνα ἰσπανικόν. Στὶς σκηνὲς δὲμος τῶν Εὐρωπαϊκῶν θεάτρων ἡ «Μαντὰ Μπατταφλά» καθεταὶ ἐμπρὸς σ' ἕνα ἰαπωνικὸν ἀγαλμα τοῦ Βούδδα, προσεχέται σὲ θεοτήτες τοῦ Σιντοϊσμοῦ, ἐνῶ ὁ θεὸς τῆς ὁ Γκόρο, μὲ μιὰ Κινεζικὴ κοσμητικὴ, μπλίνει σὲ «μικρὸ τῆς σπιτάκι» σὲ λόφον τοῦ Νγκασάκι, πού εἶναι φτιαγμένο μὲ ὅλο τὸ πομπώδες ὕψος ἐνὸς κινεζικοῦ ναοῦ. Τί θὰ εἶχαν οἱ Εὐρωπαῖοι ἀν εἶδαν τὸν Ἀμετ μὲ τυροβέζικα πανταλόνια καὶ τὸν Σεμπερτ μὲ τραγικὰ τῆς Ἐλισαβετιανῆς ἐποχῆς σὲ «Σπίτι τῶν Τριῶν Κοριτσιῶν»;

Ἐπειδὴ πολὺ λίγα πράγματα εἶναι

γνωστὰ γιὰ τὴν Ἰαπωνία παρουσιάζεται μιὰ παρατραβηγμένη εἰκόνα τοῦ λαοῦ μας καὶ θεωρεῖται συνήθως πὼς αὐτὴ εἶναι ἡ πραγματικότης. Οἱ ὁμοίτητες τῶν στρατιωτικῶν ἔδωσαν σὲ ὁλόκληρο τὸ ἔθνος μας τὴ φήμη ὅτι εἴμαστε σκληροὶ καὶ αἰμοχαρεῖς.

Συχνὰ λένε πὼς οἱ Ἰάπωνες εἶναι ἀπὸ τὴ φύσιν τους δουλικὸς λαός καὶ πὼς ἀγνοοῦν ἐντελῶς τὴν δημοκρατία. Εἶναι, πού εἴχαν χρόνια στὴν Ἰαπωνία δὲν συμφωνοῦν σ' αὐτό. Ὁ Οὐίλλαντ Πράξ γράφει: «Ἡ ἰδέα πού ἐπικρατεῖ δὲν μὲ χαρὰ τους οἱ Ἰάπωνες ὑποτάχθηκαν στὴ δικτατορία ἀπέχει πολὺ ἀπὸ τὴν ἀλήθειαν. Ἀπὸ τὴν Παλινέσθωσιν τοῦ 1868 ὁ ἀγῶνας γιὰ τὴν δημοκρατία δὲν ἐσταμάτησε». Ὁ ἀγῶνας γιὰ τὴν ἐλευθερίαν τῶν διανοουμένων Ἰαπωνίων φαίνεται ἀπὸ τίς μεγάλας διαμαρτυρίαι καὶ ἀπεργίαι ἀπὸ μέρους τῶν φοιτητῶν. Ἀπὸ τὸ 1930 ὡς τὸ 1933 συνέλγθησαν περὶ πού 21.000 Φιλελεύθεροι, Σοσιαλιστὰς καὶ Κομμουνιστὰς. Ἡ στρατιωτικὴ μηχανὴ ἐξεφάνισε ὅλους τοὺς φιλελεύθερους πολιτικοὺς καὶ ἔκλεισε τὸ στόμα τοῦ λαοῦ μὲ τὴν κατηγορίαν ὅτι ἔθιγαν τὴν αὐτοκρατορικὴ ἐξουσία.

Αὐτὸ δὲν ἐδόθη τὴν συμπάθειαν πρὸς τὴν δημοκρατία. Ἀνθρώποι πού πραγματικὰ ἔφεραν τίς συνθήκες τῆς προπολεμικῆς Ἰαπωνίας δὲν ἐκπλήσσονται μὲ τὴν πρὸς τοῦ σημειῶναι ἐκεῖ τὴ δημοκρατία.

Ὡς ὅσο γιὰ τὴν παρανόησιν αὐτὴν δὲν μποροῦμε νὰ κατηγορήσωμε ἀποκλειστικὰ τοὺς ξένους. Ἡ ἰαπωνικὴ νησιωτικὴ αὐτοκρατορία κρέιγες τίς πύλες τῆς κλειστῆς στὸν κόσμον, γιὰ 200 χρόνια καὶ περισσότερα. Σ' αὐτὸ τὸ διάστημα πολλοὶ μεσαιωνικοὶ τύποι διατηρήθηκαν καὶ αὐστηρὰ κοινωνικὰς διατάξεις στέργον τὸς πολιτίες ἀπὸ τίς ἐλευθερίαις τους. Ἡ ἡθικὴ τῶν Σιμυράτ κυριαρχεῖ στὴ ζωὴ, καθὲς ἐξωτερικὴ αὐτοῦ αἰσθημάτων ἐπρεπε νὰ τιμωρῆται.

Ἐνας ξένος πού ἔμεινε σὲ Τόκιο τὴν ἐποχὴ τοῦ Ρωσο-Ἰαπωνικοῦ πο-

λέμου ἐπισκέφθηκε τὴ γυναῖκα τοῦ στρατηγὸς Νόγκι γιὰ νὰ τῆς ἐκφράσῃ τὰ συλλυπητήρια του γιὰ τὸ θάνατον τῶν δύο πατρῶν τῆς, πού καὶ τὰ δύο εἶχαν σκοτωθῇ πολέμωντας στὴν Μαντζουρία. Ἡ κυρία Νόγκι δέχθηκε τὸν ἄνδρα τὸν συλλυπητήρα καὶ εἶπε χαμογελῶντας: «Χαίρομαι πού τὰ παιδιά μου διηρέτησαν τὴν πατρίδα τους». Ὁ ξένος ἔμεινε κατάπληκτος μὲ τὴν ἀναισθησίαν τῆς, ὥσπερ παρὰ τῆς πῶς τὰ δάχτυλά της ἔπρεμαν καὶ ἀπὸ τὸ τραπέζι καὶ σχεδὸν εἶχε σκίσει στὰ δύο τὸ μαντιλὶ τῆς. Τότε κατὰλαβε τί ἀπαιτεῖται ἀπὸ μιὰ μητέρα τὸ ἔθνος τῆς αὐτοκυριαρχίας.

Δὲν προτίθειται ἔθνος νὰ περαιοποιηθῇ τὴν ἡθικὴ τῶν Μουσίων. Τὸ μόνο πού θέλω εἶναι νὰ δείξω πὼς καὶ ἐμεῖς ἔχομε τὴν ἴδια αἰσθησιν καὶ ἀντίληψιν μὲ ὅλα τὰ ἀνθρώπινα ὄντα.

Τὸ νήμα τῶν Ἰαπωνικῶν ἐπῶν πού συχνὰ περαιοῦνται ἀπὸ τὴν Ἀσίαν, βρεῖσκει στὴν περιγραφή τοῦ πόνου τῶν ἡρώων τους πού ἡ ψυχὴ τους διχάζεται ἀνάμεσα στὴ φεουδαρικὴ πειθαρχία καὶ στὸ ἡφαιστειακὸ πάθος πού χαρακτηρῖζει αὐτὸν τὸν λαόν.

Ὁ Πῶλ Ἰεζέ, ἕνας Γάλλος πού ἐξῆς βασιλεὺς χρόνια στὴν Ἰαπωνία γράφει: «Οἱ Ἰάπωνες δὲν φαίνονται σὲ βάθος νὰ διαφέρουν, πολὺ ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους τῆς Δύσεως: Ἰδιὸς ἔρωτας καὶ ἰδιὸς ἐγωϊσμός, ἰδιὸς πόθος, ἰδια πάθος, ἰδια ἐργατικότητα, καὶ ἰδια τσιπαιδία, ἰδιὸς χαρὰς καὶ λύπαι, ἰδια ἀφοσίωσις καὶ ἰδια σκληρότητα» («Rythmes du Monde», Παρίσι, 2/1947).

Τὸ ἴδιο πιστεύω καὶ ἐγὼ καὶ ὅσο περισσότερο μένω στὴν Εὐρώπην τόσο περισσότερο παύομαι.

ΑΝ ΘΕΛΗΣ νὰ εἶσαι εὐτυχισμένος γιὰ μιὰ ὥρα,—λέει μιὰ κινεζικὴ ποίησις—νὰ μεθύσῃ. Ἀν θέλῃς νὰ εἶσαι εὐτυχισμένος γιὰ τρεῖς μέρες, νὰ παντρευθῇς. Ἀν θέλῃς νὰ εἶσαι εὐτυχισμένος γιὰ ὅκτις μέρες, νὰ σκοτώσῃς τὸ γουρουνάκι σου καὶ νὰ τὸ φᾶς. Ἀν ὅμως θέλῃς νὰ εἶσαι εὐτυχισμένος γιὰ πάντα, νὰ γίνῃς κηπουρός.

ΥΠΑΡΧΕΙ ἕνα ρητὸ τοῦ Κομφουκιου πού λέει: «Πρέπει κανεὶς νὰ κυβερνᾷ μιὰ μεγάλη χώρα, ὅπως γίναν ἕνα μικρὸ ψάρι: δὲν πρέπει νὰ παραψηθῇ».

ΠΡΕΠΕΙ νὰ καταλάβωμε δὲν ὁ Ρώσος εἶναι θαυμάσιος ἄνθρωπος ὡς τὴ στιγμή πού θὰ κλειστῇ στὸν εἰντό του. Ὡς Ἀνατολίτης εἶναι γοητευτικός. Ὅταν ἐπιμένῃ δὲμος νὰ τὸν θεωρήσωμε ὡς τὸν πῶ ἀνατολικὸ ἀπὸ τοὺς δυτικοὺς λαοὺς ἀντιῶ: τὸν πῶ δυτικὸ ἀπὸ τοὺς ἀνατολικούς, τότε παρουσιάζει μιὰ φυλετικὴ ἀνωμαλία πού εἶναι πολὺ δύσκολο νὰ τὴν ἀντιμετωπίσῃ κανεὶς.

R. KIPLING, σὲ «The Man Who Was», 1891

Εἰκονίσματα ἀπὸ τοῦ ἁγίου Ὄρους

Τοῦ κ. ΜΑΝΟΛΗ ΧΑΤΖΗΔΑΚΗ

Όταν ὁ Ἅγιος Ἀθανάσιος ὁ Ἀθωνίτης Ἰδρυσε στὰ 962 τὴν πρώτη του ὀργανωμένη σκήτη στὴ χερσόνησο τοῦ Ἁθῶνα, ποτὲ δὲν θὰ φανταζόταν ὅτι τὸ μικρὸ αὐτὸ ἀσκηταριὸ θ' ἀποτελοῦσε τὸ πρῶτο κύτταρο μιᾶς μεγάλης μοναστικῆς πολιτείας, τόσο ζωντανῆς ὥστε νὰ ζήσει πέρα ἀπὸ τὴν ἐποχὴ πού τὴν γέννησε, καὶ νὰ διατηρήσει ὡς τις ἄπιστες ἡμέρες μας τὴν ἀτμόσφαιρα τοῦ Βυζαντίου.

Εἶπαν τὸ Ἅγιον Ὄρος, μὲ τὰ εἰκοσιένα μοναστήρια του, Μουσείον τῆς Βυζαντινῆς τέχνης. Αὐτὸ εἶναι σωστὸ γιατί ἀρκετὰ κτήρια καὶ μερικὲς τοιχογραφικὲς διακοσμῆσεις εἶναι βυζαντινῆς ἐποχῆς, καθὼς καὶ πολλὰ κειμήλια, ἐκκλησιαστικὰ σκεύη καὶ χειρόγραφα. Πιὸ σωστὸ ὅμως θὰ ἦταν, ἂν τὸ χαρακτηρίζαμε Μεταβυζαντινὸν Μουσείον, γιατί ἡ σημερινὴ μορφή τῶν μοναστηριῶν, τῶν ἐκκλησιῶν τους καὶ τῶν ἄλλων κτηρίων, μὲ τοὺς πύργους καὶ τοὺς τασσανάδες, ἡ ζωγραφικὴ διακόσμηση, τὰ εἰκονίσματα, ἡ ψαλμωδία, οἱ κουβέντες, τὰ θαύματα καὶ οἱ δεισιδαιμονίες, δηλ. ἡ σημερινὴ μορφή καὶ τὸ κλίμα τοῦ Ἁγίου Ὄρους, ἔχουν τὴν καταγωγή τους στοὺς 16ο καὶ 17ο αἰῶνες, ὅταν οἱ εὐποροὶ Ἑλλη-

νες ἀρχιεπίσκοποι καὶ οἱ φιλόθρησκοι βοϊβόδες τῆς Βλαχομπογδανίας, συνεχίζοντας τὴν παράδοση τῶν Βυζαντινῶν αὐτοκρατόρων, φρόντιζαν ν' ἀνακατασκεύαζαν «ἐκ βάρων» τοὺς «πανσέπτους ναοὺς», ἀφιέρωναν ἀργυροστάχωτα εὐαγγέλια, ἱερὰ ἄμφια καὶ πολύτιμα σκεύη «εἰς ψυχικὴν αὐτῶν σωτηρίαν».

Μὲ τις τοιχογραφίες πού σκεπάζουν ὅλες τις ἐπιφάνειες τῶν ἐκκλησιῶν, πού ἔγιναν διὰ χειρὸς Θεοφάνους τοῦ Κρητός, Τζώρτζη τοῦ Κρητός ἢ Φράγκου Κατελάνου ἐκ Θηβῶν τῆς Βοιωτίας καὶ ἄλλων ξακουστῶν ζωγράφων τῆς ἑλληνικῆς Ὁρθοδόξιας, καὶ μὲ τὴν πυκνὴ παράθεση τῶν σκευῶν, τῶν πολυελαίων, τῶν κηροπηγίων καὶ τῶν κάθε εἶδους ἀφιερωμάτων, ἀποκτοῦν μιὰ λαμπρότητα οἱ ἐκκλησίες, πού δὲν τὴν περιμένει κανεὶς στὴν καρδιὰ τοῦ μοναχισμοῦ. Μόνο τὰ εἰκονίσματα, τὸ κατ' ἐξοχὴν λατρευτικὸ εἶδος ζωγραφικῆς, πού εἶναι κρεμασμένα στοὺς τοίχους τῶν ἐκκλησιῶν καὶ τῶν παρεκκλησιῶν, διατηροῦν πάντα ἓνα χαρακτῆρα ἀληθινὰ ἀσκητικό, μὲ τὸ μέτριο μέγεθος, μὲ τὴ σεμνότητα στὰ χρώματα καὶ στὰ σχήματα, μὲ τὸ θέμα. Ἐξαίρεση κάνουν οἱ θαυματουργοὶ εἰκόνες, πού εἶναι σχετικὰ

λίγες. Αὐτὲς εἶναι ντυμένες στὸ ἀσῆμι καὶ στὸ χρυσάφι, εἶναι φορτωμένες ἀφιερώματα καὶ, συνήθως, δὲν παρουσιάζουν κανένα καλλιτεχνικὸ ἐνδιαφέρον.

Ἐδῶ παρουσιάζονται τέσσερες εἰκόνες ἀνώνυμες, ταπεινές, χωρὶς περιαντολογίες ἀφιερωμάτων—«τοῦ δούλου τοῦ Θεοῦ»—καὶ ἀμφίβολη μετριοφροσύνη καλλιτέχνου—«τοῦ εὐτελεστάτου ἐν ἱερομονάχοις τάχα καὶ ζωγράφου»—καμωμένες μὲ γνώση καὶ μὲ πίστη, τοῦ μοναστικοῦ ἰδανικοῦ συμπαραστάτες. Αὐτὲς δὲν σοῦ τις δείχνουν οἱ εὐσεβεῖς μοναχοί, πρέπει μόνος σου νὰ ψάξεις νὰ τις βρεῖς. Καὶ εἶναι πολλές, πάρα πολλές οἱ ἀνάλογες εἰκόνες, πού δὲν τις ἔχουν προσέξει ὡς τώρα, ἐνῶ ἀποτελοῦν ἓναν ἅπ' τοὺς σημαντικώτερους θησαυροὺς τοῦ Ἁγίου Ὄρους. Μιὰ σχετικὴ προεργασία ἔχει συλλέξει στοιχεῖα γιὰ περισσότερες ἀπὸ ἑκατὸν πενήντα.

Ἡ μία (εἰκ. 4) ποριστάνει τὴν Κοίμησιν τοῦ Ὁσίου Ἐφραίμ τοῦ Σύρου, στὴν ἔρημο, ὅπου ζοῦν οἱ ἀληθινοὶ ἀσκητὲς «ἐν ἐρημίαις πλανώμενοι καὶ ὄρεσι καὶ σπηλαίοις καὶ ταῖς ὁπαῖς τῆς γῆς» κατὰ τὸ λόγον τοῦ Ἀποστόλου Παύλου. Ὁ Ἐφραίμ «τύπος καὶ ὑπογραμμὸς τῆς μοναχικῆς πολιτείας», συγγραφέας πολλῶν βιβλίων μὲ περιεχόμενο μυστικιστικόν, πεθαίνει καὶ οἱ ἀναχωρητὲς μαζεύονται ἀπὸ παντοῦ γύρω στὸ τίμιον λείψανον, πού εἶναι ντυμένο, ὅπως ταιριάζει σὲ μοναχόν, μὲ «τὰ τοῦ σχήματος

ἐνδύματα». Ἐπάνω του ἔχει τὴν εἰκόνα πού ἀγάπησε στὴ ζωὴ του. Οἱ συναγμένοι ἀσκητὲς, πού σχηματίζουν κύκλον γύρω του, εἶναι σεβάσμιες μορφές, τοῦ βίου λείψανα, περίλυπες καθὼς τὸ δείχνουν οἱ συγκρατημένες χειρονομίες των, καὶ γεμάτες σεβασμὸ γιὰ τὸν νεκρό, ὅπως δείχνουν αὐτοὶ πού μὲ ταπεινοφροσύνη προσκυνοῦν. Μὰ δὲν εἶναι ὅλοι. Γύρω στοὺς βράχους καὶ στὰ σπήλαια ἓνας κόσμος δλόκληρος πού καταγίνεται μὲ τὰ καλογηρικὰ του ἔργα μαθαίνει τὸ νέο ἀπὸ τὸν καλόγηρον πού κτυπᾷ τὸ μακρὸν σήμαντρο—καὶ σήμερα στὸ Ἅγιον Ὄρος τὸ ἴδιο ξύλινο σήμαντρο σημαίνει τις ἀκολουθίες. Ὁ στυλῆτης, ψηλὰ στὴν κολόνα του, ὁ λόγιος πού ὑπαγορεύει στὸν ἀντιγραφέα, ὁ μοναχὸς πού σκαλίζει κοντάλια, ταράσσονται μέσα στὶς ἀσκητικὲς σπηλιὰς τους καὶ ξεκινοῦν νὰ πᾶνε στὴν ταφή, «μάλα πρεσβῦται καὶ ἐρρικνωμένοι τοῖς μέλεσιν»: ἓνας ἀνήμπορος πᾶει μὲ τὰ τέσσερα, ἄλλον τὸν φέρνει στὸν ὄμο του κάποιος πιὸ γερός, τρίτον τὸν φέρνουν δύο σὲ φορεῖο, ἄλλος ἔρχεται μὲ γαϊδουράκι καὶ ἄλλος πᾶν σὲ ὑπάκουον λεοντάρι. Στὸς μακρινοὺς βράχους, μορφὲς μισοκρυμμένες δείχνουν τὸ πλῆθος ἀκόμη τῶν ἐρημιτῶν. Σὲ μιὰν ἄκρην δύο λαοὶ κάθονται ἀμέριμνοι.

Ἡ σύνθεσις τούτη εἶναι ὠραία βαλμένη ὥστε νὰ περιγράφει τοὺς ἀνθρώπους καὶ τὸ τοπεῖο καὶ νᾶχει ἀδυστήρη τάξιν. Γύ-

ρω στο δριζόντιο νεκρικό κρεβάτι οι συναγμένοι γέροντες σχηματίζουν πυραμίδα· ακτινωτά απ' αυτό το κεντρικό θέμα είναι βαλμένοι οι βράχοι με τις σπηλιές και οι έρημιτες που έρχονται.

Η παράσταση της ταφής του Έφραιμ φαίνεται πώς στην εποχή των Παλαιολόγων ήταν γνωστή, γιατί σώθηκε μια «έκφρασις», δηλ. μια περιγραφή μιᾶς τέτιας εικόνας που την έγραψε, λέγεται, ο Μάρκος Ευγενικός στον 15ον αιώνα, που έχει και άλλες γραφικές λεπτομέρειες. Στον 16ον αιώνα την βρίσκουμε σε μεγάλες τοιχογραφίες και σε μικρές εικόνες, όπως αυτή που δημοσιεύουμε. Έδώ η τέχνη είναι μικρογραφική, με λεπτές έλαφρες πινελιές, σε χρώματα άπαλά: καστανό, ώχρό, λαδί, λίγο κόκκινο, λίγο χρυσό και κηλίδες μαύρου χρώματος στα σπήλαια και στον Έφραιμ. Η μικρή τούτη εικόνα του 16ου αποτελεί ένα τέλειο παράδειγμα τέχνης λεπτής, αυστηρής, καθαρά βυζαντινής, όπου κανένα ξένο στοιχείο δεν έχει ακόμη εισδύσει.

Της ίδιας εποχής είναι και η εικόνα με την χωρίς φωνήεντα έπιγραφή: Ο ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΗΣ ΔΟΞΗΣ (εικ. 1). Ο Χριστός νεκρός, όρθιος στη σαρκοφάγο, ώραιος και η Μητέρα του τον άγκαλιάζει τρυφερά, γεμάτη θλίψη. Η εικόνα στην πρώτη τη μορφή, με τον Ίησού μόνον, ήταν καθαρά συμβολική και την εξέγηση την δίνει η έπιγραφή, από τον ψαλμό του Δαβίδ: «*άρατε πύλας οι άρ-*

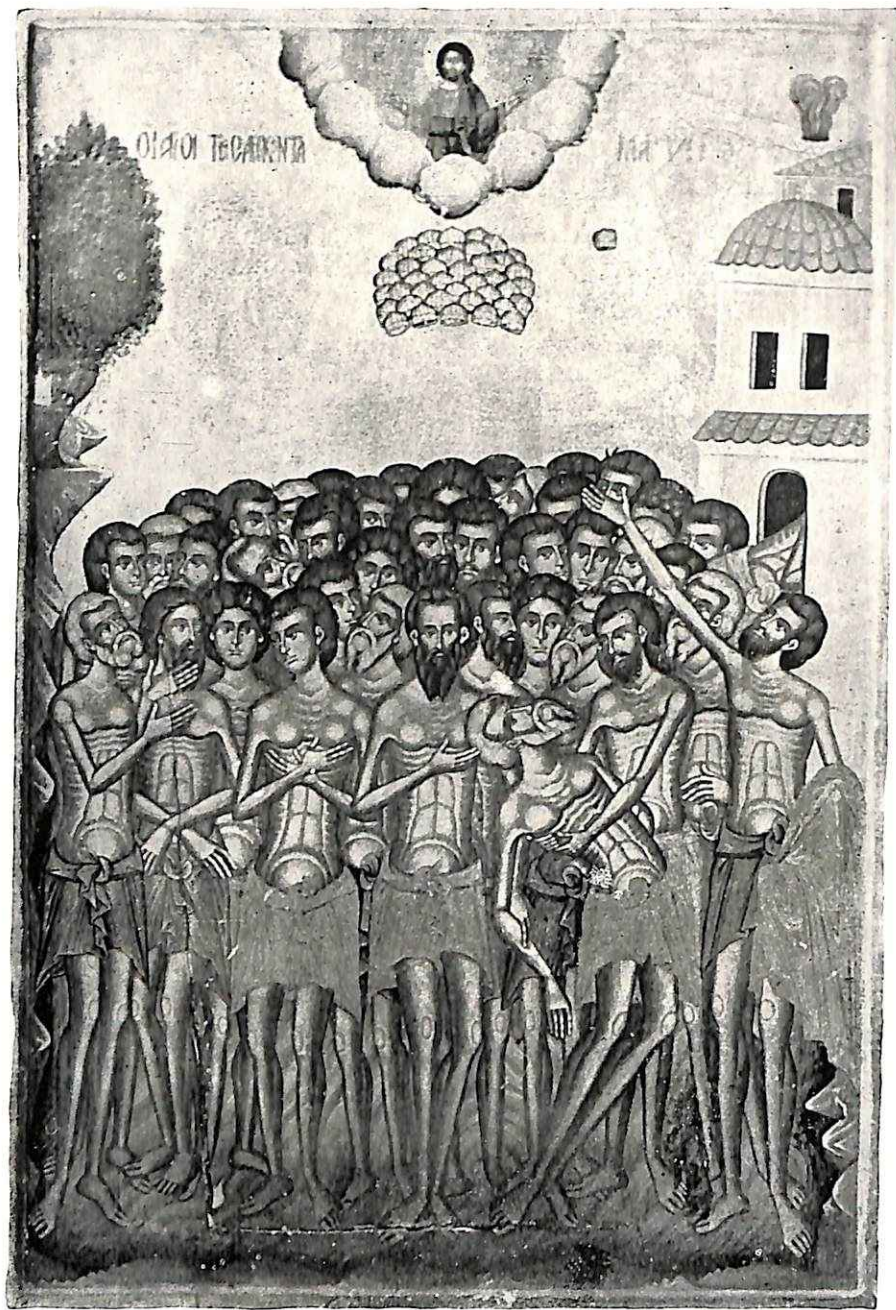
χοντες ήμων και επάρθητε πύλαι αιώνιοι και εισελύσεται βασιλεύς της δόξης» που, κατά το Άπόκρυφο Ευαγγέλιο, άκούσθηκε όταν ο Ίησούς κατέβηκε στον Άδη. Σ' αυτή την τόσο ύποβλητική και συνάμα άπόκοσμη εικόνα προστίθεται εδώ ένα στοιχείο καθαρά ανθρώπινο και συναισθηματικό: η πονεμένη μητέρα. Τουτό είναι ξένο, προέρχεται από άφομοιωμένη μορφολογικά Ιταλική επίδραση. Ήταν περίφημος ο άνάλογος πίνακας του βενετού Giovanni Bellini, με τα ίδια πρόσωπα, αλλά σε στάση πιο παθητική. Έδώ, η προσθήκη της Παναγίας γίνεται σε τρόπο που να θυμίζει τη βυζαντινή Αποκαθήλωση και έτσι η ξένη προσφορά γίνεται δυσδιάκριτη. Έξ άλλου, τα χρώματα—μελι στο φως, καστανό στη σκιά, βαθύ πράσινο στο μαφόριο της Παναγίας, θαμπό χρυσό βάθος—λίγα και άπόκοσμα κι αυτά, διατηρούν τον πνευματικό-συμβολικό τόνο της παράστασης. Είναι άξιοσημείωτο ότι τούτη είναι από τις σχετικά λίγες φορητές εικόνες του Άγίου Όρους, που δείχνουν ξένη επίδραση· οι τοιχογραφίες είναι πιο κοσμοπολιτικές.

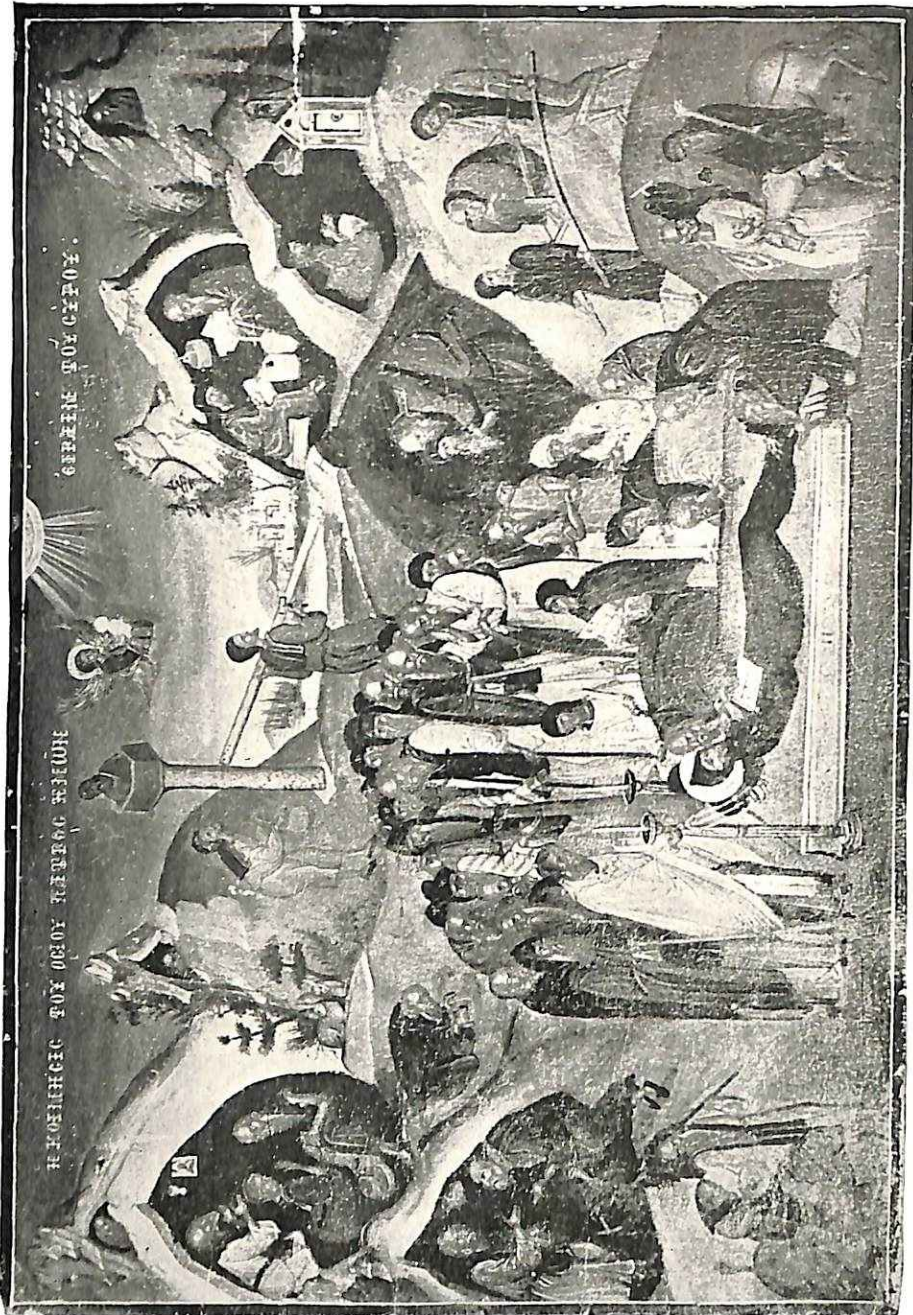
Η εικόνα του Άγίου Μερχουρίου, στη Μονή της Λαύρας (εικ. 3) είναι ένα τυπικό παράδειγμα της μοναστικής τέχνης, όπως αναπτύχθηκε στο Άγιον Όρος τον 17ον αιώνα. Το θέμα του φόνου του Ίουλιανού του Παραβάτου από τον Άγιον Μερχούριο είναι αυτή την εποχή

— 1 —

1. Ο Βασιλεύς της Δόξης. (Εικόνα Μονής Ίβήρων, 15' αϊ.)
2. Οί Σαράντα Μάρτυρες. (Εικόνα Μονής Λαύρας, 1Η' αϊ.)
3. Ο Άγιος Μερχούριος σκοτώνει τον Ίουλιανό. (Εικόνα Μονής Ίσαύρων, του 1630).
4. Η Κοίμησις Έφραιμ του Σύρου. (Εικόνα Μονής Ίβήρων, 15' αϊ.)

πολύ σπάνιο, ενώ στη βυζαντινή εποχή το βρίσκουμε συχνότερα. Είναι πολύ παλιός ο θρύλος, που σώθηκε στα συναξάρια, ότι ο Άγιος Βασίλειος είδε στον ύπνο του τον Χριστό στο θρόνο του να διατάζει τον Μερκούριο, με λαμπρό θώρακα ντυμένο, να σκοτώσει τον Ίουλιανό. Σύμφωνα με άλλη παράδοση, την εντολή αυτή την δίνει η Παναγία και όταν ο Βασίλειος ξυπνά πηγαίνει στον ναό με τον τάφο, όπου αναπαυόταν ο Άγιος Μερκούριος με τα όπλα του, και διαπιστώνει ότι τα όπλα, πού, ως το προηγούμενο βράδυ βρίσκονταν στη θέση τους, είχαν εξαφανισθῇ.

Ο Άγιος Μερκούριος ήταν από τη Συρία και το πραγματικό του όνομα ήταν Κούρ. Στη Συρία, όταν άνισσε, λεγόταν Μαρ (=άγιος) Κούρ και έτσι πολιτογραφήθηκε στην ελληνική εκκλησία, επίθετο και όνομα μαζί. «Ήτο δὲ ὁ ἅγιος διὰ Χριστὸν ἐμαρτύρησεν, εἴκοσι πέντε χρόνων, μεγάλος ὡραῖος τὴν ὄψιν, ξανθὸς εἰς τὰ μαλλία ἐστόλιζε δὲ αὐτὸν καὶ τὸ φυσικὸν κόκκινον χρώμα ὅπερ ἔλαμπεν εἰς τὰς παρεΐας του». Ἔτσι λεβέντη καὶ ὡραῖος, ὅπως τὸν θέλει τὸ Συναξάρι, τὸν παριστάνει ἡ εἰκόνα τῆς Λαύρας, με θώρακα λαμπρόν, ὄρθιον, με τὴν ἀσπίδα ὕψωμένη νὰ λογχίζει τὸν Ίουλιανὸ ἐκπλωμένο κάτω. Πάνω, τὸ χέρι τοῦ Θεοῦ βγαίνει ἀπὸ τὰ σύννεφα νὰ τὸν στεφανώσει. Στὶς γωνίες ψηλά,

δύο μορφές ἱεραρχῶν παραστέκουν: ὁ Άγιος Βασίλειος, πού συνδέεται, ὅπως εἶδαμε, ἀμέσως με τὴν ἱστορία αὐτή, καὶ ὁ Άγιος Νικόλαος, πού ἔχει στὴν ἐκκλησία του τὴν εἰκόνα. Κάτω, τὰ ὑπολείμματα μιᾶς ἐπιγραφῆς μᾶς πληροφοροῦν ὅτι ἡ εἰκόνα ἐγίνε, ἀπὸ κτισσεως κόσμου, ἔτος ΖΡΛΗ', δηλ. 7138=1630.

Ἡ ἐκτέλεση τῆς εἰκόνας, πού εἶναι ἀρκετὰ μεγάλη, ἔχει γίνει με πολλὴ μαστοριά καὶ προσοχή· μοιάζει με ψιλοδουλεμένο κέντημα, μ' ἀγάπη καὶ τέχνη καμωμένο· λαμπρὰ κι' ἁρμονικὰ χρώματα καὶ λεπτὲς καλλιγραφημένες γραμμὲς συνθέτουν τὴν εἰκόνα, ὅπου μόνον ἓνα ἀνάγλυφο σπασμένο τόξο δείχνει μιὰ μακρινὴ δυτικὴ ἐπίδραση.

Οἱ Τεσσαράκοντα Μάρτυρες (εἰκ. 2) εἶναι θέμα ἀγαπημένο στὸ Άγιον Όρος. Ἡ ὁμαδικὴ θυσία τῶν σαράντα πιστῶν στρατιωτῶν, πού περνοῦν τὴν νύκτα μέσ' στὴ λίμνη τουρτουρίζοντας γιὰ νὰ πεθάνουν τὴν ἄλλη μέρα με μαρτύρια, εἶναι λαμπρὸ παράδειγμα πίστεως. Πρόσεξε αὐτὸν πού λιποψύχησε καὶ μπαίνει στὸ θιμρὸ κτήριο τοῦ λουτροῦ, ἐνῶ ὁ ὑπηρετὴς τοῦ λουτροῦ, συγκινημένος στὸ ἀντίκρουσμά τους, πετὰ τὰ ρούχα του καὶ ἐνώνεται μ' αὐτούς, γιὰ νὰ δεχθῇ μαζί τους τὸν στέφανο τοῦ μαρτυρίου.

Ἡ εἰκόνα, στὴ Μονὴ τῆς Λαύρας καὶ αὐτὴ, ἔχει γίνει σὲ λαϊκὴ τεχνοτροπία τοῦ 18ου αἰῶνος, με συγκινητικὴ ἀφέλεια, πού τῆς δίνει ἐκφραστικὴ δύναμη.

Η ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΣΤΗΝ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

Τα έλικόπτερα και η γεωργία

Η μηχανική γεωργική καλλιέργεια κάθε μέρα επεκτείνεται και περισσότερο.

Η Πάστ Κόντρολ Λιτδ διατηρεί δλόκληρο στόλο από 40 αεροπλάνα ραντισμού που δάν παύουν να καταπολεμούν τα έντομα και τα αρριόχορτα στα αγροκτήματα της Ανατολικής Αγγλίας. Η ίδια εταιρία κατασκευάσε ένα ειδικό μηχανήμα ώστε η εργασία αυτή να γίνεται από έλικόπτερα.

Ο ψεκασμός των σιτηρών από αεροπλάνα, πράγμα κοινό σε άλλες ηπείρους, δάν έκανε μεγάλες προόδους στην Ευρώπη αυτό οφείλεται στο μικρότερο μέγεθος των κτημάτων, στην ποικιλία των σιτηρών σε μία ώρισμένη περιοχή και ιδιαίτερα στην Βρετανία, στα εμπόδια που δάν επιτρέπουν χαμηλή, εύθλια πτήση, εμπόδια όπως είναι οι φράχτες και οι τηλεγραφικοί στύλοι. Η ικανότητα που έχει το έλικόπτερο να δψώνεται και να πετά άργα προς κάθε κατεύθυνση πάνω από τα σπαρτά, το κάνει κατάλληλο για την Ευρώπη και ο ναωτερισμός του νέου Βρετανικού μηχανήματος είναι ότι χρησιμοποιεί το δυνατό ρεύμα του αέρα που δημιουργούν οι κινητήρες του αεροπλάνου (τρέχει με 15 ως 20 μίλια την ώρα) για να εκτοξεύη το φάρμακο στα φυλάσματα έτσι ώστε να είναι βέβαιο ότι θα εισχωρήση και θα σκοτώη τα φυτά. Το έλικόπτερο Ουέστλαντ Σικόρσκυ εκτελεί σήμερα κατά συμφωνία ψεκασμούς στην Βρετανία, και μπορεί να ψεκάη μόνο τριάντα έως 60 στρέμματα την ώρα γιατί ύστερα πρέπει να προσγειωθή για να ανεφοδιασθ. Το τεπόζιτό του χωράει 65 γα-

λόνια, σήμερα όμως κατασκευάζεται ένα μεγαλύτερο αεροπλάνο που θα μπορεί να σηκώνη 3 τόνους καύσιμη ύλη και θα διανύη 600 μίλια.

Έχουν γίνει συμβόλαια για να χρησιμοποιηθ η αυτό το αεροπλάνο στις βαμβακοφυτείες του Σουδάν, που έχουν έκταση 80.000 στρέμματα και ο ψεκασμός να γίνει με ρυθμό 120 στρέμ. την ώρα.

Ένω το έλικόπτερο είναι μέθοδος που δπόσχεται πολλά για την λύση των προβλημάτων που αντιμετωπίζουν οι έργατες της γεωργίας—δηλ. σχετικά με την καταστροφή των εντόμων και των αγριοχόρτων—και κυρίως για να αντικαταστήση με χημικά μέσα τον παλιό κουραστικό καθαρισμό της γής με τα χέρια, είναι μόνο μια άποψη της μεθόδου που μελετάται τόσο εντατικά στην Βρετανική Κοινοπολιτεία για να απαλλαγούμε από τα ανεπιθύμητα έντομα και φυτά. Ο Σέρ Ίαν Χάιλμπρον, λίγο πριν αρχίσουν οι δοκιμές του νέου έλικοπτέρου ειπς στο Βασιλικό Ίνστιτούτο ότι «ακόμα και σήμερα σχετικά λίγα πράγματα είναι γνωστά για την χρησιμοποίηση σε τροπικές χώρες αεροπλάνων ως μέσων εκτοξεύσεως έντομοκτόνων φαρμάκων και τίποτε για την αποτελεσματικότητα του έλικοπτέρου σχετικά μ' αυτόν τον σκοπό». Πρόκειται λοιπόν να γίνουν πειράματα στην Ταγκανίκα και στην Ουγκάντα και με τους δύο τύπους των αεροπλάνων. Θα χρησιμοποιηθούν διάφορα έντομοκτόνα, διαλύσεις πετρελαίου, γαλακτώματα, αιώρουμενες διαλύσεις, καπνός και δμήχλη η έντομοκτόνα που αποτελούνται από εξαιρετικά μικρά μόρια.

Κινδυνεύουμε από το ρούζ των χειλιών;

Οι ξέρουμε πως ο άτελής καθαρισμός των φυτζανιών και των ποτηριών στα καφενεία και στα ξενοδοχεία είναι ένας από τους κύριους παράγοντες στην διάδοση των ασθενειών. Η μόλυνση που προέρχεται από το νερό που ξεπλύνονται και δέν αλλάζεται συχνά, ή δυσκολία να δπάρχη άρκετό νερό ζεστό ώστε να απολυμάνωνται κάπως, καθώς και το σκούπισμα με λερωμένες πετσέτες είναι λίγες από τις παραβιάσεις που γίνονται στον κόδικο της Υγιεινής.

Ένα έντελως αυτόματο μηχανήμα

για το πλύσιμο των ποτηριών που εισηγάγε μια Βρετανική εταιρία δίνει την ελπίδα ότι θα απαλλαγούμε απ' αυτό το κακό. Κάθε φορά που ένα ποτήρι μπαίνει στο μηχανήμα διοχετεύεται σ' αυτό νέο ζεστό νερό και με το πλύσιμο που γίνεται με λαστιχένια μαξιλαράκια βγαίνει κάθε ίχνος από το κραγιόν των χειλιών.

Το ποτήρι στεγνώνεται με αέρα και δάν δπάρχει λόγος να το σκουπίσουμε με πετσέτα. Με το μηχανήμα αυτό μπορούν να καθαρισθούν μέσα σε μία ώρα 1000 ποτήρια.

Ήλιακοι λέβητες

Ο θοραγός ήταν συννεφιασμένος στην Έλβετία το καλοκαίρι του 1946 όταν δοκιμάσαμε ένα μηχανήμα για να χρησιμοποιούμε απ' εύθειας την θερμότητα των ήλιακών ακτίνων για την κεντρική θέρμανση των σπιτιών. Όταν βγήκε ο ήλιος γεμίσαμε με νερό 26 μονωτικούς σωλήνες. Καθένας είχε 85 πόδ. μήκος και 1 1/16 της ίντσας διάμετρο· τους έτοπεθετήσαμε κάτω από μια διπλή γυάλινη όροφη που έβλεπε στο Νοτιά. Παρατηρήσαμε ότι το νερό ζεσταίνόταν ως το σημείο βρασμού. Μία φορά, τον Αύγουστο, η θερμοκρασία του έφτασε στους 148° Φάρ. Λέγεται ότι η οικονομία σε καύσιμη ύλη, πολύ εύκολα έκάλυψε την δαπάνη του μηχανήματος.

Την έμπνευση την είχε στα 1770 ένας Έλβετός φυσιολόγος. Ανακάλυψε ότι τα συνήθισμένα τζάκια των παραθρών μεταδίδουν ακτινοβολία μακρών κυμάτων. Οι μελέτες των Ρώσων επιστημόνων σχετικά με την ήλιακή ακτινοβολία ήταν πολύ έντατικές στα περασμένα 15 χρόνια, και ένας απ' αυτούς ο Τροφίμωφ έφάρμοσε την Έλβε-

τική αρχή σε ένα «συσσωρευτή ήλιακής θερμότητας» που έφοδιάζει με ζεστό νερό σπίτια, πλυντήρια και δημόσια λουτρά στη Δημοκρατία της Ουζβέκης από το 1936. Ο λέβης του Τροφίμωφ αποτελείται από ένα κιβώτιο με γυάλινο σκέπασμα, πλευρές και πυθμένα που απορροφούν θερμότητα. Ένα τετραγωνικό μέτρο του ήλιακού αυτού λέβητος δπολογίζεται ότι θερμαίνει τόσο νερό όσο 250 χιλιόγρ. κάρβουνο.

Ο λέβης μπορεί να μετατραπή σε διυλιστή ύδατος με ήμερησία απόδοση 5 ως 6 λίτρες σε κάθε τετρ. μέτρο η τρεις φορές τόσο με ένα ειδικό τύπο μετατρεπόμενου λέβητος.

Στόν πόλεμο η Υπηρεσία Παραγωγής επέτυχε ενθαρρυντικά αποτελέσματα από ένα πειραματικό «δέκτη» ήλιακής θερμότητας φτιαγμένον από μερικές μαυρισμένες έδω και κετ την μία άπάνω στην άλλη γυάλινες πλάκες τοποθετημένες στο 1/3 της όροφης ενός σπιτιού.

Ο αέρας που περνούσε ανάμεσα τους θερμαινόταν ως 150° Φάρ. και

διωχταύσαν στο σπίτι. Το Πανεπιστήμιο εξέτασε ακόμα αν υπήρχε δυνατότητα να εκμεταλλευτούμε την

ήλικη ακτινοβολία ώστε να γίνεται οικονομία στην καύσιμη ύλη που χρειάζεται για την θέρμανση των σπιτιών.

Ο αυτόματος «λουστρος»

Το ηλεκτρικό μηχανήμα καθαρισμού των παπουτσιών που εφευρέσει ο Τζιμ Γκλάσερ και Γιούλι Λιτ, καταργεί μια δουλειά που γίνεται με τα χέρια και μάλιστα πολύ ταπεινωτική. Ένας απορροφητήρας και δυο

συστραφόμενες βούρτσες καθαρίζουν τα παπούτσια, τούς βάζουν το βερνίκι και τα γυαλίζουν, πράγμα που άλλοτε χρειαζόταν πολλή ώρα και δυνατό γυάλισμα· το μηχανήμα έχει δικό του φωτισμό.

Εναέριες

ταχυδρομικές συγκοινωνίες

Τα αεροπλάνα ψεκαστήρες είναι μόνο μία πλευρά της πρόόδου που έχει επιτευχθεί στο Βρετανικό ελικόπτερο. Πέντε εταιρίες κατασκευάζουν 8 διαφορετικούς τύπους. Ένα ελικόπτερο έχει ήδη αρχίσει να εκτελεί την ταχυδρομική συγκοινωνία μεταξύ δυο αγγλικών πόλεων. Πολύ γρήγορα θα κατασκευαστεί για ιδιωτική χρήση ένα διθέσιο ελικόπτερο που θα στοιχίζει περισσότερο από ένα μεγάλο αυτοκίνητο. Κατασκευάζονται επίσης μεγάλα αεροπλάνα που θα μπορούν να σηκώνουν ως 24 επιβάτες ή τρεις τόννους εμπορεύματα που θα είναι έτοιμα να δοκιμαστούν τον επόμενο χρόνο. Η δοκιμαστική μεταφορά ταχυδρομίου με ελικόπτερο έγινε στη Δυτική Αγγλία από την Βρετανική Εταιρία Εθροισματικών Εναερίων Συγκοινωνιών, τον Οκτώβριο του 1947. Η ακρίβεια με την οποία λειτουργούσε η Υπηρεσία στους 10 σταθμούς επιδόσεως και παραλαβής επιστολών, φαίνεται από το γεγονός ότι ακριβώς ήταν να κρατηθούν ωρισμένα δρομολόγια με διαφορά μόνο ενός λεπτού. Μόνο μία φορά ένα αεροπλάνο άργησε 6 λεπτά. Ένα μόνο λεπτό επιτράπηκε σε κάθε σταθμό και καταρρώθηκε, σε 96 περιπτώσεις, να

γίνει κανονικά το δρομολόγιο. Αυτή η επιτυχημένη δοκιμή δικαιολόγησε την έναρξη ενός μεγαλύτερου και σοβαρότερου πειράματος που άρχισε την 1η Ιουνίου σύμφωνα με το οποίο εκτελείται κανονικά ταχυδρομική υπηρεσία. Περίπου 400 χιλιογράμματα μεταφέρονται κάθε μέρα μεταξύ Πέτερσμποργκ και Γκραντ Γκράμμουθ, παρ' όλο που το φορτίο που μπορούν να σηκώσουν σε κάθε τους πτήση τα ελικόπτερα τύπου Ολίβιαντ-Σικόρσκυ και Έρβιν Μπέλ είναι 400 λίμπρες ταχυδρομικά φορτία ή 1.000 έως 12.000 γράμματα.

Κατασκευάζονται τώρα δυο νέα Βρετανικά ελικόπτερα. Το ένα που κατασκευάστηκε από την «Μπρίστολ Αεροπλανο Κόμπαν» είναι τετραθέσιο. Το άλλο που κατασκευάστηκε από τη «Σέρβι Ότογκρό Κόμπαν» και που έχει δομηθεί Κεννέδι έχει δύο θέσεις και θα στοιχίζει λιγότερο από τρεις χιλιάδες λίρες. Το ένα θα είναι τύπου ταξί-αεροπλάνου και το άλλο θα προορίζεται για ιδιωτική χρήση.

Μια ανακάλυψη με μεγαλύτερη εμπορική σημασία είναι η κατασκευή του πρώτου ελικόπτερου τόσο μεγάλου ώστε να μπορεί να σηκώσει μεγάλο βάρος είτε πρόκειται για επιβάτες ή για

άλλου είδους φορτίο. Ο Πήγασος, που κατασκευάζεται από την «Σέρβι Ότογκρό Κόμπαν» θα βγεί από το μοντέλο, ένα για 12 επιβάτες ή 1 1/2 τόννο φορτίο, και το άλλο για 24 επιβάτες ή τρεις τόννους φορτίο, και δυο άλλους. Τα αεροπλάνα αυτά σημειώνουν πιθανόν την έναρξη μιας νέας εποχής στις εναέριες μεταφορές και δίδονται να λυθούν δυο σοβαρά προβλήματα: Τη διαρκώς μεγαλύτερη ανάγκη μεγάλων διαδρομών και αεροδρομίων και την καθυστέρηση

στοιχών τελικών σταθμών-πράγματα που τόσο πολύ αναστατώνουν, την ταχύτητα των μεταφορών ανάμεσα στους σταθμούς. «Αν αυτά τα δύο εξυπηρετικώτατα ελικόπτερα μπόρεσουν να μοιράζουν «κατ' οίκον» ματρίου μεγέθους φορτία, τότε γίνεται περιττή η μεταφορά τους μέσα στο κλίμα και έτσι λιγοσταίνουν οι απώλειες για ειδικά αεροδρόμια, και οι εναέριες μεταφορές του εξωτερικού σε μικρές χώρες θα γίνουν άμεσες υπό σύντομες και σχετικά φθηνές.

Η ψύξη στη χειρουργική

Όταν χρησιμοποιείται πάγος για να παγώσει ένα μέρος προτού το κόψουν, ή διατήρηση της θερμοκρασίας με την τοποθέτηση νέου πάγου, συνήθως συνεπάγεται μετακίνηση αυτού του μέρους και ενέχυληση σε νάρκη. Ο Ε. Τζ. Χάλλισον, φιλόσοφος και βιομήχανος φυγάς από το Σιντναβ της Αυστραλίας, εφευρέσει ένα

ηλεκτρικό ψυγάτο που έχει ξεχωριστό θάλαμο ψύξεως.

Κατά την διάρκεια της εγχειρήσεως ή θερμοκρασία στα όργανα, το δέρμα και τους μύς μπορεί να ελεγχεται συνεχώς με βελόνας που καταγράφουν την θερμοκρασία. Αυτό το ψυγάτο για εγχειρήσεις έχει εγκατασταθεί στο Νοσοκομείο Σιντναβ.

ΠΡΟΣΦΑΤΕΣ έρευνες που έκανε ο δρ. Β. Ρούνγκεν στη Σουηδία, φαίνεται ότι θα αποδείξουν πως ένα διατολόγιο που συμπεριλαμβάνει και όμως πατάτες είναι ένα εξαιρετικό αντιδοτό για την καταστροφή των δοντιών. Σε πειράματα και εξετάσεις που έγιναν σε 12 ανθρώπους με δόντια σε καλή κατάσταση φάνηκε ότι οι εξη συνήθειες να τρώνε ψωμί, πατάτες και οι άλλοι έτρωγαν συχνά πατατόσουπα. Κανείς από τους 12 δεν ήταν χορτοφάγος, όλοι τους όμως έτρωγαν «VOLONTÉ», Βουξέλλας

Ο ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΟΣ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΗΣ ΣΤΗΝ ΣΟΒΙΕΤΙΚΗ ΕΝΩΣΗ

Όταν τελείωσε ο πόλεμος, ένα χρόνο σχεδόν ακόμη φαινόταν πως οι ιδεολογικές επιδράσεις στη σοβιετική πνευματική κίνηση ήταν λιγότερο φανερές από ότι ήταν στην δεκαετία 1930-1940. Ήνα έργα χωρίς κοινωνικό περιεχόμενο, όπως το «Κύκλος» του Σώμερσετ Μώμ παίζονταν στο θέατρο καθώς και κινηματογραφικές ταινίες με ιστορική υπόθεση συχνά (όπως γινόταν στον πόλεμο) ή ακόμη με προβλήματα ατομικά πιο πολύ παρά με υποθέσεις σχετικές με τον πόλεμο ή την ανοικοδόμηση.

Όσο πιο υστερα από έξη μήνες από τότε που τελείωσε ο πόλεμος άνηγγέλθη το Πενταετές Σχέδιο, και η Κεντρική Επιτροπή του Κόμματος άρχισε τον αγώνα για να βελτιώσει την ιδεολογική μόρφωση των μελών του, που αναγκαστικά είχε κάπως παραμεινεί. Ο αγώνας αυτός δεν προωριζόταν να περιοριστεί στα μέλη του Κόμματος, και τον Ιούνιο του 1946 εμφανίστηκε στην

Εφημερίδα της Κεντρικής Επιτροπής του Κόμματος «Μπολσεβίκος» η πρώτη από τις γνωστές πιά σήμερα επιθέσεις που κατηγορούσε την «εκφυλιστική» άστική επίδραση της Δύσεως στην σύγχρονη σοβιετική φιλολογία και τέχνη όπως και τους σοβιετικούς καλλιτέχνες και συγγραφείς ότι παραμελούν το ιδεολογικό στοιχείο στη δουλειά τους και δεν κατορθώνουν να προσκολληθούν στα πραγματικά κοινωνικά τους

χρέη. Η ένισχυση αυτή της ιδεολογικής γραμμής στη σοβιετική πνευματική πολιτική καταδικάστηκε από ένα μεγάλο μέρος του Ευρωπαϊκού τύπου με την κατηγορία ότι έδανε τα χέρια του καλλιτέχνη. Άλλοι που συμπαθούσαν προς την Σοβιετική Ένωση πολιτικά και ιδεολογικά, προσπάθησαν να υπερασπισθούν την πολιτική αυτή, αλλά και απ' αυτούς τους συμπαθούντες πολλοί είχαν μείνει εμβρόντητοι και δεν έδειχναν διάθεση να την επιδοκιμάσουν. Και από τις δύο πλευρές υπήρχαν πολλοί που έλεγαν πόσο έντονη ήταν η παράδοση του κοινωνικού στοιχείου στη Ρωσική λογοτεχνία και την αισθητική κριτική ακόμη από την εποχή του Μπελινσκυ (1811-1848), «του πατέρα της Ρωσικής διανοήσεως». Δεν ήταν πολλοί οι Ρώσοι κριτικοί που υποστήριζαν την θεωρία της κοινωνικής αποστολής της τέχνης όσο ο Τολστόι, αλλά και η σχολή που ενδιαφέρεται για την

έκφραση και την φόρμα πιο πολύ, παρά για το περιεχόμενο, ποτέ δεν είχε μεγάλη δύναμη στη Ρωσία. Οι κριτικοί λοιπόν ή οι καλλιτέχνες που ή έκφρασή τους έμπνιδιζε την άμση εκτίμηση του θέματος ή του μηνύματος που φέρουν, λέγονται σήμερα στη Ρωσία δλοι με ένα όνομα «φορμαλιστές».

Το εθνικιστικό στοιχείο της σοβιετικής ιδεολογίας όφειλε πολλά στον Μπελινσκυ και τους οπαδούς του, που επιλογές

από τα έργα τους δημοσιεύθηκαν στον πόλεμο σε μια σειρά «πατριωτών-συγγραφέων». Ο ίδιος ο Μπελινσκυ έγραφε στα 1840. «Φθονούμε τους απογόνους μας που θα μωρέσουν να δούνε τη Ρωσία στα 1940 να στέκεται στην κορυφή του πολιτισμένου κόσμου και να κατευθύνει την επιστήμη και την τέχνη και να δέχεται τις τιμές και τον σεβασμό της φαντασμένης ανθρωπότητας». Τα στοιχεία που έχουμε για

τη σημερινή αντιπαλότητα σ' αυτό το ζήτημα είναι πολλά και μεγάλα. Για να μπορούμε τα δώσωμε μια σαφή εικόνα της θέσης του καλλιτέχνη στην ΕΣΣΑ προσπαθήσαμε να δημοσιεύσωμε μία επιλογή από τις πιο ενδιαφέρουσες δηλώσεις και κατευθύνσεις των αρχών της Σοβιετικής Ένώσεως, καθώς και λίγες ανακοινώσεις εξεχόντων Ρώσων καλλιτεχνών που δείχνουν με πολλή ακρίβεια τη γραμμή που ακολουθείται.

I

Η ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ ΣΤΑ ΔΥΟ ΠΕΡΑΣΜΕΝΑ ΧΡΟΝΙΑ

Στο Σοβιετικό Υπουργικό Συμβούλιο, είναι προσαρτημένη μία Καλλιτεχνική Επιτροπή η οποία στην πολεμική αυτή άλλαξε γραμματέα. Η Επιτροπή εμφανίζεται ως υπεύθυνη για την εργασία της Ένώσεως Σοβιετικών Συγγραφέων. Ενώσεως Σοβιετικών Συνθετών και άλλων. Όσοι, οι μεγαλύτερες πολιτικές αποφάσεις προέρχονται από το Πολιτικό Γραφείο και εφαρμόζονται από την Κεντρική Επιτροπή του Κομμουνιστικού Κόμματος, και τα διάφορα όργανά της, που ανάμεσά τους βρίσκεται και το τμήμα Προπαγάνδας. Αυτό το τμήμα άρχισε την έκδοση της νέας εφημερίδας «Πολιτισμός και Ζωή», στα 1946, για να

μπή στα ζητήματα της πνευματικής ζωής του τόπου.

Τον Σεπτέμβριο του 1946, ο Ζνιάνωφ, — που πέθανε τελευταία — μέλος του Πολιτικού Γραφείου, από τους σπουδαιότερους υπουργούς του Κόμματος και ιδιαίτερα, ανάμεσα σε πολλά άλλα, υπεύθυνος για το Λένινγκραντ το «λίκνο της Έπανάστασεως» έκαμε την περίφημη Έκθεση προς την Ένωση Σοβιετικών Συγγραφέων του Λένινγκραντ. Η Έκθεσή του είναι σήμερα το σπουδαιότερο στοιχείο της νέας πνευματικής κατευθύνσεως. Αφορμή ήταν το Ψήφισμα του Κόμματος που μόλις τότε είχε γίνει και έκλεινε το φιλολογικό περιοδικό, Λένινγκραντ, α-

Βησσαρίων Μπελίνσκι

(Από το

«The Times Literary Supplement» Λονδίνο)

πέλυε τὸν ἐκδότῃ τοῦ ἄλλου φιλολογικοῦ περιοδικοῦ τοῦ Λενινγκραντ, Zvezda (Ἀστὴρ). Ἡ ὁμιλία τοῦ Ζντάνωφ ἀρχίζει με κατηγορίες ἐναντίον τῶν δύο περιοδικῶν γιατί δημοσίευσαν ἔργα τῆς Ἀχαμάτοβα καὶ τοῦ Ζοσένκο.

ΤΟ ΧΡΕΟΣ ΤΟΥ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ

«Ὁ Ζοσένκο εἰκονίζει τὸν Σοβιετικὸ λαὸν ὅτι νὰ μὴν ἔκανε ποτε τοῦ τὸ σωστό, σὺν ἡλίθιο καὶ πρωτόγονο. Εἰρωνεύεται τὸν τρόπο τῆς ζωῆς του...». Ὁ Ζοσένκο δὲν ἄλλαξε ἀπὸ τὸ 1922, ὅταν ἀνῆκε σὲ μιὰ μὴ πολιτικὴ φιλολογικὴ ὁμάδα, «Οἱ ὁδελφοὶ τοῦ Σεραπίωνος», πού πρέσβευε διὰ «ἡ Ρωσικὴ φιλολογία ἐπηρεαζόταν πάρα πολὺ ἀπὸ τὶς κοινωνικὲς ἰδέες καὶ διὰ «ἡ τέχνη δὲν εἶχε κατέναν ἄλλο σκοπὸ καὶ κανένα ἄλλο νόημα πέρα ἀπὸ τὸν ἑαυτὸ τῆς».

«Ἡ δημοσίευση, οὗ ἡ τὴν ἐποχὴ, τῶν ἔργων τῆς Ἀχαμάτοβα εἶναι τόσο ἐκπληκτικὴ ὅσο θὰ ἦσαν νὰ ποῦμε ἡ δημοσίευση τῶν ἔργων τοῦ Μερζκόβσκυ, τοῦ Βυσσελόβ Ἰβάνωφ... ἡ τοῦ Ἀντρέϋ Μπέλυ. Ἀνῆκει καὶ αὐτὴ στὴν ἰδίαν ἀναιδῆ καὶ χωρὶς ταλέντα δεκαετία (1907 - 1917) τὴν δεκαετία τῶν συμβολιστῶν, τῶν παρακμασμένων ἐκπροσώπων ὅλων τῶν λογοτεχνικῶν εἰδῶν πού νοιάζονταν γιὰ τὸν λαὸ καὶ κήρυσσαν τὸ «Ἡ τέχνη γιὰ τὴν τέχνη». Τὰ θέματα τῆς Ἀχαμάτοβα εἶναι ἐντελῶς ἀτομικιστικὰ... εἶναι ἐρωτικὰ καὶ μυστικοπαθεῖ. Κλίνει πρὸς τὸ ἀστικὸ - ὀριστοκρατικὸ παρελθόν... Πρὸς τὸ Τσάρσκοε Σέλλο... πρὸς τὴν Πετρούπολη. Τί σχέση ἔχει αὕτη καὶ ὁ Ζοσένκο μὲ τὸ συμφέρον τοῦ λαοῦ μας καὶ τοῦ Κράτους μας; Ἡ δημοσίευση τῶν ἔργων τους ἦσαν φρικτὸ πολιτικὸ λάθος.

Ἡ φιλολογία μας δὲν εἶναι ἰδιωτικὴ ὑπόθεση μὲ σκοπὸ νὰ κολακεύσῃ τὰ γούστα τῆς φιλολογικῆς ἀγο-

ρᾶς... Χρέος τῶν ἐφημερίδων μας εἶναι νὰ μορφώσουν τὴ νεολαία. Τὸ μόνο πού μπορεῖ νὰ κάνει ἡ Ἀχαμάτοβα εἶναι νὰ ἀπώσῃ τὴν ἀμάθεια καὶ νὰ διδάξῃ τοὺς νέους πῶς νὰ ἀφήσουν τὸν πλατὺ δρόμο τῆς κοινοβικῆς ζωῆς καὶ δράσης καὶ νὰ ἀκολουθήσουν τὸν περιορισμένον κόσμον τῆς προσωπικῆς ζωῆς...

Τί θὰ συνέβαινε ἂν ἀνατρέφαμε τὴν νεολαία μας μὲ ἓνα τέτοιο πνεῦμα; Δὲν θὰ εἶχαμε νικήσει τοὺς Γερμανοὺς καὶ τοὺς Ἰάπωνες... Ὁ «Ἀστὴρ» εἶναι σύμμαχος τῶν ἐχθρῶν μας στὴ διαφθορὰ τῆς νεολαίας μας. Δὲν εἶναι τυχαῖο ὅτι μερικὰ ἀπὸ τὰ φιλολογικὰ μας περιοδικὰ ἀρχισαν νὰ ἀλλάξουν ἰδέες ἐξ οὐσίας τῆς ταπεινῆς ἀστικῆς φιλολογίας τῆς Δύσεως... διὰ μερικοὶ ἀπὸ τοὺς συγγραφεῖς ἀρχισαν νὰ βιέπουν τὸν ἑαυτὸν ὅτι οὐκ ἔστιν ἀστικὸς μὰ σὺν μαθητῇ τῶν συγγραφέων τῆς Δύσεως. Ὁρισμένοι συγγραφεῖς προσπαθώντας νὰ δικαιολογηθοῦν γιατί δὲν προτιμοῦν θέματα ἀπὸ τὴ σύγχρονη Σοβιετικὴ ζωὴ, λένε διὰ ἐφθoses ἡ ὥρα ὅπου ἐπρεπε νὰ δοθῇ στὸ λαὸ νέος, ἀντιδραστικὴ φιλολογία. Εἶναι ὁλοφάνερο πῶς πρόκειται γιὰ μιὰ ἐντελῶς ἐσφαλμένη ἀντίληψη σχετικὰ μὲ τὶς ἀπαιτήσεις καὶ τὸ συμφέρον τοῦ Σοβιετικοῦ λαοῦ. Οἱ Σοβιετικοὶ συγγραφεῖς ὀφείλουν νὰ δώσουν τὴν τεράστια πείρα πού κέρδισαν ἀπὸ τὸν πόλεμον πού ἔκαμαν γιὰ τὴ γῆ τῶν πατέρων τους καὶ νὰ τοῖς πείσουν τὸ ἥρωϊκὸ ἔργο τῆς ἀνοικοδομήσεως.

Πολλοὶ νομίζουν πῶς τὰ πολιτικὰ εἶναι ὑπόθεση τῆς Κυβερνήσεως καὶ τοῦ Κόμματος καὶ ὅχι τῶν ἀνθρώπων τῶν κομμάτων, ὅτι εἶναι ἀρκετὸ γιὰ ἓνα ἄνθρωπον νὰ γράφῃ καλὰ, ὁμορφᾷ καὶ τεχνικὰ, καὶ νὰ τυπώνεται τὸ ἔργο του ἀκόμη καὶ ἂν ὑποστηρίξῃ ἀπόψεις διεφθαρμένες πού θὰ καταστρέψουν τὴν νεολαία μας. Ἀπὸ τοὺς συντερόφους μας —καὶ ἀπὸ κείνους πού κατευθύνουν τὴν φιλολογία καὶ ἀπὸ κείνους πού

γράφουν — ζητοῦμε νὰ ὁδηγοῦνται ἀπ' αὐτοὺς, ἂν λείψῃ, θὰ λείψῃ καὶ ἡ Σοβιετικὴ τάξη πραγμάτων, δηλ. ἀπὸ τὴν πολιτικὴν.

Πολλὲς φορὲς τὸ κόμμα μας ἀναγνώρισε τὴν τεράστια σημασία τῶν μεγάλων ἐπαναστατικῶν συγγραφέων καὶ κριτικῶν τῆς Ρωσίας — τοῦ Μπελίνσκυ, τοῦ Νεομπρλινσκυ, τοῦ Τσερνουσέβσκυ, Σαλιούκοφ Σρενιγίν, Πλεχάνωφ. Ἀρχίζοντας ἀπὸ τὸν Μπελίνσκυ, οἱ καλύτεροι ἐκπρόσωποι τῆς Ρωσικῆς ἐπαναστατικῆς δημοκρατικῆς διανοήσεως δὲν ἦσαν ὁποιοὶ τῆς θεωρίας ἢ «Τέχνη γιὰ τὴν Τέχνη», ἀλλὰ προάγγελοι μιᾶς τέχνης πού θὰ τὴν ἔκανε κατάλληλη γιὰ τὸ λαὸ τὸ ἀέθριο ἰδεολογικὸ τῆς περιεχόμενου καὶ ἡ κοινωνικὴ τῆς σπουδαιότητάς. Ἡ τέχνη δὲν μπορεῖ νὰ χωριστεῖ ἀπὸ τὴ μοῖρα τοῦ λαοῦ. Ὁ Τσερνουσέβσκυ ἐδίδεξε πῶς σκοπὸς τῆς τέχνης εἶναι νὰ νοιώσῃ τὴ ζωὴ καὶ νὰ μαθῇ τοὺς ἀνθρώπους νὰ ἀξιολογοῦν τὰ διάφορα κοινωνικὰ φαινόμενα. Ὁ Νεομπρλινσκυ ἐτόνισε πῶς ἡ ζωὴ δὲν προχωρεῖ πάναν στὶς γραμμὲς πού χαράζει ἡ φιλολογία ἀλλὰ ἀκολουθεῖ τὴν κατευθύνση πού παίρνει ἀπὸ τὴ ζωὴ. Στὸ ἄρθρον του, γιὰ τὴν «Κομματικὴ Φιλολογία καὶ Ὁργάνωση», ὁ Λένιν ἔθεσε τὰ θεμέλια τῆς ἀναπτύξεως τῆς Σοβιετικῆς φιλολογίας:

Ἡ φιλολογία πρέπει νὰ εἶναι κομματικὴ. Ἀντίθετα μὲ τὰ ἀστικά ἔθιμα, μὲ τὸν ἀστικὸ τρόπο ἐργασίας, μὲ τὸν ἐμπορικὸ τύπον, μὲ τὴν ἀστικὴν φιλολογία τῆς καριέρας τοῦ ἀτομικισμοῦ, μὲ τὴν «ἀριστοκρατικὴν ἀναρχικότητα», ἀντίθετα μὲ τὸν ἀγῶνα τοῦ κέρδους, ὁ σοσιαλισμὸς πρέπει νὰ διακηρύξῃ τὸ δόγμα τῆς Κομματικῆς Φιλολογίας. Αὐτὸ δὲν σημαίνει μόνον ὅτι κάθε φιλολογικὸ ἔργο δὲν πρέπει νὰ εἶναι διόλου ἔργο ἀτομικὸ ἀλλὰ νὰ ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν πολιτικὴν ἐργασία γενικά. Ἡ ἐλευθερία τῶν δοτῶν συγγραφέων, καλλιτεχνῶν, ἡθοποιῶν, δὲν εἶναι παρὰ κεκαλυμμένη ἐξάρτηση ἀπὸ τὸ χεῖμα, τὴν δωροδοκίαν καὶ τὴν διαφθοράν.

Ἐπὶ τοῦ ἀνθρώπου πού τοὺς φαίνεται περιέργου διὰ τὴν Κεντρικὴ Ἐπιτροπὴ τοῦ Κόμματος πῆρε σοβαρὰ μέτρα γιὰ τὰ φιλολογικὰ ἔθιμα. Ἀν ἡ παραγωγή ἐυλείας μειωθῇ, θὰ ἐπακολουθήσῃ μιὰ ἐπιτίμηση... ἂν ὅμως ἡ μόρφωση τῆς ἀνθρώπινης ψυχῆς μὲν πῶς, νομίζουμε διὰ πρέπει νὰ τὸ ὑποφέρουμε. Δὲν εἶναι λοιπὸν μεγαλύτερον τὸ κακὸ; Ἡ ἀπόφαση τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς σκοποῖ ἔχει νὰ ἐνισχύσῃ τὸ ἰδεολογικὸ μέτωπον σὲ ὅλην τὴν ἐκταση. Ἀρκεῖ νὰ σὰς θυμίσωμε πόσο ὁ κινηματογράφος μας βραδυπορεῖ πόσο φτωχὸς σὲ ποιότητα εἶναι τὸ θέατρό μας, ἐκτὸς ἀπὸ τὰ λάθη τῶν περιοδικῶν «Ἀστὴρ» καὶ «Λενινγκραντ».

Ὁ Σοβιετικὸς λαὸς περιμένει ἀπὸ τὴν λογοτεχνία νὰ τὸν ὁδηγήσῃ μὲ ἰδέες... νὰ τὸν βοηθήσῃ γιὰ νὰ πραγματοποιήσῃ τὸ μεγάλο σχέδιον τῆς ἀνοικοδομήσεως καὶ νὰ ἀναπτύξῃ ἀκόμη περισσότερο τὴν οἰκονομίαν τῆς χώρας. Ὁδηγούμενος ἀπὸ τὴν ἀρχὴν τοῦ σοσιαλιστικοῦ ρεαλισμοῦ... ὁ εὐνοεῖδης συγγραφέας πρέπει νὰ δείχνῃ τὶς κύριες ἀρετὲς τοῦ λαοῦ μας... πρέπει νὰ τὶς ἀπεικονίζῃ ὅχι μόνον ὅπως εἶναι σήμερον ἀλλὰ ὅπως θὰ εἶναι οὐριο... Πρέπει ἀκόμη νὰ τοὺς δείχνῃ τί πρέπει νὰ ἀποφεύγουν... κατηφιζόντας τὶς ἐπιβιώσεις τοῦ παρελθόντος.

Ὁ ἀστικὸς κόσμος δὲν βλέπει μὲ καλὸ μάτι τὶς ἐπιτυχίες μας στὸ ἐσωτερικὸ καὶ τὸ ἐξωτερικὸ. Προσπαθοῦν νὰ μᾶς μειώσουν καὶ νὰ μᾶς παρουσιάσουν ἀσχημα... Ἀπαντώντας σ' αὐτὴν τὴν ταπεινὴν ἐπιθεσὴ ἡ Σοβιετικὴ φιλολογία πρέπει ὅχι μόνον νὰ ἀκολουθήσῃ τὸν ἰδίον τρόπον... Πρέπει νὰ τιμωρήσῃ μὲ θάρρος τὸν ἀστικὸ πολιτισμὸν πὺν βρίσκεται σὲ ἀδιέξοδο καὶ σὲ διάλυση... Ὅσο κι' ἂν εἶναι ὁμορφες οἱ φήμες τῶν δυτικῶν συγγραφέων καὶ παραγωγῶν δὲν μποροῦν νὰ σώσουν τὸν πολιτισμὸν τοῦς ἡ νὰ ἀντιβῶν τὸ ἐπίπεδό του, γιατί τὰ ἡθικὰ θεμέλια αὐτοῦ τοῦ πολιτισμοῦ ἔχουν φθορῇ.

Ἀπλῶς χρησιμοποιοῦν τὴν ταπεινὴν τους φιλολογία καὶ τέχνη, γεμάτη ἀπὸ γκάγκστερ, θεατρῖνες, τυχοδιώκτες καὶ διεφθαρμένους, γιὰ νὰ ἀποσπᾶσιν τὰ προοδευτικὰ στοιχεῖα τῆς κοινωνίας μας, ἀπὸ τὶς φρικτὲς πραγματικότητες τοῦ κοινωνικοῦ καὶ πολιτικοῦ ἀγῶνα. Ἡ φιλολογία μας, ἀντικατοπτρίζοντας ἓνα πολὺ ὑψηλότερο ἐπίπεδο, ἔναν πολὺ ἀνώτερο πολιτισμὸν ἔχει τὸ ἀναμφισβήτητο δικαίωμα νὰ μορφώσῃ τοὺς ἄλλους σύμφωνα μὲ μιὰ καθολικὴ ἠθική... Ἀρκεῖ νὰ θυμηθοῦμε τὴν τρομακτικὴ ἐπιτυχία τῆς πνευματικῆς ἀποστολῆς ἢ τῆς γυμναστικῆς μας παρελάσεως

ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ ΣΤΟΥΣ ΖΩΓΡΑΦΟΥΣ

Οἱ νέες κατευθύνσεις τῆς ζωγραφικῆς περιλαμβάνονται σὲ μιὰ ἐπίσημη ἀνακοίνωση στὴν ἐφημερίδα «Iskusstvo» («Τέχνη», Νο 5, 1947) ποὺ κυκλοφόρησε μὲ τὴν ἀνασύστασή της Ἀκαδημίας Καλῶν Τεχνῶν τὸν Αὐγουστο τοῦ 1947.

Οἱ ἐπίσημες συστάσεις πρὸς τὴν Σοβιετικὴ Ἀκαδημία Καλῶν Τεχνῶν ἦταν αὗτές:

Προσπάθεια νὰ ἐξυψώνεται συνεχῶς καὶ νὰ ἐξελισσεται ἡ σοβιετικὴ τέχνη, μὲ βάση πάντα τὸν σοσιαλιστικὸν ρεαλισμὸν καὶ τὴν ἀνάπτυξιν τῶν καλυτέρων προοδευτικῶν παραδόσεων τῆς λαϊκῆς τέχνης ἀνάμεσα στοὺς λαοὺς τῆς Ἑ.Σ.Σ.Α., ἰδιαίτερα τῆς Ρωσικῆς σοσιαλιστικῆς τέχνης.

Νὰ πάρῃ ὅσο γίνεται πλατύτερη μορφή ἡ ἐκλαίκευση τῆς σοβιετικῆς τέχνης καὶ τῶν καλλιτεχνικῶν ἐπιδόσεων τῶν Σοβιετικῶν λαῶν καὶ νὰ ἐνισχυθῇ ἡ συμβολὴ τῶν τεχνῶν στὴν κομμουνιστικὴ ἐκπαίδευση τοῦ λαοῦ.

Νὰ ἐνισχυθῇ ὁ ἀγῶνας ἐναντίον τοῦ φορμαλισμοῦ, τοῦ νατουραλισ-

μοῦ καὶ ἄλλων ἐκδηλώσεων τῆς σύγχρονης ἀσικῆς, παρακμάζουσας τέχνης, τῆς ἑλλειψεως ἰδανικῶν ποὺ παρουσιάζει, τῆς ἀδιαφορίας τῆς γιὰ τὴν πολιτικὴ καὶ τὴν ἐκφραστὴ τῆς στὴν τέχνη, καὶ τῶν ψευτοεπιστημονικῶν ἰδανιστικῶν θεωριῶν τῆς στὴν σφαῖρα τῆς αἰσθητικῆς.

Οἱ καλλιτεχνικὲς μας ἐκθέσεις στὸ ἐξωτερικὸ ἔχουν πολὺ τονίσει τὴν ὑπεροχὴ τῆς σοβιετικῆς τέχνης καὶ τοῦ σοβιετικοῦ καλλιτεχνικοῦ πολιτισμοῦ ἀπέναντι στὸν σύγχρονον ἀσικὸν πολιτισμὸν. Ὁ ὑπὲρ-ἐλευθερὸς ἐρωτισμὸς καὶ μουσικισμὸς ἢ καλλιέργεια ζωικῶν ἐρωτικῶν ἐνστικτῶν, ἡ ἀρνησιμὸς τῶν ὑψηλοτέρων ἀνθρωπίνων ἐνστικτῶν, καὶ τῆς σηματοδότης τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος, εἶναι τυπικὰ χαρακτηριστικὰ τῆς σύγχρονης ἀσικῆς τέχνης. Δημιουργημένη γιὰ τὰ γούστα τῆς ἰμπεριαλιστικῆς ἀσικῆς τάξης, ἡ σύγχρονη ἀσικὴ τέχνη εἶναι ξένη πρὸς τὸ λαὸν μὲ ἐντελῶς παραποιημένο τὸ πνεῦμα τῆς.

Ἡ ἀσικὴ τέχνη τῆς Γαλλίας, τῆς Βρεταννίας καὶ τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν ἀποδείχθηκε ἀίκανη νὰ παίξῃ ἓνα σημαντικό ρόλο στὸν ἀγῶνα ἐναντίον τοῦ Γερμανικοῦ ἰμπεριαλισμοῦ, στὸν δευτέρου Παγκόσμιον Πόλεμον.

Ἐμπνευσμένοι ἀπὸ τὶς ἰδέες τοῦ Μπολσεβικικοῦ κόμματος, οἱ Σοβιετικοὶ ζωγράφοι καὶ γλύπτες, κάλεσαν τοὺς Σοβιετικοὺς λαοὺς στὰ χροῖνα τοῦ Μεγάλου ὑπὲρ Πατρίδος Πολέμου, νὰ δουλέψουν σάν γίγαντες καὶ νὰ πολεμήσουν γενναίως, ἐνέπνευσαν στὸ λαὸ μίσος γιὰ τὸν ἐχθρὸν καὶ μεγάλαν ἀφοσίωση στὴ χώρα του, ἓνα αἰσθημα Σοβιετικοῦ πατριωτισμοῦ.

Γιὰ ἀρκετὰ χρόνια τὸ περιοδικὸ «Τέχνη» δημοσίευσε ἀπὸ καιρὸ σὲ καιρὸ ἀρθρο ὅπου ἐξείρονταν σπουδαῖοι ἀντιπρόσωποι τῆς φορμαλιστικῆς ἀσικῆς τέχνης, σάν τὸν Σεζάν, τὸν Ματίς, τὸν Πικασσώ. Σὲ ἓνα ἀρθρο τοῦ μὲ τὸν τίτλον «Ἀγὸν Ματίς», ὁ Α. Ρόμν ἐτόνισε σωστά, ὅτι

«ὁ Ματίς ἦταν ὁ χαρακτηριστικὸς ὁπαδὸς τῶν φορμαλιστικῶν τάσεων». Τὸ ἀποτέλεσμα εἶναι πὼς τὰ πορτραῖτα τοῦ Ματίς ἔγιναν τερατωδῶς ἀποκρουστικά· δὲν μπορεῖ πιά νὰ εἰσκόψῃ τὴν πραγματικότητα καὶ ἔχει χάσει τὴν τεχνικὴ του.

Στὰ 1945 τὸ Ἑθνικὸ Μουσεῖο ἐδημοσίευσε στὸ «Ερμιτάζ» ἓνα ἀρθρο τῆς Σεργιάσεβα μὲ τὸν τίτλον «Ἡ νεκρὰ φύσις στὴν Ὀλλανδικὴ Τέχνη». Ἡ συγγραφὴς χειρίστηκε τὸ ἐντελῶς ἔξοχο θέμα πρὸς τὸ πνεῦμα τοῦ 1945, μὲ πολλὴν εὐφυΐα γιὰ νὰ ἐκφράσῃ τὸν θαυμασμὸν τῆς γιὰ τὴν φορμαλιστικὴν τέχνην τοῦ ἀσικοῦ δυτικοῦ κόσμου. Μιλώντας γιὰ τὶς κυβιστικὲς προσπάθειες τοῦ Σεζάν ἔλεγε: «Τὸ στρογγυλὸ πλάσιμον τῶν μῆλων του—καὶ ὁ Γκαγκέν ἦταν ποὺ τὸν ὠνόμασε «Ρέμπραν τῶν μῆλων»—εἶχε μιὰ δύναμιν στὴν ἐκφραστὴν του ποὺ ποτὲ πρὶν δὲν ἔναπαρουσιάστηκε στὴν νεκρὰ φύσιν».

Μιὰ τέτοια κρίσις μόνον ἀπὸ τὴν ἀνικανότητα τοῦ συγγραφέα νὰ ἐκτιμῇ τὶς ἀρχὲς τῆς σοβιετικῆς τέχνης μπορεῖ νὰ ἐξηγηθῇ. Δεῖται ἀπὸ τοὺς κριτικούς μας ἡ σωστὴ κατεύθυνσις. Ἐχεῖ μεγάλαν σημασίαν ὅτι μὲ τὴν καθαρότητα τῶν ἀρχῶν τοῦ μπολσεβικισμοῦ καὶ τὴν ἐπίγνωση τῶν σημερινῶν ἐλαττωμάτων τῶν τεχνῶν μας, θὰ ἔπρεπε νὰ ἐπεκτείνωμε τὴ θετικὴ ἀξία τῶν ζωγράφων καὶ τῶν γλυπτῶν σὲ ὅλες τὶς Σοβιετικὲς δημοκρατίας.

ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΑ

Τὸ παρακάτω ἀρθρο εἶναι μιὰ περίληψιν ἀπὸ ἓνα ἀρθρο ποὺ δημοσιεύθηκε στὸ περιοδικὸ «Ἀρχιτεκτονικὴ καὶ οἰκοδομικὴ» (Arkhitecture i Stroitel'sevo) σχετικὸ μὲ τὸ ἔργο τοῦ ἀρχιτέκτονα.

Οἱ Σοβιετικοὶ ἀρχιτέκτονες πρέπει νὰ ὑποτάσσουσιν τὰ προσωπικά τους συμφέροντα στὰ συμφέροντα τοῦ κόμ-

ματος καὶ τοῦ Κράτους καὶ νὰ διεξάγουν ἀκατάπαυστο πόλεμον ἐναντίον τῶν στοιχείων ποὺ ἀπειλοῦν τὴν Μπολσεβικικὴ ἰδεολογία. Πρέπει νὰ ἔχουν συνείδησιν τῆς μεγάλης μορφωτικῆς ἀξίας τῆς ἀρχιτεκτονικῆς, τῆς πρὸ μνημειακῆς ἀπὸ ὅλες τὶς τέχνες ποὺ καλοῦνται νὰ ἀποδώσουν τὸ κάλλος τῆς Σοβιετικῆς ἐποχῆς.

Ἡ Σοβιετικὴ ἀρχιτεκτονικὴ εἶχε μεγάλες ἐπιτυχίες ποὺ ἀναγνωρίστηκαν ἀπὸ τὸ λαὸν, τὸ Κόμμα καὶ τὴν Κυβέρνησιν, ἔχει ὅμως καὶ νὰ λογοδοτήσῃ γιὰ μεγάλες ἀποτυχίες ποὺ ὀφείλονται στὴν ἀπομάκρυνσιν ὀρισμένων ἀρχιτεκτόνων ἀπὸ τὶς πραγματικὲς ἀνάγκες τῆς οἰκοδομικῆς. Αὐτὸ ὀφείλεται στὴ φορμαλιστικὴ αἰσθητικὴν ἀντίληψιν μερικῶν ἀρχιτεκτόνων—ἡ τέχνη γιὰ τὴν τέχνη—μιὰ ἀξιοθηρήνη θεωρία ποὺ ὀδηγεῖ στὴν ἀρνησιν τῆς ἰδίας τῆς ἀρχιτεκτονικῆς.

Ἡ κακὴ ποιότητα πολλῶν ἀρχιτεκτονικῶν ἔργων δὲν ὀφείλεται στὴν ἑλλειψιν ἐξαιρετικῶν στελεχῶν ἀλλὰ στὴν κακὴ κατανομή τους ἀπὸ τὴν Ἐπιτροπὴ Ἀρχιτεκτονικῆς. Πόλεις ποὺ βρίσκονται στὸ στάδιον τῆς ἀνοικοδομητικῆς δὲν ἔχουν καλοὺς ἀρχιτέκτονες, ἐνῶ μέσα στὰ γραφεῖα τῆς Μόσχας καὶ τοῦ Λένινγκραντ βρίσκονται πάρα πολλοὶ καὶ σπαταλοῦν τὴν δημιουργικὴν τους δυνάμιν σχεδιάζοντας πάνω στὰ χαρτιά.

ΕΝΑ ΨΗΦΙΣΜΑ ΓΙΑ ΤΗ ΜΟΥΣΙΚΗ

Τελευταῖα ἐκδόθηκε ἓνα ψήφισμα τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Κόμματος γιὰ τὴ Μουσικὴ. Ψηφίστηκε τὸν Φεβρουάριον τοῦ 1948 καὶ ἀρχισε μὲ τὴν κριτικὴ ἐνὸς μελοδράματος:

Ἡ Κεντρικὴ Ἐπιτροπὴ τοῦ Κόμματος νομίζει ὅτι τὸ μελόδραμα «Ἡ μεγάλη φιλία» (Μπουσικὴ Β. Μουραντέλι, λιμπρέττο Γκ. Μινιβιάνι) εἶναι ἐσφαλμένο καὶ σχετικὰ μὲ τὴν μουσικὴ του καὶ σχετικὰ μὲ τὸ θέ-

μα του και ότι είναι αντικαλλιτεχνικό δημιουργήμα. Τα κύρια ελαττώματα της: ολερής ούτης θα το βρούμε πρώτα στη μουσική της, ούε μελωδία ούε άτιμσφαιρα δημιουργεί ως:ε νά μείνη στη μνήμη. Είναι χασμωδι-ή, γεματή δυσορμονίες και παράγω η, ώρισμένα σημεία και που έχουν την απάντηση να θεωρηθούν μελωδικά διακότινται ξεφνικά με υπερβολικό θόρυβο, ενώ είναι έντελως: ξένα στο κοινωνικό ανθρώπινο στί και ένοχλούν τον άκροατή. Δεν υπάρχει οργανική σχέση ανάμεσα στο άκομπανιαμέντο και στο τραγούδι.

Και το ψήφισμα προχωρεί σε γενικά μουσικά ζητήματα.

Ατομικές έπιτυχίες ώρισμένων Σοβιετικών συνθετών με νέα τραγούδια που είχαν μεγάλη διάδοση και με μουσική για τον κινηματογραφο και άλλα παρόμοια, δεν αλλάζουν την εικόνα σάν σύνολο. Ίδιαίτερα κακή είναι η κατσο:αση στη συμφωνική μουσική και στο μελόδραμα. Η φορμαλιστική, άνελαϊκή ιάση, βυήκε την πιο πλατειά της έκφωση σιά έργα συνθετών όπως ο Σουσιακβιτς, ο Προκόπιβιβ, ο Κατσαενυριάν, ο Σεμπάλιν Πολώφ και ο Μυσασκοβυ.

Τό έργο τους με εξαιρετική σφήνεια δειχνει τις φορμαλιστικές διαστρεφές και τις άνειδημοκρατικές τάσεις της μουσικής που είναι ξένες προς τό Σ βιετικό λαό και τις καλλιτεχνικές του προτιμήσεις.

Ενα άλλο χαρακτηριστικό στοιχείο της φορμαλιστικής τάσης είναι η έγκατάλειψη της πολυφωνικής μουσικής και του τραγουδιού και η άφροσύνη στην μονοφωνική μουσική και το μονοφωνικό τραγούδι, συχνά χωρίς λόγια, που βεβλώνει την παραδοση του λαού μας και οδηγεί στην φτώχεια και την παρακμή της μουσικής.

Περιφρονώντας τις καλύτερες παραδόσεις της Ρωσικής και Δυτικής

κλασσικής μουσικής, παίρνοντας όπεροπτική σιάση άνέναντι σε συνθέτες που με πολλή αξιοπρέπεια ζητούν να γίνουν κύριοι της τέχνης τους και να αναπτύξουν την κλασσική μουσική, άποκαλώντας τους ότι ούς του «primitive traditionalism», πολλοί Σοβιετικοί συνθέτες, ζητώντας ένα κακώς έννοούμενο νεωτερισμό, χωρίσθηκαν έντελως από τις άποιτες και τις καλλιτεχνικές προτιμήσεις σεις του Σοβιετικού λαού, και περιωρίσ η αν σε ένα στενό κύκλο ειδικών και μουσικών.

Άγνόσαν την κοινωνική άποστολή της μουσικής και μείωσαν τη σημασία της περιορίζοντας την στην ίκονοποίηση των διεσπορμμένων γούστων μερικών αισθητικών.

Η χώρα μας δίνει στους μουσικούς άπριωριστες ευκαιρίες για να δημιουργήσουν και όλες τις συνθήκες που είναι άπαραίτητες για την άνθιση της μουσικής. Οι Σοβιετικοί συνθέτες έχουν ένα άκροατήριο άγνωστο σε όποιονδήποτε συνθέτη του παρελθόντος. Θα ήταν άσυγχώρητο άμάρτημα άν δεν χρησιμοποιούσαν όλες αυτές τις άφθονες ευκαιρίες και δεν κατεύθυνον όλες τους τις δημιουργικές προσπάθειες στο σωστό δρόμο του ρεαλισμού.

Γι' αυτό η Κεντρική Έπιτροπή του Κομματος άποφασίζει ότι πρέπει:

1. Να καταδικασθί η φορμαλιστική τάση της Σοβιετικής μουσικής γιατί είναι άνελαϊκή και γιατί στην πράξη, οδηγεί στην παρακμή της μουσικής.

2. Να κατευθυνθί η Προπαγάνδα ως:ε να βελιωθί η κατσο:αση της Σοβιετικής μουσικής με την έξαλειψη των ελαττωμάτων που άνοήσαμε.

3. Να πορημηθούν οι Σοβιετικοί συνθέτες να καυλάβουν τις ύψηλες άπαιτήσεις τι Σοβιετικού λαού από τους συνθέτες του και να όρνηθούν όλα αυτά τα στοιχεία που άδυνατούν την μουσική μας και άνακό-

πτουν την εξέλιξη της, και άκίμη να κάμουν έργα ύψηλα σε άξια και ποιότητα, άνταξια του Σοβιετικού λαού, σε όλα τα πεδία της μουσικής.

4. Να γίνουν δεκτά τα όργανωτικά μέτρα των άμοδιών Κρατικών και κομματικών ύπαλλλων για την εξέλιξη της μουσικής.

II

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΑΝΤΙΔΡΑΣΕΙΣ

Ο Ζοσένκο και η Άχαμάτοβα άπελάθηκαν από την Σοβιετική Ένωση Λογοτεχνών όταν ότομας του Λενινγκραντ δεν έσπευσε να έγκρίνη την έκδοση των έργων τους και μάλ στα άφου τό έργο τους καταδικάστηκε από τον «Μπολσεβίκο». Ο Τιχόνωφ, ό Πρόεδρος της Ένώσεως άντεκαταστάθηκε από τον Φαντέγιεφ.

Όστόσο ό Ζοσένκο εξακολούθησε να γράφει ένα ένα από τα διηγήματά του, με θέμα από τον πόλεμο. Δημοσιεύτηκαν κιόλας και άγγλικά. Τό καλοκαίρι του 1947 έξανήρε την γοημεία της Ένώσεως Λογοτεχνών. Ο Τιχόνωβ πήρε τό βραβείο Λένιν λίγους μήνες ύστερα από την άπόλυσή του και η Πράβδα και άλλες έφημερίδες έγραψαν άυστηρές κριτικές για τό τον διάδοχό του Φαντέγιεφ, γιατί πορουσίασε άσχημα την «Νέα Φρουρά» στο όμώνυμο πολεμικό του μυθιστόρημα σόν μια όμάδα από ένθουσιώδεις νεώρους κομμουνιστές την ώρα που στην πραγματικότητα ό στρατός αυτός είχε πάρει μέρος

στο μεγάλο έργο της άντιστάσεως που ώργάνωσαν οι άρχηγοί τους, τό Κομμα.

Είκοσιπέντε από τους γνωστούς ζωγράφους ώμολόγησαν σε μια σσκεψη που κράτησε δυό ήμέρες, ότι τό πνεύμα της «παράκμης και της άστικης; αιώθητι» έχει διεισδύσει στις γραμμές μας.

Ο Μουραντέλι, συνθέτης της ότερας που καταδικάστηκε, έκαμε μια δήλωση στον παραδόχό της κριτική της Κεντρικής Έπιτροπής σάν «όίκαιη τιμωρία των σφαλμάτων μου από τον λαό μου» «Στό μελόδραμά μου δεν κατώρθωσα να δώσω άληθινή εικόνα του πνεύματος της εποχής μας και χρησιμοποίησα μια μουσική γλώσσα ξένη προς τον λαό μας... Ο φόβος μήπως γίνω κοινό:ς, ένας φόβος έσφαλμένος, τό παραδέχομαι, με έκαμε να άγνοήσω τις μεγάλες παραδόσεις του Ρωσικού και του Δυτικού κλασσικού μελόδραματος». Έξαιρετικά ένδιαφέρουσες είναι οι δηλώσεις του Προκόπιβ και του Σουστάκόβιτς.

ΤΟ ΕΡΓΟ ΜΟΥ ΤΟΥ ΣΕΡΓΙΟΥ ΠΡΟΚΟΠΙΕΦ

«Η δύναμη και η ζωνάνια των έργων των μεγάλων συνθετών, βρίσκονται σ' αυτό: ότι είναι πάντα νοητά και προσita στο λαό.

Συγχρόνως η δικτική τέχνη στις τελευταίες λίγες δεκαετίες εισηγάγεσε στη μουσική μία έντελως διαφορετική άρχη, με τον Ισχυρισμό ότι καλλιεργεί την «καθαρή» φόρμα και την τεχνική. Αυτό κατέληξε σε μία πτώση του μουσικού λόγου, και έχασε την απλότητά του, την καθαρότητα και την αρμονία του.

Το πλατύτερο άκροατήριο δεν θα αναγνωρίσει μία τέτοια μουσική γιατί, άσχετα αν άρέσει στο συνθέτη της ή όχι, δεν άγγίζει την καρδιά του λαού.

Έκατομμύρια άλλοι άνθρωποι δεν καλαβαίνουν τις φορμαλιστικές εξουπνάδες. Δεν είναι εύκολο για μένα να βγάλω αυτό το συμπέρασμα.

Ο ίδιος έγω είμαι ένοχος γιατί επέτρεψα τέτοια φορμαλιστικά σφάλματα στο έργο μου.

Τα στοιχεία του φορμαλισμού ήταν χαρακτηριστικά στη μουσική μου από πολύ νωρίς. Την ασθένεια την είχε προκαλέσει η έπαφή μου με διάφορες δικτικές τάσεις. Σύμφωνα με τις κριτικές που έγιναν από το Σοβιετικό άκροατήριο για τα φορμαλιστικά λάθη της όπερας του Σοστάκοβιτς «Η Λαίδη Μάκβεθ από το Μοσένσκ» συλλογίζομαι πάρα πολύ τις δικές μου μεθόδους και φθάνω στο συμπέρασμα ότι δεν άκολουθήσα τον σωστό δρόμο.

Το αποτέλεσμα ήταν να ζητήσω να βρω μία διασθρωμένη γλώσσα με πληρέστερο έσωτερικό περιεχόμενο. Σε αρκετές συνθέσεις που άκολούθησαν—«Αλέξανδρος Νέβσκι», «Η Πρόοψη», «Ρωμύος και Τυλλιέτα» και στην Πέμπτη μου Συμφωνία—προσπάθησα να έλευθερωθώ από τον φορμαλισμό και ως ένα σημείο το κατώρθωσα, τουλάχιστον έτσι νομίζω.

Μου άρέσει η μελωδία. Την θεωρώ το σπουδαιότερο στοιχείο της μουσικής και άγωνίζομαι πολλά χρόνια να την καλλιεργήσω στο έργο μου.

Το να βρω κανείς μία μελωδία που να την καταλαβαίνει άμέσως και ο πιο άνίδος άκροατής, και συγχρόνως να μην είναι καινούτυπη, είναι το πιο δύσκολο πράγμα για έναν συνθέτη.

Συμβαίνει κάποτε ο συνθέτης άφου άφιερώσει αρκετό καιρό δουλεύοντας τη μελωδία του και τελειοποιώντας την, να μην έχη καταλάβει ότι όλο και περισσότεροι άπομακρύνονται από την σαφήνεια και την απλότητα. Σ' αυτή την παγίδα έπεσα δουλεύοντας.

Ακόμη η τονική και διατονική μουσική δίνει μεγαλύτερες δυνατότητες από ότι η άτονική και χρωματική μουσική. Χρησιμοποίησα την άτονική μουσική κυρίως για την αντίθεση ώστε να άποδείξω τα τονικά μέρη.

Με κατηγορήσαν ότι συχνά τοποθετώ ύψηλότερα τα ρεσιτατίβα από τις άριες. Μου άρέσει η σκηνή σαν σκηνή και πιστεύω πως το άκροατήριο μιας όπερας έχει το δικαίωμα να περιμένει να ευχαριστήσει όχι μόνο την άκοή του αλλά και το μάτι του. Κάθε κίνηση όμως στη σκηνή συνδέεται πρώτα και κυρίως με τα ρεσιτατίβα, ενώ οι άριες, ως ένα ώρισμένο σημείο σημαίνουν άκίνησία. Θυμύμαι πόσο κουραστικό το βρήκα μία μέρα να παρακολουθώ τη σκηνή σε μία όπερα του Βάγνερ, όπου κανένα πρόσωπο δεν έκανε την παραμικρή κίνηση σε όλη την πράξη που κράτησε σχεδόν μία ώρα.

Κατέληξα στο συμπέρασμα πως στο λιμπρέττο μιας όπερας υπάρχουν κομμάτια που πρέπει να είναι σε ρεσιτατίβα και άλλα κομμάτια που πρέπει να άποδοθούν με άριες. Υπάρχουν όμως άλλα, και μάλιστα, αρκετά μεγάλα που ο συνθέτης μπορεί να τα έρμηνεύσει όπως του πηγαίνουν καλύτερα.

Ένα παράδειγμα είναι το γράμμα της Τατιάνας στον «Ευγένιο Όνέγκιν». Δεν θα ήτο καθόλου δύσκολο να γραφτεί το μεγαλύτερο μέρος αυτού του γράμματος σε ρεσιτατίβα, αλλά ο Τσαϊκόφσκι έκαμε όλόκληρο το γράμμα μία μεγάλη άρια και άκόμα άποδίδεται με άνάλογες κινήσεις πάνω στην σκηνή.

Αυτή είναι η κατεύθυνση όπου ήθελα να έργασθώ σε μία καινούργια όπερα για την οποία διάλεξα ένα σύγχρονο θέμα «Η Ιστορία ενός άληθινού ανθρώπου» του Σοβιετικού συγγραφέα Μόρις Πολεβύ.

Η άπόφαση της Κεντρικής Έπιτροπής του Κομμουνιστικού Κόμματος για την μουσική, ένα ντοκουμέντο που θεωρώ ότι έκφράζει τις άπαιτήσεις της, τονίζει κυρίως την έπιθυμία της πολυφωνίας και ειδικά στη χορωδία και το ομαδικό τραγούδι. Αυτό είναι πραγματικά ένα σπουδαίο έργο για τον συνθέτη και μία μεγάλη ευχарιστήση το άκροατήριο.

Θέλω να εισαγάω στην όπερά μου ένα τρίο, νουέτο, χορωδία με αντίθετους μουσικούς συνδυασμούς γι' αυτό χρησιμοποιώ μερικά έξαιρετικά λαϊκά τραγούδια της Βόρειας Ρωσίας. Καθάρως μελωδίες και όσο είναι δυνατό άπλη άρμονική γλώσσα—αυτά είναι τα δύο στοιχεία στα όποια θα στρέψω όλες μου τις προσπάθειες.

«SOVIET WEEKLY», Λονδίνο

Η ΠΑΛΙΝΩΔΙΑ ΤΟΥ ΣΟΣΤΑΚΟΒΙΤΣ

Κάθε φορά που το Κόμμα έκφραζε την θέληση του λαού διώρθωνε τα λάθη των διαφόρων καλλιτεχνών και έπιτιμύσε ούσιγρὰ τις τάσεις της Σοβιετικής τέχνης που ήταν ξένες για το λαό, πάντα ήταν για καλό

της τέχνης γενικά και για τις δημιουργικές προσπάθειες των καλλιτεχνών. Όταν στα 1916 η Σοβιετική λαϊκή γνώμη κατέδικασε την όπερα «Λαίδη Μάκβεθ» υπέφερα πολύ από την άποτυχία μου και σκέφτηκα πορα πολύ την μεταβολή του χαρακτήρα του δημιουργικού έργου μου. Μου φαινόταν ότι στα τελευταία έργα μου είχα υπερκετικώσει ως ένα ώρισμένο σημείο τα φορμαλιστικά έλαττώματα που άνέφερε η «Προβδα».

Όσοσο σήμερα βλέπω καθαρά ότι είχα υπερεκτιμήσει το βάθος της μεταβολής της δημιουργίας μου, ώστε ώρισμένα άρνητικά χαρακτηριστικά στοιχεία της μουσικής σκέψης με έμπόδισαν να αναπτύξω την νέα τάση στα τελευταία έργα μου. Δεν κατώρθωσα να βρω το δρόμο που θα με ώδηγοίσε στην καρδιά του Σοβιετικού Λαού. Αυτό ήταν το πιο άκρότερο αίσθημα που μπορεί να φωλιάσει στην καρδιά ενός συνθέτη που γράφει μουσική για μεγάλους μαζες του λαού. Όταν όλόκληρος ο λαός καταδικάζει την έσφαλμένη μου φορμαλιστική τάση, όσο δύσκολο κι' αν είναι για μένα να το παραδεχτώ βλέπω πως το κόμμα και ο λαός έχουν δίκιο. Μία έπαρκής άπάντηση σ' αυτό θα ήταν μόνο η άποφασιστική προσπάθεια να συνθέσω νέα έργα που να άγγίζουν στην καρδιά τον Σοβιετικό λαό, να τον κάνουν να τα δεχθή και να τα άγαπήσει. Γράφω σήμερα μουσική για μία ταινία την «Νέα Φρουρά» και έχω άρχισει να έγγράφω μία όπερα με τον ίδιο τίτλο που βασίζεται σ' ένα μυθιστόρημα του Φανιένιεφ. Θα συνθέσω άκόμη μία φορά Σοβιετικά τραγούδια. Η έφαρμογή ού της της σωστής άποφάσεως του Κόμματος θα δώσει μία νέα ώθηση στην Σοβιετική μουσική.

ΡΑΔΙΟΦ. ΣΤΑΘΜΟΣ ΜΟΣΧΑΣ

‘Ο σωφέρ του Λονδίνου

Του MERVIN JONES

(Από το «The New York Times Magazine», Νέα Υόρκη)

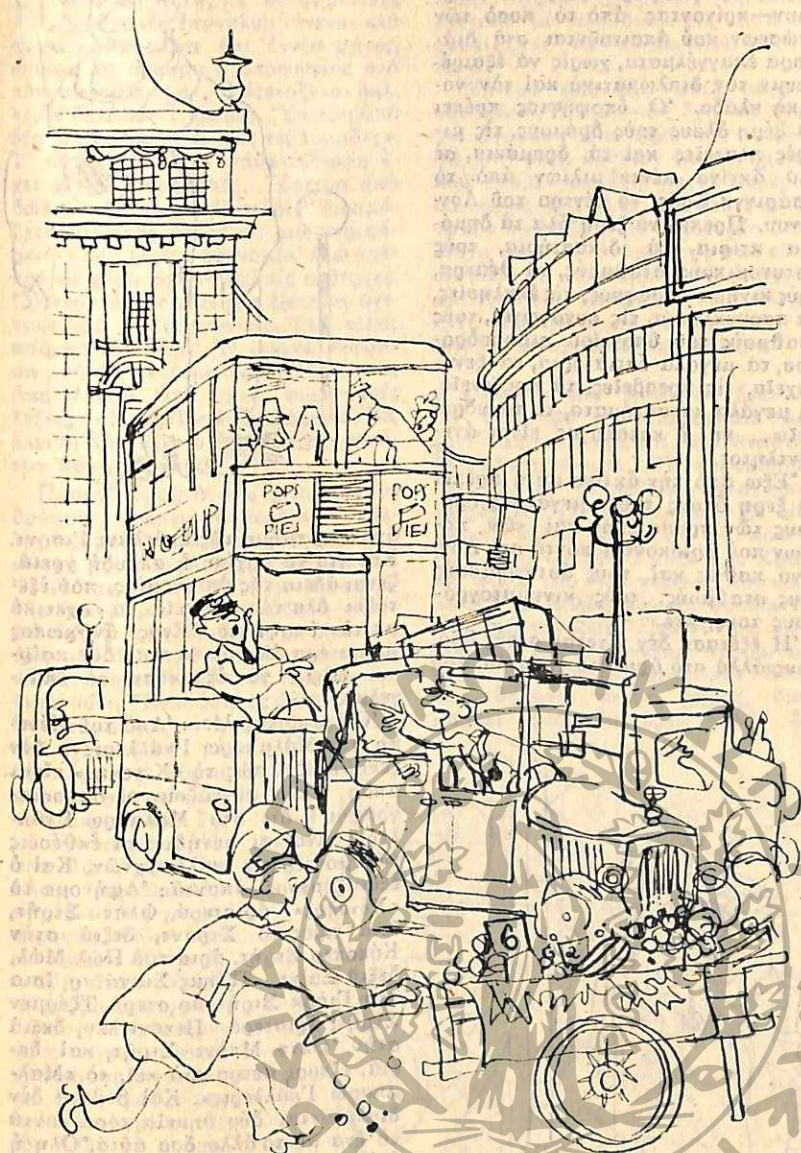
Ο Ι σωφέρ του Λονδίνου είναι επαγγελματίες. Οι περισσότεροι τους δεν έχουν κάνει ποτέ άλλη δουλειά, ούτε και περιμένουν να κάνουν. Πόλλων οι πατέρες έκαναν την ίδια δουλειά. Είναι περήφανοι για την τέχνη τους, όπως ένας μηχανικός ή ένας ξυλουργός. Και, παρ' όλο που δεν παύουν να γκρινιάζουν με τις κακοτυχίες της δουλειάς τους, την αγαπούν.

Στα 1947 ένα μεγάλο άδσμαντοπωλείο δημοσίευσε μία άγγελία και ζήτησε έναν σωφέρ για φορηγό αυτοκίνητο που να ήξερε καλά το Λονδίνο, κατά προτίμηση οδηγό ταξί, που να ήθελε να αλλάξει τη δουλειά του. Πρόσφερε 10 λίρες την εβδομάδα. Οι σωφέρ των ταξί κερδίζουν κατά μέσο όρο 6 λίρες την εβδομάδα και εκείνη την εποχή περ-

νούσαν μεγάλες δυσκολίες γιατί μία θύελλα που κράτησε εννέα εβδομάδες τους είχε αφήσει απένταρους. Άλλα από τους 6000 σωφέρ των ταξί ούτε ένας δεν απάντησε στην άγγελία.

Η επιθυμία αυτή να μένουν στο επάγγελμά τους σχετίζεται και με τη δυσκολία που υπάρχει προκειμένου να πάρη κανείς την άδεια για να το αρχίση. Κατά μέσο όρο η μαθητεία τους κρατά δύο χρόνια. Στο διάστημα αυτό ο μέλλων σωφέρ μαθαίνει το Λονδίνο, συνηθώς γυρίζοντας με ποδήλατο, και εξοικειάζεται για τις τρομερές έξεις που θα δώσει «περί Λονδίνου».

Μία ειδική έρευνα για το σύστημα των εξετάσεων έδειξε ότι είναι οι πιο στριμμένες και απαιτητι-

κές εισαγωγικές εξετάσεις που υπάρχουν—κρίνοντας από το ποσό των γνώσεων που απαιτούνται στα διάφορα επαγγέλματα, χωρίς να εξαιρέσουμε τον διπλωματικό και τον νομικό κλάδο. 'Ο υποψήφιος πρέπει να ξέρη όλους τους δρόμους, τις μικρές πλατείες και τα δρομάκια, σε μια άκτινα πέντε μιλίων από το Τσάρινγκ Κρός, το κέντρο του Λονδίνου. Πρέπει να ξέρη όλα τα δημόσια κτίρια, τα δικαστήρια, τους αστυνομικούς σταθμούς, τα θέατρα, τους κινηματογράφους, τις εκκλησίες, τα παρεκκλήσια, τις συναγωγές, τους σταθμούς του υπογείου σιδηροδρόμου, τα μεγάλα εστιατόρια, τα ξενοδοχεία, τις πρεσβείες, τα προξενεία, τα μεγάλα καταστήματα, τα ταχυδρομεία... και ο κατάλογος είναι άνεξάντητος.

Έξω από την άκτινα αυτή πρέπει να ξέρη όλους τους μεγάλους δρόμους των προαστείων και των πόλεων που βρίσκονται κοντά στο Λονδίνο, καθώς και τους αστυνομικούς τους σταθμούς, τους κινηματογράφους τους, κτλ.

Η εξέταση δεν γίνεται στους δρόμους αλλά στο αρμόδιο γραφείο, που

αποτελεί τμήμα της Σκότλαντ Γιάρντ. Και για να άρχιση ή σπουδή χρειάζεται άδεια της αστυνομίας, που εξετάζει όλα τα στοιχεία τα σχετικά με τον υποψήφιο. Ένας άνθρωπος με πατέρα αλκοολικό ποτέ δεν παίρνει άδεια να εξασκήση το επάγγελμα.

Ο εξέταστής λέει: 'Από του Χένεκη στο Μάλμπορω Γκάλλερικς'. Δεν ξεκαθαρίζει πώς το «Χένεκης» είναι μπάρ όπου συχνάζουν οι δημοσιογράφοι ή ότι στο Μάλμπορω Γκάλλερικς γίνονται συνήθως οι εκθέσεις των μοντέρνων καλλιτεχνών. Και ο εξεταζόμενος άπαντι: 'Αφήνομε το «Χένεκης» άριστερά, Φλίτ Στρήτ, ίσια προς το Στράνε, δεξιά στην Κόκπερ Στρήτ, άριστερά Πώλ Μώλ, δεξιά Σαϊντ Τζέμς Σιννάιτς, ίσια στη Γιόρκ Στρήτ, άριστερά Τζέρομεν Στρήτ, άριστερά Πικαντίλλυ, δεξιά στην Όλντ Μπόντ Στρήτ, και δεξιά, είκοσι μέτρα πιδ κει, το «Μάλμπορω Γκάλλερικς». Και βέβαια δεν διαλέγονται δύο σημεία τόσο κοντά το ένα με το άλλο όσο αυτά. Όλη η εξέταση αποτελείται από δέκα τέτοιες «διαδρομές».

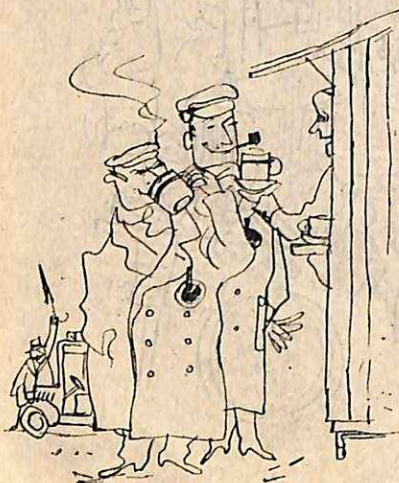
Η εξέταση αυτή, με διαφορετικές διαδρομές, επαναλαμβάνεται μια φορά κάθε μήνα επί έννέα μήνες, ώσπου να περάση ο υποψήφιος στα «δεκαπενθήμερα», να εξετίθεται δηλ. κάθε δεκαπέντε ημέρες. Ύστερα από έξη μήνες, περνάει στις «εβδομάδες». Σ' αυτό το στάδιο κάθε εξέταση έχει είκοσι διαδρομές. Ύστερα από δώδεκα τέτοιες εβδομάδες δοκιμάζεται μερικές φορές σε μια περιφέρεια όπου έδειξε αδυναμία· έδώ πρέπει να ξέρη ακόμη και τις ταβέρνες. Ύστερα ακολουθεί μία εξέταση σχετική με τα προάστια. Στο τέλος παίρνει την άδεια. Η τυπική έκφραση του αποτελέσματος της εξέτασεως αποτελείται από τρεις σημαντικές λέξεις: «Μπορείτε να καθήσετε». 'Ως εκείνη την ώρα ο υποψήφιος στεκόταν πάντα όρθιος.

Προτού όμως ο σωφών πάρει τους δρόμους, πρέπει να περάση κι' άλλος καιρός· πρέπει να περάση μία ειδική εξέταση οδηγού αυτοκινήτου. Η εξέταση αυτή δεν έχει σχέση με την ικανότητα του να οδηγεί—δεν θά άρχιζε· αν αν δεν είχε δίπλωμα οδηγού—άλλα με την ικανότητά του να έμπνέη σε νευρικούς πελάτες έμπιστοσύνη. Ένας οδηγός άποτυγχάνει αν σταματήσει στη διεύθυνση που του έχουν δώσει με την έμπρός πόρτα του ταξί στην είσοδο του κτιρίου και όχι με την πόρτα απ' όπου θά βγεί ο πελάτης. Περνάει ειδικές εξετάσεις για τις στροφές σε έναν στενό δρόμο. Κάνει όπισθεν ανάμμιση σε άσπρους μικρούς ψασάλους τοποθετημένους κοντά-κοντά, χρησιμοποιώντας μόνο έναν καθρέφτη και άποτυγχάνει αν τον δουν να άνωση κωθή έστω και λίγο από τη θέση του. Α-

κόμη, περνάει χωριστές εξετάσεις σχετικά με τις διαφορές που παρουσιάζουν τα αυτοκίνητα μεταξύ τους.

Ύστερα από όλα αυτά παίρνει την τελική άδεια—αν έχη τα μέσα θά αγοράση ένα δικό του ταξί ή θά καταφέρει κάποιον επιχειρηματία που μπορεί να έχη μεγαλύτερες άπαιτήσεις και από την αστυνομία, να τον προσλάβη. Η αστυνομία δίνει άδεια μόνο σε ανθρώπους που είναι σε θέση να εξασκήσουν το επάγγελμα. Και δεν επιτρέπει να πουληθή ταξί παρά μόνο σε δοκιμασμένο οδηγό ή άναγνωρισμένη εταιρία.

Ο σωφών του Λονδίνου έχει τα δικά του χαρακτηριστικά. Δείχνει κάποια ύπεροψία, μία σταθερή επιφυλακτικότητα. Οι εύφρολογίες του, όσο κι' αν αξίζουν, είναι τσουχτερές και χοντροκομμένες. Σε δώχνουν μάλλον παρά που σε καλούν να πιάσης κουβέντα μαζί του. Κρατά τη φιλία του για κείνους που συμπαθεί. Με πολλή σύνεση φυλάει την άτομική του ζωή. Πιάνει το μόνο κάθισμα που βρίσκεται στο έμπρός μέρος του αυτοκινήτου· και δίπλα του, υπάρχει κενός χώρος, όπου χωράει μία βαλίτσα, άλλα δεν

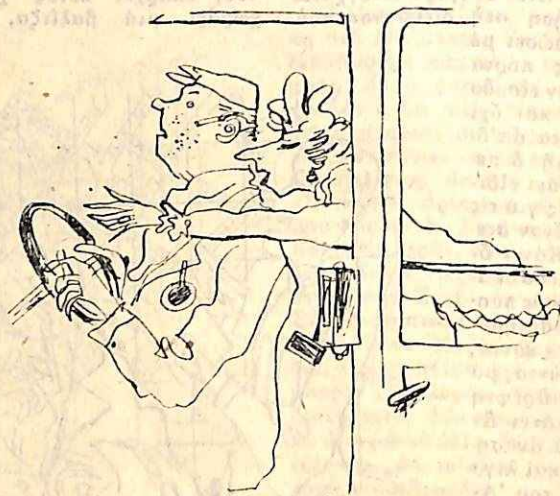

μπορεί ούτε να σταθί ούτε να καθίση έπιβάτης. Ένα κινούμενο κρυστάλλινο παράθυρο τόν χωρίζει από τὸ πίσω μέρος τοῦ αυτοκινήτου. Κάποτε ὁ ὁδηγὸς μιλάει σὲ ἄνδρες πελάτες· σὲ γυναῖκες ποτέ. Ένας ὁδηγὸς μιὰ φορὰ ἐξήγησε τὸ λόγο αὐτῆς τῆς συνήθειας καὶ ἡ ιστορία εἶναι περίπου αὐτή.

«Ανοίγει ἡ κυρία τὸ παράθυρο

καὶ λέει: «ὦραϊά μέρα»· «θαυμάσια» τῆς λέω ἐγὼ καὶ κλείνω τὸ παράθυρο. Ξανανοίγει τὸ παράθυρο καὶ λέει: «Λέτε νὰ κρατήση;» «Μπορεῖ» λέω ἐγὼ καὶ ξανοικκίω τὸ παράθυράκι. Τότε αὐτὴ τὸ ξανανοίγει καὶ λέει. «Θὰ αλοθάνεσθε πολὺ μονοχῶς ἐκεῖ πού κάθεσθε.» «Πάντως ἤσυχα καὶ καλὰ» τῆς λέω καὶ κλείνω τὸ παράθυρο. Τίς ξέρω ἐγὼ αὐτὲς».

Εἰκονογράφηση τοῦ ROBERT SCANLEY

ΧΡΙΣΤΥ ΓΕΝΕΘΛΙΑ

Τοῦ κ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΞΥΔΗ

Ο κ. Θεόδωρος Ξύδης ἔχει ἀσχοληθῇ μὲ ἐξαιρετικὴ ἐπιτυχία στὴ μελέτῃ τῆς χριστιανικῆς ὑμνογραφίας. Ἀπὸ τὴν σειρά τῶν μελετῶν τοῦ αὐτῶν ἡ «Εκλογή» δημοσιεύει σήμερα μὲ πολλὴ εὐχαρίστηση μιὰ νέα ἐργασία σχετικὴ μὲ τὴν ὑμνογραφία τῶν Χριστουγέννων.

Εχουμε ἀνοίξει μὲ τὴ φαντασία τ' ἀρχαιότερα Μηναιὰ πρὸς τὸ τέλος τοῦ Δεκεμβρίου, τὴν ὥρα πού ὁ Ἰωάννης ὁ Εὐχαιτών, ποιητῆς τῆς Ἐκκλησίας ὁ ἴδιος, τὸν ἱα' αἰῶνα τὰ διώρθωσε. Κι' ἀργότερα, μὲ τὸν πλουτισμὸ πού ἐγίνε στὴν ἐκδοσὴ τοῦ ἱστ' αἰῶνα, καὶ σὲ ἄλλες ἐκδόσεις, ταξινομεῖται συνεχῶς ἡ ὑμνογραφικὴ ὕλη. Δίπλα στὴ μνήμη τῆς ἐορτῆς, τὸ Ἀπολυτίκιό καὶ τὸ Κάθισμα καὶ τὸ Κοντάκιο καὶ ὁ Οἶκος καὶ τὰ προσόμοια τοῦ Ἑσπερινοῦ καὶ τὰ ἰδιόμελα καὶ ὁ Κανὼν καὶ τὸ Ἑξαποστειλᾶριο, ἀκόμα καὶ τὸ Συναξάρι, συγκροτοῦν ἓνα σύνολο.

Τὶ δοξολογοῦν στὴν ἐορτῇ τῶν Χριστουγέννων οἱ ὕμνοι; Ἀπὸ ἓνα αἶσθημα ἀπογνώσεως ἐγεννήθη ἡ ἀναζήτησις καὶ ἡ ἐλπίδα. Ἡ ἰδέα τῆς ψυχικῆς σωτηρίας εἶχε ἐπηρεάσει τὴ λαϊκὴ ψυχὴ.

Μὲ ὅση ὑπομονή, πὺ βάθειά στὸ χρόνο ἀν γυρῶσαμε, ἐκεῖνο τὸ χέρι ἡ ἐκεῖνα τὰ χέρια ἔκαναν τὸ χειρόγραφο Μηναιό, μὲ τὰ σημειωμένα ἐπιτεῖλά του γιὰ κάθε ἡμέρα, μὲ τ' ἄνθη τὰ σχεδιασμένα μὲ τὴν κόκκινη μελάνη, μὲ τὰ παράφυλλα στὴν ἀρχὴ καὶ στὸ τέλος, μὲ τὰ λεπτὰ κοσμήματα καὶ τίς ἀτέλες γραμμὲς στὴ ράχη του. Τὸ πλησιάζουμε κι' ἐ-

μεῖς μὲ ἀνάλογο αἶσθημα προσηλωσεως. Πάντα ἀναζητᾷ ἓνα ἐρμηνευτὴ, κάθε φορὰ κι' ἄλλον. Μέσα σ' αὐτὸ τὸ Μηναιό οἱ ἀσματικὲς Ἀκολουθίες ἀναπνεύουν ἑστί, πού ἐμπνὰ κάθε φορὰ καινούργιος κόσμος, τὴ στιγμή πού ἀνανεώνονται οἱ ὁδὲς μὲ τὰ μεγάλα ἀρκτικά γράμματα τῶν εἰρωδῶν, τόσο ποικίλα σὲ νόημα, ὅπως διαφορετικὲς εἶναι οἱ ποραστάσεις πού εἰκονίζουν πολλὲς φορὲς αὐτὰ τὰ γράμματα.

Ἡ ἡμέρα τῶν Χριστουγέννων, ἐορταστικὰ καὶ τελετουργικὰ, εἶναι καθιέρωση σύμφωνη πρὸς τὰ εὐαγγελικὰ κείμενα. Γιὰ τὸν μῆνα τῆς Γεννήσεως, πού τὰ Μηναιὰ τὸν ἔχουν τοποθετήσει στὸν Δεκέμβριο, δὲν ὑπάρχει, κι' οὐτε χρειάζεται, ἡ σχετικὴ ἀρχαϊκὴ γνώμη. Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας τὴν ἀνάγουν σὲ ἄλλους μῆνες, ὅπως ὁ Κλήμης ὁ Ἀλεξανδρεὺς τὸν Νοέμβριο κι' ἄλλοι σὲ ἄλλους. Ἡ παράδοση στήθηκε στὸν πρῶτο χρονογράφο χριστιανό, πού παραδέχεται τὸ γενέθλιό τοῦ Χριστοῦ κατὰ τὴν 25ῃ Δεκεμβρίου. Εἶναι ὁμως τόσο συμβολικὸς—καὶ ἀναπαύεται ἐπάνω του καὶ ἡ ἐμπειρία—ὁ συσχετισμὸς τῆς ἡμέρας αὐτῆς σὲ ἐννεάμηνη ἀπόσταση ἀπὸ τὴν 25 Μαρτίου,

τὸν Εὐαγγελισμό τῆς Θεοτόκου, πού εἶναι ἡ ἐσρινὴ ἱσμηρία. Οὕτε πρέπει νὰ θεωρηθεῖ συνδυαζόμενη ἡ ἡμέρα αὐτὴ πρὸς τὴν ἑορτὴ τοῦ Ἁλίου τῶν Ἑθνικῶν ἄμειον, καὶ τὸ πολὺ ἔναν ἀντιπερισπασμὸς μπορεῖ νὰ διαπιστωθεῖ ἐκεῖνος πού θ' ἀναδιφῇ σχετικὰ.

Τὰ προεόρτια τῶν Γενεθλίων τοῦ Χριστοῦ (20 Δεκεμβρίου) εἶναι ὅλη ἡ προετοιμασία τοῦ πιστοῦ, πού κυριότερα ἀνοίγει μὲ τὴν Κυριακὴ «πρὸ τῆς Χριστοῦ γεννήσεως». Εἶναι μιὰ εἰσαγωγή στοὺς θριαμβευτικοὺς ὕμνους τῶν Χριστουγέννων, ὅπως τὸς ἐψάλλον πρόγονοι χριστιανοὶ ἡ ὅπως τοὺς αἰσθάνονταν οἱ θλιμμένοι σκλάβοι ἄλλοτε τῶν Σαρακηνῶν, ἄλλοτε τῶν Φράγκων, ἄλλοτε τῶν Σλάβων, ἄλλοτε τῶν Τούρκων, μὲ τὸ δράμα τῆς ἐλευθερίας, φερμένο στὰ μάτια τοὺς μυστικὰ καὶ μουσικὰ.

Ὁ λυρισμὸς τοῦ Βυζαντίου, μὲ τὴ μελωδικὴ εὐγένεια τῆς τελετῆς, ἦταν ὁλόκληρος, θαρρεῖς, ὁ λυρισμὸς τῆς Χριστιανοσύνης. Εἶναι μιὰ πηγὴ ἀστέρευτῃ, ἀπὸ τὴν ὁποία θ' ἀντλοῦμε θησαυρό, πούναι μεταλμπαδευμένος στὴν ἴδια τὴν ψυχὴ μας. Ὡς τὸ θαμπότερο ὑποσυνείδητό μας μᾶς πολιορκεῖ ἡ ἀπαράμιλλη εὐγένειά του. Οἱ κληροδοτημένοι αὐτοὶ Ὑμνοὶ εἶναι ἀθάνατες φωνές, πού τίς ἀκούμε πάντα τίς Ἰδιες, μὲ τὸν πρωτογνώριστο συμβολισμό τους, καὶ μᾶς μεταδίδουν τὴν ἴδια ἐκείνη πρωτοφανέρωτη γοητεία τους. Κομμιὰ κοσμικότητα δὲν μπορεῖ νὰ τὴν ματαιώσῃ: εἶναι πάντα δροσερὴ σὰν ἕναν ἀμάραντο ἱερὸ ἢ σὰν τὸ βαθυπράσινο κλαδί τοῦ ἔλατου, πού δὲν κόπηκαν ἀπὸ τὸ δένερό τους ἀπὸ τὴ συνήθεια ἀλλὰ πού μοιάζουν σὰ νὰ ἔχουν ἔρθῃ μόνον τοὺς σὺ σπύει μας.

Τὰ γενέθλια τοῦ Χριστοῦ τὰ προεορτίζουν οἱ ὕμνογράφοι σὰ νὰ θέλουν νὰ γεμίσουν μὲ τὴν ποίησή τους τὴ ζωὴ μας. Ἐνός θερμοῦ λόγου, πού σὰ νὰ τὸν προσημαίνει μιὰ καμπάνα γιὰ νὰ μεταδώσῃ τὸ μήνυμα τῆς θείας ἐλευθέρωσης.

Ὁ Κυπριανὸς ἀπευθύνεται στὴ Βηθλεὲμ, ἀπὸ τὴν ὁποία θέλει νὰ ἐτοιμάσῃ τὸ καταδεδειγμένον σπῆλαιον πού θὰ φιλοξενήσῃ τὸ Θεὸ ὡς βρέφος:

φαιδρῶς εὐπρέπισον τὸ θεῖον Σπήλαιον ἐν ᾧ Θεὸς σαρκὶ τίκεται.

Ὁ Ἀνδρέας ὁ Πυρὸς προβάλλει τὴ λέξη «νοητῶς» σὺν Ὑμνο, καὶ ὁνομάζονται «μαγικά» οἱ δοξολογίες:

Χριστοῦ τὰ γενέθλια πιστῶς προεορτάσωμεν καὶ νοητῶς τὸν ὕμνον ὡς ἀστὲρα προβαλλόμενοι, μαγικὰς δοξολογίας μετὰ Ποιμένων βοήσωμεν.

Ἐχομε καὶ τοῦ Βύζαντος μιὰ ἐπίκληση πρὸς τὴ Φάνη, πού θὰ ὑποδεχθεῖ ἐκεῖνον, πού μὲ τὸν «λόγο» ὑπέρθε ὁ Λυτρωτής:

Φάνη δέ, ὑποδέχου τὸν τῷ λόγῳ λύσαντα τῆς ἀλόγου πράξεως ἡμᾶς τοὺς γηγενεῖς.

Ὁ Ἀνατόλιος, ἐπίσκοπος Θεσσαλονίκης, τοῦ θ' αἰῶνα, ἔγραψε ποιήματα σὰ προεόρτια τῆς Γεννήσεως, ὅπως καὶ στὴν ἡμέρα τῶν Χριστουγέννων. Ἐπίσης ὁ Ἰωσήφ ὁ ὕμνογράφος δύο κανόνες προεορτίους συνέγραψε. Καὶ ὁ Ἀνατόλιος Στουδίτης, τοῦ Η' αἰῶνα, στιχηρὰ ἐσπέρια τῶν προεορτίων τῆς Γεννήσεως καὶ Ἀποστολῆς τῆς ἑορτῆς καὶ δοξαστικὰ σὰ μεθεορτία τῆς, δηλαδὴ τὴν Κυριακὴ «μετὰ τὴν Χριστοῦ γέννησιν», ὅποτε ἐορτάζονται ὁ Ἰωσήφ ὁ μνήστορ, ὁ ἀδελφόθεος Ἰάκωβος καὶ ὁ προφθάνας Δορίδ.

Δὲν εἶναι μόνο οἱ Ὑμνοὶ αὐτοὶ. Ἀλλὰ ὁ σκοπὸς μας δὲν εἶναι νὰ συγκεντρώσουμε, στὴν αἰσθητικὴ οὐτὴ τοποθέτησή μας, ὅλα τὰ δισμάντια πού συναποτελοῦν ἕνα μόνον ἀπὸ τὰ λυμπρὰ περιδέραια τῶν ὕμνων. Ὁλες οἱ ἡμέρες, ἀπὸ τὴν ἐπόμενη τῆς 20ῆς ἕως τὰ Χριστουγέννα, γεμίζουν ἀπὸ κανόνες καὶ ἰδιόμελα προεορταστικά. Καθ' ἑαυτὸ τὸ προεόρτια εἶναι ἡ 24ῃ Δεκεμβρίου, πού ἐορτάζεται ἡ δσιομάρτυς Εὐγενία.

Ἀλλὰ καὶ τὴν ἐπόμενη τῶν Χριστουγέννων ἡμέρα, πού εἶναι ἡ Σὺ-

ναξὴ τῆς Θεοτόκου—26 Δεκεμβρίου—τὸ θαῦμα τῆς Γεννήσεως τὸ ἀκολουθεῖ ἡ λατρεία τῆς Μητέρας, ἀπὸ τὸ Βρέφος πηγαίνουμε στὴ Γεννήτρια. Εἶναι ἡ κάθε μητέρα καὶ σύγχρονα ἡ ἰδανικὴ Μητέρα, ἐκείνη πού δὲν ἀφήνει καθόλου τὴν ψυχὴ νὰ πεινάσῃ ἀπὸ ἀγάπη καὶ νὰ διψάσῃ ἀπὸ στοργή. Ὅλη τὴ λαχτάρα τὴ βλέπει κανένας στὴν ἐπόμενη εἰκόνα τοῦ Οἴκου τῆς Συνάξεως τῆς Θεοτόκου, πού ἡ ἀμπελος βλαστάνει τὸν βότρυν, μὲ τὸ γαλούχημα τῆς πιδὲ γέννημένης αἰωνιότητος, μέσα σὲ μιὰν ἀτμόσφαιρα θυσιαστικῆς γαλήνης. Εἶναι μεταφορὰ ἐνὸς ἐξαισιου ναυορτισματος οἱ στίχοι αὐτοί, μέσα σὲ μιὰ φυσικὴ εἰκόνα:

Τὸν ἀγεώργητον βότρυν βλαστήσασα, ἡ μυστικὴ ἀμπελος, ὡς ἐπὶ κλάδων, ἀγκάλαις ἐβάσταξε καὶ ἔλεγε· Σὺ εἰ καρπὸς μου, σὺ εἰ ζωὴ μου.

Ἐπίσης γιὰ τὸ Νήπιο, ἡ συγκινημένη πνοὴ ἀπὸ τὸν θάνατο «τῶν 14.000 νηπίων τῶν ἀναιρεθέντων ὑπὸ τοῦ Ἡρώδου», πού ἐπιτελεῖται ἡ μνήμη τῶν στίς 29 Δεκεμβρίου, ξεχειλίζει σ' ἕνα συγκρατημένο μοιρολόγι, πού ἡ ὁδὸν του ἔχει ἐξατμισθῇ μέσα στὴν ἰδέα τῆς μέλλουσας ζωῆς τῆς. Τὸ ἐξαποστειλῆριο τῶν Νηπίων αὐτῶν εἶναι ἐκφραστικώτατο. Ἐτσι ὅπως πρέπει νὰ ψάλλεται σὰ τέλος τοῦ Ὁρθρου τῆς ἡμέρας ἐκείνης, σχεδὸν μὲ τὴν Ἀνατολὴ τοῦ Ἡλίου, φωταγωγικὸ καθὼς ὀνομάζεται, τὴ στιγμὴ πού ὑποφωσκαί τῆς ἡμέρας τὸ φῶς, θαρρεῖς πῶς εἶναι μιὰ ζωγόνα παρηγοριὰ «ἐξαποστειλλόμενη» ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸν Ὑμνο γιὰ νὰ στενέψει τὸ μέγεθος τῆς ἀνθρώπινης πίκρας, πού δὲν τὴν ξεθωριάζει ἡ ἀνάμνηση, ἀλλὰ πού τὴ μειώνει ἡ πίστις ἐνὸς «μέλλοντος αἰῶνος»:

Ἡ Βηθλεὲμ μὴ σὺγγαζε ἀλλ' εὐθύμει τῶν ἱερῶν νηπίων τῇ ἀναιρέσει· θύματα γὰρ τέλεια τῷ Δεσπότη Χριστῷ προσηνήχθησαν ὑπὲρ αὐτοῦ γὰρ σφαγῆντα, συμβασιλεύουσι τούτῳ.

Στὸ ἐξαποστειλῆριο αὐτὸ ὀνομά-

ζονται τὰ νήπια «θύματα τέλεια», ἐπειδὴ ὁ ὕμνογράφος θέλει νὰ προσδιορίσῃ κάπως πιδὲ συνειδητὴ τὴ θυσία τους καὶ οἱ ὑπάρχοντες καὶ σ' αὐτὰ ἀκόμα τὰ νήπια γνωρίσματα τέλειων μαρτύρων. Καὶ ἀπευθύνεται στὴ Βηθλεὲμ, γιὰ νὰ τὴν προτρέψει νὰ μὴν εἶναι λυπημένη καὶ σκυθρωπὴ ἀπὸ τὸ χαμὸ τῶν παιδιῶν τῆς, ἀλλὰ χαρούμενη καὶ εὐθυμὴ γιὰ τὴν εὐτυχία, πού τοὺς παρασκεύασε ἡ θυσία τους.

Ἀπὸ τὴν Κυριακὴ «πρὸ τῆς Χριστοῦ γεννήσεως» (σὺ Μηναῖο σημαίνεται ἡ 19ῃ Δεκεμβρίου) εἰσαγόμεθα σὺν ἐορταστικῷ δρόμῳ πρὸς τὴ Γέννηση. Εἶναι χαρακτηριστικὸ οἱ τὴν ἡμέρα αὐτὴ ἐορτάζονται «πάντες οἱ ἀπ' αἰῶνος Θεοῦ εὐαρεστήσαντες Δίκαιοι πατέρες ἀπὸ Ἀδάμ ἄχρι καὶ Ἰωσήφ τοῦ μνήστορος τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου».

Ἀπὸ τίς 19 Δεκεμβρίου ὅλοι οἱ ἐορταζόμενοι τίς ἡμέρες αὐτὲς κατὰ σειρὰν ἄγιοι ἕως τίς 31 Δεκεμβρίου, ὁπότε καὶ ἡ Ἀπόδοσις τῆς ἑορτῆς τῶν Χριστουγέννων, ὕπηρετοῦν καὶ τὸν Ὑμνο τῆς Γεννήσεως. Εἶναι πλημμυρισμένη ἡ ὕμνογραφία τῶν ἁγίων αὐτῶν ἀπὸ τοὺς ἰδίους κανόνες καὶ τὴν ἴδια ὕμνητικὴ διάθεση πού συμπλέκεται μὲ τὴν ἐξορση τῆς Γεννήσεως. Εἶναι πολὺ χαρακτηριστικὴ ἡ συσχέτισις τῶν ἐορταζόμενων Ἀγίων μὲ τὸ Θαῦμα τῆς Γεννήσεως, πού αὐτὸ δοξολογεῖται συνεχῶς, φτάνει στὴ διαπασὼν τὴν ἡμέρα τῶν Χριστουγέννων, ἀνεβαίνοντας ἀπὸ τὴν Κυριακὴ πρὸς τὴν Γεννήσεως συνεχῶς πρὸς τὴν ἑορτὴ καὶ κατεβαίνοντας ἕως τὸ τέλος τῆς Ἀποδόσεως. Εἶναι μιὰ ἀνοδος τελευτηγική, πού δὲν σβύνει ἀπότομα ἀλλὰ βαθμιαία.

Ὁ Ἑσπερινὸς τῶν Χριστουγέννων εἶναι, σὰν τὸν κάθε Ἑσπερινό, ἡ ἀρχὴ τῆς ἐπόμενης ἡμέρας καὶ κατὰ περισσότερο: ὅπως λήγει ἡ προηγούμενη ἡμέρα, μὲ τὴ δύση τοῦ ἡλίου ὡς ὄριον, ἀνατέλλει τὸ πρῶτον ἄστρο τῆς Γεννήσεως. Δὲν τὸν βρῖ-

σκουμε τὸν Ἑσπερινὸν αὐτὸν μὲ τὴν τυφλὴν δύνανσιν τῆς συνήθειας, μέσα σ' ἓναν καθιερωμένο τύπο. Ἡ οὐσία του εἶναι ἀπειρα βαθύτερη ἀπὸ τὸ σχῆμα του. Μᾶς προῖδαίξει γιὰ μιὰ λυτρωτικὴ μεταμόρφωση. Μᾶς φέρνει ὡς κύρωση τοῦ Χριστιανισμοῦ τὴν ἐσωτερικὴν χαρὰ. Ἡ ἱστορικὴ του νομοτέλεια αὐτὴ εἶναι.

Ὁ ὕμνος τοῦ Ἑσπερινοῦ τῶν Χριστουγέννων, ὅπως καὶ ὅλη ἡ ὑμνογραφία τῶν ἡμερῶν αὐτῶν, ἔχει ἀποβάλλει ὁ, τιδήποτε τὸ παρακμασμένο. Ὁ μετακλασικισμὸς ἔχει ὑποταχθῇ στὸν ἀσκητισμὸν, καὶ οἱ δυὸ ὑπερnikῶνται ἀπὸ τῆς χριστιανικῆς κατὰφαση τῆς ζωῆς, ποτὲ ἀπὸ τὴν ἀρνησὴ τῆς. Μιὰ δύσκολη εὐδαιμονία, γι' αὐτὸ ἀρρενωπὴ, ὀλοκληρώνεται, γιὰτὶ ποτὲ δὲν εἶναι λειψή ἡ ἐξομολόγηση τῆς ἱσορροπίας καὶ μαζὶ τοῦ ξεχειλισματος τῆς ψυχῆς.

Τὰ τροπάρια αὐτὰ τοῦ Ἑσπερινοῦ τῶν Χριστουγέννων, ὅπως καὶ κάθε Ἑσπερινὸς, ἀνῆκουν οὐσιαστικὰ στὴν ἐπόμενη ἡμέρα. Ἡ ἀσματικὴ Ἀκολουθία ἰδίως τοῦ μεγάλου Ἑσπερινοῦ τῆς Γεννήσεως εἶναι σὰν μιὰ ὑπέρτατη εὐφορία, πού ποτὲ δὲν ὑποπέυεται τὴν τροχίαν, πού διαγράφεται ἀπὸ τὴ Φάτιν ἕως τὸν Κρανίου τόπο. Ἀπὸ τὸν Ἑσπερινὸν ἕως τὴ στιγμὴ πού θὰ κτυπήσει ἐξορταστικὰ ἡ καμπάνα τοῦ Ὁρθρου τῶν Χριστουγέννων λίγες ὥρες μεσολοβοῦν. Δὲν εἶναι ἓνας γεμάτος ὕπνος, πού εἶναι ὁ ἀπόμακρος τύπος τοῦ θανάτου.

Στὸν Ἑσπερινὸν τῶν Χριστουγέννων θὰ πρέπει νὰ σταθοῦμε στὸ Δοξαστικὸ τῆς Κασσιανῆς. Πῶς ἀπὸ τὸν «μοναρχήσαντα» Αὐγουστο ὑψώνεται στὸν «ἐνανθρωπήσαντα» Θεό, αὐτὸ εἶναι μιὰ συνεπικουρη τήση, πού ἀριστοτεχνικὰ ξεπέρασε τὸν συνδυασμὸν τῶν βυζαντινῶν ποιητῶν. Ἔτσι συνδυάζονται μὲ νικηφόρο τὸν πρῶτον στίχον:

Σοὺ ἐνανθρωπήσαντος ἐκ τῆς Ἀγνῆς ἡ πολυθεΐα τῶν εἰδώλων κατήργηται.

Ἀκόμα ἀφήνουμε ὅσα ἀφοροῦν τὴν «ἐγκόσμιον βασιλείαν» γιὰ νὰ

ἀναχθοῦμε «εἰς μίαν Δεσποτεῖαν Θεότητος»:

*Εἰς μίαν Δεσποτεῖαν Θεότητος
τὰ ἔθνη ἐπίστευσαν.*

Καὶ τελευταῖα πῶς ἐμπνέεται ἀπὸ ἓνα εὐαγγελικὸ χωρίο, πού δὲν τὸ ἀντιγράφει ἀλλὰ πού τὸ ξεπερνᾷ καὶ τὸ μεταφέρει ἀπὸ τοὺς λαοὺς μιᾶς ἐφήμερης Αὐτοκρατορίας στοὺς πιστοὺς μιᾶς αἰώνιας λατρείας. Εἶχε γράψει ὁ Λουκάς (β', 1): «Ἐγένετο δὲ ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, ἐξῆλθε δόγμα παρὰ Καίσαρος Αὐγούστου ἀπογράφεσθαι πᾶσαν τὴν Οἰκουμένην». Καὶ ἀπ' αὐτὸ προχώρησε στίς λέξεις αὐτῆς τοῦ Δοξαστικοῦ τῆς ἡ Κασσιανῆς:

*Ἀπεγράψαν οἱ λαοὶ
τῷ δόγματι τοῦ Καίσαρος
ἐπεγράφημεν οἱ πιστοὶ
δνόματι Θεότητος.*

Ἐκτακτὴ διατύπωση τοῦ μονοθεϊσμοῦ. Καὶ συνέκφραση τῆς ἰδέας τοῦ Λυτρωτῆ. Οἱ παραλληλισμοὶ καὶ οἱ παρηγήσεις ἀνταγωνίζονται καὶ οἱ ἀντιθέσεις κατασκευάζουν μιὰ καινούργια τεχνικὴ. Οἱ ὁμοιοκαταληξίες ἰδίως εἶναι ἐσωτερικῆς, τὸ περισσότερο ὅχι στὴν κατάληξη κάθε στίχου:

*μοναρχήσαντος — ἐνανθρωπήσαντος,
ἐπὶ τῆς γῆς — ἐκ τῆς Ἀγνῆς,
ἡ πολυαρχία τῶν ἀνθρώπων —
ἡ πολυθεΐα τῶν εἰδώλων,
μίαν βασιλείαν — μίαν Δεσποτεῖαν,
ἀπεγράψαν οἱ λαοὶ —
ἐπεγράφημεν οἱ πιστοί,
τῷ δόγματι — δνόματι.*

Στὸ ποίημα αὐτὸ διαλάμπει μιὰ λατρευτικὴ αἴγλη. Ἐκεῖνη, πού θέλοντας νὰ προχωρήσει ἀπὸ μιὰ παρακμασμένη φιλοσοφία, πού ζεῖ μὲ τοὺς Ἐπικουρεῖους καὶ τοὺς Στωϊκοὺς καὶ τοὺς Νεοπλατωνικοὺς λίγο, κρατώντας σημάδι μόνον ἀπὸ τὴ γνώση. Ζητάει ν' ἀνταποκριθεῖ σὲ μίαν ἄλλη φιλοσοφία, πού τὰ αἰτήματα τῆς εἶναι πλέον ἀνθρώπινα: τὴ χριστιανικὴ.

Ἐναρμονίζεται ὁ ὕμνος τῆς ἡμέ-

ρας αὐτῆς μὲ τὴν ἀγαλλίαση ἐκείνη, πού ἀκριβῶς ταυτίζεται πρὸς τὸ θεῖο. Δὲν ἔχει τίποτα τὸ πρόσκαιρο τὸ σιχηρὸ ἰδιόμελο τοῦ Γερμανοῦ:

*Δεῦτε ἀγαλλισώμεθα τῷ Κυρίῳ,
τὸ παρὸν μυστήριον ἐκδηλοῦμενοι. Τὸ
μυστήριον τοῦ φραγμοῦ διαλέλται, ἡ
φλογὴν ρουφαία τὰ νῶτα δίδωσι, καὶ τὰ
Χερουβὶμ παραχωρεῖ τὸ ἐξύλου τῆς ζωῆς.*

Ὁ Ἀνατόλιος, σὲ ἄλλο σιχηρὸ ἰδιόμελο, ξεκινᾷ ἀπὸ τὸν Ματθαῖο, σὲ σημειο πού ἀναφέρει σὲ τοὺς Μάγους, γιὰ νὰ καθορίσει εἰδικὰ τὰ δῶρα τους. Ἐνα δύσκολο ἄθλημα ὑπερφυσικὸ πάει στὴν πύλη τοῦ Σπηλαίου. Ἀπὸ τῆς λέξεως τοῦ Ματθαίου:

*Ἰδοὺ Μάγοι ἐξ Ἀνατολῶν (β', 1) ..
καὶ ἀνοίξαντες τοὺς θησαυροὺς αὐτῶν
προσηύγκαν αὐτῷ δῶρα, χρυσόν καὶ
λίβανον καὶ σμύρναν (β', 11).*

προχωρεῖ ὁ ὑμνογράφος στὸν καθορισμὸ τῆς προσφορᾶς τους:

*Ἐξ Ἀνατολῶν ἐλθόντες Μάγοι,
προσκύνησαν Θεὸν ἐνανθρωπήσαντα
καὶ τοὺς θησαυροὺς αὐτῶν προθύμως
ἀνοίξαντες, δῶρα τίμα προσέφερον
δόκιμον χρυσόν, ὡς βασιλεὺς τῶν αἰώνων
καὶ λίβανον, ὡς Θεὸς τῶν δλων
ὡς τριήμερος δὲ νεκρῷ, σμύρναν τῷ
Ἀθανάτῳ.*

Μήπως τὸ «Δόξα ἐν ὑψίστοις» τῶν Ἀγγέλων, πού τὸ διηγεῖται ὁ Λουκάς (κεφ. β' 13 καὶ 14), δὲν εἶναι ἀπὸ τοὺς πρῶτους χριστιανικοὺς αἰῶνες τὸ ἀρχικὸ κίνητρο ποιητῶν καὶ μουσικῶν γιὰ τὸν αἶνον τοῦ Θεοῦ καὶ σὰ ὑμολογικὰ τοὺς ἄσματος;

Στοὺς στίχους τοῦ Ἰωάννη τοῦ Μοναχοῦ ἀντιφενγγεῖται ἀπὸ τὸ ἴδιον τῆς τὸ βρόφος ἡ Θεοτόκος καὶ ἐξαίρεται ὁ Ἰδρυτὴς μιᾶς θρησκείας, πού τὴν πιστεύει ὁ ὑμνογράφος.

Εἶπε ἡ φωνὴ τῶν Ἀγγέλων (Λουκάς, β' 12):

*Ἐδρῶστε βρόφος ἐσπαργανωμένον
καίμενον ἐν τῇ φάτιν.*

Ἡ φωνὴ τοῦ ὑμνογράφου δὲν ὑπῆρξε ἀπλὰ ἓνας ἀντίλαλος. Εἶδε τὰ «σπάργανα» καὶ τὴ «νηπιότητα» μαζί μὲ τὸν συμβολισμό τους. Ἀ-

πάντησε μὲ μιὰν ἐράσμιαν εἰκόνα, μέσα σὲ μιὰν ἀνεξάντλητη ἐρμηνεία τῆς:

*Βρόφος τίκεται ἐξ αὐτῆς ὁ παντέ-
λειος Θεός· καὶ διὰ τόκου παρθέναν
σφραγίζει, σιρὰς ἀμαρτημάτων λύων
διὰ σπαργάνων· καὶ διὰ νηπιότητος τῆς
Εὐας θεραπεύει τὰς ἐν λύπαις ὠδύνας.*

Τίποτα δὲν λοχναίξει καὶ δὲν διαπληκτίζεται μέσα στοὺς στίχους αὐτοὺς. Εἶναι στὴν ὥρα τῆς θρησκευτικῆς διαθέσεως, πού κάνουν τὰ δάχτυλα τοῦ δεξιοῦ χεριοῦ νὰ σχεδιάζουν τὸ σταθερὸ σταυροκόπημά τους.

Ὁ Ὁρθρος πηγάζει ἀπὸ τὴ Χριστουγεννιάτικη Νύχτα. Ὁ Ὑμνος τῶν Ἀγγέλων εἶναι δοξολογία κατανυκτικὴ, πού σὲ ὅλη τὴ χρονιά παίρνει τὸν τύπο τῆς, μέσα σὲ χαράματα, σὲ χρονικὸ διάστημα πρὶν ἀπὸ τὴν αὐγή.

Καθὼς προηγούνται οἱ Ὁρες, τῆς 24ης Δεκεμβρίου, πού συνοψίζονται στὴν πρώτη, στὴν τρίτη, στὴν ἑκτη καὶ στὴν ἑνάτη, καὶ ἀκολουθεῖ ἡ ἀθόρυβη στιγμή τοῦ Μεσονυκτικοῦ, ἡ ψυχὴ εἶναι ὅλη συνεπαρμένη ἀπὸ τὴν προσευχὴ. Γι' αὐτὸ καὶ πλεονάζουν τὰ διαβάσματα, κατὰ τίς Ὁρες αὐτές, τῶν Ψαλμῶν καὶ τῶν Προφητειῶν. Στις Ὁρες ἡ προσευχὴ εἶναι λιγώτερο λειτουργικὴ, ἡ λαοεῖα γίνεται σχεδὸν προσωπικὴ, καθὼς μάλιστα παρακολουθεῖται καὶ ἀπὸ λιγώτερος πιστοὺς. Στις Ὁρες, ἡ ἀνατολὴ τοῦ ἡλίου, τὸ πρωῒ, ἡ μεσημβρία, τὸ ἀπόγευμα, βρίσκουν τρόπο νὰ προστεθοῦν στὴν ἑσπερινὴ καὶ στὴν ὀρθρινὴ θυσία, μαζί μὲ τὸ Μεσονυκτικὸ τῆς 3ης πρωΐνης, καὶ ἔτσι ν' ἀποτελέσουν ἓνα πλήρες προσευχητικὸ εἰκοσιτετράωρο. Μὲ τὸν τρόπο αὐτὸ θὰ ἐννοήσουμε ἀπὸ πόσο βάθος ψυχικὸ, ἀπὸ ποιά ἐγκυατα θρησκευτικῆς διαθέσεως, ξεκινᾷ ἡ χριστιανικὴ λαοεῖα γιὰ νὰ φθάσει στὴν Ἀκολουθία τοῦ Ὁρθρου, πού προετοιμάζει τὸν ἱερέα γιὰ τὴν προσκομιδὴ, τὴ συναπτόμενη πρὸς τὴν ἱερὴ λειτουργία, πού κορυφώνεται σὲ

μυστήριο της Θείας Εucharιστίας, γύρω από το οποίο, θαρρείς, ολοιπές Ακολουθίες περιστρέφονται. Συναντούμε κάποτε σε συνέχεια τον ίδιο ύμνογράφο. Έτσι ο Γερμανός Όμοιογότης, Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως, του Ζ' αιώνα, έμελώδησε στιχηρά της ένάτης ώρας και έσπέρια άσματα και άφιερώσεις στη Λιτή έως τα Άπόστιχα της Ακολουθίας της Γεννήσεως.

Θ' άρχίσουμε τον Όρθρο των Χριστουγέννων από τον άνώνυμο ύμνογράφο. Μέσα στην άνωνυμία του αυτή, καθώς δεν περιέσσαν οι αιώνες τ' όνομά του — τα τόσο πολλά όνόματα — παραμένει μυστικός σε όλο το πλάτος της λέξεως, ένας εύλαβής, καθώς το θέλησε, και τίποτ' άλλο. Δίπλα στο χριστιανικό τραγουδι του, δεν έχουμε τ' όνομα του θρησκευόντος τραγουδιστή. Ή υπερφυσική ψυχολογία του υποτάχθηκε στη γλώσσα της ψυχής του. Πραγμαματοποιεί την αλήθεια όχι σαν ένας πληθωρισμός υποκειμένου μόνο, αλλά άγκαλιάζοντας το αντικείμενό του. Έχει άπογυμνωθεί από κάθε φορτική γνώση, ίδιος από εκείνη που τη φέρουν τα έξωτερικά αίσθητήρια. Ο άνώνυμος ύμνογράφος είναι μόνο πνευματική όντότητα. Το ποιητικό θέμα του ένα μόνο ξέρει: την ψυχική διέγερση.

Ο άνώνυμος λοιπόν που έγραψε τα τρία Καθίσματα στην άρχή του Όρθρου των Χριστουγέννων — που κάποιον τον κατονομάζουν, άλλ' αυτό δεν είναι βέβαιο — δραματίζεται συνεχώς άγρυπνος. Είναι ένας τέλειος ήσυχαστής: είναι ο χριστιανός. Το πρώτο Καθίσμα άποτεινεται στους πιστούς και είναι περιγραφή της Γεννήσεως:

Αδύτα ἴδωμεν, πιστοί, πού ἐγεννήθη ὁ Χριστός· ἀκολουθήσωμεν λοιπόν ἐνθα ὁδεύει ὁ Ἀστήρ, μετά τῶν μάγων ἀνατολῆς τῶν βασιλέων.

Με το δεύτερο Καθίσμα, που είναι εξόμνηση της παρθενίας, άπευθύνεται στην Παναγία:

Τί θαυμάζεις, Μαριάμ, τί ἐκθαμβείσαι τῷ ἐν σοί; διὲ ἄχρονον νῦν χρόνον ἐγέννησα φησί, τοῦ τιμωμένου τήν σύλληψιν μὴ διδασχέσθαι.

Το τρίτο Καθίσμα αναφέρεται στο Χριστό και άπαντά σε δογματικά έρωτήματα γιά την ενσάρκωσή του:

Ὁ ἀχώρητος παντί πῶς ἐχωρήθη ἐν γαστρὶ; ὁ ἐν κόλποις τοῦ Πατρὸς πῶς ἐν ἀγκάλαις τῆς μητρός; Πάντως ὡς οἶδεν, ὡς ἠθέλησε καὶ ὡς ἠδόκησεν.

Έτσι, καθώς προηγείται άπ' αυτά η πρώτη και δεύτερη στιχολογία και ο Πολυέλεος, είναι πηδήματα της ψυχής προς το υπέρτατο Όν, είναι όχι μόνο επίγνωση του θείου, αλλά ένωση με το θείο. Ποτισμένος από το έρημητικό πνεύμα ο άγνωστος αυτός χριστιανός ποιητής, δίνοντάς μας τα γεννήματα αυτά της θρησκευτικής του ποιήσεως, παρέμεινε ο θεωρητικός του έρημητισμού, που ποτίζεται από το πνεύμα της ήρεμίας. Έμεινε μακριά από την έκπαυμία, ξεχασε το ίδιο τ' όνομά του, έτσι άκριβώς όπως η θεία οδός είναι άόρατη στον άνθρωπο. Άν δεν ήρθε έως έμας τ' όνομά του, ίδού η έκστασή του, που γίνεται άνάταση δική μας όχι μιá φορά, αλλά κάθε φορά που άκούμε τα Καθίσματα αυτά.

Θά παραλείψουμε τους κανόνες του Κοσμά του Μαύου και του Ιωάννη του Δαμασκηνού, τους άφιερωμένους στα Χριστούγεννα, καθώς και το ώραίο Κοντάκιο του Ρωμανού, που τους έξετάζουμε σε άλλα μας μελετήματα, στα όποια και κατατάσσονται αυτά άνάμεσα σε άλλα έργα των ποιητών τους.

Μεταξύ των δύο Κανόνων της Γεννήσεως του Κοσμά και του Δαμασκηνού και των Αίνων του Άνδρέα του Ίεροσολυμίτη, που τους άκολουθούν, συναντάμε το Ιδιόμελο Έξαποστειλάριο άγνώστου ποιητή:

*Ἐπισκέψατο ἡμᾶς
ἐξ ὕψους ὁ Σωτήρ ἡμῶν,
Ἀνατολή Ἀνατολῶν*

*καὶ οἱ ἐν σκότει καὶ σκιᾷ
εὐρομεν τὴν ἀλήθειαν.*

Είναι τα ίδια τα λόγια του Ζαχαρία, του πατέρα του Προδρόμου, άναφερόμενα στο Χριστό, όπως τα παραθέτει ο Λουκάς (α' 78-79).

Είναι χαρακτηριστικό ότι ο Άνδρέας ο Κρήτης από το πρώτο άκόμα Ιδιόμελό του άπευθύνεται στους πιστούς, και κατόπι παρατάσσει άλλες έννοιες έπουράνιες κι' επίγειες, περιγράφοντας στο τέλος τη Γέννηση του Χριστού:

Εὐφραίνεσθε δίκαιοι, οὐρανοὶ ἀγαλλιάσθε, σκιρτήσατε τὰ ὄρη, Χριστοῦ γεννηθέντος.

Ο ύμνογράφος αποβαίνει αιδός, γιατί ο κίνδυνος της σχολαστικής σκληρύνσεως στο άσμα του εύκολα παρέχεται. Παντού μιá ένεργός φιλοσοφία έκφράζεται, η χριστιανική. Το στίγμα της ύποκρισίας πουθενά δεν χαράζεται στους ύμνους αυτούς.

Έχουμε την ουσία της άντοχής του Χριστιανισμού στα ποιήματα αυτά: την ένότητα όλης της ζωής στην ευδοκία και στην ειρήνη των ανθρώπων. Το δυνατότερο πράγμα του σύμπαντος για τον ύμνογράφο είναι το κήρυγμα της θρησκείας του:

Ὁ Πατὴρ εὐδόκησεν· ὁ Λόγος σὰρξ ἐγένετο· καὶ ἡ Παρθένος ἔτεκε θεόν· ἐνανθρωπήσαντα· Ἀστὴρ μηνύει· Μάγοι προσκυνοῦσι· ποιμένες θαυμάζουσι· καὶ ἡ κτίσις ἀγάλλεται.

Οι ίδιοι παράγοντες της Γεννήσεως, όπως τους πλησιάζει η χριστιανική όραση, που είναι και έξειδικευμένη στην όπτική του ύμνογράφου των Αίνων. Άλλά και η θρησκευτικότητα του άσματοποιού αυτού — όπως και όλων των άλλων — έρχεται με μιá προσταγή: επιτάσσει τον ποιητή να υπακούει σε μιá δύναμη που είν' έξω από τον έαυτό του. Αδύτη η ύποταγή γίνεται κατά τον περιεργότερο τρόπο ο έσωτερικώτερος έαυτός του.

Τ' άλλα δυό παρακάτω Ιδιόμελα στρέφονται προς την Παναγία. Προχωρεί προς τον Ιλιγγο και τη δύναμη

του θαύματος ο ύμνωδός, όταν άπευθύνεται στη Θεοτόκο, με τις λέξεις:

Θεοτόκε Παρθένε, ἡ τεκοῦσα τὸν Σωτήρα, ἀνέτρεψαί μὴν πρώην κατάραν τῆς Εὐας, διὲ μήτηρ γέγονας τῆς εὐδοκίας τοῦ Πατρὸς.

Σύστημα ζωής και θρησκεία που είναι βέβαιη και δεν βασίζεται ποτέ στο φόβο ή στη βία, γιατί τότε γρηγορά θα εξαφανιζόταν. Μιά άπροσδιόριση και ασύλληπη ψυχική ένέργεια, βασιζόμενη στην πίστη, μάς φέρνει πλησιέστερα στο Θεό. Είναι τόσο άπόλυτο το «σήμερον» του ύμνογράφου και φέρνει στους ανθρώπους της γής τις «δυνάμεις των ουρανών», ώστε, γράφοντάς το, έθετε τη Φάνη της Γεννήσεως στην καρδιά της σημερινής ζωής και άτένιζε αίσιοις ο ίδιος στην καλύτερη Αύριο της ψυχής του και της Άνθρωπότητας. Τα σύμβολα της έποχής του τα χρησιμοποίησε άρμοδιώτατα ο ύμνωδός:

Σήμερον ὁ ἀναρχος ἀρχεται καὶ ὁ Λόγος σαρκοῦται· αἱ δυνάμεις τῶν οὐρανῶν ἀγάλλονται καὶ ἡ γῆ σὺν τοῖς ἀνθρώποις εὐφραίνεται. Ἡμεῖς δὲ ἀκαταπαύτως βοῶμεν· Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ...

Έτσι παρασκευάζεται, προανακρούεται η Μεγάλη Δοξολογία των Χριστουγέννων. Δεν θα προχωρήσουμε όμως μαζί της στη λειτουργία. Θά παραμείνουμε και πάλι στον Όρθρο, έτσι όπως τον φαναστήκαμε στην όρθρινή κωδωνοκρουσία. Θά σταθούμε φυσικά σ' ένα σημείο του Ναού και θ' άπομονωθούμε, μετέχοντας σε ό,τι πνευματικώτερο έχει η μυσταγωγική αυτή Ιεροτελεστία του Όρθρου. Θά γυρίσουμε και πάλι στους Κανόνες, να τους ίδούμε στο ύψος της Γεννήσεως, γυρνώντας από τους έγκωμιστικούς Αίνους, καθώς τους ψάλλονται σε άντιφωνία, ή τα προσαρμωστικά ρυθμικά Προσόμοια.

Με τους ψαλλόμενους δύο κανόνες των Χριστουγέννων, που

τοὺς παραλείπουμε, ξαναζει μιά μεγάλη Χριστιανική εποχή, πού ἐρχεται ἀπὸ τὰ βάθη τῶν αἰώνων: τὴ διηγούνται οἱ ἀναμμένοι πολυέλαιοι, τὸ μύρο τοῦ λιβανωτοῦ. Σ' αὐτὴ τὴν ἀτμόσφαιρα τοῦ ἀρωματισμένου θυμιάματος ζῇ ἡ ὑποβολὴ τοῦ ἐκκλησιασματος: ἐταί οἱ αἰῶνες ἀνασταίνονται.

Ἰδιαίτερα μᾶς σταματᾷ στὸν Ὁρθρο ὁ Πρωτοψάλτης, εἶσι ὅπως μὲ ταπείνωση σκύβει, ἐνῶ τὸ φῶς τῶν κεριῶν μέσα σὶδ σκοτάδι κάνει πιὸ χρυσαφένια τὰ μωσαϊκά. Ἡ μεταρσίωση του, καθὼς μελῶδει, μεταδίνεται σιτοὺς πιστοὺς. Ὅπως ὁδηγεῖ τὸν χορὸ «χειροσέλων» μᾶς πηγαίνει πρὸς τὸ θεῖο ὁλόισα. Τὸ σωστὰ ἐκτελεσμένο μέλος εἶναι ἡ φωνὴ τῆς ἐπαγγελίας. Καθὼς μελετᾷ τις Καταβασίες τοῦ Ὁρθρου εἶναι ὅλος μιά ψυχικότητα, μέσα στὴν ὠχρὴ ταπείνωσή του.

Ἀρχίζει πρῶτα πανηγυρικά τὸν Κανόνα τοῦ Κοσμᾶ τοῦ Μαΐουμα:

Χριστὸς γεννᾶται, δοξάσατε

Κι' ὕστερα τὸν κανόνα τοῦ Δαμασκηνοῦ, μὲ τὴν ἴδια λαμπρότητα:

Ἔσωσε λαὸν θαυματουργῶν Δεσπότης.

Κάθε ᾠδὴ τοῦ πρώτου κανόνος τὴ διακόπτει ἡ ἀντίστοιχη τοῦ δευτέρου. Δὲν εἶναι τυχαῖο τὸ ὅτι περιελήφθησαν στὴν ἐορτὴ τῶν Χριστουγέννων οἱ κανόνες αὗτοι, γιατί σιτοὺς δύο αὐτοὺς ὕμνογράφους πολλὰ ἀφείλει ἡ ποίηση τῶν κανόνων καὶ τῶν ἁσματικῶν Ἀκολουθιῶν.

Απὸ τοὺς πρώτους ὕμνους, πού μπορούμε νὰ τοὺς συσχετίσουμε μὲ τὸν Ἰησοῦ καὶ τὴν Θεοτόκο, εἶναι ὁ «Ὑμνος» τοῦ Συνεσίου, πού ἐξῆσε στὰ τέλη τοῦ 4ου αἰῶνα, κι' ἐγράψε 10 ἐκκλησιαστικοὺς λυρικοὺς ὕμνους. Ἀπηχεῖ ὑψηλὴς ἀναζητήσεις καὶ ὕμνει τὸ μεγαλεῖο τοῦ Θεοῦ μέσα σὲ μιά δογματικὴ αὐστηρότητα. Παραπέμπω σὲ μερικοὺς στίχους, πού μᾶς ἐνδιαφέρουν ἐδῶ, τοῦ Ε' μέρους τοῦ «Ὑμνου» τοῦ Συνε-

σίου, στίχ. 1-11. Οἱ 10 αὗτοι «Ὑμνοι» ἔχουν δημοσιευθῇ καὶ στὴν «Anthologia Graeca Carminum Christianorum» (σελ 3-23). Ἀναφέρω αὐτοὺς τοὺς στίχους:

*Ὑμνοῦμεν κοῦρον νύμφας,
νύμφας οὐ νυμφευθείσας
ἀνδρῶν μοιραῖαις κοίταις.
Ἀρρητοὶ Πατὴρ δὲ βουλαὶ
ἐσπεραν Χριστοῦ γένναν,
ἀ σμυρὰ νύμφας ὥδεις
ἀνθρώπου φῆνεν μορφάν,
ὅς θνητοῖσι πορθευτὰς
ἦλθε φωτὸς παγγαίου
ἀ δ' ἄρρητός σεν βλάστα
αἰώνων οἶδα ρίζαν.*

Δὲν πρέπει νὰ μᾶς διαφύγουν καὶ τὰ «Χριστιανῶν ἐπιγράμματα» τῆς Παλατινῆς Ἀνθολογίας.

Στὸν α' τόμο, τμήμα 1ο, τῆς Παλατινῆς Ἀνθολογίας, συναντᾶμε τὸ 20 «Εἰς Δεσπότην Χριστὸν» τοῦ Κλαυδιανοῦ, ὅπου ὑπερισχύουν τὰ πολλὰ ἐπίθετα.

Τὸ 21 εἶναι μονόστιχο, ἐπίσης «Εἰς τὸν Χριστόν».

Τὸ 37 «Εἰς τὴν Χριστοῦ Γέννησιν» τοῦ Ἀγαθίου Σχολαστικῶ:

*Σάλπιγγες, στεροπαί, γαῖα τρέμει· ἄλλ' ἐπὶ μήτηρ
παρθενικὴν κατέβης ἄσπορον ἔχνος ἔχων.*

Ἐπίσης τὸ 38 καὶ τὸ 40.

Ὅλα τὰ θεῖα πρόσωπα καὶ τ' ἀνθρώπινα καὶ ὁ τόπος τῆς Γεννήσεως κλείνονται σὲ ἄλλα ἐπιγράμματα τοῦ Ἀγαθίου Σχολαστικῶ. Τὸ 39 ἀφιερώνεται «Εἰς τοὺς ποιμένας καὶ τοὺς ἀγγέλους». Τὸ 41 «Εἰς τοὺς Μάγους». Τὸ 42 «Εἰς τὴν Βηθλεὲμ». Τὸ 43 «Εἰς τὴν Ραχὴλ» εἶναι μιά δραματικὴ ἐρωταπόκριση.

Ἀκόμα τὸ 115 ἐπίγραμμα «Εἰς τὴν Θεοτόκον» καὶ τὸ 122 «Εἰς τὴν Θεοτόκον βασιτάζουσιν τὸν Χριστόν» τοῦ Μιχαὴλ Χαρτοφύλακος εἶναι ὁμνητικοὶ στίχοι πρὸς τὴν Παναγία.

Στὸν γ' τόμο, τμήμα 4ο, στὰ «Προτρεπτικὰ Ἐπιγράμματα» μᾶς σταματᾷ τὸ 103 Ἀδελφὸ ἐπίγραμμα, ἀπὸ

τὸ ὁποῖο ἀποσποῦμε κάποιους χαρακτηριστικοὺς στίχους:

*Ἔσχηκα Χριστοῦ σπαργάνων
μικρὸν μέρος
Δίδως ἐκ τῆς τοῦ Χριστοῦ φάτιγης.
Οἱ τόνδε προσκυνοῦντες εὐσεβεῖ νόῳ
καὶ τῷ λόγῳ φέροντες ὕμνον εὐμενῇ,
εὐχεσθε κάμοι.*

Τρεῖς εἶναι οἱ μεγάλοι ὕμνητές τῶν Χριστουγέννων: Ρωμανὸς ὁ Μελωδός, Κοσμᾶς ὁ Μαΐουμα καὶ Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός. Ὁ πρῶτος συνθέτης Κοντακίων καὶ οἱ ἄλλοι δύο κανονογράφοι.

Στὰ Μηναῖα ὑπάρχουν πολλοὶ χαρακτηρισμοὶ γιὰ τοὺς τρεῖς αὐτοὺς ὕμνογράφους, στὰ στιχηρὰ ἰδίως προσόμοια τοῦ Ἑσπερινῶ τῆς ἐορτῆς τῶν, πού ἔχει ὀρισθεῖ: τοῦ Ρωμανοῦ στὴν 1η Ὀκτωβρίου, τοῦ Κοσμᾶ στίχ 14 Ὀκτωβρίου καὶ τοῦ Δαμασκηνοῦ στίχ 4 Δεκεμβρίου. Ἀπ' αὐτοὺς τοὺς χαρακτηρισμοὺς ἀποσπῶ ἕναν γιὰ τὸν καθένα: ὁ Ρωμανὸς ὀνομάζεται «μελουργὸς κιθάρα» ὁ Κοσμᾶς «λύρα ἡ ἐνθεος» καὶ ὁ Δαμασκηνός «σάλπιγξ καλλικέλαδος».

Οἱ ποικιλῶνται οὗτοι ὕμνο-γραφικοὶ θησαυροὶ τῶν Χριστουγέννων εἶναι, ἐκτὸς ἀπὸ τὴν χριστιανικὴν τοὺς νομοτέλεια, καὶ ἀνυσύνθεση ἑλληνικῶν κειμένων. Ὁ χριστιανὸς ὕμνογράφος ζωντανεῖ ἀρχαιότροπα κείμενα. Ἐννοῶ τὴν κλασσικὴν συμμετρίαν, τὴν ἀναλογία τῶν συλλογιστικῶν κατασκευῶν. Χριστιανικὴ σύλληψη καὶ ἑλληνικώτατη σύνταξη—ὁμολογούμενα καὶ ποτὲ ἀντιλεγόμενα.

Σοβαρὴ καὶ πατροπαράδοτη ἡ ἐκκλησιαστικὴ ποίηση, ἔχοντας ξεπεράσει τὰ ὅρια τῆς χαλαρώσεως μὲ τὴν ἀποφασιστικὴν συγκέντρωσή της, δὲν παρουσιάζει κομμιὰ μετὰπτωση ἀπὸ τὸ ὑψηλὸ σὺ κοινότοπο. Ποίηση πού ἔχει τὸ προμελετημένο στὴν ὑποβολή, πού κατακτᾷ τὸν ρυθμὸ τὸν ἀνταποκρινόμενο στὴ θρησκευτικὴ διάθεση, ἀπαιτεῖ πάντα τὴν ἐσωτερικὴν δράση τὴν ὥρα πού ἐρχεται σ' ἐπαφὴ μὲ τὸν ἄνθρωπο.

Ἡλεκτρίζεται ἀπὸ ἓνα δυσνησμό, πού δὲν κυμαίνεται ποτὲ στὴν ἀβεβαιότητα. Ἡ ἀνωση τῆς ποιήσεως αὐτῆς εἶναι κλασσικὴ. Ἀπομακρυνόμενὴ ἀπὸ τὸν κόσμο τῶν πραγμάτων, ποτὲ δὲν χάνει τὸν πλοῦτο της, καθὼς συμβαίνει μὲ τὴν ποίηση ἄλλων τάσεων.

Ἡ ἐσάφη μας μὲ τὴν Ὑμνογραφία μᾶς φέρνει πάντα τὴ συνοίσθησιν τῶς ἡ ἀληθινὴ ποίηση στεκεται πολὺ ψηλότερα ἀπὸ τὸν πεζὸ λόγο. Νὰ μὴ ζητήσουμε ν' ἀλλοустεύσουμε τοὺς ὕμνους αὐτοὺς μὲ ἐκτενέστερη ἐρμηνεία. Δὲν μπορεῖ νὰ τοὺς ὁλαργέψουμε ἀπὸ τὸ ἐκπληκτικὰ συμπυκνωμένο ὕψος τοὺς. Τὰ κριτήρια τοῦ μέσου ἀνθρώπου ἡ τοῦ μορφωμένου ἀναγνώστη γίνονται κριτήρια τὸ περισσότερο τοῦ πιστοῦ, πού δὲν τὸν φθείρει ἡ ἀμφιβολία καὶ δὲν τὸν πορνοῦει ἡ ἀρνηση. Ἔτσι ὁ πνιγρὸς γοῖφος τῆς ζωῆς λύνεται ταυτόχρονο μὲ τὸ οὐνορρασιτικὸ αἰνίγμα τῆς ποιητικῆς τέχνης, καθὼς πανίερα ὑποβοηθεῖ ἡ πίστις.

Δ Ι Η Γ Η Μ Α

Τὰ κλωσσόπουλα

Του SHEN TSUNG-WEN

(Από το

«Chinese Earth», εκδ. George Allen and Unwin, Λονδίνο

Μετάφραση Chung-Ti και Robert Payne)

«Ο Σιν Τσουνγκ - Βέν είναι σήμερα ένας από τους πιο γόνιμους συγχρόνους συγγραφείς της Κίνας και θεωρείται ο μεγαλύτερος στιλίστας της εποχής του. Παιδί ο Σέν Τσουνγκ - Βέν ακολούθησε το σύνταγμα του πατέρα του, είδε εκατοντάδες εκτελέσεις, και έμαθε τι είναι μαρτύριο, γενναιοσύνη και

βλακεία. Όλα αυτά βρίσκονται πίσω από την απλή, ανθρωπινή ιστορία του κοινού στρατιώτη που βρέθηκε στους επαναστατικούς πολέμους. Άργότερα ο Σέν έζησε σε μεγάλη φτώχεια, όταν προσπαθούσε να επιβληθεί ως συγγραφέας' αλλά και τώρα που έχει επιτύχει πιά, έχει πάντα την καρδιά ενός αγρότη.

1550

Αλλοτε ήταν γεωργός, όταν όμως ήρθε η Έπανάσταση, έγινε παραμάγειρας και η μόνη του δουλειά ήταν να μην αφήνει τη φωτιά να σβήσει, να κουβαλά νερό και να σηκώνει βρεσιά φορτία στις πορείες. Ήταν πολύ ψηλός, με μακριά πόδια, μακριά χέρια, άσυνήθιστα μεγάλη μύτη και πλούσια γένεια που ξεφύτρωναν σαν μπλεγμένα αγριόχορτα και πετούσαν προς όλες τις κατευθύνσεις, γιατί τα έκοβε συχνά και μόνο αυτό τα εμπόδιζε να κρέμονται προς τα κάτω. Από τα πλούσια γένια του θα φανταζόταν κανείς πως ήταν τουλάχιστον στρατηγός ή στο κάτω-κάτω αντι-στράτηγος και είναι αλήθεια πως πολλοί άνθρωποι είναι γνωστό ότι έφτασαν σε άνωτάτα αξιώματα από κάποιον ιδιαίτερο χαρακτηριστικό του σώματός τους. Ο Χούι Μίνγκ όμως ήταν ένας παραμάγειρας, που φρόντιζε τη φωτιά, και ποτέ δεν είχε πάρει καμιά μεγάλη θέση επειδή είχε πλούσια γένεια.

Άντικειμένου 33 Δόχο του 47ου Συντάγματος που, όπως θα θυμάστε, έλαβε μέρος στις σκληρές μάχες που έγιναν στα σύνορα του Κβαϊτσόου και του Χουνάν, όταν ο Λαϊκός Στρατός κατευθυνόταν προς τα όρση ανενεργού του Γιουάν Σιχ - Κάι¹. Από τότε είχαν περάσει δέκα χρόνια, ωστόσο εκείνος ήταν ακόμη παραμάγειρας, έκανε όλες τις δουλειές που θα έπρεπε να κάνουν οι παραμάγειροι και έπαιρνε και τον ανάλογο μισθό. Από τη στρατιά όμως που κάποτε είχε προχωρήσει προς βορράν και όλους εκείνους που είχαν λάβει μέρος στην Ένδοξη Ήλιτα του έχθρου, έμεινε μόνο ο

Χούι Μίνγκ και η μεταξωτή σημαία. Είχε τυλίξει τη σημαία προσεκτικά γύρω στο σώμα του σε ανάμνηση της περασμένης του δόξας' κανείς ωστόσο δεν τον πρόσχε, ούτε και ο μέραρχος, και αυτό ίσως συνέβαινε γιατί ήταν πρῶτος και ταπεινός, έκανε καλά τη δουλειά του, και έμεινε πάντα ουσιαστικά ένας καλός άνθρωπος. Τους καλούς ανθρώπους τους κοροϊδεύουν. Όταν τον κοροϊδεύαν, ο Χούι Μίνγκ δεν έδραπε γιατί να θυμώσει' δεν έχανε ποτέ την ψυχραιμία του, και ήξερε ότι θα έμεινε παραμάγειρας ως το τέλος της ζωής του.

Σε κάθε στρατό υπάρχουν στρατιώτες που είναι πολύ κοντοί - αυτοί οι στρατιώτες είναι οι πιο έξυπνοι. Ο Χούι Μίνγκ ήταν ψηλός, και στη συντροφιά αυτή των νάνων φαινόταν ακόμη πιο κοντός. Οι νάνοι άρχιζαν την κοροϊδία και οι άλλοι συνέχιζαν' ο Χούι Μίνγκ με τον καιρό γνώρισε τα μαρτύρια που προσορίζονται για τους κοντούς αυτού του κόσμου. Καί αντί να γίνεται εξυπνότερος με τα πειράγματά τους, γινόταν δλο και πιο κοντός' έμοιαζε με κείνες τις πλατύφυλλες λιτιές που δεν τις ρίχνει κάτω ούτε άερας, ούτε βροχή, ούτε παγωνιά, ούτε καυτερό καλοκαίρι, αλλά μάλλον μοιάζουν να δυναμώνουν με τις αλλαγές του καιρού. Δεν έδινε προσοχή στα πειράγματά τους, μόνο όνειρευόταν ένα απέραντο δάσος κοντά στα σύνορα, όπου οι άνθρωποι ζούσαν χωρίς στρατιωτικούς κανονισμούς και όπου δεν υπήρχαν ούτε παράσημα, ούτε υπολοχαγοί, ούτε χρήματα, ούτε κοντά πειράγματα, ούτε κακοί άνθρωποι. Το όνειρο αυτό είχε αρχίσει από καιρό. Ο Διοικητής, στρατηγός Τσάι-Γιέ, είχε μιλήσει για τα απέραντα δάση κοντά στα σύνορα της Κίνας όπου θα στρατοπέδευαν για να προστατεύσουν τη χώρα, να καλλιεργήσουν την άγονη γη, να παραγάγουν τρόφιμα και να αναλάβουν έργα μετέρασια εδύνη.

Ο Χούι Μίνγκ τα όνειρευόταν όλα αυτά. Ήξερε πως εκεί θα γίνονταν γιορτές για το Νέο Έτος και πολλά

1. Ύστερα από την πρώτη Έπανάσταση στα 1911, ο δρ. Σούν Γιατ - Σέν παραιτήθηκε από πρόεδρος της νέας Δημοκρατίας και την ανέθεσε στον Γιουάν Σιχ - Κάι, που αργότερα σφάφηκε έναντι των Δημοκρατικών. Στα 1915 ο Γιουάν Σιχ - Κάι προσπάθησε να ανακηρυχθεί Αυτοκράτορας, αλλά ο διοικητής του Γιουάν επαναστάτης έναντι του. Πιθανόν ο αυτόν τον Λαϊκό Στρατό ν' αναφέρεται ο Σέν Τσουνγκ - Βέν. Ο Γιουάν αναγκάστηκε να αφήσει τις φιλοδοξίες του και πέθανε θάτερα από λίγο.

άλλα πανηγύρια. Θά υπήρχαν περίπολοι και συνοριακά φυλάκια και μάχες και καπνός, αλλά εγώ θά ήταν πολύ διαφορετικά από τὸ στρατό. "Αν κανένας τὸν ρωτοῦσε γιατί τὸ εἶδος αὐτὸ τῆς ζωῆς τοῦ φαινόταν πιὸ εὐχάριστο ἀπὸ τὸν προβεβασμὸ ἢ τὰ χρήματα, δὲν θά μπορούσε νὰ τοῦ ἀπαντήσει. Εἶχε ἀκόμα τυλιγμένη γύρω στὴ μέση του τὴ μεταξωτὴ σημαία. Μιὰ ἡμέρα ἴσως νὰ μοῦ χρησιμεύσει, σκεπτόταν. Καὶ ὅταν θάρθῃ αὐτὴ ἡ μέρα, θά ξέρω ἀκριβῶς τί θά τὴν κάνω.

Ἰσως καὶ ἡ σημαία νὰ εἶχε κάπως συντελέσει στὸ νὰ τὸν θεωροῦν τραλλό, καὶ σιγὰ σιγὰ ἄρχισε νὰ τὸ καταλαβαίνει καὶ αὐτὸς καὶ μιλοῦσε σπάνια γι' αὐτήν, ἐκτός ὅταν ἦταν μόνος του.

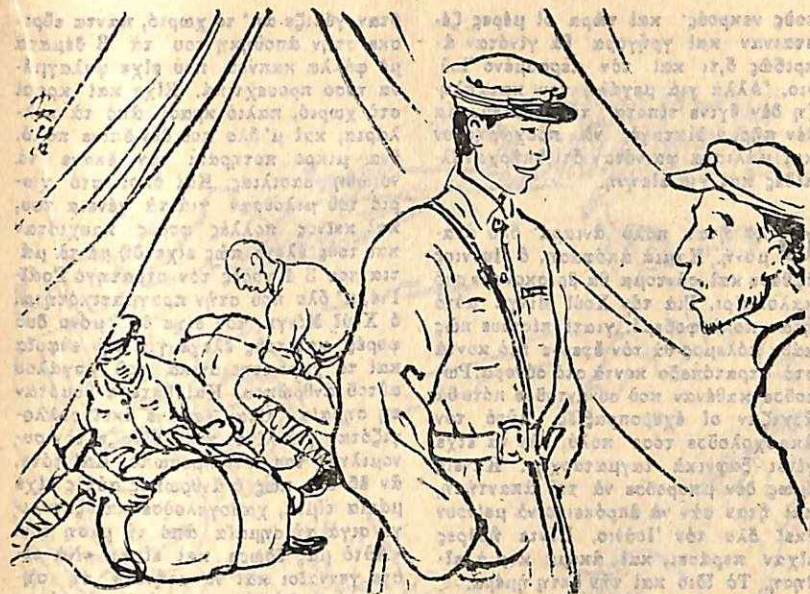
Μιὰ μέρα ὁ 33ος Δόχος μεταφέρθηκε στὸ Χουαντιρόου, ὅπου ἐπρόκειτο νὰ πολεμήσῃ ἐναντίον τοῦ στρατοῦ ἐνὲς ἀντιεπαναστατικῆς στρατηγού. Ὁ Χοῦϊ Μίνγκ δέχθηκε τὴν εἰδηση αὐτὴ ὅπως καὶ ἔλεγε τὶς ἄλλες εἰδήσεις. Ἦταν δέκα χρόνια στὸ στρατό καὶ ὅλο αὐτὸ τὸ διάστημα δὲν εἶχε δῇ τίποτα ἄλλο ἀπὸ πόλεμο. Οἱ στρατιῶτες πέθαιναν καὶ οἱ ἀνέμοι τοῦ προδιέδξαν. Ὁ Κομφούκιος εἶπε: «Οἱ εὐγενεῖς δὲν πρέπει νὰ κόβουν κρέας μὲ τὰ δικὰ τους χέρια», ἀλλὰ ὁ Χοῦϊ Μίνγκ δὲν εἶχε διαβάσει ποτὲ Κομφούκιον καὶ δὲν καταλάβαινε ἀπὸ σάτιρα. Οἱ πόλεμοι δὲ γίνονταν γιὰ νὰ μπορέσῃ νὰ διαδοθῇ στὴ χώρα ἡ συμπόνοια, ὅπως γίνονταν γιὰ νὰ ἐνοποιηθοῦν τὸ Κόμμα ἢ γιὰ νὰ μεταφερθῇ κάπου ἄλλου ἡ πρωτεύουσα — γίνονταν χωρὶς κανένα λόγο ἢ μᾶλλον γίνονταν γιατί ἕνας μέραρχος ἔλεγε: «Προχωρήστε ἐναντίον τοῦ ἐχθροῦ, καὶ θά πέσετε τριῶν μηνῶν μισθό.» Ἀκριβῶς ἔτσι, τίποτ' ἄλλο.

Ἐφθασαν στὸ μέτωπο καὶ ὁ Χοῦϊ Μίνγκ ἦταν ἀκόμη παραμάγειρας. Ὅλα ἦταν ἱτοιμα — τὰ τρία ζευγάρια πέδιλα ποὺ εἶχε ὀράνει, τὰ σκονινιὰ, τὰ τανκεδάκια δοχεῖα καὶ τὰ πακέττα μὲ τὰ φύλλα τοῦ καπνοῦ. Εἶχε ἀκόμα προμηθευτὴ καὶ μιὰ τσακμακώπειρα γιὰ ν' ἀνάδῃ τὴ φωτιά. Ἦταν φανε-

ρὸ πὼς ὁ πόλεμος θάρχιζε σύντομα. Μαγάλα φορητὰ ἀμάξια μὲ πυρομαχικά περνοῦσαν πάνω κατω καὶ οἱ τροχοὶ τοὺς βοθίζονταν βαθειὰ στὴ λάσπη καὶ ὁ Χοῦϊ Μίνγκ, ὅπως καὶ οἱ ἄλλοι στρατιῶτες, διασκεδάζε φωνάζοντας στὰ ἀξιολύπητα ἄλογα ποὺ σκουντεφλοῦσαν μὲ τὸ φορτίο τους. Ὁ ἴδιος σήκωνε στοὺς ὤμους τοῦ φορτίου ποὺ ξεπερνοῦσε τὶς 50 ὀκάδες, πάντα ὅμως τραγουδοῦσε, καὶ ὅταν πάλι δὲν τραγουδοῦσε, μπορούσε κανεὶς ν' ἀκούσῃ τὴ διαπεραστικὴ του φωνὴ νὰ ξεχωρίσῃ δυνατώτερη ἀπὸ τὶς ἄλλες.

Οἱ δύο πτέρυγες τοῦ στρατοῦ δὲν εἶχαν ἀκόμη ἐνωθῇ. Ὁ 33ος Δόχος στρατοπέδευσε σὲ μιὰ λοφοπλαγιά. Καὶ ὅπως γινόταν πάντα, ὁ Χοῦϊ Μίνγκ κουβαλοῦσε νερό, ἔπλενε τὰ λάχανα, ἔβραζε τὸ ρύζι, καὶ ἀν καμμιά φορὰ ὁ διοικητὴς τοῦ βλαβεροῦ ἐξυπνοῦ παίραγμα, ἐκεῖνος χαμογελοῦσε μόνον καὶ ρωτοῦσε πότε θά ἄρχιζε ἡ μάχη. Δὲν ρωτοῦσε γιατί ἔπρεπε νὰ γίνῃ μάχη: γιὰ νὰ σωθῇ ἡ χώρα, γιὰ νὰ χάσῃ κανένας μαυραγορίτης τοῦ πολέμου τὰ κέρδη του ἢ γιὰ νὰ γίνῃ ἐπανάσταση. Καὶ τὸ γεγονός πὼς δὲν ρωτοῦσε τέτοια πράγματα ἔδειχνε ὅτι δὲν ἦταν τόσο κουτός ὅσο νόμιζαν μερικοί.

Ἦταν τρεῖς ἡμέρες τώρα ποὺ εἶχαν στρατοπεδεύσει κοντὰ στὸ μέτωπο. Τίποτα δὲν εἶχε συμβῇ: ὅλα ἦταν ἡσυχία. Ὑποῖτα ἔπὸ τοὺς κόπους τῆς ἡμέρας, ὅταν βράζυαζε, ἐνοιοῦθε κουρασμένος καὶ ἔπαψε σ' ἕνα σπῶρ ἄχυρα καὶ κοιμόταν βαθειά. Ἀργότερα ὅμως ἐξυπνοῦσε. «Ἀραγε, μήπως οἱ φρουροὶ πήραν διαταγές; Μήπως γίνῃ ἀεροπορικὴ ἐπιδρομὴ; Μήπως ἄρχισε κίβλας ἡ μάχη;» Τότε τὸν ἔπιανε μιὰ ἀνατριχίλα καὶ γλυστεροῦσε μέσα στὸ σκοτάδι. Ἐβλεπε ἕνα φρουρὸ νὰ στέκεται σ' ἕνα ὕψωμα ἢ νὰ πηγαινοέρχεται μὲ τὸ ὅπλο στὸν ὦμο. Ἐβλεπε γιὰ νὰ κινήσῃ τὸν φρουρὸ νὰ προσεγγίσει — ὅλοι γνώριζαν τὸν βήχα του — καὶ πολλές φορές ὁ φρουρὸς τοῦ ἔλεγε: «Πᾶς τὸ παραοῦνθημα», καὶ ὁ Χοῦϊ Μίνγκ, μ' ὅλο ποὺ ποτὲ δὲν τὸ ξεχνόυσε, ἀπαντοῦσε πάντα

«Παραμάγειρας Χοῦϊ Μίνγκ». Αὐτὸ ἦταν τὸ δικό του παραοῦνθημα ποὺ τὸ κρατοῦσε πάντα μὲ μεγάλη ἀκρίβεια. Προχωροῦσε σιγὰ πρὸς τὸν φρουρὸ.

«Λοιπόν, τί γίνεται — ἄρχισε ἡ μάχη;»

«Τίποτε ἀκόμα», ἀπαντοῦσε στερεότυπα ὁ φρουρὸς.

«Μοῦ φάνηκε πὼς ἀκούσα τουφεκιάς».

«Θὰ τὸ εἶδες σ' ὄνειρό σου».

«Ὅχι, ἤμουν ἐξυπνός».

Ὁ φρουρὸς γελοῦσε. «Φαντάσματα θά ἦταν!», ἔλεγε καὶ σώπαινε γιὰ λίγο, ἐνῶ ὁ Χοῦϊ Μίνγκ τέντωνε τ' αὐτιά του καὶ ἀκούε προσεκτικὰ μέσα στὴ νύχτα.

Πρόσεξε, γιὰ προσεγγεῖ ἀκούε τίποτα; ρωτοῦσε ὁ Χοῦϊ Μίνγκ, καὶ ἀν δὲν ἔπαυε ἀπάντησιν συνέχισε μ' ἐπιμονή: «Ἐποφιάζομαι πὼς καί τι τρέχει. Ἀκούσα ἕνα ἄλογο νὰ χλιμιντρήν».

«Θάταν ἡ ἀνάσα σου», τοῦ ἀπαντοῦσε ὁ φρουρὸς, καὶ τότε ὅμως ὁ Χοῦϊ

Μίνγκ συνέχισε τὴν κουβάντα του — μιλοῦσε γιὰ τοὺς στρατιῶτες ποὺ εἶχαν σκοτωθῇ, ἢ ἔλεγε κανένα ἀνέκδοτο τοῦ πολέμου. Δὲν γύριζε στὸ κρεβάτι του ὅσο κατάφερε νὰ παίρνῃ μιὰ ἀπάντησιν: καὶ ἐπειδὴ κρύωνε, σήκωνε τὰ μάτια του στὸν οὐρανὸ, ποὺ δὲν εἶχε ἀλλάξει καθόλου.

Δὲν ἀντιπαροῦσε τοὺς πολέμους γιὰ τὸν ὅσον κούραση καὶ πῖνα καὶ μερικές φορές ἔφαγε. Μισὰ του μᾶλιστα εὐχαριστιόταν μὲ τὴν σιγή, τὸν γελοῖο πανικό καὶ τὴ φοβερὴ ἀταξία μιὰς συμπλοκῆς. Ἐλπίζε ὅτι ἡ μάχη θάρχιζε γρήγορα, ἐνῶς ὁ καιρὸς ἦταν καλὸς καὶ οἱ στρατιῶτες χαρούμενοι. Θυμήθηκε τὸν παλαιὸν χρόνον στὸ Αὐτικὸ Χουαί. Ἦταν Ἰουλιὸς καὶ παντοῦ ἦταν σκοτωμένοι: κόκκινα μαρμύγκια σκαρφάλωναν ἐπάνω τους, τὰ κεφάλια τους ἦταν κόκκινα καὶ φουσκωμένα σὰ νεροκολόκυθα, οἱ κοιλιές τους πρησμένες καὶ οἱ πληγὲς ἀνοιχτές. Δὲν τοῦ ἄρεσε νὰ κοιτάζῃ

τους νεκρούς· και τώρα οι μέρες ζέσταιναν και γρήγορα θα γινόταν ακριβώς ότι και τον παρασμένο Ίουνιο. 'Αλλά για μεγάλη του κατάπληξη δὲν έγινε τίποτα· τὰ στρατεύματα δὲν πήραν διαταγὴς νὰ προχωρήσουν και μάλιστα φαινόταν ὅτι δηῆρχαν ἐλπίδες και για εἰρήνη.

Ὅλα ἦταν πολὺ ἀνιάρ· ὅλο ἀναμνή. Κριὰ ἀπόφαση, ὁ Ίουνιος ἔφθανε και σύντομα θὰ βρισκόνταν στό καλοκαίρι. Για τὸν Χούι Μίνγκ αὐτό ἦταν πολὺ φοβερό, γιατί πίστευε πῶς κάθε πόλεμος θὰ τὸν ἔφερνε πρὸς κοντὰ στό στρατόπεδο κοντὰ στό σύννεφο. Ρωτοῦσε καθέναν πού συνάντοῦσε πότε θὰ ἀρχίζαν οἱ ἀχθροπραξίες. Αὐτὸ τὸν ἀπασχολοῦσε τόσο πολὺ, σὰν νὰ εἶχε γίνει ξαφνικὰ ταγματάρχης. Κανείς ὅμως δὲν μπορούσε νὰ τοῦ ἀπαντήσῃ, και ἦταν σὰν νὰ ἐπρόκειτο νὰ μείνουν ἐκεῖ ὅλο τὸν Ίουνιο. Πάντε ἡμέρες εἶχαν περάσει, και ἀκόμα κομμάτι εἰδηση. Τὸ ἴδιο και τὴν ἐκτὴ ἡμέρα.

Αὐτὲς οἱ ἀνιάρὲς ἡμέρες τὸν ἔκαναν ν' ἀδιαφορῇ για τὸ τί γινόταν τὴ νύχτα, και ὅσο περνοῦσε ὁ καιρὸς τόσο λιγότερο μιλοῦσε στό σκοπὸ δταν ἐμπνέοσε τὰ μεσάνυχτα. Αὐτὲς τρε ἡμέρες ὅλη του τὴν προσοχὴ τὴν ἀπασχολοῦσε ἓνα μικρὸ χωριό, ὅπου δὲν δηῆρχε στρατός, γιατί ἡ τοπογραφικὴ μορφή τῆς περιοχῆς ἔκανε περιττὴ τὴν ὑπεράσπισή του. Οἱ χωρικοὶ εἶχαν πᾶσι στὰ βουνά, τώρα ὅμως πού ἡ κατάσταση καλυτέρευε, γύριζαν σιγά-σιγά στὰ ἀγροκτῆματά τους, και πολλές φορές ἔφερναν καλὰθια μὲ αὐτὰ στὰ μονοπάτια τοῦ χωριοῦ και περίμεναν νὰ ἔρθουν οἱ στρατιῶτες νὰ τ' ἀγοράσουν.

Ἐπειδὴ ὁ Χούι Μίνγκ ἦταν παραμάγειρας εἶχε τὴν ἀδεία νὰ βγαίνει ἀπὸ τὸ στρατόπεδο προτοῦ ἀνάψῃ τὴ φωτιά τὸ πρωτ, και· συχνὰ πήγαινε στό χωριό για νὰ φωνίσῃ πράγματα για τὸ λῆχο του ἢ για νὰ πιάσῃ κουδάντα μὲ τίποτα γέρους χωρικοῦς. Ἐκτὲς ἀπ' αὐτό, στό χωριό πούλευσαν και ἓνα νεόπιο καπνὸ. Τὰ φύλλα του ἦταν χρυσὰ και μύριζαν ὠραία. Και

δταν γύριζε ἀπ' τὸ χωριό, πάντα ἀδρισκε στὴν ἀποθήκη του τὰ 3 δέματα μὲ φύλλα καπνοῦ πού εἶχε φυλαγμένα τόσο προσεχτικὰ. Εἶχε και κρασί στό χωριό, παλιὸ κρασί ἀπὸ τὰ καλὰρία, και μ' ὅλο πού δὲν ἔπινε πολὺ, ἓνα μικρὸ ποτηράκι τὸν ἔκανε νὰ νοιώθῃ βασιλιάς. Καὶ ὅλοι στό χωριό τοῦ μιλοῦσαν για τὰ γένεια του, και καίνοσ πολλές φορές καυχιόταν και τοῦς ἔλεγε πῶς εἶχε δὴ μὲ τὰ μάτια του 3 4 φορές τὸν στρατηγὸ Τσάι-Γέ, μ' ὅλο πού στὴν πραγματικότητα, ὁ Χούι Μίνγκ, τὸν εἶχε δὴ μόνο δυὸ φορές· και τοῦς ἔλεγε για τὴν εὐφυα και τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ μεγάλου αὐτοῦ ἀνθρώπου. Καὶ ὅποτε θυμόταν τὴ σημαία. Ὅταν ἔφθανε ἐκεῖ συλλογιζόταν για λίγο και κοίταζε τὸν συνομιλητὴ του στό πρόσωπο. Καὶ τότε, ἂν ἔβλεπε πῶς ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς εἶχε μάτια τίμια, χαμογελοῦσε και ἐστύλιγε σιγὰ τὴ σημαία ἀπὸ τὴ μιση του. «Αὐτὸ μὰς ἔδωσε και εἶπε: «Νὰ εἰστε γενναῖοι και νὰ στῆνετε τὴ σημαία στρε ἐπάλξεις» — αὐτὰ μὰς εἶπε» και ἐνῶ μιλοῦσε, ἔδωκε τὴν πίπα του και ἀρχε νὰ ρουφᾷ ἀργὰ τὸν καπνὸ. «Ἄν δὲν φοβόταν μήπως τὸν τιμωρήσῃ ὁ λοχαγός, θὰ ἔσπινε τὴ σημαία πάνω στό λῆφο, ἔξω ἀπὸ τὸ χωριό. Καὶ τὸν ἴδιο καιρὸ ὅλο σκεπτόταν τὸ στρατόπεδο κοντὰ στό σύννεφο.

Μία μέρα ἓνας χωρικός τοῦ ἔδωσε μίαν κότα, και τὴν πήγε στό στρατόπεδο· σ' ὅλο τὸ δρόμο θυμόταν τὰ λόγια τοῦ χωρικοῦ: «Κάθε μέρα θὰ σοῦ γεννᾷ ἓνα αὐγό». Ἐβαλε τὴν κότα μέσα σ' ἓνα παλιὸ εὐλινό κιβώτιο ἀπὸ πυρομαχικά και τὴ δεύτερη μέρα πραγματικὰ τοῦ ἔκανε ἓνα αὐγό. Τὴν τάξε ρύζι, και περίμενε ἀνυπόμονα τὸ δεύτερο αὐγό, και δταν τὴν τρίτη ἡμέρα γέννησε τὸ δεύτερο αὐγό, ἔκανε νοήματα στὴν κότα σὰν νὰ τῆς ἔλεγε «Πραγματικὰ σὲ θαυμάζω. Συνέχισε τὴν ὠραία σου δουλειά». Κάθε μέρα γεννοῦσε ἓνα αὐγό, και κάθε μέρα πού πήγαινε στό χωριό τὴν ἔπαρνε στὴν ἀγκαλιά του και τὴν ἀφηνε για λίγο για νὰ βρῇ κανένα πετεινὸ. «Ἐτσι κάτι καινούριο μὴνῃς

στη ζωή του και έχασε τον πόλεμο.

«Άρχιος ν' αγαπά την κότα όπως μια μητέρα το παιδί της, και όταν συζητούσε με τους άλλους γι' αυτήν, έμοιαζε με τη μητέρα που παίζει τα παιδιά της. Όταν ξυπνούσαν 20 ή 30 κλωσόπουλα να τρέχουν γύρω στα πόδια του. Όταν ξυπνούσε τα μεσάνυχτα, αφουγκραζόταν με προσοχή — όχι για ν' άκουση τουφεκίες, αλλά μήπως καμιά αγριόγατα είχε έρθει να φάει τ' αυγά. Γρήγορα μαζεύτηκαν 20 αυγά: άρχιος να βρήκε τρόπους και μέσα για να βγάλει πουλιά και τώρα πια δεν έλεγε: «κοτούλα μου σε θαυμάζω» αλλά «σε παρακαλώ, κότα μου, κάνε υπομονή». Ήταν πολύ ευγενικός μαζί της.

Είκοσι μέρες πέρασαν και στις 21 τα πουλάκια έσκασαν από τ' αυγά τους και πετάχτηκαν στο φως του

ήλιου. Τα τιτίθισμά τους και το κινωπό χνούδι τους τον έκαναν τρελλό από χαρά. «Αχ! άς μπορούσαν να τον στείλουν στα σύνορα και να παίρνει μαζί του και τα κλωσόπουλα! Όλη την ημέρα έρχονταν στρατιώτες να επιθεωρήσουν τα πουλάκια του, και πολλές φορές του ζητούσαν να τους δώσει ένα. Πάντα ο ποχωρός και τους έδινε, με τον όρο όμως πως αν και δεν θα ήταν πιά δικά του, θα τα περιποιόταν αυτές. Έβαζε διαφορετικό σημάδι σε κάθε πουλάκι, και τα τάιζε όλα μαζί. Όταν η ημέρα ήταν καλή, έδενε την κότα και τα πουλάκια από το κασόνι, και τα άφηνε να παίξουν μέσα στο στρατόπεδο, ενώ εκείνος στεκόταν παράμερα και τα πρόσεχε, μισοντυμένος και με την πίπα στο στόμα. Ή τα παίρνει όλα μαζί στο χωριό για να τα δει εκείνος ο χωρικός που του

είχε δώσει την κότα και όταν ο χωρικός τα παίρνει, εκείνος καμάρωνει και με την πίπα στο στόμα έλεγε σιγά:

«Όλα τα χρωστάω στην κότα σου, τόσο ευγενικά, τόσο έξυπνη».

Έτσι οι δυό τους μοιράζονταν τη δόξα.

Ήταν φορές που ο Χούι Μίνγκ ένοιωθε τόση ουγκίνηση, ώστε έτρεχαν δάκρυα από τα μάτια του και πολλές φορές ο χωρικός έλεγε:

«Είναι αλήθεια πως δεν θα γίνει μάχη»;

«Χμ... δεν πήραμε ακόμη καμιά διαταγή».

«Τίποτα ακόμα»;

«Ίσως να χρειαστεί να πολεμήσουμε άργότερα».

«Και τότε τί θα γίνει»;, ρωτούσε ο χωρικός, και σκαπτόαν μόνον τα κλωσόπουλα.

«Α! μην ανησυχής», απαντούσε ο Χούι Μίνγκ, δείχνοντας τα ειδικά σημάδια που είχε ζωγραφίσει σε κάθε πουλάκι. «Ανήκουν στο λόχο, καταλαβαίνεις; Αν πολεμήσουμε θα τα πάρω μαζί μου στο μέτωπο. Δεν θα φοβηθούν. Δεν με πιστεύεις; Δοιπόν μία φορά πήρα μια γάτα μαζί μου, και έζησε δυο μήνες μαζί μας στα χαρακώματα — μία μαύρη γάτα».

«Νόμιζα πως οι γάτες φοβούνται το τουφεκίδι».

«Σ' αυτό κάνεις λάθος — είναι σαν τους ανθρώπους».

«Ίσως νάναι έτσι. Άκουσα πως σε άλλα μέρη γυμνάζουν τα σκυλιά για να βοηθήσουν στις μάχες».

«Αυτό είναι καλή ιδέα. Τα σκυλιά είναι έξυπνότερα από τους ανθρώπους. Είδα με τα μάτια μου ένα σκυλί μεγάλο σαν μουλάρι να τραβά ένα καρότσι».

Αυτά έλεγαν και στο μεταξύ ο Χούι Μίνγκ έκανε όλοένα και περισσότερο την άγαπη του για τη στρατιω-

τική ζωή και αγαπούσε όλο και περισσότερο τα κλωσόπουλα.

Μία μέρα, όταν ο Χούι Μίνγκ είχε γυρίσει ύστερα από μια τέτοια συνομιλία του στο χωριό, κάθισε δίπλα στο κασόνι με τα πουλάκια και θυβίστηκε σε σκέψεις, καπνίζοντας την πίπα του. Φαντάστηκε πως είχαν μεγαλώσει και φτερούγιζαν ανάμεσα στα δέντρα γύρω στο στρατόπεδο και άκόμα ότι μάλλοναν μεταξύ τους. Έκείνη τη στιγμή έφθασε κάποιος που του είπε — ότι είχε άκουσει από το στόμα του λοχαγού πως νύχτα θα δοχωρούσαν.

Ο Χούι Μίνγκ του ρίχτηκε.

«Δες φέμματα», του φώναξε.

Ο στρατιώτης τον έσπρωξε και πήγε σε ένα άλλο μέρος του στρατοπέδου. Ο Χούι Μίνγκ έτρεξε κατευθείαν στη σκηνή του λοχαγού.

«Λοχαγέ είναι αλήθεια»;

«Τί πράγμα αν είναι αλήθεια»;

«Τους άκουσα να λένε...».

Ο αξιωματικός δεν μίλησε. Λαχωνιασμένος σαν να είχε τρέξει, ο Χούι Μίνγκ κοίταξε πίσω από το λοχαγό και είδε στρατιώτες να ετοιμάζουν τα πράγματά τους. Χαίρετης χαρούμενα και έτρεξε στη σκηνή του.

Οι στρατιώτοι των δυο εχθρικών στρατών είχαν κλείσει ειρήνη. Μόιρασαν μεταξύ τους την επαρχία, συμφώνησαν ν' αποσύρουν τους άνδρες τους, και τα πολεμικά συνθήματα που είχαν χρησιμοποιήσει με τόσο πείσμα από τώρα και ύστερα δεν θα είχαν καμιά σημασία. Ο κόσμος είχε ειρηνευθεί. Στα πράγματα του Χούι Μίνγκ είχαν προσταθεί ένα ξύλινο κιώτιο και μία κλωσόσοικογάνεια. Και όταν ξεκίνησε ο στρατός, ο παραμάγειρας ξεκίνησε μαζί του, φορτωμένος με τα κλωσόπουλά του και τα τρία δέματα καπνού που δεν του τα είχε πειράξει κανείς. Δεν είχε χυθεί αίμα, δεν υπήρχαν ά-

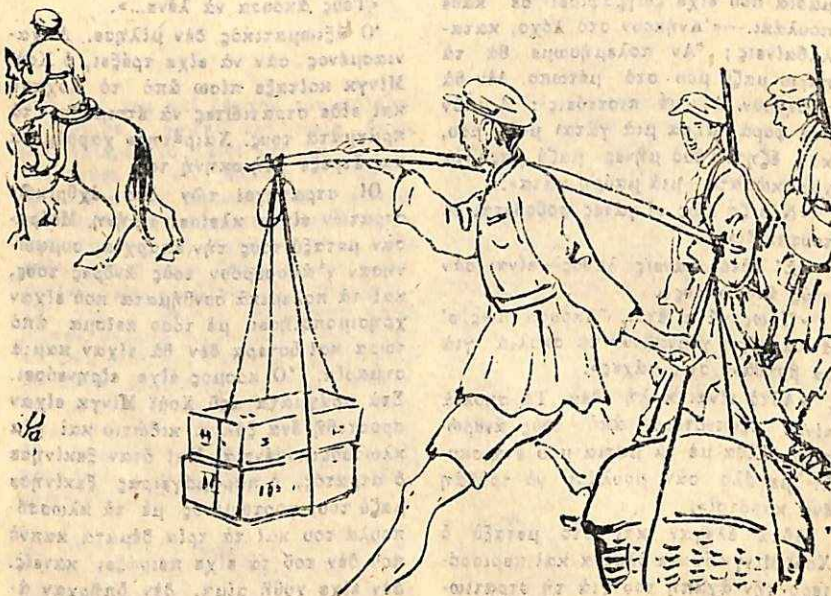
κρωτηριασμένα σώματα, οδοντοχρήνια στο παζίδιο της μάχης, όλες οι θλιβερές και αυγενικές προσδοκίες των στρατιωτών είχαν οδοντοχρήνια.

Στο μέτωπο ο Χούτ Μίνγκ ήταν ένας παρομάγιας. Και τώρα ήταν ακόμη το ίδιο. Δεν θα γίνονταν πια μάχες, και το στρατόπεδο κοντά στα σύνορα, με τη μεταξωτή σημαία ν' α-

ναμίζη, είχε για πάντα χαθεί. Τότε τα πουλιά του, τα φύλλα προσεκτικά και σκεπτόταν τον καπνό του. Υπήρχε αρκετός ακόμη για σαράντα μέρες.

Ήταν απόλυτα ευτυχισμένος. Ο Ιούλιος είχε έρθει και είχε περάσει. Έσκυψε και χμογάλασε χαρούμενα στα κλωσσοπούλα.

Εικονογράφηση του A. C. CHANG

Η ΚΡΙΤΙΚΗ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ

HAROLD J. LASKI

THE AMERICAN DEMOCRACY

Η ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

(Εκδ. Viking Press, Νέα Υόρκη)

Στο παρακάτω άρθρο ο Χένρι Στήλ Κόμπακ, Αμερικανός καθηγητής της Ιστορίας που πέρασε τελευταία ένα χρόνο στο Πανεπιστήμιο του Καίμπριτζ, με πολύ πνεύμα αντικρούει τις απόψεις του Χάρολντ Λάσκι του Άγγλου καθηγητού των πολιτικών επιστημών που έδωσε στο Χάρβαρντ και στο Γέιτ. Ο Χάρολντ Λάσκι, έκτος από καθηγητής είναι και πολιτικός. Ήταν πρόεδρος του Έργατικού Κόμματος στις τελευταίες εκλογές της Βρετανίας και έχει γράψει πολλές σοσιαλιστικές μελέτες.

Από την εποχή του Κρεβέρ και του Κόμπετ, του Ρεβνάλ και του Μπρισώ, ο Νέος Κόσμος δεν έπαψε ποτέ να γοητεύει τον Παλιό, και, στις ημέρες μας, αυτή η γοητεία έχει πολύ μεγαλώσει—η οξυνθή—από άλλες η φέδους. Μερικές από τις πιο βαθιές και οδυνηρές αναλύσεις της Αμερικής έχουν γραφτεί από Εθνούς. Ανάμεσα στις χιλιάδες βιβλία που γράφτηκαν για την Αμερική, δύο μεγάλα έργα έθεσαν τη βάση και σχεδόν καθώρισαν τον τύπο όλων των άλλων: το έργο του Τοκβελλ «Η Δημοκρατία στην Αμερική» και το

Μπράντ, «Η Αμερικανική Κοινοπολιτεία». Σήμερα, 60 χρόνια μετά τον Μπράντ, ο κ. Χάρολντ Λάσκι προσπαθούσε να γράψει ένα τρίτο έργο, με σκοπό να επιβληθεί και να ασκήσει επιδράση όμοια με εκείνη που άσκησαν οι δύο αυτοί αριστοτέχνες.

«Η Αμερικανική Δημοκρατία»—δπως ο ίδιος δ τίτλος τόν μαρτυρεί—βρίσκεται πιο κοντά στον Τοκβελλ παρά στον Μπράντ, και ως προς τη μέθοδο και ως προς την πρόθεση. Όπως το βιβλίο του Τοκβελλ, έτσι και αυτό το προορίζεται τόσο να ωφελήσει τον Πηλαίο Κόσμο όσο και να θεμελιώσει τον Νέο, και ασχολείται τόσο με το μέλλον όσο και με το παρελθόν. Όσο η διαφορά ανάμεσα στις δύο έρμηνειες είναι χτυπητή και σθεαρή. Και οι δύο συγγραφείς έχουν μία βάση: εκεί όπου ο Τοκβελλ χρησιμοποιεί την ανισότητα, όπου ο Τοκβελλ είδε, με όρισμένες ευπιστίες, μία θριαμβούσα δημοκρατία που άγγιζε κάθε όψη της αμερικανικής κοινωνίας και εκτείνεται ο' όλο τον πολιτισμένο κόσμο, ο Λάσκι βλέπει μία θριαμβούσα κεφαλαιοκρατία που ελητηριάζει κάθε όψη της Αμερικανικής κοινωνίας και απειλεί τον πολιτισμένο κόσμο.

H. St-John de Crèvecoeur, Γάλλος άνομο που έζησε πολλά χρόνια στην Αμερική (1731-1813) — W. Cobbet, Άγγλος κο- λυτικός (1762-835). — Abbé Raynal, Γάλλος Ιστορικός και φιλοσοφός (1713-1796) — Y. P. Brissot, Γάλλος πολιτικός (1755-1793) που έγραψε ένα δοκίμιο «De la France et des États-Unis».

2. C. de Tocqueville, Γάλλος πολιτικός και συγγραφέας, (1805-1859) Έγραψε: «Η Δημοκρατία στην Αμερική». — J. Bryce, Άγγλος πολιτικός και συγγραφέας (1834-1922). Έγραψε «Η Αμερικανική Δημοκρατία».

Η άποψη του κ. Λάσκι άγκαλιάζει όλη σχεδόν τη σύγχρονη ζωή και άκόμη ένα μέρος από την παρασμένη. Γπάρχουν μεγάλα κεφάλαια (μερικά δυστυχώς πολύ μεγάλα) για τις 'Αμερικανικές παραδόσεις, το πνεύμα, τον πολιτισμό, την κυβέρνηση, τη θρησκεία, τα οικονομικά, την εργασία, την εκπαίδευση, τον τύπο, τις μειονότητες και εξωτερικές υποθέσεις. Το καθένα από αυτά τα κεφάλαια είναι μόνο του ένα μικρό βιβλίο· το καθένα ασχολείται με το ιστορικό βάθος, το οικονομικό και πολιτικό προσκήνιο. Όλο το βιβλίο το χαρακτηρίζει πλατειά μόρφωση, γνώση του παρελθόντος και του παρόντος, δξύνοια, όρθη κρίση, και—θα έπρεπε ίσως να προσθέσω—έναν δψήλως ήθικός όνός.

Δέν θα ήταν όρθό να υποθέσωμε ότι το βιβλίο αυτό είναι μία αντικειμενική και χωρίς πάθος ανάλυση της αμερικανικής ζωής. Ο συγγραφέας, μάλλον αντικρύζει μία εικόνα εκείνου που νομίζει πως θα έπρεπε να είναι. Δέν θα ήταν δίκαιο να πώ ότι δ κ. Λάσκι παίρνει απλά μία θέση. Έχει μία φιλοσοφία, που δεσπόζει σε κάθε σελίδα του βιβλίου του.

Η 'Αμερική, λέει δ κ. Λάσκι, άρχισε σαν δημοκρατία και, στα πρώτα χρόνια της ζωής της, ως έθνος, επέτυχε την έλευθερία, την ισότητα και την αδελφότητα. Άλλά από τον 'Εμφύλιο Πόλεμο και ύστερα (μερικές φορές η άρχή της κακοτυχίας της τοποθετείται και άνωρίτερα), η 'Αμερική έγινε μία ταξική κεφαλαιοκρατική ολιγαρχία. Από την εποχή εκείνη ως σήμερα, μέσα στο αμερικανικό πνεύμα και την αμερικανική ψυχή υπάρχει μία βαθειά σύγκρουση ανάμεσα στα ιδεώδη που οι 'Αμερικανοί άκόμη σήμερα ακολουθούν τυπικά—και που νομίζουν ότι άκόμη τα πιστεύουν—και στα έργα που κάνουν: 'Η σύγκρουση αυτή έφανε μία δυσαρέσκεια που τώρα χωρίζει την 'Αμερικανική κοινωνία, άπειλει να καταστρέφει την κυβέρνηση και την οικονομία της, και ίσως όλο τον δυτικό κόσμο.

Η κεφαλαιοκρατία—που άλλοτε

ονομάζεται οικονομική κεφαλαιοκρατία, και άλλοτε οικονομία της αγοράς—αυτή είναι η ρίζα του κακού. 'Ο επιχειρηματίας είναι το σατανικό πρόσωπο του δράματος. 'Αν η 'Αμερική δέν εγκαταλείψει την κεφαλαιοκρατία για τη δημοκρατία, λέει δ Λάσκι, θα χάσει την ψυχή της· αν δέν ρίξει τον επιχειρηματία από την ισχυρή θέση που κατέχει, θα χάσει την υγεία και τον πλούτο της. 'Υστερα από τον πρώτο παγκόσμιο πόλεμο, πιστεύει, «οι υποσχέσεις για μία αμερικανική ζωή έγιναν ένας μύθος που δέν μπορούσε να έχει την ευκαιρία να πραγματοποιηθεί στη ζωή». 'Ο μύθος διατηρήθηκε και μαζί μ' αυτόν και ο διχασμός της αμερικανικής ζωής. Σήμερα, με την κεφαλαιοκρατία θριαμβεύουσα, η 'Αμερική αντιμετώπιζε την ίδια μοίρα που αντιμετώπιζε η 'Ελλάδα στους 'Ελληνιστικούς χρόνους.

Ασφαλώς κανείς άλλος σχολιαστής δέν όηήρεε τόσο άυστηρός για τον 'Αμερικανό επιχειρηματία, όπως άσφαλώς ούτε και κανείς 'Αμερικανός, από την εποχή των σκανδαλετηρών. 'Ο επιχειρηματίας αυτός, λέει δ Λάσκι, «κατέστρεψε πολιτισμούς, σπατάλησε τους φυσικούς πόρους δλόκληρων ήπειρων, και έκανε τη ζωή κάτι ταπεινό και κακομοιριασμένο για εκατομμύρια ανθρώπους». Η 'Αμερική δέν θα πάη έμπρός, λέει «παρά μόνον αν οι πολίτες της παύσουν να βλέπουν τον επιχειρηματία σαν ειδώλο που πρέπει να το λατρεύουν μέσα στην αγορά της... Η 'Αμερική μπορεί να έχει η οικονομική κεφαλαιοκρατία η δημοκρατία, όχι όμως και τα δύο».

Τό πορτραίτο του επιχειρηματία που δίνει δ κ. Λάσκι είναι σαν ένα μίγμα. 'Ο επιχειρηματίας ταυτίζει τον πατριωτισμό με την πλεονεξία, άγαπά την ήσυχία και μισεί την άλλαγή· φοβάται τη δημοκρατία και την καταπολεμά όπου μπορεί, άνατρέπει το νόμο και τα δικαιώματα· καταφεύγει στη βία στις συναλλαγές του με τους εργάτες· άντιθρσ σε κάθε άδξηση μισθών, σε κάθε έλάττωση των ώρων εργασίας,

σε κάθε πρόοδο που πραγματοποιεί δ εργαζόμενος· δάν άνδιαφέρει για τα άστικά πράγματα, δάν τον άνδιαφέρει η πνευματική καλλιέργεια, η φιλολογία ή η τέχνη· ήταν έτοιμος πριν από τον πόλεμο να «παραδώσει την έλευθερία των μαζών, όπό τον όρο να κρατήσει τα υπάρχοντά του»· σήμερα είναι έτοιμος να άναγκάσει τον όπόλοιπο κόσμο να συμμορφωθεί με τις δικές του άντιλήψεις της έλευθέρως επιχειρήσεως και εύθύνεται κατά μεγάλο μέρος για την άποτυχία της διεθνοποίησης της άτομικής βόμβας.

Αυτή δάν είναι μία μεμνωμένη έπιθεση μέσα στην πλατειά έπισκόπηση της 'Αμερικανικής Δημοκρατίας του κ. Λάσκι, αλλά ένα επείρημα που άπλώνεται σε όλο το βιβλίο. Γιατί, μία προς μία, δ συγγραφέας παίρνει διάφορες όψεις του αμερικανικού πολιτισμού και παντού ζητά μία μεταρρύθμιση που πρέπει να άρχισι με την εγκατάλειψη των ιδεωδών της επιχειρήσεως και την έπιστροφή στη δημοκρατία.

Όχώρας δέν μάς επιτρέπει να άναλύσωμε λεπτομερώς τη μέθοδο με την όποια έρμηνεύει την αμερικανική δημοκρατία, μπορούμε όμως να πάρουμε μερικά παραδείγματα. Η εκπαίδευση είναι κάτι για το όποιο δ κ. Λάσκι θα μπορούσε να ξέρη πολλά. Έπέρασε, μάς λέει, το 1/3 της ώριμης ζωής του διδάσκοντας στα αμερικανικά κολλέγια. Η ανάλυσή του για την αμερικανική εκπαίδευση περιέχει πολλές έξυπνες και σημαντικές παρατηρήσεις, είναι όμως μία ανάλυση που μάς άπελπίζει μάλλον παρά μάς ένθουσιάζει.

Αυτό που γενικά ίσχυρίζεται δ κ. Λάσκι είναι άρκετά καθαρό και άρκετά όρθό. Είναι ότι μία κοινωνία που παραδέχεται τον επιχειρηματία, η κεφαλαιοκρατία άντικατοπτρίζεται στο σχολείο και επιχειρηματικά ιδεώδη έντυπώνονται στα παιδιά. Οι περισσότεροι 'Αμερικανοί δέν θα το συζητούσαν, ότι αυτή άκριβώς είναι η άλήθεια· θα εκπλήσσονταν με

λίστα αν έβλεπαν ότι τα σχολεία δάν κατορθώναν να γίνουν δ καθρέπτης της αμερικανικής ζωής. 'Ωστόσο αυτό δ κ. Λάσκι το βρίσκει φοβερό. Τα σχολεία, μάς λέει, δέν άννιμετώπισαν όπως έπρεπε τις άπαιτήσεις της σύγχρονης ζωής. Δέν έχουν άναπτύξει στα παιδιά μία κριτική στάση απέναντι στους καθιερωμένους θεσμούς· έχουν ένοχώσει την άνωριμότητα.

Είναι δίκαιο βέβαια να κάνουμε μερικές έρωτήσεις που δ ίδιος δ συγγραφέας δάν τις κάνει. 'Αραγε όπάρχει κανένα άλλο σχολικό σύστημα στον κόσμο που να διδάσκει μία άσστηρά κριτική στάση απέναντι στους καθιερωμένους θεσμούς; 'Αντιμετωπίζει κανένα άλλος καλύτερα από τον 'Αμερικανό τις άπαιτήσεις της σύγχρονης ζωής; Και άραγε τα προϊόντα των αμερικανικών κολλεγίων άποδειχτηκαν λιγότερο ώριμα—στη μεγάλη κρίση του 1930 1948—από τα προϊόντα των γερμανικών, γαλλικών ή άκόμη και των άγγλικών σχολείων;

Ο κ. Λάσκι άποτίει γενναίωφωνα φόρο τιμής στα κατορθώματα των 'Αμερικανών έπιστημόνων και στο όδηλό έπίπεδο της αμερικανικής επαγγελματικής εργασίας. Άλλά η εικόνα που δίνει για τη ζωή στα Πανεπιστήμια και τα Κολλέγια είναι παραμορφωμένη κατά τρόπο κομικό. Τι πρέπει να καταλάβουμε από τη φράση: «Ο άριθμός των καταλλήλων προσώπων είναι σημαντική πρέσβηση για τους όποιους όμοις σε σημαντικές άκαδημαϊκές θέσεις». Μήπως πρέπει να υποθέσωμε ότι αυτό δάν συμβαίνει στα Εξρωπαϊκά Πανεπιστήμια; Η για το ότι: «έκτός από ένα πολύ μικρό άριθμό ανθρώπων, οι περισσότεροι δάσκαλοι σχεδόν δάν έχουν τι συμβαίνει μέσα στο Πανεπιστήμιο σαν όνολο». Και όμως οι περισσότεροι καθηγητές του Καμπριτζ της Μασσαχουσέτης έχουν περισσότερο τί γίνεται μέσα στο Πανεπιστήμιο τους γενικά παρά στο Καμπριτζ της Άγγλιας. Η πάλι ότι η έπιτροπή του Χάρβαρντ για την μελέτη των προβλημάτων της γενικής εκπαίδεως δέν έρύνησε πραγματικά τα

προβλήματα αυτά έπειδή «αυτό θά είχε για έπακλόυθο μιὰ πρόκληση πού δέν τολμούσε νά κάνη». Τό θέμα τής 'Επιτροπής του Χάρ- δαρντ νά τρέμη μπροστά στην προ- στική νά ελαττωθῇ ὁ ἀριθμός τῶν εἰ- σαγομένων φοιτητῶν (γιατί οἱ γονεῖς φοβόνταν τίς ἐπικίνδυνες ιδέες) εἶναι κάτι πού μόνο τό χαμόγελο μπορεῖ νά προκαλέσῃ.

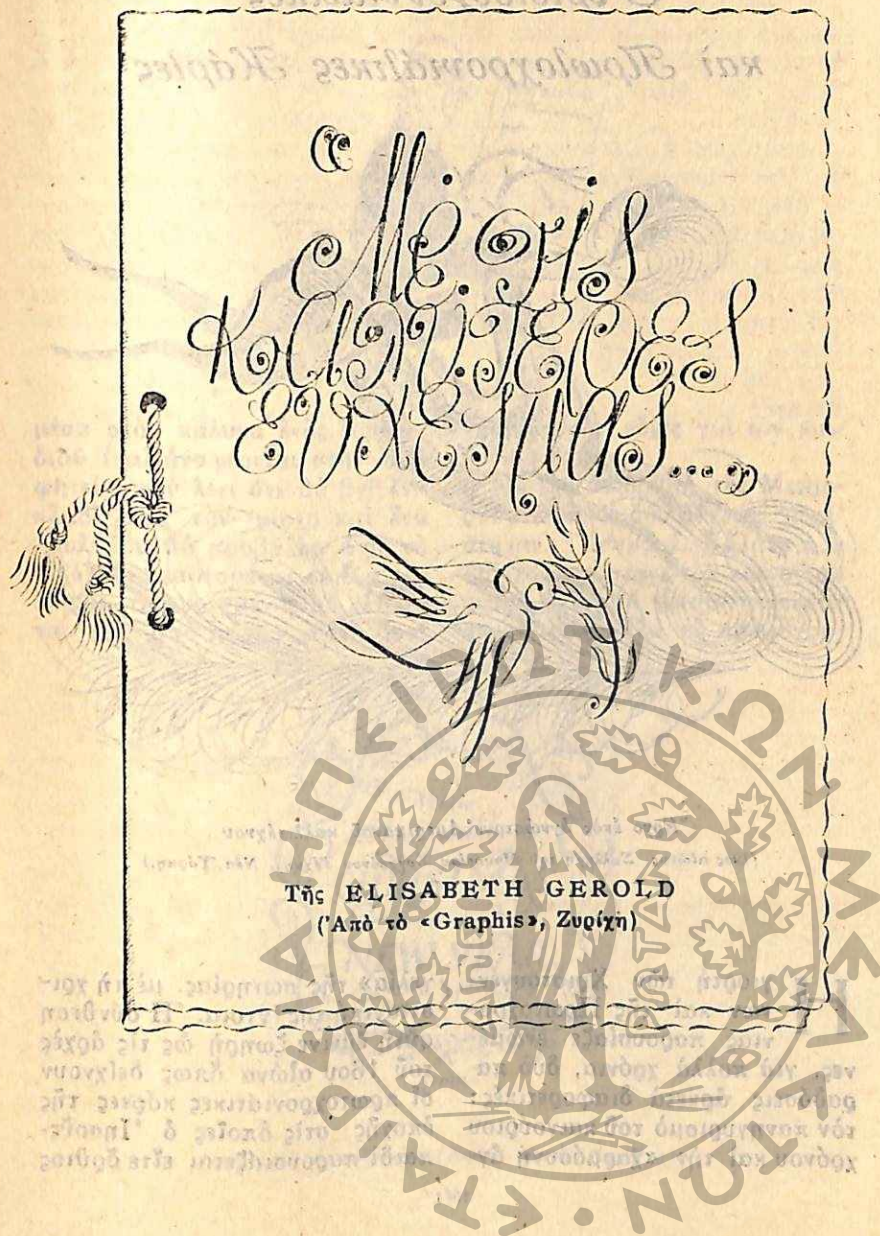
Ὁ κ. Λάσκι γράφει γιά τήν 'Αμε- ρική—ἔτσι τουλάχιστον μάς λέει,— «ἀπό βαθειά ἀγάπη». "Αν εἶναι ἔτσι, εἶναι μιὰ ἀγάπη πού δέν τήν καταλα- θαίνει κανείς. Γιατί ὅχι ἀφοσίωση ἀλλά ὀργή, φρίσσεται νά ἐμπνέῃ τίς ἐρμηνείες του. Τίς παρατηρήσεις του γιά τήν ἀμερικανική δημοσιογραφία μποροῦμε πολὺ καλά νά τίς ἀναφέρω- με σάν παράδειγμα. Εἶναι ἀραγε σω- στό νά ἐξετάζῃ αὐτό τό θέμα μέ βάση τόν ἐντυπωσιακό τύπο παρὰ τόν σο- δαρό; Οἱ ἐφημερίδες «The New York Herald Tribune» καί «The New York Times» εἶναι ἴσως σή- μαρ οἱ καλύτερες ἐφημερίδες στόν κόσμο, ἀλλά ὁ κ. Λάσκι τίς ἀναφέρει ἐντελῶς παροδικά καί μόνο γιά νά μειώσῃ τό ἐπιχειρηματικό πνεῦμα πού κυριαρχεῖ σ' αὐτές καί δέν ἀναφέρει καθόλου ἐφημερίδες σάν τό «St. Louis Post-Dispatch» καί «The Christian Science Monitor». Αὐτό μπορεῖ νά εἶναι γελοιογραφία ὅχι ὁμῶς ἐρμηνεία.

Ἡ ἀνάλυση τής ἐκπαιδύσεως καί τοῦ τύπου πού κάνει ὁ κ. Λάσκι εἶναι χαρακτηριστική γιά τόν τρόπο πού βλέπει ὁ κ. Λάσκι τή λογοτεχνία, τίς κινηματογραφικές ταινίες, τό ρα- διόφωνο, τήν ἐκκλησία καί τὰ ἑπαγ-

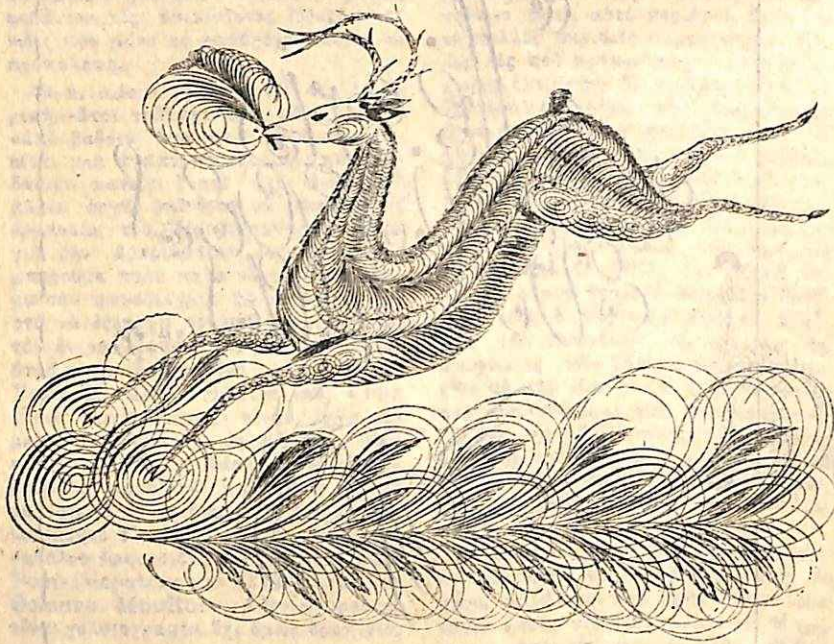
γέλματα. Πιὸ ἀνδιαφέρων ἴσως εἶναι ὁ τρόπος πού βλέπει τήν 'Αμερική σάν παγκόσμια δύναμη. Καί ἐδῶ ἐξ- αναβλέπουμε τό γνωστό μας μοτίβο: Ἡ 'Αμερικανική ἐξωτερική πολιτική καθορίζεται ἀπό τόν ἐπιχειρηματία, γιά κερδοσκοπικοὺς σκοποὺς. Τό κε- φάλαιο ὁμῶς αὐτό περιέχει, ἀνάμεσα σέ πολλές ἀκριβεῖς περατηρήσεις καί μερικές πού πρέπει νά μὴν περάσουν χωρὶς ἐκτίμηση. Ὁ κ. Λάσκι ἔχει τό δικαίωμα νά ψέγῃ τόν ἀμερικανικό ἱμπεριαλισμό σὸ παραλθόν, καί νά μὴν τοῦ ἔχῃ ἐμπιστοσύνη σὸ μέλλον. Δέν ἔχει ὁμῶς τό δικαίωμα νά δια- στρέφῃ τήν ἱστορία πού ζοῦμε σήμερα. Πῶς μπορεῖ ὁποῖος ξέρει καλά τό ζή- τημα πού ἀναστατώνει τήν 'Αμερική ὅστερα ἀπὸ τό 1937, τήν ἡθική ἐκ- στρατεία πού ἔκανε ὁ Φράνκλιν Ρούζ- βελτ καί ὁ Οὐέντελλ Οὐέλκυ ἐναν- τίον τῶν εἰσβολῶν, τήν ἱστορία τῆς συμφωνίας τῶν βάσεων ἀντιτορπιλι- κῶν μέ τήν Βρεταννία καί τοῦ νόμου περὶ ἐκμισθώσεως καί δανεισμοῦ, νά πῇ ὅτι «τό ἡθικό στοιχείο στή στάση ἐναντίον τοῦ ἐχθροῦ, ἡ αἰσθησις ὅτι οἱ πιὸ μεγάλες ἀξίες κινδύνευαν, ἦρθε, ἀφοῦ ἡ 'Αμερική μπήκε στόν πόλεμο, καί ὅχι πρίν».

Εἶναι ἀποθαρρυντικό ὅτι ἓνας ἐκ- παιδευτικός πού γνωρίζει αὐτή τή χώρα καλύτερα ἀπὸ κάθε ἄλλον Βρε- ταννὸ ἐκτός ἀπὸ τόν καθηγητὴ Μπρό- γκαν, φανερώνεται ἐντελῶς ἀνίκα- νος νά τήν καταλάβῃ ἢ νά τήν συμ- παθήσῃ. Εἶναι σχεδὸν τραγικό ὅτι σὸ σήμερινὸ ἀκριβῶς σημεῖο τῶν σχέσεων τῆς 'Αμερικῆς μέ τόν ὑπόλοιπο κόσμο, ἡ ἐπισκόπηση τοῦ κ. Λάσκι βροίχεται μᾶλλον σέ φόβους παρὰ σέ ἐλπίδες.

HENRY STEELE COMMAGER
(Ἀπὸ τὸ «New York Herald Tribune»
Νέα Ὑόρκη)

Χριστουγεννιάτικες καὶ Πρωτοχρονιάλικες Κάρτες

Έργο ἑνὸς ἀγνώστου Ἀμερικανοῦ καλλιτέχνη.

(19ος αἰώνας. Συλλογὴ τοῦ Μουσείου Συγχρόνου Τέχνης, Νέα Ὑόρκη.)

Η γιορτὴ τῶν Χριστουγέννων καὶ τῆς Πρωτοχρονιάς παρουσίαζε ἐνωμένες, γιὰ πολλὰ χρόνια, δυὸ παραδόσεις ἀρκετὰ διαφορετικές: τὸν πανηγυρισμὸ τοῦ καινούριου χρόνου καὶ τὴν «χαρμόσυνη ἀγ-

γελία» τῆς σωτηρίας, μετὰ τὴν χριστιανικὴ τῆς ἔννοια. Ἡ σύνθεσις αὐτὴ ἔμεινε ζωηρὴ ὥς τις ἀρχὲς τοῦ 16ου αἰώνα ὅπως δείχνουν οἱ πρωτοχρονιάτικες κάρτες τῆς ἐποχῆς σὲς ὁποῖες ὁ Ἰησοῦς-παιδὶ παρουσιάζεται εἴτε ὄρθιος

στον ἅγιο Νικόλαο Βέντλεϊ (Σικελικὴ μισλάνη, Ward Gallery, Λονδῶν).

μέσα στὸν κάλυκα ἐνὸς λουλουδιοῦ (καὶ ἀναφέρεται στὴν προφητεία ποὺ λέει ὅτι θὰ βγῇ ἓνα κλαδί ἀπὸ τὸν μίσχο καὶ ἓνα λουλούδι θὰ προβάλλῃ ἀπὸ τὴ ρίζα) εἴτε καθισμένος σὲ ἓνα μαξιλάρι τριγυρισμένος μετὰ κλήματα. Ἐνῶ ἀπὸ πάνω, πάντα εἶναι

γραμμένες οἱ εὐχὲς γιὰ τὸν καινούριο χρόνο.

Μετὰ τὴν ἐπίδραση τῆς Μεταρρυθμίσεως οἱ δύο ἔννοιες χωρίστηκαν. Τὸ συμβολικὸ ἔλατο ποὺ ἀρχικὰ παρίστανε τὸν καινούριο χρόνο, ἔγινε τὸ χριστουγεννιάτικο δέντρο. Ἀλλὰ οἱ πρωτοχρο-

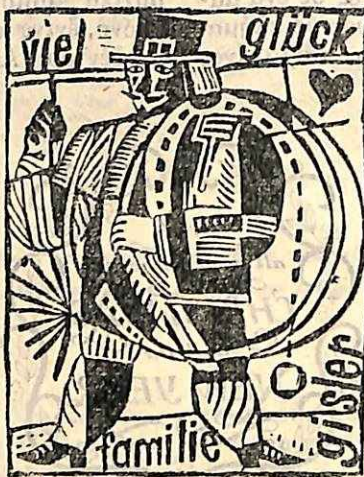

Elisabeth Friedlander (Raven Cards, Λονδῶν).

νιατίκες κάρτες δὲν καταργήθηκαν καθόλου παρ' ὅλο πού χάθηκε ἡ χριστιανικὴ θρησκευτικὴ ἔννοια πού οἱ πρόγονοί μας ἀπέδιδαν ἐπὶ αἰῶνες σ' αὐτὴ τὴ συνήθεια.

Δυστυχῶς ἡ καλλιτεχνικὴ ἀξία πού παρουσιάζουν οἱ κάρτες, σ' ὅλες τὶς χῶρες, ἔπεσε πολὺ χαμηλὰ ἀπὸ τότε πού ἔγιναν ἐμπορικὴ ὑπόθεση. Κανεὶς σχεδὸν δὲν ἔχει τὸ θάρρος, παραμερίζοντας τὶς ὑποχωρήσεις πού γίνονται μπροστὰ στὸ κακὸ γοῦστο τοῦ κοινοῦ, νὰ ἀνεβάσῃ τὸ ἐπίπεδο τῶν δελταρίων πού κυ-

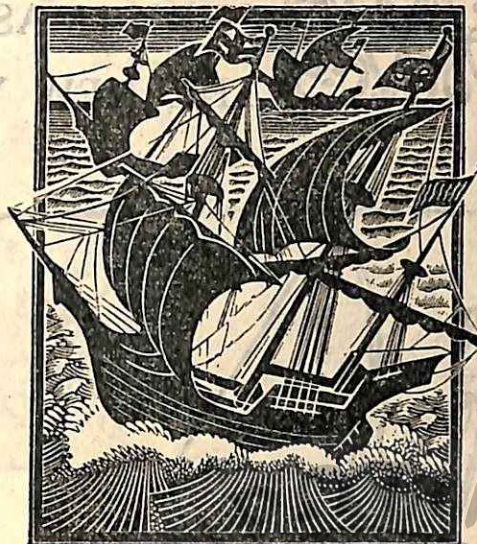
κλοφοροῦν, ὅπως ἔκανε π.χ. στὸ θρησκευτικὸ πεδίο τὸ «Salon de l'Imagerie» στὴ Γαλλία. Οἱ λίγες καλὲς πρωτοχρονιάτικες κάρτες πού γίνονται ἀκόμα στὶς μέρες μας εἶναι μιὰ ἑξαίρεση πού δφεύλεται στὸ γεγονός ὅτι πολλοὶ ζωγράφοι καὶ χαράκτες ἀποφάσισαν τελευταῖα νὰ φτιοξοῦν κάρτες γιὰ λογαριασμό τους. Σχεδιάζουν, χαράζουν, τυπώνουν καὶ χρωματίζουν τὶς κάρτες τους καὶ τὶς στέλνουν στοὺς φίλους τους. Συχνὰ ἐμπνέονται — τουλάχιστον στὴν Ἑβραία, — ἀπὸ ἐυλογραφίες τοῦ Μεσαίωνα. Ἐ-

Kurt Wirth: Ἰδωσινὴ κάρτα (Ἑλβετία).

R. A. Maynard: Εἰκονογράφηση ἐνὸς Χριστουγεννιάτικου τραγουδιοῦ. (Ευλογραφία, Raven-Cards, Λονδίνο).

I SAW THREE SHIPS COME SAILING IN
ON ' THEY SAILED INTO BETHLEHEM

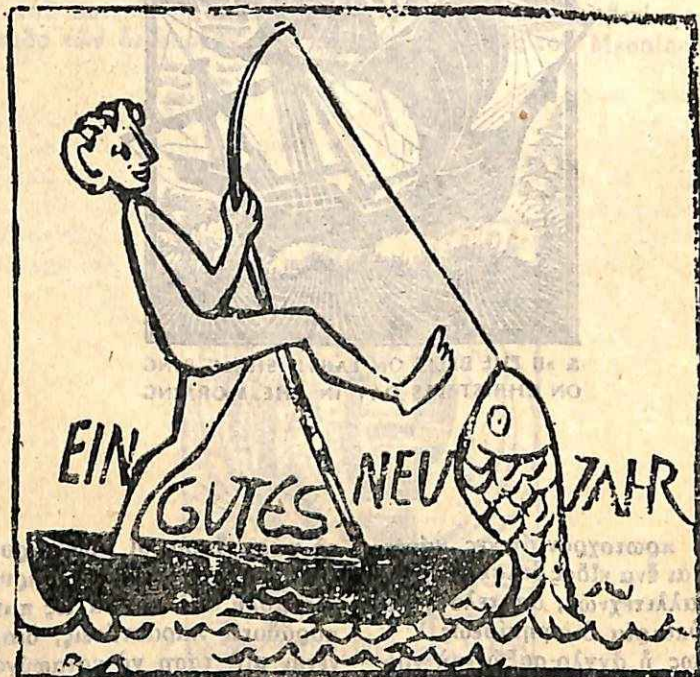
& all THE BELLS ON EARTH SHALL RING
ON CHRISTMAS DAY IN THE MORNING

ταὶ οἱ πρωτοχρονιάτικες κάρτες γίνονται ἓνα εἶδος ἐπισκεπτηρίου τῶν καλλιτεχνῶν, ἀποτελοῦν καὶ μιὰ εὐκαιρία διαφημίσεως.

Ἴσως ἡ ἀγγλο-σαξωνικὴ νοοτροπία πού ἔχει περισσότερὸ αὐθορμητισμὸ καὶ φυσικότητα, νὰ εὐνοῇ λύσεις πὺλ γενικῆς. Ὅπως καὶ ἂν εἶναι ὅμως, τόσο στὴν Ἀγγλία ὅσο καὶ στὴν Ἀμερικὴ

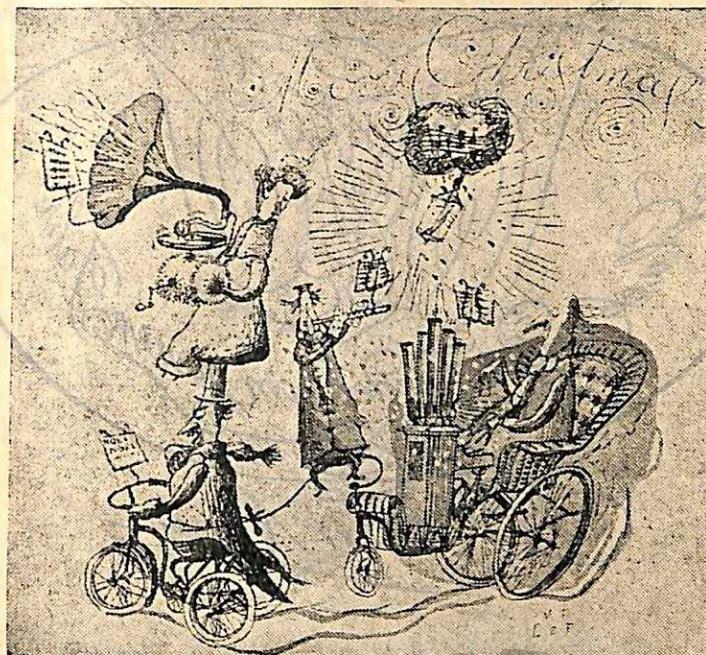
τὴ χώρα ὅπου οἱ πρωτοχρονιάτικες κάρτες ἔχουν ἀπομακρυνθῇ πὺλ πολὺ ἀπὸ τὶς παλιὲς πατροπαράδοτες παραστάσεις, διακρίνεται μιὰ τάση νὰ καταφύγουν, καὶ γιὰ τὶς ἐμπορικὲς ἀνάγκες ἀκόμη σὲ μιὰ παραγωγὴ μὲ ἀξία, ὅπως παρατηροῦμε π.χ. στὶς ἀγγλικὲς κάρτες τοῦ Μαθηναργι «Raven-Cards».

WITH ALL GOOD
WISHES for
CHRISTMAS &
THE NEW YEAR

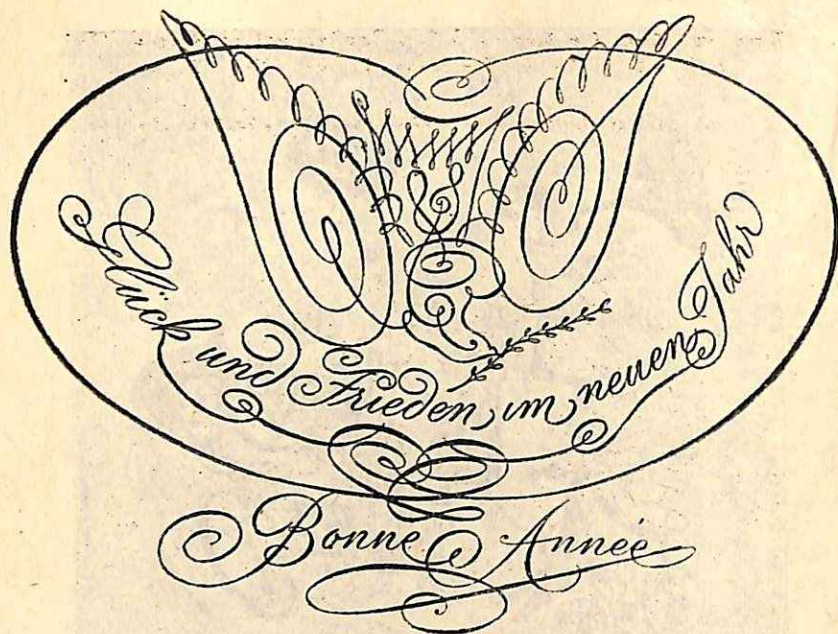
*Επάνω : Robert Maynard (Raven-Cards, Λονδίνο).

Κάτω : Kurt Wirth : Κάτια του καλλιτέχνη σε δύο χρώματα (*Ελβετία).

*Επάνω : Rowland Emet (Ward Gallery, Λονδίνο).

Κάτω : Hans Fischer : Κάτια του καλλιτέχνη για το 1947 (*Ελβετία).

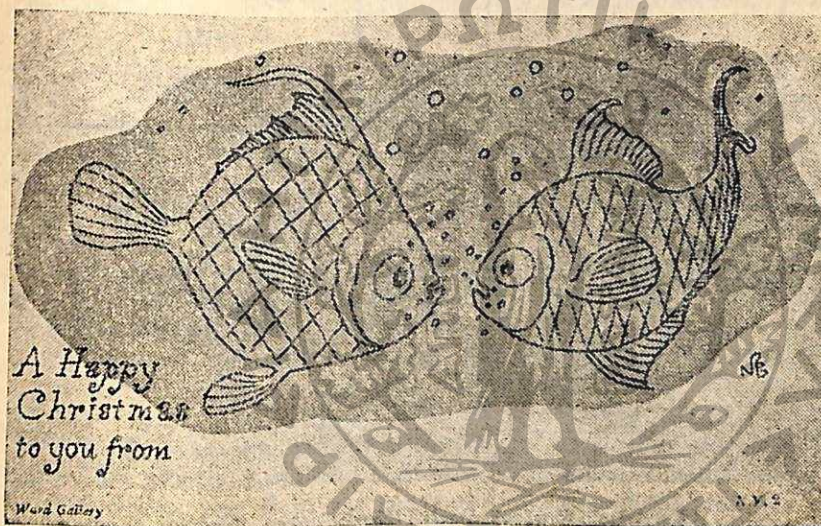

Έ πάνω : Richard Gerbig: 'Ιδιωτική κάρτα του καλλιτέχνη. (Σινική μελάνη. Έλβετία).

Κάτω : Saul Steinberg: «'Ο Άη Βασίλης και το έλάφι». (Συλλογή του Μουσείου Συγχρόνου Τέχνης, Νέα Υόρκη).

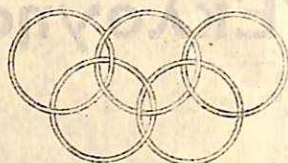
Έ πάνω : Saul Steinberg: «'Ο Άη Βασίλης και το έλάφι». (Συλλογή του Μουσείου Συγχρόνου Τέχνης, Νέα Υόρκη).

Κάτω : Nicolas Bentley (Σινική Μελάνη, Ward Gallery, Λονδίνο).

Ward Gallery

ΔΕΚΑΤΗ ΤΕΤΑΡΤΗ ΟΛΥΜΠΙΑΣ

Ἑπίσημη Ἐκδόση

ΤΩΝ

ΟΛΥΜΠΙΑΚΩΝ ΑΓΩΝΩΝ
ΤΟΥ ΛΟΝΔΙΝΟΥ
1948

(Ἐκδόση τοῦ περιοδικοῦ
τῆς Βρεταννικῆς Ὀλυμπιακῆς Ἐπιτροπῆς)

- Ὅλες οἱ λεπτομέρειες γιὰ τοὺς ἀγῶνες.
- Ὅλα τὰ ἀγωνίσματα, τὰ ἀποτελέσματα, οἱ ἐπιδόσεις.
- Πλούσια εἰκονογράφηση, μὲ φωτογραφίες τῶν ἀγώνων, τῶν ἀθλητῶν, τῶν νικητῶν.

Πωλεῖται στὸ Ὑποκατάστημα τοῦ
ΠΡΑΚΤΟΡΕΙΟΥ ΕΦΗΜΕΡΙΔΩΝ ΑΘΗΝΑΪΚΟΥ ΤΥΠΟΥ
Ὀδὸς Τσῶδριουλ 41

ΤΙΜΗ ΔΡΧ. 9000

«ΕΔΩ ΛΟΝΔΙΝΟΝ!»

Η ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΩΡΑ

Τὸ νέο πρόγραμμα τῆς Ἑλληνικῆς Ὑπηρεσίας τοῦ BBC

Μία ἀλλαγὴ πού ἔγινε τελευταῖα στὰ προγράμματα τῆς Ἑλληνικῆς Ὑπηρεσίας τοῦ Ραδιοσταθμοῦ Λονδίνου ὀφείλεται κυρίως στὶς ὑποδείξεις πολλῶν ἀκροατῶν πού ἔλαβαν μέρος στὸν Διαγωνισμό τοῦ Ἀπριλίου 1948. Οἱ ἀκροατῆς αὐτοὶ εἶχαν τὴ γνώμη ὅτι οἱ ἑλληνικὲς ἐκπομπὲς τοῦ Λονδίνου δὲν ἀφιέρωναν ὅση ὥρᾳ ἔπρεπε στὸν ὅλο καὶ σημαντικώτερο ρόλο πού παίζει ἡ σύγχρονη ἐπιστῆμη στὴ ζωὴ μας. Γιὰ νὰ συμπληρώσῃ τὸ κενὸ αὐτὸ ἡ Ἑλληνικὴ Ὑπηρεσία ἐγκαινίασε ἑβδομαδιαῖο δεκάλεπτο πρόγραμμα μὲ τὸν τίτλο «Ἡ Ἐπιστημονικὴ Ὥρα».

Σκοπὸς τοῦ προγράμματος αὐτοῦ εἶναι ἡ ἐνημέρωση τῶν ἀκροατῶν μας στὴν πρόοδο τῶν ἐρευνῶν τῆς καθαρῆς καὶ ἐφαρμοσμένης ἐπιστήμης — καὶ ἰδίως στὴν ἐφαρμογὴ τῆς ἐπιστήμης στὴ βιομηχανία καὶ τὴν καθημερινὴ ζωὴ. Τὸ πρόγραμμα αὐτὸ περιλαμβάνει σύντομες ἐπιστημονικὲς πληροφορίες γιὰ τὶς τελευταῖες ἐξελίξεις, καὶ μεγαλύτερες ὁμιλίες εἰδικῶν ἐπιστημόνων γιὰ σοβαρὰ θέματα τοῦ κλάδου τους. Ἄν καὶ τὸ πρόγραμμα περιέχῃ ἀρκετὰ τεχνικὲς λεπτομέρειες ὥστε νὰ παρουσιάσῃ ἐνδιαφέρον καὶ γιὰ τοὺς εἰδικούς, ἀποβλέπει κυρίως στὸ νὰ δίνῃ μιὰ εὐκολονόητη καὶ μὲ γενικώτερο ἐνδιαφέρον εἰκόνα τῆς ἐξελίξεως τῆς ἐπιστήμης.

«Ἡ Ἐπιστημονικὴ Ὥρα» καλύπτει εὐρύτατο πεδίο, ἀπὸ τοὺς πιὸ πρακτικούς καὶ ἐφαρμοσμένους κλάδους — ὅπως τῆς μηχανικῆς, τῆς γεωργίας, τῆς θεραπευτικῆς — ὡς τοὺς πιὸ ἀφηρημένους — ὅπως εἶναι ἡ φυσικὴ, ἡ βιολογία, ἡ ψυχολογία.

«Ἡ Ἐπιστημονικὴ Ὥρα» μεταδίδεται κάθε Δευτέρα στὴν ἑσπερινὴ ἐκπομπὴ τῆς Ἑλληνικῆς Ὑπηρεσίας τοῦ Ραδιοσταθμοῦ Λονδίνου στίς 8.30 μ. μ. (ὥρᾳ Ἑλλάδος).

Τὰ γράμματα τῶν ἀναγνώστων μας

Ἀγαπητοὶ φίλοι καὶ ἀναγνώστες,

Ἐλπίζουμε νὰ μᾶς συγχωρέσετε πὺν θὰ χρησιμοποιήσουμε ἓνα κομμάτι ἀπὸ τὶς σελίδες πού σᾶς ἀνήκουν. Τὸ κάνουμε γιὰτι θελούμε καὶ ἀπὸ δῶ νὰ εὐχαριστήσουμε ὅλους ἐκείνους ἀπὸ σᾶς πού ἔκαναν γ' ὡσὶ τὴν «Ἐκλογὴ» σὲ μεγαλύτερο κύ' λ'. Ἡ προσπαθειά τους ἔγινε μὲ δική τους πρωτοβουλία, γιὰτι σκέπτονται σὺν ἡμᾶς.

Υπάρχουν ὅμως καὶ ἄλλοι, πὺν πολλοὶ ἀκόμη, πού λένε στὰ γράμματά τους μὲ μεγάλη μετριοφροσύνη: «Θι ἤθελα ἰόσο νὰ σᾶς βοηθήσω στὸ ἔργο σας, νὰ βοηθήσω τοὺς ἀνθρώπους νὰ καταλάβουν ὃ ἐνός τὸν ἄλλο καλύτερα. Τί νὰ κάνω ὅμως;» Ἡ ἀπάντηση εἶναι ἀρκετὰ ἀπλή. Μπορεῖτε ἂν θέλετε, νὰ προκαλέσετε τὸ ἐνδιαφέρον τῶν φίλων σας στὰ ζητήματα πού μᾶς ἀπασχολοῦν ἐσᾶς καὶ ἐμᾶς. Τὸ νὰ διαβάσουν οἱ φίλοι σας ὃι, διαβάζετε ἐσεῖς, δὲν εἶναι ἀρκετό; Νομίζουμε ὅτι αὐτὸ ἐξυπηρετεῖ τις ἰδέες σὶς ὁποῖες πιστεύουμε.

Με φιλικὸς χαίρετισμός

Η ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΤΗΣ «ΕΚΛΟΓΗΣ»

Εἶναι κι ἐγὼ ἓνας ἀπὸ τοὺς πρώτους ἀναγνώστες σου καὶ αἰσθάνομαι τὴν ἀνάγκη καὶ τὴν ὑποχρέωση νὰ σὲ εὐχαριστήσω γιὰ τὰ ὅσα ἔλαβα ἀπὸ τὸ πραγματικὸ πλοῦσιον περιεχομένου σου. Βέβαια δὲν μπορῶ νὰ πῶ τίς ὅλες τὰς ἀθροῦ σου ἔδωσαν ὀριστικὰ λύσεις στὰ ζωτικὰ προβλήματα τῆς πολιτοῦραχης καὶ γεμῆτης ἀπὸ ἐοικῆτα σημερινῆς κοινωνίας καὶ ὅτι ἐξετάζουσαν θέματα πού ἓνας διανοούμενος θὰ εἶχε τὴν ἀπείτηση νὰ ἐξετάσθουν. Αὐτὸ ὅμως διαλύεται μὲ τὴ σωστή σκέψη ὅτι φιλοδοξεῖς νὰ νύνης τὸ περιοδικὸ τοῦ πολλοῦ κόσμου. Ὅσον ἀφορᾷ γιὰ τὸ ζήτημα τῆς γλώσσας πού χρησιμοποιεῖς καὶ πού τὸ ἐβίξαν καὶ ἄλλοι ἀναγνώστες ἐγὼ θὰ ποιοτιμῶσαι πάντα τὴν σιρωτὴ δημοτικὴ. Ὅσο γιὰ τὸ περιεχόμενο, σοῦ συνιστῶ νὰ ἀδεήσης τὰ ἀθροῦ πού ἔχουν σχέση μὲ τὴν λογοτεχνία, πεζογραφία καὶ ποίηση.

Τ. Π. Ἀθήνα

Στὰ τόσα ὄρατα θέματα πού ἀναπτύσσονται στὴν Ἐκλογὴ δὲν θὰ μπορούσατε ποτε ποτε νὰ δημοσιεύετε καὶ διάφορα περιστατικά ἀπὸ τὸν παγκόσμιον πόλεμον (ναυμαχίες κλπ.) πού στὴν ἀρχὴ εἶχε πάντα ἡ «Ἐκλογὴ»;

Δ. Κ., Ἀθῶν

Ἐλπίζουμε ὃ ἀναγνώστης μας νὰ διαβάσει μὲ εὐχαρίστηση τὸ ἄνθρο πού δημοσιεύουμε στὸ σημερινὸ τεῦχος, «Κρίσιμος στιγμὴ».

Ἀπεφάσισα νὰ σᾶς γράψω ἀπειδὴ στὴν «ΕΚΛΟΓΗ» Νο 26 εἶδα διι γράφηκε μιὰ κριτικὴ εἰς βάρος τοῦ περιοδικού σας καὶ ἀπειδὴ νομίζω διι μιὰ τέτοια κριτικὴ δὲν εἶναι σωστή. Ἀναφερόμαι στὸ γράμμα μιᾶς ἀναγνώστριας σὶς τῆς Η. Β. ἀπὸ τὴ Γερμανία (Ἐκλογὴ 10/48) «Δὲν θέλωμε» γράφει, ἐνᾶ ἀκοῦμε συνεχῶς γιὸ βούβες ὀβίδες, γιὰ τοὺς τυφλοὺς καὶ τοὺς φτωχοὺς. Τὰ ἔχουμε πια βαρεθῆ ὅλες αὐτὰ. Οἱ ἀνθρώποι πού ζοῦν ὑπὸ εὐνοϊκούς ὁρους ἰσῶς χρειάζεται ν' ἀπασχολήσουν τὸ μυαλὸ τους κάπως μ' αὐτὰ, ἀλλὰ ἐμεῖς δὲν τὰ χρειάζομαστε.

Στὴν ἀρχὴ μπορεῖ κανεῖς νὰ συγκινήθῃ ἀπ' αὐτὴν τὴν ποθητικὴν ἐπὶ κλίση, καὶ πράγματι οὕτῃ ἡ ἀποψη, ἔχει πολὺ ἐξοικωθῇ καὶ ὅχι μόνο μεταξὺ τῶν γυναικῶν. Ἡ ἐσχῆμα τῆς πραγματικότητος ἀπογοητεύει τοὺς ἀνθρώπους καὶ τοὺς κάνει νὰ θέλουν νὰ ἐξοφλοῦν σ' ἓνα ἄλλο κόσμον φανταστικόν. Ἡ ἐπιθυμία γιὰ τὴν ἐξέλιξη ἔχει ἐμνεύσει τις πὺν ἀγενεῖς ἀνθρώπινες διατάξεις ἀπὸ τὴν ἀρχαία ἔποχὴ καὶ σιτηρὶ καὶ κυρίως, στὴν ἀναζήτηση τῆς δημοκρατίας, τῆς τέχνης καὶ τῆς θρησκείας ἀκόμη. Ἡ διαφορά βλοκεται σὶς λύσεις πού ἔχουν ὁ θῆ κατὰ καιροὺς. Ἡ λύση πού προσφέρει ἡ Η. Β. εἶναι οὐδ' ὅσον εἶναι ὁ μῶς καὶ ἀπολύτως λαμβασμένη.

Δὲν εἶναι βέβαια τὸ αἰσθητικὸ μυστοιστορημα μὲ τὰ πλοῦτη του πού κάνει τὴν πραγματικότητα λιγότερο ἀσχημη.

Ἀν ἦταν ἔτσι τότε θὰ ἦταν ὀρεκτὸ νὰ βυθίζομαστε στὴν ἀνά νωση τῶν εἰκονογραφημένων περιοδικῶν πού γεμίζουν τὰ βιβλιοπωλεῖα καὶ νὰ βλέπομε ταινίες μὲ καλὸ τέλος. Ὁ κ' ἄσμος πού τροφὸδεῖται μὲ μωρολογίες οὐτοῦ τοῦ εἶδους δὲν μένει ποτε ἰκανοποιημένος καὶ γυρεύει πάντοτε νέο εἶδος ἱσανικῶν.

Εἶναι γεγονὸς ὅτι τὰ «μεταγυολικά» διηγήματα πού καταδίκασε ἡ Η. Β. βοηθοῦν τὸ ἄτομον νὰ ἐνοήση καὶ νὰ ἐξηγήσῃ τὴν ἀσχημὴ ἀλήθεια. Τέτοια ἔργα πραγματικὰ δὲν ἀρέσουν σ' αὐτοὺς πού ζοῦν μέσα στὴν εὐπορία καὶ τῇ ἀσῆ (ἂν καὶ τοὺς κάνουν καὶ οὐτοὺς νὰ σκεφθοῦν) μιλῶν ὅμως σὶς καρδιὰς αὐτῶν πού ὁποῖον ὅν γιατί ἐξοικωθῶν τὴν μεγάλη ἀνθρώπινη δύναμη ἀντιστάσεως πού ὁποῖον καὶ μέρα σ' αὐτὴν πού γράφει καὶ μέρα σ' αὐτὸν πού ὁποῖον. Αὐτὸ εἶναι μιὸ ἀρχὴ γιὰ τὴν κυριαρχία μας πᾶνω στὸ «ἀσχημο».

Ἡ στοθερότητα εἶναι μιὸ ὅση τῆς ὁμορφίας ἀλλὰ δὲν μποροῦν ὅλοι νὰ φθῶσιν σ' αὐτὴν, γι' αὐτὸ λοιπὸν εἶναι ἀνανκοτὸ νὰ βοηθήσουμε τὸν ἰὸν νομολάβη τῆς σημερινῆς γιὰ τὸν ἀθροῦ ἀ-Εἰς. Αὐτὸς εἶναι ὁ λόγος πού σ' ὁ δημοφῆσιμα σας, ἐπρότεινα νὰ συμπεριλάβετε στὴν ὅλη σας ὅλη τὸ ἐνιστὸν περισσότερο ἀθροῦ φιλοσοφικὸ περιεχόμενον γραμμένα μ' ἓνα τόπον σφῆ καὶ προσῆ. Αὐτὸ βέβαια χρειάζεται μιὰ πνευματικὴ προσπάθεια ἀλλὰ μόνο ἡ διατύπωση τῶν προβλημάτων μπορεῖ νὰ θέσῃ τὸν ἀνανδύτη στὴν ἀσῆ ὁδόν. Τὸ νὰ πο-σβλεπῶμε ἐξῶ ἀπὸ τὸν ἑαυτὸν μας χωρὶς κανένα ἐσωτερικὸ πλοῦτον σκέψων εἶναι κάτι ἐντελὸς ἀσχημο. Καὶ ἐδῶ ἀκριβῶς βρίσκεται ἡ πλὴνη τῆς Η. Β. καὶ ἄλλων πού ἔχουν περνοῦμε αὐταλάτες.

Καθ. Η. Lodi, Ἰταλία

Μ' ἀρεσε πολὺ ἡ κριτικὴ γιὰ τὸν Σεφέρι πού δημοσιεύσατε. Καὶ μὲ τὴν εὐκρίνεια ὅτι θὰ ἤθελα νὰ ἔρα ὡς ἔρα θὰ ἦταν ἰδὸκο νὰ γράψῃς κατὶ γιὰ τις μεταφράσεις τῆς σύγχρονης νεοελληνικῆς ποίησης στὸ ἐξωτερικὸν γυνικὸ καὶ εἰδικὰ στὴν Ἀγγλικὴ γλώσσα; Ὁ θῆ ἦταν ἐνδιαφέρον νὰ μάθουμε λίγα πράγματα γιὰ τὸ θέμα αὐτό.

Μ. Κ., Ἀθήνα

Καθὼς βλέπω τώρα τελευταῖα πολλοὶ ἀναγνώστες σου στέλνουν ἐπιστολὰς μὲ πολλές συστάσεις. Τολμῶ λοιπὸν καὶ ἐγὼ νὰ σᾶς ζητήσω ἐν εἰναι εὐκόλο καὶ ἀρκετὸ μὲ τὸ περιοδικὸ νὰ δημοσιεύετε ἀθροῦ σχετικὰ μὲ τὸν φιλοτελισμὸν τὴν ἱστορία τῶν γραμματισμῶν κλπ.

Δ. Α., Χανὰ Κρήτης

Τὴν παράκληση αὐτὴ μᾶς τὴν ἔχουν κάνει πολλοὶ ἀναγνώστες μας καὶ ἔχουμε ὅσον ὅσον νὰ δημοσιεύουμε σχετικὰ ἀθροῦ πού νὰ

παρουσιάζουν καὶ γενικότερα ἐνδιαφέρον. Στὸ προηγούμενον ἀριθμὸς τεῦχος (11/1948) θὰ διαβάσατε τὸ ἄνθρο «ἱστορία καὶ Γραμματισμῶν».

Ἡ μελέτη τῶν δισφῶρου περιεχομένου θεμάτων τοῦ μηνιαίου περιοδικού «Ἐκλογὴ», μὲ κανεῖ νὰ περῶ ἰδὸκο τῆς ὁρῆς μου ἐδῶ μέσα στὸ νοσοκομεῖο, ὅπου ν' σπλεῖομαι ἀπὸ καρδιακὸ νόσημα. Διαβάσαντες κανεῖς τὴν «Ἐκλογὴ» ἐρεχεται σὲ ἐποφὴν νοσηρῶς μὲ ἄλλους μακρινούς τόπους καὶ ἀσμούς. Γιὰ πρῶτη φορά στὴν χώρα μας κυκλοφορεῖ περιοδικὸ πού ἀνταποκρίνεται σὶς πάθους ὅλων τῶν ἀναγνώστων καὶ σ' ὁποῖον ἔχει τὴν γνωριμὴν τῶν λαῶν καὶ τὴν ἐρήνευσή των.

Α. Τ., Ἀθήνα

Δημοσιεύσατε στὸ τεῦχος Ἀπριλίου μιὰ διάλεξη τοῦ Καθ. Τεῦνιππὴ μὲ θέμα «Τὸ διήγημα τῆς Ρωσίας». Πολλὰς κρίσεις χωρὶς ἀμφιβολία ἦσαν ἀμφισβήτησις. Ἡ μελέτη ὁμοῦ διακρινόταν γιὰ τὸν ἀπὸ καὶ ἀντιεμμενικὸν τῆς τόνο καὶ μπορούσε τοῦλάχιστον νὰ χρησῇ μεσοῦς ὡς βροη μιᾶς συζήτησεως ἐξυπνης καὶ ἐν-γενικής.

Δυστυχῶς ὅμως δὲν μπορεῖ κανεῖς νὰ χαρακτηρίσῃς μὲ τὸν ἰὸν τρόπο τὴν ἐπιθετικὴν ἀπάντησιν τοῦ καθ. Μπελεκοντοκόβσκι. Οἱ παλαιὲς μέθοδοι προπαγάνδας, οἱ χονδροειδεῖς ἐπιβεβαιώσεις χωρὶς ἀποδείξεις, οἱ ἀσάφει καὶ ὁ διαινετικὸ κρατοῦν συχνὰ τὴν θέσιν τῶν στοιχείων. Εἶναι μιὸ πολεμικὸ μὲ πού καὶ χαρμὰ ἔχει. Ὁ τῆνος τοῦ ἐπιτακτικῆς σ' αὐτοματικὸς δὲν μπορεῖ παρὰ νὰ ἐρ ὅσον ἐπὶ πνύμα πού δὲν ἔχει ἀπὸ πρὶν πεισθῇ ὅτι ἓνας ἀκρὸς ὁποῖος τοῦ μαρξισμοῦ δὲν μπορεῖ νὰ ἀπατάται.

Υ. Ρ. Λαφῶν, Γαλλία

Στὸ βραχὺ διάστημα τῆς ζωῆς σου σκοτάρωσες τόσα πολλὰ πού ὡς τώρα κανένα ἄλλο ἐντυπον δὲν ἔχει πραγματοποιήσει.

Πιστεύοντας ἀκριβῶς πὺν ὁπάρχει ἀμῆση καὶ ὁσβαρὴ ἀνάγκη γνωριμῆς τῶν λαῶν, πρῶτῃ ἐπὶ ἀρχισας καὶ πρῶτῃ ἐπὶ πέτυχες τὸ λαμπρὸ τοῦτο σκοπὸν.

Τώρα, περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλη φορά ὁπάρχει ἀνάγκη ἐπικοινωνίας καὶ ἀποφῆς τῆς Ἑλλαδὸς μὲ τὰ ἄλλα Ἑθνη καὶ γιὰ τοῦτο εἰς τὴν νὰ ἐξαρθῇ ἡ κατανόησιν σου πᾶνω σ' αὐτὸ τὸ ζήτημα. Μαζὶ μ' ὅλους τοὺς λαοὺς τῆς γῆς πρέπει νὰ βροῖσουμε στὸ δρόμον τῶν κοινῶν ἱσανικῶν, γιὰ νὰ ἀξιοποιήσουμε μιὰ παγκόσμια λύτρωση.

Ν. Π., Ἀθήνα

Σὲ παρακολῶ μὲ τὸ θάρρος πὺν δίνει ἡ παλαιὰ γνωριμία μας νὰ μὲ πληρφορήσῃς πού εἶναι δυνατό νὰ ἐβρῶ τὰ περασμένα πολῦτιμα τῆς σου τῆς 1948.

Ε. Μ., Ἀθήνα

Τὰ περὶ αὐτὰ τεύχη μπορεῖ κανεὶς νὰ τὰ βοηθῇ στὸ ὑποκατάστημα τοῦ Πρακτορίου Ἐφημερίδων Ἀθηναίου Τύπου, δδὸς Τωῶν τοῖλ 41.

Τὸ ἄρθρο «Νέες ἐξελίξεις στὶς διεθνεῖς γλῶσσες», ποὺ δημοσιεύσατε στὸ τεύχος Σεπτεμβρίου μοῦ κίνησε ἰδιαιτέρως τὸ ἐνδιαφέρον.

Ὡστόσο δὲν νομίζω ὅτι οἱ τεχνητὲς γλῶσσες ποὺ ἔχουν κατασκευασθῇ ὡς σήμερα μποροῦν νὰ ἀνταποκριθοῦν στὶς ἀνάγκες τῆς ἐποχῆς μας.

Μία τέτοια τεχνητὴ γλῶσσα πρέπει κυρίως νὰ μπορῇ νὰ μεταδώσῃ μὲ ἀκρίβεια τὴν ἀνθρώπινη σκέψη, καὶ ὅλες τῆς οἱ λέξεις ἢ σχηματισμοὶ λέξεων νὰ ἔχουν πάντα τὴν ἴδια σημασίαν. Στὴν φιλοσοφία κυρίως δοποὶ οὐ συνδυασμοὶ σκέψεων οἱ ποὺ λεπτὸι καὶ οἱ ποὺ περὶ τλοκοὶ εἶναι πολὺ συχνοί, ἢ ἀνάγκη αὐτὴ εἶναι ποὺ πὶδ ἐπιτακτικὴ. Οἱ σύγχρονοι μαθηματικοὶ γιὰ νὰ μπορέσουν νὰ συνεννοηθοῦν καὶ νὰ συμφωνήσουν ἀναγκάστηκαν νὰ δημιουργήσουν ἕνα εἶδος τεχνητῆς γλῶσσας μὲ βάση τὴν στοιχειώδη λογικὴ.

Ἀπ' αὐτὴ τὴν ἀποψη ἂν θεωρήσουμε τὸ γεγονός θὰ πορθεῖσθούμε νομίζω ὅτι χρειαζομαστε κυρίως μίαν γλῶσσα λογικῆ.

E. B., Παρίσι

Εἶμαι κι ἐνῶ ἕνας ἀπὸ τοὺς καινούργιους ἀναγνώστες σου. Μέσα στὶς ἐλεύθερες ὁρεὶς ἀξότανα σὲ διαβάζω μὲ ἀφοσίωση καὶ πίστη. Τὰ πολυσύνθετα θέματα σου, τόσο τὰ κοινωνικά, ὅσο καὶ τὰ πνευματικά, πορμένα μέσα ἀπὸ τὴν παγκόσμια διανοήση, ἀπὸ τὴν πολυτάραχη κοινωνικὴ ζωὴ τοῦ σημερινοῦ μας κόσμου δὲν μποροῦν παρὰ νὰ βρίσκουν ἀπὴχηση στοὺς ἀναγνώστες σου. Σ' ἐκτιμῶ ἀκόμα πὶδ πολὺ γιὰ τὴν ζωντανὴ σου δημοτικὴ γλῶσσα, τὴν λογοτεχνικὴ ποὺ εἶναι πιά κτῆμα σ' ὅλους μας. Γ. Α., Στρατιώτης

Θὰ ἤθελα νὰ σοῦ κάνω τὴν παρατήρηση (ἔχοντας τὸ δικαίωμα αὐτὸ σὰν ἀναγνώστης σου ποὺ εἰμαι) ὅτι ἔχεις ἑλλειψὴ ἀσθρων σχετικὰ μὲ τὴ ζωὴ τῆς Μ. Βρεταννίας.

Τὸ ἑλληνικὸν κοινὸν εὐχρηστῶς θὰ ἐδιόβαζε ἀσθρα ποὺ ἔχουν σχέσιν μὲ τὴν Μ. Βρεταννίαν.

Γ. Κ. Φ., Πάτρι

Μὲ χαρὰ μοῦ εἶδα πολλοὺς νὰ ζητοῦν τὴν ἀδελφὴν τῶν φιλολογικῶν σελλίδων ἀλλὰ καὶ μὲ λύπη εἶδα νὰ μὴ γίνεταὶ σχεδὸν τίποτα τέτοιο. Πὶδ παλιὰ μᾶς τροφοδοτοῦσε μὲ διηγήματα καὶ ἀφηνήσεις πολλοῦ καὶ μποροῦσε νὰ ποῦμε πὶδ μᾶς ἱκανοποιούσε αὐτὸ τὸ λογοτεχνικὸ εἶδος. Τώρα ἀσθρες αὐτὴ τὴν πηγὴ καὶ καλὰ ἔκανες. Μὰ δὲν τὴν ἀντικατέστησε. Γιατί; Δὲν νομίζω ὅτι δὲν θὰ ὀπάρχη ὄλιγ. Πρῶσε μόνον νὰ μὴ εἶναι «φτηνὸ». Μὲ με ἄλλη χαρὰ χαίρεταις «Τὰ Νησιά τοῦ Ὀνέλου» ποὺ μᾶς γνῶσεις καὶ παίρνω ἀσφωμὴ νὰ σοῦ ζητήσω καὶ κάτι ἄλλο. Νὰ μᾶς δίνης ταχτικὰ τέτοια, νὰ μᾶς μεταφέρης ἐξω στὴν διορφή φύση σὲ βουνὰ, σὲ δάση, σὲ δρυμοῦς, σ' ἀκρονιάλια καὶ δροσοπηγές, σὲ γαλανὸ οὐρανὸ καὶ βουνήσιο ἀγέρι. Νὰ μᾶς γνῶσις ἀκόμα, μ' αὐτὸ τὸν τρόπο, τὴ ζωὴ τῶν φυσιολατρικῶν κινήσεων τοῦ ἐξωτερικοῦ καὶ πὶδ πολὺ τῶν ἀνθρώπων ποὺ ἀνεβαίνουν στὰ βουνὰ. Νομίζω ὅτι ὁ πῶθος μοῦ αὐτὸς εἶναι καὶ ἄλλων πῶθος. Ἀκόμη ζητῶ καὶ θέματα γύρω ἀπὸ τὸ χριστιανισμὸ καὶ πῶς προσηγωμένα, προβλήματα τοῦ χριστιανισμοῦ στὶς ἐκδηλώσεις τοῦ ἀνθρώπου πνεύματος, τὴν θεολογικὴ ἀναγέννηση στὸ ἐξωτερικὸ κλπ.

Δ. Παν. Σπουδαστὴς ΑΣΟΕΕ

Γιὰ τὴν ἀδελφὴν τῶν φιλολογικῶν μας σελλίδων φροντίζουμε πολὺ. Ἰσως τὰ μὴ εἶναι ἀκόμα ὅσο τὸ θέλαμε, ἀκριβῶς γιὰ τὰ μὴ πῶσουμε στὸ φτηνὸ ὄλκιν.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΤΟΥ Δ' ΤΟΜΟΥ

1948

Θρησκεία, Ἱστορία, Φιλοσοφία, Παιδεία

	Τεύχ.	Σελ.
Βουδδισμός (δ)	D. Bentley - Taylor	11 1426
Διλημμα τῆς Ρωσίας (τὸ)	Καθ. Arnold Toynbee	4 441
Ἐλευθερία τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ πνεύματος	Stephen Spender	12 1453
Ἐπιστήμονες ποὺ εἶναι αὐτόματα (οἱ)	Ants Oras	11 1345
Εὐρώπη, Ἀμερικὴ, Δύσις	André Siegfried	8 925
Ἱμπεριαλιστικὸς μῦθος (δ)	Καθ. Byelodukhowsky	9 10-2
Ἰ. δουλοῦ καὶ τὸ σύστημα τῶν τάξεων (δ)	H. G. Krawlinson	8 1004
Ἰουδαϊσμός σὰν πίστη καὶ τρόπος ζωῆς (δ)	Ephraim Levine	10 1239
Ἰσλαμισμός καὶ ὁ ἰσχυρὸς τοῦ (δ)	'The Listener'	7 872
Καναδικὰ Πανεπιστήμια καὶ τὰ προβλήματα τοῦ (τὸ)	'Universities Quarterly'	6 707
Κομμουνισμὸς καὶ οἱ ἀρετὲς τῆς μετριοπαθείας (δ)	Arthur Waley	9 1165
Μακάριοι οἱ ἀναλφάβητοι	Ananda Coomaraswamy	3 365
Ὅλοι εἶναι ἀνθρώποι	Mamoru Watanabe	12 1510
Πίστη καὶ Πρόξ	E. O. James	12 1497
Πολιτισμὸς μᾶς δοκιμάζεται (δ)	Καθ. Arnold Toynbee	3 255
Πρῆπει νὰ φοβώμαστε τὸ μέλλον;	J. Bronowski	11 1321
Προσωπικότητα καὶ ἐξουσία	Sir Arthur Salter	2 185
Τὶ θὰ ποῦμε στοὺς ἀνθρώπους;	Antoine de Saint - Exupéry	9 1057
Τεχνικὴ καὶ ἡ ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου (ἡ)	H. Brunner, G. de Ruggiero, S. Siddheswaranand	10 1242
Υπάρχει δυτικὴ παράδοση;	Δι. θ. πηγές	6 691
Φιλοσοφία καὶ Πολιτικὴ	Bertrand Russell	1 1
Χριστιανοὶ μοῦ εἶπα ὅλοι ἕνα	H. G. G. Herklots	8 943

Ἑλληνικὲς σελλίδες

Χαιρετισμὸς τοῦ κ. Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως		10 1189
Ἀμερικανικὸς τύπος καὶ τὰ προβλήματα τοῦ (δ)	Χρ. Χρηστίδης	8 937
Ἀναβίωση τῆς Ὀλυμπίας (ἡ)	Τ. Κ. Παπαζώνης	7 831
Γράμμα ἀπὸ ἕνα Βρεταννικὸ Κολλέγιο	Κ. Α. Π. Ρωμιοῦς	2 218
Διάλογος μ' ἕνα Σουηδ	Γ. Θ. Κακριδῆς	1 40
Εἰκονισμὰ ἀπ' τὸ Ἅγιον Ὅρος	Μ. Χατζηδάκης	12 1514
Ἐντυπώσεις ἀπὸ τὴν Πανεπιστημιακὴ ζωὴ τῆς Ὁξφόρδης	Λίνος Πολίτης	5 614
Κοινωνικὸς αὐτισματισμὸς καὶ ἡθικὴ ζωὴ	Ε. Π. Παπανοῦτσος	10 1260
Παντοδυναμία τῶν ἀδυνάτων (ἡ)	Ἀντίχορ Δ. Γ. Φωκᾶς	3 328
Προσφορά τοῦ Σολωμοῦ (ἡ)	Κ. Θ. Δημοῦρας	4 400
Ρήγας καὶ τὸ δόγμα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Κράτους τῆς Ἀνατολῆς (δ)	Δ. Ζηκουθινός	6 670
Ρύδος	Γ. Θεοτοκάς	9 1097
Τελευταῖοι Φινλανδοὶ (οἱ)	Κ. Θ. Δημοῦρας	11 1365
Φιλοπατρία τοῦ Ἀδ. Κορᾶ (ἡ)	Δ. Σ. Μπαλάνος	4 474
Χριστοῦ Γενέθλια	Θ. Ζούρης	12 1541

Πολιτικὴ, Οἰκονομία, Κοινωνικὰ θέματα

Ἀγγλικὴ κρίσις, παγκόσμιος κρίσις	'Une Semaine dans le Monde'	1 15
Ἀνθραξ τῆς Εὐρώπης (δ)	H. Denis Jones, Sir Richard Redmayne	8 1008
Ἀρχαὶ τοῦ Ὁμοσπονδιακοῦ Συστήματος (οἱ)	Denis de Rougemont	5 541
Βρεταννικὴ Κοινοπολιτεία καὶ ἡ Δυτικὴ Εὐρώπη (ἡ)	Col. W. Gifford, R. C. Menzies, J. Smuts	11 1326

Τὰ ἄρθρα ποὺ δημοσιεύονται στὴν «Ἐκλογὴ» μὲ τὴν ἄδεια τῶν δικαιούχων ἐμφράζουν τίς ὑπὸ ὑπὸντες ἀπόψεις τῶν συγγραφέων. Ἀπαγορεύεται ἡ ἀναδημοσίευση καθε ἁρθρου ἢ εἰκόνας χωρὶς τὴν ἄδεια τῶν συγγραφέων καὶ τῶν ἐκδοτῶν.

Ἡ «Ἐκλογὴ» πωλεῖται σὲ ὅλα τὰ βιβλιοπωλεῖα καὶ τὰ περίπτερα. Κυκλοφορεῖ καθε μὴνα μὲ 132 εἰκονογραφημένες σελλίδες. Ἀγοράζετε τὴν «Ἐκλογὴ» σας ἀπὸ τὸν Βιβλιοπώλῃ σας ἢ ἀπὸ τὸ «Πρακτορεῖον Ἐφημερίδων Ἀθηναίου Τύπου», Σωκράτους 43, καὶ στὶς παρχίες ἀπὸ τὰ γραφεῖα τοῦ ἰδιοῦ Πρακτορείου.

	Τεύχ.	Σελ.
Δημοκρατία και Έλευθερία	«Pravda», «The Economist»	1 4
Δικαιώματα του ανθρώπου (τό)	Julian Huxley	5 531
Εθελοντική υπηρεσία εις ένα σοσιαλιστικόν κράτος	Λόρδου Beveridge	11 1374
Εκατονταετηρίδα της Έλβετίας (ή)	«The Spectator»	11 1410
Ένα νέο σύστημα δημοβίης	Hubert Somervell	6 771
Ένα πρόβλημα της Λατινικής Αμερικής	«Foreign Affairs»	5 635
Ειρήνη της Δύσεως (ή)	Winston Churchill, G.B. D Cole, «The Observer»	4 406
Έργον της Διεθνούς Τραπέζης (τό)	John McCloy	3 295
Ζωή του Έθνους είναι η έλευθερία (ή)	Hector McNeil	7 793
Θα έχουμε ποτέ κοινό νομισμό στην Εύρωπην;	«Carrefour»	9 1063
Ιεραρχία στα άνθρωπωνεία της Ε.Σ.Σ.Δ. (ή)	«Une Semaine dans le Monde»	10 1277
Ινδία έφθασαν εις τό τέρας (αί)	Sir Reginald Coupland	2 211
Κληρονομία του 1848 (ή)	Hugh Trevor Roper	2 133
Κοινή γλώση και η Δυτική Ένωσις (ή)	Δι εις εις ης	12 1468
Κοινοβούλιον και η έλευθερία του άιμου (τό)	J. Chuter Ede	7 183
Μέλλον του Όργαν Κρατικεισησεως (τό)	Ernest Davies	1 91
Μεταπολεμικόν Ισοζύγιον της Μ. Βρετανίας (τό)	«World Review»	3 278
Μπέ. Νέ. Λούξ	«Tiden»	6 710
Νέα εποχή εις τόν θεσμόν τών Κεινώνικών Άσφαλίσεων	Sir Miles Thomas	5 577
Νορήγία και ό πληθωρισμός (ή)	Margaret Reekie	4 455
Οικονομική ανάπτυξη της Ρωσίας (ή)	Άπό τόν διεθνή τύπο	1 50
Όπλο εναντίον του πληθωρισμού	«The Economist»	6 661
Περόν και η νέα Αργεντινή (ό)	Albert Einstein	5 529
Ποία είναι η δύναμη του Άνατ. Συνασπισμού	Άπό τόν διεθνή τύπο	3 308
Ποιες θα όπερασποδη την άνθρωποτητα;	W. Russell Crocker	4 485
Προβλήματα τών μεσίων ταξών (τά)	«The Atlantic Monthly»	2 144
Πρόβλημα της Αφρικής (τό)	«Molodoi Bolshhevik»	2 173
Πώς θα πληρωθή η νέα προετοιμασία γιά πόλεμο	Dr. Edvard Benes	4 397
Ρωσία πληρώσει σύμφωνα με την άπόδοση (ή)	«The Economist», Anthony Eden	10 1224
Σκέψεις γιά τό περίγραμμα της Τσεχοσλοβακίας Συντελεστοί της άνασυγκροτήσεως της Εύρωπης	«New York Times»	7 911
Συμπολιτεία και η Δυτική Ένωσις (ή)	«Rspite»	2 226
Σοσιαλιστικά μεταβολάι εις την Μεγ. Βρετανίαν	«The New Republic»	8 955
Σουηδία ή τά προβλήματα του έπικρατήσαντος σοσιαλισμού	«Synthèses»	5 585
Τι θα έσημαινε ένας νέος πόλεμος		
Τι μπορεί να διδαχθί ή Δύση από την Άνατολή		

Τέχνες, Γράμματα, Βιογραφίες

«Άμλετ» στον κινηματογράφο (ό)	Alan Dent	6 723
Αντίληψη της όμορφιάς (ή)	John Brophy	11 1383
Γ.Κ. Τσεροτερτον	«The New English Review»	4 496
Δημιουργικός καλλιτέχνης στη Σοβιετική Ένωση (ό)	Διόφορες πηγές	12 1526
Εκφολιόμος της άστικής τέχνης (ό)	«Bolshevik»	5 628
Ένας Ιππώνυς διομαρτύρεται	Taro Yashima	4 419
Ένας Τάχος Καλλιτέχνης	«Signatures»	8 940
Εντουαρνί Άηρ (ό)	Holbrook Jackson	1 60
Επίδραση τ-ό Σάμουελ Πάλλερ (ή)	«The Listener»	7 855
Εφημερίδα «Σικάγο Τριμπίουν» (ή)	«The Observer»	1 28
Εφημερίδα «The Statesman»	R. M. Hodgson	6 737
Και η θέση της στην Ινδική ζωή (ή)	Robert Liddell	12 1481
Κοβίτης	Fritz Lang	9 1149
Και έζησαν αότοι καλά	Helen Löwenthal	5 555
Καλλιτέχνης και ό κόσμος (ό)		

	Τεύχ.	Σελ.
Καλλιτέχνης και τό κοινό του (ό)	«Lilliput»	2 142
Λέ Κορ-πυζιέ	Clive Entwistle	3 356
Μάρσαλ και Χόφμαν	Alistair Cooke, «The Observer»	7 799
Μέλλον της λογοτεχνίας (τό)	«Die Welt» πηγές	4 425
Μπλεγκ και ό κύκλος του (ό)	Eric Underwood	4 459
Μπρόνταιν	«American Outlook»	8 951
«Νιού Γκόρκε» και η θέση του στην άμερικανική ζωή (τό)	«The Saturday Review of Literature»	9 1086
Οδώλτερ Οδύτσελ, ένας άμερικανικός μύθος	«The Listener»	5 573
Οδώλτερ Ρίτσαρντ Σίκερτ (είκον.)		2 163
Περιοδικό και η θέση τους στη ζωή της γυναικάς (τό)	Lesley Blanch	11 1413
Ρίτσαρντ Νιούλ, τό δαιμόνιο τ-ό «Πάντς»	Daria Hambourg	8 1025
Ρωσικό μυθ σιόρημα μετά τό 1917 (τό)	«I. Age Nouveau»	3 2 9
Σύ, χροίη Γαλλική ζωγραφική	Dominique Hellène	6 759
Σύγχρονος σουηδικός κινηματογράφος (ό)	H. F. Hardy	7 842
Συνάντηση με τόν Μαρσέλ Προυστ	«La Revue de Paris»	7 894
Σχέδια τ-ό Βιν Γκόνκ (τ-ό)	Gabriel White	10 1293
Ταινία «Ολιβερ Τουστ» (ή)		10 1251
Τζέμης Θ ρμπερ και ό κίςμος του (ό)	John Conrad	5 619
Τζόζεφ Κ. Κραντ και ό αιώνας της μηχανής (ό)	Henry Reed	6 746
Τρις Άγγλεις μυθιστοριογράφοι	«Obs»	5 604
Τρόνγκε Αή, ό Τίμος	Charles Chen	4 436
Φιλοσοφία της σινικής αρχιτεκτονικής (ή)	«United Nations World»	1 101
Χέρμπερτ Έβαντ		8 935

Έρανίσματα

Άπομνημονεύματα τ-ό Άγώνος	Ε. Ξάνθος, Παλαιών Πατρών Γερμανός, Φωτάκος, Νεφέτος Βιμβας, Ι. Μικρυγιάννης	3 237
Άπομνημονεύματα	Παναγή Σκουός	5 553
Άπομνημονεύματα τών έν Γαλλία μετοβάντων	Άλεξ. Ρίζου Ραγκαβή	8 1019
Άπομνημονεύματα τών έν Γαλλία μετοβάντων	Άλεξ. Φ. Άλεξάνδρου	9 1156
Άπομνημονεύματα (άποσπ.)	Δ. Ταβ. Λάση	10 1230
Άπομνημονεύματα αυτοβιογραφίας	Ελισάβετ Μ. Μαρτινέγκου	1 76
Βιογραφία τ-ό Ρήγα Φερραίου	Χρ. Π. Ροαίβος	6 677
Βίος Άδμαντίου Κοροή	Α. Κοροή	4 474
Η ζωή μου	Δ Β κέλα	11 1404
Ιστορικοί έναμνήσεις	Ν. Δραγούμη	7 876
Περίηγησις Ιστορική και βιογραφία	Δ. Πύρρου	2 175

Επιστήμη και Τεχνική

Άεροφωτογραφία (ή)	«Geographical Magazine»	1 86
Άνεφοδιασμός έν πησει	«The Financial Times», «The Times»	3 345
Άτοθέματα τ-ό κόσμου εις όδροηλεκτρικήν άνέρειαν (τό)	«Engineers»	2 180
Άσθενεία τ-ό ότινου (ή)	«Neue Zürcher Zeitung»	11 1335
Άτομικο πλοία τ-ό μελλοντος (τό)	«The Listener»	2 2 5
Γρίπη (ή)	«Science News»	2 154
Διευθυνούση Έπιστήμη	«The New Yorker»	4 480
Δοαστήριος Κόστος (ό)	Frank Smythe	7 900
Είνας βλ. βερδ τό κάπνισμα;	«Vecko-Journalen»	5 537
Ένα νεο άναισθητικό	«Chambers' Journal»	1 45
Έπιστήμη εις τας πολιτικές περιοχάς (ή)	«The Contemporary Review»	1 47
Έπιστήμη και έγκλημα	«Science News»	4 432
Έπιστήμη στην όπηρεσία τ-ό ανθρώπου (ή)	Διοφορες πηγές	12 1522
Καιρός κατά παρχαγέλιαν	«New York Times Magazine»	2 242

	Τεύχ.	Σελ.
Καταμέτρησης της δραστηριότητας του άγκυ- φάλου (ή)	E. D. Adrian	9 1143
Κατανομή της επίσημης (ή)	E. M. Friedwald	11 1359
Καταπληκτικός κόσμος των διατόμων (δ)	«Science News»	11 1429
Μεγαλύτερα ασφάλεια εις τα αεροπορικά τα- ξίδια	Ch. Gardner	1 96
Μηχανές τελειοποιούνται (ολ)	Dr. H. Wijnbladh, «De Groene Amsterdammer» Futures	2 238 12 1477
Μία νέα πρόοδος της χειρουργικής: η ταχνη- τή καρδιά	«Monde Illustré» «Neue Zürcher» «Discovery»	7 890 3 290 5 535 3 316
Μικροφω-ογραφία (ή)	«El Nacional»	3 353
Μόδιον 1947	B. P. Uvarov	5 598
Παγκόσμιος όρα	Dr. Stephen Taylor	7 846
Πείραμα του Μπλάστον (τό)	Th. Bruff	1 82
Πλέον επί κ νδυνο έπαγγελμα είναι του τηλε- γραφευτού (τά)	«Lettres Françaises» «The Sugar Molecule» «Die Weltwoche» «Nature» «Discovery» «Le Figaro Littéraire»	1 88 10 1205 5 603 9 1080 2 189 1 12
Πόλεμος έναντι των ακρίδων (δ)	E. Larson	7 805
Πορεία μιας επιδημίας (ή)	«Le Monde Illustré» «The Atlantic Monthly»	4 313 10 1219
Πρόβλημα των κολλεκτιβιστικών σπιτιών (τό)		
Πυρόν, ή νέα ανακάλυψις της οικοδομικής Πώς βλέπουν και ακούνε τα ζώα Πώς καταστρέφονται τα δόντια; Σιγάρα θα γίνει εφορηή (ή) Στάγει χωρίς σπρίγματα Τόμ και τό στομαχι του (δ) Τι μας διδάσκουν οι ασθένειαι των διδύμων Υπερηχητικά κύματα πλύνουν τα ρούχα σας (τά) Υπόγειος δίοδος εις την Μάγνην Χέλι έχει ηλεκτρισμό (τό)		

Διηγήματα, Άποσπάσματα Βιβλίων

Άγνωστες περιοχές της προσωπικότητας (ολ)	G. N. M. Tyrrell	5 643
Άπρωςδίκητη λύση	Lord Dunsany	10 1272
Βασκοπούλα (ή)	Ciro Alegria	5 631
Δύο Ίντιπάλιοι (ολ)	Martin Armstrong	9 1110
Επισκέπτης (δ)	Feliks Gwizda	12 1506
Ιστορία της Σειρήνας (ή)	E. M. Forster	6 781
Κεφίλου	Lawrence Durrell	8 1041
Κλωροπούλα (τά)	Shen Tsung-wen	12 1550
Μάγοι των νερόν (ολ)	A. Den Doolaard	4 507
Με τους βασκούς του Κουρδιστάν	François Balsan	10 1309
Μία χώρα χωρίς σημασία	Pär Lagerkvist	3 379
Μπορούμε να κατανοήσουμε τους Ρώσους;	H. Crankshaw	1 113
Ομνεία (ή)	Georges Cogniot	5 512
Πιπίλ της φτώχειας (τά)	Martin Andersen Nexø	11 1439
Περιπέτεια στην Τινεοίφη	A. K. Taylor	1 107
Πέτρα της κταστροφής (ή)	Gerald Kersh	11 1421
Ραψωδοί της Κίνας (ολ)	Robert Payne	4 501
Σιμπέλιους, ο άνωρωτος	Ralph Hill	9 1117
Στιγόνες στον Άκεανό	W. E. Henyon-Tinker	2 251
Στόν τότο του έγκλήματος	Gerald Kersh	2 191
Τίνοη (ή)	S. Raja Ratnam	4 490
Χελ δόνια (τά)	C. Achmed Abbas	7 862
Χοιστός στυμάτησε στο Έμπολι (δ)	Carlo Levi	7 909
Χωρίς φερετζέ	Selma Ekrem	3 304

Ταξίδια, Ξένες Χώρες

Άγροκτήματα της Δανίας (τά)	«The Geographical Mag- azine»	10 1299
Άμερικανική νοοτροπία (ή)	καθ. R. B. Perry	11 1394
Αότη είναι ή Οδρουγουάη	«Neue Zürcher Zeitung» Διάφορες πηγές	2 151 9 1114
Εδιμβούργο	B. B. C	3 337
Έβνη και Έθνικός Χαρακτήρας	R. V. C. Bodley	6 703
Ζωή στη Σαχάρα		

	Τεύχ.	Σελ.
Καταναγκαστικά έργα στη Ρωσία	«The Spectator», D. Dalin, B. Nicolaevsky	7 818
Κορέα	J. M. S. Hertrich, K.P.S. Menon	9 1066
Λουξεμβούργο είναι εδουχισμένο μά άνήσυχο (τό)	«Une Semaine dans le Mondes»	4 469
Μέλλον του Άμαζονίου (τό)	«Scientific American» Rodney Gallop	12 1501 5 592
Μεξικό	«Connaissance du Mon- de»	11 1398
Με τους Καννιβάλους των Νέων Έβριδών	C von Fürer-Haimen- dorf	5 612
Μιά Ίδανική κοινότητα	«Διενείς Πηγές» «Il Corriere della Serra», «Revue de Paris»	8 959 11 1331
Νησιά του Όναϊρου	A. Den Doolaard	5 551
Παράξενη Βινεζουέλα (ή)	«Neue Zürcher Zeitung» D. Brass	3 285 7 865
Σημερινή Όλλανδία (ή)	«Eastern World»	1 71
Σχολ, ή διεθνής συνοικία του Λονδίνου	Rex Warner	7 848
Στη χώρα που ή οργανώση είναι συνήθεια	«Hommes et Mondes» Knud Leem	10 1198 1 32
Σύνχρονο Θιβέτ (τό)	«The Times»	8 1034
Ταξίδοι στην Έλλάδα		
Ταξίδοι στην Ίσλανδία		
Ταξίδοι στη Λαπωνία		
Θοιητική ζωή στη Φιλανδία		

Η κριτική του βιβλίου

André Leroi-Gourhan: «Evolution et Techni- ques»	«Une Semaine dans le Mondes»	1 110
Gunnar Myrdal: «An American dilemma: The Negro Problem and American Democracy»	«The Times Literary Sup- plement»	2 247
Βιβλία από όλο τον κόσμο	Διεθνείς Πηγές	3 375
Βιβλία από όλο τον κόσμο	Διεθνείς Πηγές	4 504
Μπερόβεν	René Dumesnil	5 619
Βιβλία από όλο τον κόσμο	Διεθνείς πηγές	6 777
Arthur F. Morgan: «Nowhere is Somewhere»	«Tribune»	7 903
Βιβλία από όλο τον κόσμο	Διεθνείς πηγές	8 1037
E. H. Hesse: «Das Glasperlenspiel»	M. Brian, B. Peters	9 1173
George Seferis: «The King of Asine and Other Poems»	«The Times Literary Sup- plement»	10 1305
Winston Churchill: «The Second World War»	Harold Nicolson	11 1435
Harold Laski: «The American Democracy»	«New York Herald Tri- bune Book Review»	12 1559

Ποιήματα

Από τα «Αντίφωνα»	M. Μαλακίσης	2
Για όσα σβόνουν	Α. Πορφύρας	11
Είς την Έλλάδα	Ανθη Εόλαβίας (1708)	3
Ηλιος (δ)	T. Μωροτίτης	6
Ημέρα της Λαμπρής (ή)	Δ. Σολωμός	4
Καράβια	K. Χατζόπουλος	3
Πιπίλδα	Α. Μαβίλης	5
Σόν παρμόθι	I. Γρυπάρης	1
Σερενάτι στο παράθυρο του σοφού	Z. Παπαντωνίου	9
Στην Νεολοία μας	K. Παλαμάς	10
Σύννεφα	Z. Παπαντωνίου	12
Θωνές	K. Καβάφης	7

Διάφορα

Άλγες της Χιλής	Hakon Mielche	6 682
Άνηκα σε δυό κόσμους	Walter White	7 834
Άρπα τον άπ' όπου μπορείς	Eric Kastner	9 1169
Άστρολογία, έπιστήμη ή πρόληψη;	Robert Bisler	6 694
Βασιλιάδες και Βασιλίσσες των Χριστουγέννων		12 1461

	Τεύχ.	Σελ.
Γεωργός που ξηρίαζε ένα αεροπλάνο (δ) . . .	«Irish Maritime and Aviation Magazine»	2 160
Γιατί οι δικτάτορες κάνουν εκλογές	«The New York Times»	1 10
Γότμμα από τον Όλυμπο		4 405
Ελληνικό θπαιθρο (το)		2 196
Ένα γεράκι στον πόλεμο	Gerald Summers	3 344
Ένας ν.ωτερι μός στην ραδιοφωνία	H. Nicolson, «The Times»	2 233
Ένας σκηνοθέτης βλέπει ποδόσφαιρο	Tyrone Guthrie	10 1294
Ένας σοσιαλιστής για την μοναρχία	«Tribune»	6 199
Εμμετρες εξετάσεις	Arthur Waley	10 1235
Εφημερίδες διά φωτισμένης	«Manchester Guardian»	9 1107
Ιστορία ενός Πελεκανού (ή)	Albert Schweizer	9 1076
Ιστορία και γραμμοτόσημα	W. D. Legge	11 1351
Καταλήψεις για πουλιά	St Clair McKelway	5 547
Κοινωνικά μεταβολά και το δίκαιο (α)	Rolf Norman Torgersen	9 1101
Κολλέγιον Έργαζομένων	«Picture Post»	9 1095
Κρίσιμες στιγμές	Tač, Dudley Clarke	12 1458
Λιχνικά και η Ιστορία τους (τά)		9 1154
Μά τις καλύτερες ιδέες μας	«Graphis»	12 1553
Μία Καναδή νοσοκόμος	«News Chronicle»	9 1 09
Μύγες μύγες	«Scienza e Lavoro»	6 702
Μυστηριώδη Ιχνη των Νάτσκα (τά)	«Natural History»	3 323
Μυστηριώδη Ιχνη του Τραίηλ «Ατλαντ (τά)	«Social Demokraten»	10 1214
«Ναπολιτνινα μου» (ή)	Indro Montanelli	11 1342
Νέες εξελίξεις στις διεθνείς γλώσσες	«Modern Languages»	10 1209
Ολυμπιακοί Αγώνες (α)	Harold M. Abrams	6 686
Πηγαίνουμε προς την μητριαρχία	«National Zeitung», «The N York Times Magazine»	11 1372
Ποιος έφτιαξε το ραδιόφωνο;	«Umanita Nuova»	6 752
Πόσο κοστίζει η ζωή μας;	Δι θ. εις πηγές	7 839
Πρώτο τοξιδιωτικό πρακτορείο της Αγγλίας	G. Fay, F. Rae	3 370
Πώς ζή ένα γκαρσόνι της Αργεντινής	«News Chronicle»	7 8 2
Πώς ζή ο Διανός γεωργός	«News Chronicle»	6 758
Πώς ζή ένας οδηγός λεωφορείου στη Σαγκάη	«News Chronicle»	8 954
Σκάκι και η Ιστορία του (τά)	«Neue Zürcher Zeitung»	12 1490
Στά τελοία ξέρουν όλα τα τεχνάσματα	«Die Weltwoche»	7 897
Σωφέρ του Λονδίνου (δ)	«The New York Times Magazine»	12 1536
Τελευταίος Γκάουτσο (δ)	«Il Messaggero di Roma»	7 815
Το είδα... ήσουν εκεί	«Science News»	3 342
Υπόκει ελευθερία στο ραδιόφωνο;	Διοφύρες πηγές	9 1136
Χαρτί και ο πολιτικός (τά)	«Revista de America»	6 754

«Η μαύρη άσπρη του ατομικού ωσέμον... η η
έξερξη αυτών των τεραστίων νέων δυνάμεων
για την εξυωπρέτση της ανθρωπότητας...»

ΕΡΝΕΣΤ ΜΠΕΒΙΝ

Στη Συνέλευση των Ήνωμένων Έθνων

ΕΙΜΑΣΤΕ ΑΡΑΓΕ Η ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΓΕΝΙΑ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ;

ΑΠΟ ΤΟ 1945 η δύναμη της ατομικής ενεργείας κρέ-
μεται απειλητικά πάνω από τον κόσμο. Θα φέρη
την καταστροφή η θα εγκαίνιση για την ανθρωπότητα
νέα περίοδο ανάπτυξεως και ευδαιμονίας;

Στο τεύχος της «ΕΚΛΟΓΗΣ» του Ιανουαρίου 1949 δη-
μοσιεύεται μία σειρά άρθρων που διαπραγματεύονται
αυτά τα ερωτήματα και ένα έντελως πρωτότυπο λογο-
τεχνικό κομμάτι που μās δίνει μια ζωηρή φανταστική
εικόνα του μέλλοντος και του τί θα μπορούσε να συμβή
σ' έναν αιώνα ατομικής ενεργείας.

Φροντίστε για το αντίτυπό σας

1947

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ

2 9 16 23 30
3 10 17 24 31
4 11 18 25
5 12 19 26 7
6 13 20 27 14
7 14 21 28 21
1 8 15 22 29 28

ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ

Κ 6 13 20 27
Δ 7 14 21 28
Τ 1 8 15 22
Τ 2 9 16 23 6
Π 3 10 17 24 13
Π 4 11 18 25 20
Σ 5 12 19 26 27

ΜΑΡΤΙΟΣ

6 13 20 27
7 14 21 28
1 8 15 22 29
2 9 16 23 30 8
3 10 17 24 31 14
4 11 18 25 21
5 12 19 26 28

ΑΠΡΙΛΙΟΣ

3 10 17 24
4 11 18 25
5 12 19 26
6 13 20 27 6
7 14 21 28 13
1 8 15 22 29 20
2 9 16 23 30 28

ΜΑΪΟΣ

Κ 1 8 15 22 29
Δ 2 9 16 23 30
Τ 3 10 17 24 31
Τ 4 11 18 25 5
Π 5 12 19 26 12
Π 6 13 20 27 19
Σ 7 14 21 28 26

ΙΟΥΝΙΟΣ

5 12 19 26
6 13 20 27
7 14 21 28
1 8 15 22 29 4
2 9 16 23 30 10
3 10 17 24 18
4 11 18 25 26

ΙΟΥΛΙΟΣ

3 10 17 24 31
4 11 18 25
5 12 19 26
6 13 20 27 3
7 14 21 28 10
1 8 15 22 29 18
2 9 16 23 30 25

ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ

7 14 21 28
1 8 15 22 29
2 9 16 23 30 1
3 10 17 24 31 8
4 11 18 25 17
5 12 19 26 24
6 13 20 27 30

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ

Κ 4 11 18 25
Δ 5 12 19 26
Τ 6 13 20 27
Τ 7 14 21 28 8
Π 1 8 15 22 29 15
Π 2 9 16 23 30 22
Σ 3 10 17 24 29

ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ

2 9 16 23 30
3 10 17 24 31
4 11 18 25
5 12 19 26 7
6 13 20 27 15
7 14 21 28 21
1 8 15 22 29 28

ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ

6 13 20 27
7 14 21 28
1 8 15 22 29
2 8 16 23 30 5
3 9 17 24 13
4 10 18 25 20
5 11 19 26 27

ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ

Κ 4 11 18 25
Δ 5 12 19 26
Τ 6 13 20 27
Τ 7 14 21 28 5
Π 1 8 15 22 29 13
Π 2 9 16 23 30 19
Σ 3 10 17 24 31 27

